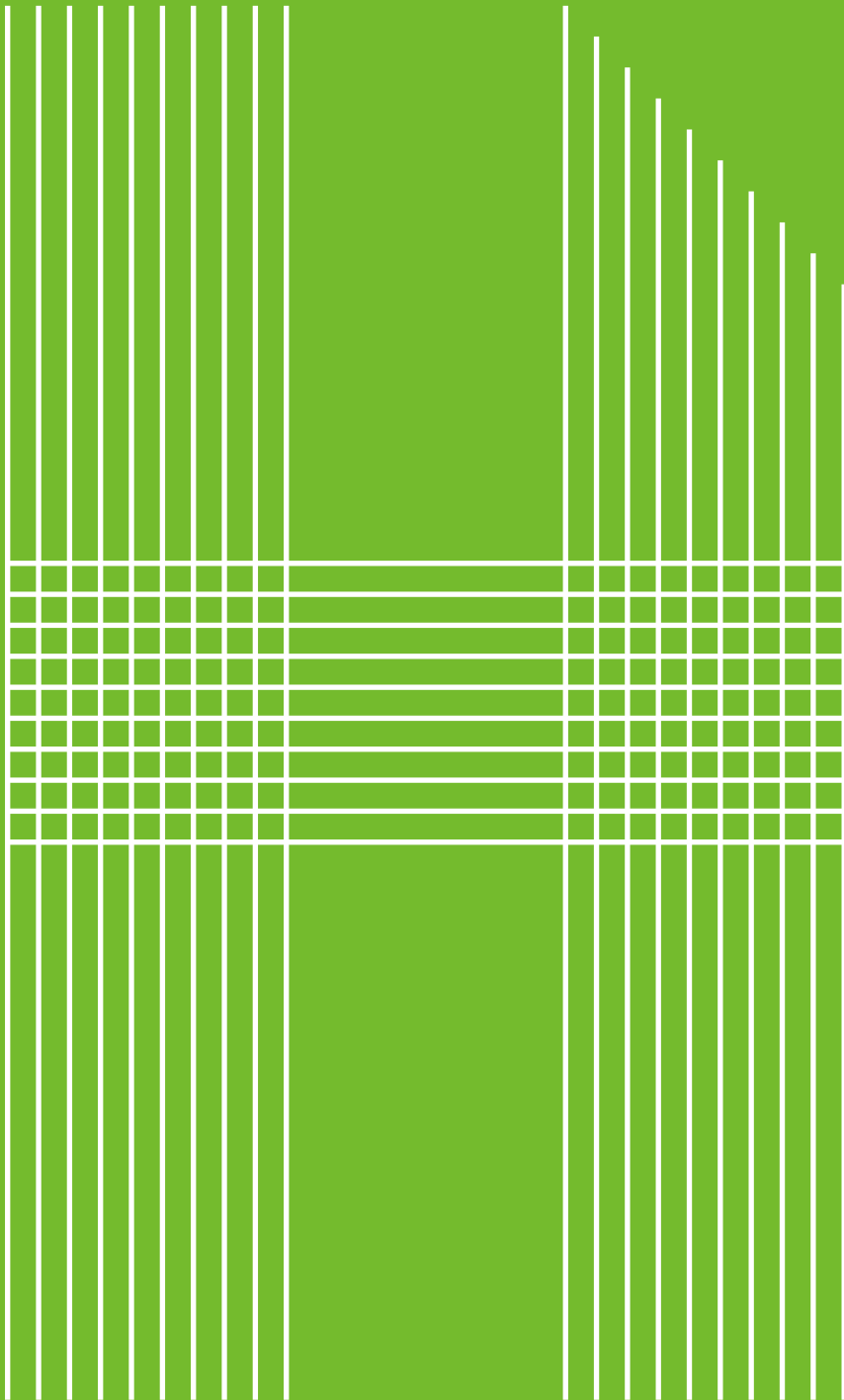

INFORME DE REVISIÓN DO SISTEMA POLA DIRECCIÓN

2021/2022

R1 DE-03 P1

Informe de revisión do sistema pola dirección
-
**Informe de resultados anuais das titulacións do
centro**

Data da reunión: 31/05/2023

Data de aprobación na Xunta de Centro: 06/06/2023

Índice de contidos

- I. ASPECTOS INTRODUTORIOS
 - II. DATOS E INDICADORES
 - III. ANÁLISE DE RESULTADOS DAS TITULACIÓNS DO CENTRO - SEGUIMENTO DAS TITULACIÓNS
 - IV. MODIFICACIÓNS NON SUSTANCIAS DAS TITULACIÓNS
 - V. ESTADO DE SITUACIÓN DAS MELLORA PROPOSTAS NO(S) INFORME(S) ANTERIOR(ES)
 - VI. LISTAXE DE ACCIÓNS DE MELLORA PROPOSTAS
 - VII. CONCLUSIÓNS E ACORDOS
 - VIII. ANEXOS
-

I. ASPECTOS INTRODUTORIOS

I.1. Presentación/Obxecto da reunión

A seguinte reunión ten como obxectivo analizar o *Informe de Revisión do Sistema pola Dirección* que se realiza todos os cursos académicos seguindo a axenda elaborada pola Área de Calidade da UVigo. Nel se reflexiona sobre a aplicación, xestión e eficacia do Sistema de Garantía Interna de Calidade (SGIC) na Facultade de Historia, neste caso en relación co curso 2021/2022; e, así mesmo, se analiza o grao de cumprimento das melloras derivadas do anterior informe correspondente ao curso 2020/2021. Do mesmo xeito que este último, que coincidiu co contexto da nova realidade que seguiu á alerta sanitaria do curso que o precedeu (2019/2020), neste que nos ocupa, a actividade docente que se desenvolveu na nosa facultade continuou a estar condicionada polo uso profiláctico da máscara sanitaria e a necesidade da ventilación dos espazos fechados, coma por exemplo as aulas; pero podemos afirmar que, do mesmo xeito que no conxunto da universidade, a labor docente discorreu con completa normalidade.

De acordo coa dinámica de traballo seguida en ocasións precedentes, o borrador do presente documento foi elaborado pola coordinación de Calidade do Centro contando coa colaboración do persoal da Área de Apoio a Centros e Departamentos para o tratamento estatístico dos datos que inclúe, para logo ser revisado polos integrantes da Comisión de Calidade, debaténdose o seu contido nunha reunión ordinaria da mesma como paso previo á súa validación. Unha vez efectuada dita validación, este documento será enviado a todos os membros do PDI e do PAS para a súa revisión antes de proceder a aprobalo na Xunta de Facultade. Tendo en conta os resultados obtidos, procederá a actualizar as metas indicadas na Política e Obxectivos de Calidade do centro.

I.2. Informe inicial

- ✓ Descrición de cambios organizativos que poden afectar o funcionamento do centro/titulacións/servizos no que atinxe á Calidade.

No curso 2021/2022 produciuse un cambio no equipo decanal, logo de que rematase a prórroga de doce meses que seguiu á convocatoria de eleccións celebradas en xaneiro de 2021 en que se presentase ningún/ha candidato/a, que seguiu ao segundo mandato consecutivo do equipo previo, esgotando con iso o tempo máximo establecido no regulamento ao respecto. Así, en febreiro de 2022, o reitor nomeou decano en funcións a Julio Prada Rodríguez, quen integrou no seu equipo como vicedecano en funcións a Antonio Presedo Garazo, que asumiu todo o relativo á Calidade, así mesmo Carmen Arribas Álvarez continuou co segundo vicedecanato, e incorporou a Domingo Rodríguez Teijeiro como secretario. Todos eles, en funcións, ata que se celebraron as eleccións ao decanato no mes de maio, de cuxo proceso saíu oficialmente elixido dito novo equipo decanal. Obviamente, este cambio deu paso a unha nova situación que contrasta co período

anterior, toda vez que se tentou descentralizar algunhas das coordinacións que antes recaían nunha única persoa, co obxectivo de implicar a un maior número de PDI e facer máis eficiente o a xestión do Centro. Así, a coordinación de Calidade foi asumida polo vicedecano primeiro, a coordinación do PAT por parte do decano e a atención aos estudantes PIUNE polo secretario.

A propia Comisión de Calidade non foi allea a este reemprazo que se produciu no equipo decanal. A presidencia da mesma pasou a estar ocupada por Julio Prada Rodríguez, Antonio Presedo Garazo incorporouse pola súa condición de coordinador de calidade do centro, e Domingo Rodríguez Teijeiro fixo o propio en tanto en canto novo secretario. Pero o cambio máis singular consistiu en incorporar a figura do/a colaborador/a de Calidade como unha figura fixa en dita comisión cunha serie de competencias debidamente delimitadas, para o cal foi preciso modificar o Regulamento da Comisión de Calidade (abril de 2022) e posteriormente o propio Regulamento de réxime interno da facultade (setembro de 2022). Neste sentido, María López Díaz incorporouse a dita comisión como colaboradora de Calidade. Do mesmo xeito que no curso pasado, continuouse coa dinámica de celebración de xuntanzas presenciais segundo a periodicidade indicada na axenda que elabora a Área de Calidade da UVigo, mantendo igualmente a posibilidade da asistencia virtual a través do Campus remoto da institución olívica para facilitar unha maior participación dos seus membros.

✓ Descrición de cambios na oferta formativa/ou de servizos

No curso 2021/2022, non se produciron modificacións nas tres titulacións da facultade (grao en Xeografía e Historia, mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural e mestrado interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, coordinado pola USC). O único aspecto a salientar neste sentido é que frutificaron as negociacións coa facultade de Ciencias Empresariais e Turismo, deste campus auriense, para que o alumnado matriculado no PCEO en Turismo e Xeografía e Historia poda cursar no vindeiro 2022/2023 algunhas materias básicas que se imparten no noso centro, no mesmo curso nivel en que o fai o do grao en Xeografía e Historia.

✓ Descrición de modificacións ou cambios na documentación do Sistema de Calidade.

A única modificación dos procesos/rexistros do Manual de Garantía de Calidade propostos pola Área de Calidade da UVigo durante o curso 2021/2022 foi a seguinte:

-Procedemento de Programación e desenvolvemento estratéxico (DE-01 ÍNDICE 05), validado pola Comisión de Calidade con data 16/03/2023 (http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20220316.pdf) e aprobado pola Xunta de Facultade con data 18/03/2022 (http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_xf/Acta_XF_20220318.pdf).

Tamén foron obxecto de actualización todos os rexistros do Sistema de acordo coa planificación temporal recollida na mencionada Axenda elaborada pola Área de Calidade da UVigo, subindo regularmente todos rexistros requiridos á plataforma do SIG. Finalmente, dando continuidade á dinámica que vimos desenvolvendo dende cursos pasados, elaborouse un *time-line* actualizado no que se incorporan todas as accións desenvolvidas no marco do SIG do Centro, cos correspondentes hiper-vínculos ás actas das reunións da Comisión de Calidade e da Xunta de Facultade en que se validaron e aprobaron, respectivamente (http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/timeline/Timeline_2021-22.pdf).

II. DATOS E INDICADORES

II.1 Resultados acadados

Presentamos a continuación os resultados acadados polo centro e as súas titulacións oficiais, indicando especificamente os valores de cada unha delas. O rexistro de resultados do panel de indicadores do SGC relativos ao centro e ás dúas titulacións dependentes de el aparece recollido na Táboa II.1.1, e, á súa vez, o rexistro de resultados dos indicadores específicos do seguimento establecido por ACSUG na Táboa II.1.2¹.

II.1.1 Rexistro de resultados do panel de Indicadores do SGC

Centro			<u>Facultade/Escola de Historia</u>			
Panel de Indicadores			Existe Meta de calidade asociada (obxectivo de calidade)	Resultado Curso 2021/2022	Resultado Curso 2020/2021	Resultado Curso 2019/2020
Codg SGC	Codg ACSUG	Descrición				
I01-MC	E14	Certificación da implantación dos sistemas de calidade	Si: 100 %	Non procede	Non procede	Seguimento. Revisión plan de melloras e información pública
I05-MC	I4	Grao satisfacción PAS	4,5	Non hai datos (enquisas bianuais)	3,73	Non hai datos (enquisas bianuais)
I01-DO	E2	Seguimento das titulacións	Non	Neste curso non se realizou seguimento dos títulos xa que ningún deles vai ser avaliado pola ACSUG. O seguimento realízase de xeito global no Informe de Revisión pola Dirección	Neste curso non se realizou seguimento dos títulos xa que ningún deles vai ser avaliado pola ACSUG. O seguimento realízase de xeito global no Informe de Revisión pola Dirección	Neste curso non se realizou seguimento dos títulos xa que ningún deles vai ser avaliado pola ACSUG. O seguimento realízase de xeito global no Informe de Revisión pola Dirección

¹ Do mesmo xeito que en cursos académicos anteriores, non se incluíron nas Táboas II.1.1 e II.1.2 os resultados acadados no Mestrado interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, cuxa coordinación corresponde á USC.

02-DO	E2	Acreditación das titulacións	Si: Grao en Xeografía e Historia. Acreditado	Non procede	Non procede	Non procede
			Si: Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural. Acreditado	Non procede	Non procede	Non procede

Grao en Xeografía e Historia

Panel de indicadores			<u>¿Existe Meta de calidade asociada aos obxectivo de calidade do centro? Indicar valor establecido</u>	<u>Resultado Curso 2021/2022</u>	<u>Resultado Curso 2020/2021</u>	<u>Resultado Curso 2019/2020</u>
Codg SGC	Codg ACSUG	Descrición				
I02-MC	I4	Grao satisfacción estudiantado	3,3	2,64	3,84	3,87
I03-MC	I4	Grao satisfacción profesorado	4,4	Non hai datos (enquisas bianuais)	4,38	Non hai datos (enquisas bianuais)
I04-MC	I4	Grao satisfacción persoas tituladas	3,5	4,05	4,21	3,16
I06-MC	I4	Grao satisfacción empregadores	4,5	4,79	3,67	4,84
I01-AC		Nota media de acceso	6,5	Táboa 2	Táboa 2	Táboa 2
I01(2)-AC		Nota mínima de acceso		5,00	5,35	5,25
I02-AC		Ocupación	100%	117,50%	152,50%	122,50%

I03-AC		Preferencia	100%	100,00%	125,00%	115,00%
I03(2)-AC		Adecuación	82%	63,83%	63,93%	81,63%
I04-AC	I1	Matriculación de novo ingreso por preinscripción (Evolución do estudiantado matriculado en cada curso académico)	40+5 PCEO	47 + 10 PCEO	61 + 11 PCEO	49 + 10 PCEO
I03-DO	I8	Participación do alumnado nas enquisas de avaliación do profesorado (Enquisas de avaliación docente)	Non	32,65%	Pedido dato a Área de Calidade	30,85%
I04-DO	I8	Grao de satisfacción do estudiantado coa actividade docente do profesorado (Enquisas de avaliación docente)	Non	4,40	4,13 (Resultado provisional)	4,04
I05-DO		Grao de satisfacción do estudiantado coa planificación e desenvolvemento do ensino	3,5	2,87	3,77	3,9
I06-DO		Grao de satisfacción do profesorado coa planificación e desenvolvemento do ensino	4,3	Non hai datos (enquisas bianuais)	4,34	Non hai datos (enquisas bianuais)
I07-DO		Grao de satisfacción das persoas tituladas coa planificación e desenvolvemento do ensino	3	3,60	4,09	2,74
I08-DO		Grao de satisfacción coas prácticas	Non	4,75	4,53	4,82

		académicas externas				
I09-DO	I3	Estudantes que participan en programas de mobilidade internacionais	Non	8	1	5
I09(2)-DO		Estudantes estranxeiros	Non	3	1	3
I010-DO		Duración media dos estudos	4,5	4,94	Aínda non publicada	4,51
I011-DO		Taxa de rendemento	78%	68%	76%	77%
I012-DO		Taxa de abandono	25%	25,58%	21,43%	25,93%
I013-DO		Taxa de eficiencia	90%	86%	96%	88%
I014-DO		Taxa de gradación	50%	31,48%	27,27%	38,24%
I015-DO		Taxa de éxito	93%	87%	91%	92%
I016-DO		Tempo medio para atopar emprego	Non	Non hai datos	Non hai datos	Non hai datos
I017-PE	I7	Porcentaxe de PAS en formación	85%	40,10%	68,59%	86,07%
I017(2)-PE	I6	Profesorado en programas de formación		6	6	6
I02-PE		Cualificación do PDI	77%	15 de 33 (45,45%)	20 de 26 (76,92%)	23 de 29 (79,31%)
I03-PE		Resultados de investigación de carácter académico (Sexenios)	80%	91,67%	90,91%	78,57%
I03(2)-PE	Profesorado por categoría					
		Catedrático/a		1	1	1
		Titular de Universidade		9	7	9
		Contratado/a Doutor/a		2	2	3
		Axudante Doutor/a		2	2	1
		Titular de Escola		-	-	1
		Asociado/a		4	6	6
		Contratado/a predoutoral Xunta		1	1	1
		Contratado/a FPU		-	-	0
		Contratado/a interino		9	6	5
		Fellowsea		-	-	0
Investigador/a distinguido/a (Ramón y Cajal)		1	1	1		

		Profesor/a substituto/a	-	-	1
		Postdoutoral Xunta de Galicia modalidade A	1	-	-
		Investigador/a doutor/a	1	-	1
		Axuda Predoutoral Xunta	1	-	-
		Non aplicable	1	-	-
II.1.2 Rexistro de resultados dos indicadores específicos do seguimento establecido por ACSUG:					
Indicadores de Seguimento			<u>Resultado/s</u> <u>Curso 2020/2021</u>	<u>Resultado Curso</u> <u>2019/2020</u>	<u>Resultado</u> <u>Curso</u> <u>2018/2019</u>
E3-I2	Perfil de ingreso do alumnado (grao)	Bacharelato FP Maiores 25 Anos Grao en....	Táboa 1 e 2	Táboa 1 e 2	Táboa 1 e 2
I9	% de profesorado do título avaliado polo programa DOCENTIA (quinquenal)		Dato pendente de enviar pola Área de Calidade	2,17%	Non hai datos
I10	Nº e % de profesorado que participa en programas de mobilidade	Nº	1 (dato da Facultade non da titulación)	0	0
		%		-	-
I11	Distribución do alumnado por centro de prácticas	Nome da empresa Entidade	http://historia.uvigo.es/images/docs/docencia/pe/listado_practicas_ggh_2021-22.pdf	http://historia.uvigo.es/images/docs/docencia/pe/listado_practicas_ggh_2020-21.pdf	http://historia.uvigo.es/images/docs/docencia/pe/listado_practicas_ggh_2019-20.pdf
I14	Resultados de inserción laboral		Non hai datos	Non hai datos	Non hai datos
I15	Media de alumnos por grupo de docencia	Tamaño grupos A	-	-	-
		Tamaño grupos B	41,55	34,33	30,77
		Tamaño grupos C	26,38	22,88	23,67

Titulación			<u>Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural</u>			
Panel de indicadores			<u>¿Existe Meta de calidade asociada aos obxectivo de calidade do centro?</u> Indicar valor establecido	<u>Resultado Curso 2021/2022</u>	<u>Resultado Curso 2020/2021</u>	<u>Resultado Curso 2019/2020</u>
Codg SGC	Codg ACSUG	Descrición				
I02-MC	I4	Grao satisfacción estudiantado	3,5	4,23	3,10	3,27
I03-MC	I4	Grao satisfacción profesorado	4,3	Non hai datos (enquisas bianuais)	4,27	Non hai datos (enquisas bianuais)
I04-MC	I4	Grao satisfacción persoas tituladas	3,5	O02M143V01 (non houbo respostas) O02M143V03 2,79	O02M143V01 4,60 O02M143V03 3,38	3,63
I06-MC	I4	Grao satisfacción empregadores	4,7	4,42	3,75	4,42
I01-AC		Nota media de acceso	7	6,735 Táboa 12 *1 **2	6,22 Táboa 12 *1 **2	6,897 Táboa 12 **2
I01(2)-AC		Nota mínima de acceso		----	----	----
I02-AC		Ocupación	100%	105,00%	82,61%	105%
I03-AC		Preferencia	Non	Non se aplica para os títulos de mestrado	Non se aplica para os títulos de mestrado	Non se aplica para os títulos de mestrado
I03(2)-AC		Adecuación	Non	Non se aplica para os títulos de mestrado	Non se aplica para os títulos de mestrado	Non se aplica para os títulos de mestrado
I04-AC	I1	Matriculación de novo ingreso por preinscripción (Evolución do estudiantado matriculado en cada curso académico)	20	21	19	21

*1 Dado que a información subministrada pola Unidade de estudos e programas da UVigo combina medias en base 10 e en base 4 resulta imposible realizar un estudo de conxunto.

**2 Non inclúe a totalidade das notas de acceso dos matriculados

I03-DO	I8	Participación do alumnado nas enquisas de avaliación do profesorado (Enquisas de avaliación docente)		Pendente de publicar este dato	Pedido dato á Área de Calidade	2º cuadrimestre: 11,94%
I04-DO	I8	Grao de satisfacción do estudiantado coa actividade docente do profesorado (Enquisas de avaliación docente)		4,07	4,17 (resultado provisional)	4,07
I05-DO		Grao de satisfacción do estudiantado coa planificación e desenvolvemento do ensino	3,2	4,14	2,93	3,83
I06-DO		Grao de satisfacción do profesorado coa planificación e desenvolvemento do ensino	4	Non hai datos (enquisas bianuais)	4,28	Non hai datos (enquisas bianuais)
I07-DO		Grao de satisfacción das persoas tituladas coa planificación e desenvolvemento do ensino	3,5	O02M143V01 (non houbo respostas) O02M143V03 2,55	O02M143V01 4,60 O02M143V03 3,38	3,57
I08-DO		Grao de satisfacción coas prácticas académicas externas	Non	4,19	4,67	4,77
I09-DO	I3	Estudantes que participan en programas de mobilidade internacionais	Non	Non consta ningún estudante	1	0
I09(2)-DO		Estudantes estranxeiros	Non	Non consta ningún estudante	2	3
I010-DO		Duración media dos estudos	1,5	2,00	Aínda non hai datos	1,84

I011-DO		Taxa de rendemento	65%	54%	52%	61%
I012-DO		Taxa de abandono	10%	28,57%	12,50%	10,53%
I013-DO		Taxa de eficiencia	85%	90%	70%	78%
I014-DO		Taxa de gradación	65%	26,32%	52,38%	62,50%
I015-DO		Taxa de éxito	95%	97%	98%	96%
I016-DO		Tempo medio para atopar emprego	Non	Non hai datos	Non hai datos	Non hai datos
I017-PE	I7	Porcentaxe de PAS en formación	Non	40,10%	68,59%	86,07%
I017(2)-PE	I6	Profesorado en programas de formación	Non	4	5	4
I02-PE		Cualificación do PDI	55%	14 de 33 (42,42%)	15 de 31 (73%)	16 de 30 (76%)
I03-PE		Resultados de investigación de carácter académico (Sexenios)	85%	86,21%	90,91%	86,21%
I03(2)-PE		Profesorado por categoría	Catedrático/a	1	1	1
			Titular	9	5	6
			Contratado/a Doutor/a	5	5	5
			Axudante	0	0	0
			Asociado/a	1	1	1
			Axudante doutor/a	2	4	3
			Contratado/a FPU	0	0	0
			Fellowsea	0	0	0
			Investigador/a distinguido/a (Ramón y Cajal)	2	1	0
			Externo/a	13	14	14
II.1.2 Rexistro de resultados dos indicadores específicos do seguimento establecido por ACSUG:						
Indicadores de Seguimento				<u>Resultado Curso 2021/2022</u>	<u>Resultado Curso 2020/2021</u>	<u>Resultado Curso 2019/2020</u>
E3	I2	Alumnado por titulación de procedencia (mestrado)	Bacharelato	Táboa 11	Táboa 11	Táboa 11
			FP			
			Maiores 25 Anos			
			Grao en....			
			Resultado			

I9	% de profesorado do título avaliado polo programa DOCENTIA (quinquenal)		Dato pendente de enviar pola Área de Calidade	2,17%	Non hai datos
I10	Nº e % de profesorado que participa en programas de mobilidade	Nº		1	0
		%	1 (dato da Facultade non da titulación)	3,22%	--
I11	Distribución do alumnado por centro de prácticas	Nome da empresa Entidade	http://historia.uvigo.es/images/docs/docencia/pe/listado_practicas_mhtc_o3_2021-22.pdf	http://historia.uvigo.es/images/docs/docencia/pe/listado_practicas_mhtc_o3_2020-21.pdf	http://masterhtco3.webs.uvigo.es/images/docs/docencia/tfm/listado_practicas_mhtc_o3_2019-20.pdf
I14	Resultados de inserción laboral		Non hai datos	Non hai datos	Non hai datos
I15	Media de alumnos por grupo de docencia	Tamaño grupos A	13,5	17	13
		Tamaño grupos B	13,5	17	13
		Tamaño grupos C	13,5	17	13
		..			

A continuación, recóllense na Táboa II.1.3 os resultados das enquisas de satisfacción das titulacións oficiais².

II.1.3 Resultados (desagregados) das enquisas de satisfacción das titulacións oficiais

Titulacións de Grao				
	Resultados de Participación	Satisfacción xeral curso 2021/2022	Ítems/ epígrafes mellor valorados	Ítems/ epígrafes peor valorados
PAS	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)		
Titulacións Mestrado				
	Resultados de Participación	Satisfacción xeral curso 2021/2022	Ítems/epígrafes mellor valorados	Ítems/epígrafes peor valorados
PAS	Non hai datos	Non hai datos	Non hai datos	Non hai datos

² O sinalado liñas arriba en relación coas Táboas II.1.1 e II.1.2 tamén é igualmente aplicable a esta Táboa II.1.3.

	(enquisas bianuais)	(enquisas bianuais)	(enquisas bianuais)		(enquisas bianuais)	
	Non hai datos		Non hai datos		Non hai datos	
Enquisa PAS	Información Xeral	Comunicación	Recursos humanos	Recursos materiais e servizos	Xestión da calidade	Xeral
Graos	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)
Mestrados	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)

Titulación <u>Grao en Xeografía e Historia</u>					
	Resultados de Participación	Satisfacción xeral curso 2021/2022	Ítems/ epígrafes mellor valorados	Ítems/ epígrafes peor valorados	
Alumnado	Total: 25%	H 2,69	-	-	
		M 2,56	-	-	
		Total: 2,64	-Os horarios da titulación: 4,13	-A utilidade das prácticas da titulación: 2,11	
			-Os espazos para o traballo autónomo (biblioteca, aulas TIC, e o seu equipamento): 3,33	-A implicación da Facultade/Escola na resolución de problemas e na mellora da titulación: 2,13	
		-A distribución e orde das materias no plan de estudos: 3,00 -O calendario das probas de avaliación: 3,00	-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 2,22 -O cumprimento das túas expectativas formativas: 2,22		
Profesorado	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)			
Persoas tituladas	Total: 6%	H ---- M 4,05 Total: 4,05	- A facilidade para atopar contidos na páxina web: 5,00 - A utilidade da páxina web da titulación: 5,00 - As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 5,00 -Formación adquirida na práctica: 5,00	-O grao de actualización dos contidos do plan de estudos: 3,00 -As metodoloxías empregadas para o desenvolvemento do ensino: 3,00	

			<p>-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 5,00</p> <p>-A distribución das materias do plan de estudos: 4,00</p> <p>-A orientación académica recibida: 4,00</p> <p>-A orientación profesional e laboral recibida: 4,00</p> <p>-A atención ás queixas, suxestións ou incidencias (resposta, resolución e posta en marcha de accións): 4,00</p> <p>-A implicación do Centro na resolución de problemas e na mellora da titulación: 4,00</p> <p>-O desempeño do profesorado: 4,00</p> <p>-A axuda recibida do persoal de administración e servizos do centro: 4,00</p> <p>-A formación adquirida: 4,00</p> <p>-A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 4,00</p> <p>-Duración das prácticas: 4,00</p>	<p>-As aulas e laboratorios: 3,00</p> <p>-Espazos para o traballo autónomo (biblioteca., aulas TIC....) : 3,00</p>
--	--	--	--	---

Empregadores						
Enquisa	Organización e Desenvolvemento	Información e transparencia	Sistema de garantía de calidade	Recursos humanos	Recursos materiais e servizos	Resultados de aprendizaxe
Alumnado	2,87	2,73	2,19	2,29	2,73	2,28
Profesorado	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)
Persoas tituladas	3,60	5,00	4,00	4,00	3,67	4,00

Titulación				
<u>Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural</u>				
	Resultados de Participación	Satisfacción xeral curso 2020/2021	Ítems/ epígrafes mellor valorados	Ítems/ epígrafes peor valorador
Alumnado	Total 23,00%	H 4,94 M 4,00 Total: 4,23	-As aulas e o seu equipamento: 5,00 -Os laboratorios, obradoiros e espazos experimentais, e o seu equipamento: 5,00 -Os espazos para o traballo autónomo (biblioteca, aulas TIC, e o seu equipamento): 5,00	A utilidade da páxina web da titulación: 3,67
			A axuda recibida do persoal de administración e servizos do centro: 4,67	A atención ás queixas, suxestións ou incidencias (respostas, resolucións e posta en marcha de accións): 3,75
			-A utilidade das prácticas da titulación: 4,50 -A facilidade para atopar contidos na páxina web: 4,50 -A utilidade da información sobre a titulación transmitida por outros soportes (plataformas de teledocencia, taboleiros, pantallas audiovisuais...): 4,50	A orientación académica recibida no plan de acción tutorial: 3,80
Profesorado	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)		
Persoas tituladas	Total: 25%	H 1,79 M 3,79 Total: 2,79	-O desempeño do profesorado: 4,00	-Os programas de mobilidade, de ser o caso: 1,00
			-O grao de actualización dos contidos do plan de estudos: 3,00 -As metodoloxías empregadas para o desenvolvemento do ensino: 3,00	A orientación profesional e laboral recibida: 2,00

Profesorado	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)	Non hai datos (enquisas bianuais)
Persoas tituladas	2,55	3,00	2,50	3,25	3,00	3,00

Recóllense a continuación na Táboa II.1.4, os indicadores correspondentes ás materias das titulacións oficiais.

II.1.4 Indicadores por materia

Titulación		G251 Grao en Xeografía e Historia							
Panel de indicadores por materia									
Materia	% Taxa de éxito (IM01)			% Taxa de avaliación (IM02)			% Taxa de rendemento (IM03)		
	2021-22	2020-21	2019-20	2021-22	2020-21	2019-20	2021-22	2020-21	2019-20
G251101 Xeografía: Fundamentos de xeografía física	95,24	92,86	88,64	80,77	93,33	89,80	76,92	86,67	79,59
G251102 Historia: Introducción á etnoloxía	95,92	100,00	87,18	90,74	89,66	82,98	87,04	89,66	72,34
G251103 Arte: Linguaxes e técnicas artísticas	60,00	94,44	93,18	81,63	94,74	88,00	48,98	89,47	82,00
G251104 Idioma moderno: Inglés para humanidades	92,68	92,86	93,18	83,67	87,50	81,48	77,55	81,25	75,93
G251105 Historia de América precolombina e colonial	74,07	67,19	64,58	78,26	88,89	76,19	57,97	59,72	49,21
G251201 Xeografía: Fundamentos de xeografía humana	94,74	51,16	94,12	81,43	65,15	80,95	77,14	33,33	76,19
G251202 Historia: Introducción á historiografía	97,22	100,00	89,47	64,29	80,88	80,85	62,50	80,88	72,34
G251203 Arte: Arte clásica	81,08	95,83	97,56	78,72	80,00	80,39	63,83	76,67	78,43
G251204 Teoría e método da arqueoloxía	90,00	84,48	82,50	76,92	90,63	83,33	69,23	76,56	68,75
G251205 Prehistoria universal	81,08	98,18	95,00	75,51	83,33	75,47	61,22	81,82	71,70
G251301 Xeografía: Espazos e sociedades	83,67	100,00	100,00	90,74	88,57	91,18	75,93	88,57	91,18
G251302 Historia: Fontes de información en humanidades	91,11	94,44	96,55	77,59	83,72	80,56	70,69	79,07	77,78

G251303 Historia antiga universal	91,67	96,97	100,00	88,89	86,84	76,32	81,48	84,21	76,32
G251304 Historia medieval universal	82,50	100,00	96,88	85,11	84,62	86,49	70,21	84,62	83,78
G251305 Paleografía	71,70	86,49	65,00	75,71	66,07	81,63	54,29	57,14	53,06
G251401 Historia: Metodoloxía da historia	71,74	84,21	100,00	71,88	76,00	71,74	51,56	64,00	71,74
G251402 Historia moderna universal	77,08	72,22	95,45	78,69	78,26	89,80	60,66	56,52	85,71
G251403 Historia contemporánea universal	100,00	100,00	100,00	78,85	87,18	84,85	78,85	87,18	84,85
G251404 Historia da arte medieval	92,31	97,14	100,00	81,25	83,33	82,05	75,00	80,95	82,05
G251405 Arqueoloxía aplicada	97,87	95,00	90,63	88,68	93,02	96,97	86,79	88,37	87,88
G251501 Historia antiga da Península Ibérica	93,94	96,67	91,18	94,29	90,91	89,47	88,57	87,88	81,58
G251502 Historia da arte moderna	72,41	84,38	88,89	67,44	78,05	81,82	48,84	65,85	72,73
G251503 Historia medieval da Península Ibérica	90,91	100,00	100,00	94,29	90,63	96,55	85,71	90,63	96,55
G251504 Prehistoria da Península Ibérica	81,82	83,87	88,24	84,62	93,94	94,44	69,23	78,79	83,33
G251505 Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe	53,33	61,11	63,64	52,63	54,55	78,57	28,07	33,33	50,00
G251601 Historia contemporánea de España	73,33	92,00	100,00	71,43	73,53	76,47	52,38	67,65	76,47
G251602 Historia da arte contemporánea	97,30	96,15	96,88	86,05	74,29	84,21	83,72	71,43	81,58
G251603 Historia moderna de España	72,73	86,96	92,50	70,21	63,89	85,11	51,06	55,56	78,72
G251604 Mundo actual	88,00	100,00	96,97	78,13	93,10	97,06	68,75	93,10	94,12
G251605 Sistemas de representación xeográfica	76,32	75,00	100,00	84,44	92,31	86,49	64,44	69,23	86,49
G251901 Historia de América contemporánea	100,00	100,00	100,00	72,22	82,61	87,50	72,22	82,61	87,50
G251903 Lingua clásica: Introducción á lingua e cultura latinas	---	100,00	88,24	---	100,00	100,00	---	100,00	88,24
G251904 Historia das relixións	94,44	93,33	81,25	66,67	100,00	100,00	62,96	93,33	81,25

G251905 Historia antiga do noroeste da Península Ibérica	100,00	100,00	82,35	73,33	85,00	94,44	73,33	85,00	77,78
G251906 Historia da arte de Galicia	100,00	96,15	100,00	78,57	92,86	100,00	78,57	89,29	100,00
G251907 Historia medieval de Galicia	95,00	86,21	100,00	90,91	93,55	93,75	86,36	80,65	93,75
G251908 Xeografía de Galicia	100,00	88,89	92,86	70,00	75,00	100,00	70,00	66,67	92,86
G251909 Historia do poder e das institucións	---	---	---	---	---	---	---	---	---
G251910 Mentalidade, identidade e cambio social	100,00	100,00	---	79,17	93,94	---	79,17	93,94	---
G251911 Historia contemporánea de Galicia	100,00	100,00	100,00	76,92	76,47	100,00	76,92	76,47	100,00
G251912 Historia moderna de Galicia	100,00	88,89	100,00	41,67	75,00	100,00	41,67	66,67	100,00
G251913 Prehistoria do noroeste da Península Ibérica	92,31	89,47	100,00	68,42	100,00	100,00	63,16	89,47	100,00
G251981 Prácticas externas	100,00	100,00	100,00	89,66	85,71	72,22	89,66	85,71	72,22
G251991 Traballo de Fin de Grao	100,00	100,00	100,00	44,90	43,59	50,00	44,90	43,59	50,00

Titulación <u>Mestrado en Valoración, protección e xestión do patrimonio cultural</u>									
Panel de indicadores por materia									
Materia	% Taxa de éxito (IM01)			% Taxa de avaliación (IM02)			% Taxa de rendemento (IM03)		
	2021-22	2020-21	2019-20	2021-22	2020-21	2019-20	2021-22	2020-21	2019-20
M143101 Concepto e Categorias do Patrimonio Cultural	100,00	100,00	100,00	85,71	84,21	85,71	85,71	84,21	85,71
M143102 Valor e Significado do Patrimonio Cultural	100,00	100,00	100,00	80,95	73,68	82,61	80,95	73,68	82,61

M143103 Protección Xurídica do Patrimonio Cultural	88,89	86,67	95,00	81,82	78,95	83,33	72,73	68,42	79,17
M143104 Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos	100,00	100,00	100,00	65,22	63,64	62,96	65,22	63,64	62,96
M143105 Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural	93,33	100,00	100,00	65,22	60,87	58,62	60,87	60,87	58,62
M143107 Técnicas de Representación CAD do Patrimonio	94,44	100,00	88,89	85,71	77,78	81,82	80,95	77,78	72,73
M143108 Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural	80,00	91,67	73,68	55,56	52,17	61,29	44,44	47,83	45,16
M143109 Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural	100,00	100,00	81,25	54,17	57,14	57,14	54,17	57,14	46,43
M143110 Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial	100,00	88,89	95,24	56,00	50,00	70,00	56,00	44,44	66,67
M143111 Introdución á topografía e produción cartográfica	100,00	100,00	100,00	63,64	68,42	77,27	63,64	68,42	77,27
M143207 Caracterización e Documentación Histórico- Artística	100,00	100,00	100,00	50,00	50,00	66,67	50,00	50,00	66,67
M143208 Territorios e Paisaxe Cultural	100,00	100,00	100,00	55,56	40,00	61,54	55,56	40,00	61,54

M143209 Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural	100,00	100,00	100,00	44,44	57,14	75	44,44	57,14	75
M143210 Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural	100,00	100,00	100,00	93,75	66,67	50	93,75	66,67	50
M143211 Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos	100,00	100,00	100,00	66,67	38,46	23,08	66,67	38,46	23,08
M143212 Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana	100,00	100,00	100,00	66,67	46,67	78,57	66,67	46,67	71,43
M143213 Prácticas	100,00	100,00	100,00	42,86	50,00	50	42,86	50,00	50
M143214 Traballo Fin de Mestrado	100,00	100,00	100,00	24,24	28,57	33,33	24,24	28,57	33,33
M143215 Educación patrimonial e innovación social	80,00	100,00	100,00	68,75	60,00	83,33	68,75	60,00	83,33
M143216 Patrimonio cultural e turismo	100,00	100,00	90,91	100,00	66,67	50	100,00	66,67	50
M143217 Introdución á avaliación estrutural de construcións patrimoniais	100,00	100,00	100,00	22,22	33,33	60	22,22	33,33	60
M143218 Técnicas non destrutivas para a avaliación do patrimonio cultural inmobile	100,00	100,00	71,43	41,67	20,00	88,89	41,67	20,00	66,70

Informes de cualificación por materia: Grao en Xeografía e Historia

Materia	Non Presentado	Suspenso	Aprobado	Notable	Sobresáinte	Matrícula de Honra	Apto por compensación	
G251101	Xeografía: Fundamentos de xeografía física	10	2	17	20	2	1	-
G251102	Historia: Introducción á etnoloxía	5	2	8	29	8	2	-
G251103	Arte: Linguaxes e técnicas artísticas	9	16	9	11	3	1	-
G251104	Idioma moderno: Inglés para humanidades	8	3	17	18	2	1	-
G251105	Historia de América precolombina e colonial	15	14	13	25	-	2	-
G251201	Xeografía: Fundamentos de xeografía humana	13	3	31	18	2	3	-
G251202	Historia: Introducción á historiografía	20	1	15	13	5	2	-
G251203	Arte: Arte clásica	10	7	13	5	10	2	-
G251204	Teoría e método da arqueoloxía	12	4	22	9	3	2	-
G251205	Prehistoria universal	12	7	6	17	5	2	-
G251301	Xeografía: Espazos e sociedades	5	8	27	12	-	2	-
G251302	Historia: Fontes de información en humanidades	13	4	33	6	-	2	-
G251303	Historia antiga universal	6	4	13	20	8	3	-
G251304	Historia medieval universal	7	7	21	11	-	1	-
G251305	Paleografía	17	15	28	6	3	1	-
G251401	Historia: Metodoloxía da historia	18	13	24	7	2	-	-
G251402	Historia moderna universal	13	11	24	12	1	-	-
G251403	Historia contemporánea universal	11	-	27	10	3	1	-
G251404	Historia da arte medieval	9	3	11	20	3	2	-
G251405	Arqueoloxía aplicada	6	1	19	21	4	2	-
G251501	Historia antiga da Península Ibérica	2	2	19	10	1	1	-
G251502	Historia da arte moderna	14	8	8	10	3	-	-

Materia		Non Presentado	Suspenseo	Aprobado	Notable	Sobresáinte	Matrícula de Honra	Apto por compensación
G251503	Historia medieval da Península Ibérica	2	3	17	8	4	1	-
G251504	Prehistoria da Península Ibérica	6	6	5	15	6	1	-
G251505	Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe	26	14	12		4	-	-
G251601	Historia contemporánea de España	12	8	12	5	5	-	1
G251602	Historia da arte contemporánea	6	1	10	9	15	2	-
G251603	Historia moderna de España	14	9	9	11	3	1	1
G251604	Mundo actual	7	3	14	4	4	-	-
G251605	Sistemas de representación xeográfica	7	9	14	8	5	2	-
G251901	Historia de América contemporánea	5		2	3	7	1	-
G251904	Historia das relixións	9	1	2	9	4	2	-
G251905	Historia antiga do noroeste da Península Ibérica	4	-	-	2	7	2	-
G251906	Historia da arte de Galicia	3	-	-	8	3		-
G251907	Historia medieval de Galicia	2	1	5	5	8	1	-
G251908	Xeografía de Galicia	3	-	3	2	1	1	-
G251910	Mentalidade, identidade e cambio social	5	-	2	9	7	1	-
G251911	Historia contemporánea de Galicia	3	-	3	4	3	-	-
G251912	Historia moderna de Galicia	7	-	1	4	-	-	-
G251913	Prehistoria do noroeste da Península Ibérica	6	1	2	4	5	1	-
G251981	Prácticas externas	3	-	-	1	25	-	-
G251991	Traballo de Fin de Grao	22	-	3	9	8	2	-

Informes de cualificación por materia: Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Materia	Non Presentado	Suspense	Aprobado	Notable	Sobresánte	Matrícula de Honra
M143101 Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural	3	-	2	8	5	1
M143102 Valor e Significado do Patrimonio Cultural	5	-	-	8	5	1
M143103 Protección Xurídica do Patrimonio Cultural	4	2	1	8	4	
M143104 Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos	8	-	-	8	5	1
M143105 Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural	9	-	5	7	1	1
M143107 Técnicas de Representación CAD do Patrimonio	4	-	4	5	4	1
M143108 Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural	11	1	4	2	5	
M143109 Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural	9	-	3	8	1	-
M143110 Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial	9	1	5	1	1	1
M143111 Introdución á topografía e produción cartográfica	6	-	2	6	5	-
M143207 Caracterización e Documentación Histórico-Artística	6	-	-	1	4	1
M143208 Territorios e Paisaxe Cultural	3	-	-	1	1	-
M143209 Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural	3		2	2	-	-
M143210 Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural	3	-	-	1	5	-
M143211 Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos	8	-	-	4	1	-

M143212 Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana	8	-	-	2	4	1
M143213 Prácticas	4	-	-	-	4	-
M143214 Traballo Fin de Mestrado	20	-	2	4	1	1
M143215 Educación patrimonial e innovación social	2	-	-	2	-	1
M143216 Patrimonio cultural e turismo	3	-	2	1	2	1
M143217 Introdución á avaliación estrutural de construcións patrimoniais	5	-	-	-	1	-
M143218 Técnicas non destrutivas para a avaliación do patrimonio cultural inmóble	7	-	1	-		-

II.1.5. Outros indicadores propios do centro/ título (validados pola UEP)

Na facultade de Historia non hai indicadores propios, tampouco nos títulos que se imparten.

II.1.6. Datos relativos a QSP recibidas

Queixas	Sinalar (si procede) á titulación á que corresponden	Resultado Curso 2021-22	Resultado Curso 2020-21	Resultado Curso 2019-20
Relativas á: Docencia			1	1
Relativas á: Infraestruturas				
Relativas á: Servizos				
Relativas á:				
Suxestións				
Relativas á: Docencia				
Relativas á: Infraestruturas				
Relativas á: Servizos				
Relativas á: Equipo decanal				1
Parabéns				
Relativas á: Docencia			1	
Relativas á: Infraestruturas				
Relativas á: Servizos				
Relativas á: Actividade extra- académica			1	

II.1.7. Estado de situación dos rexistros de calidade do sistema

*Neste epígrafe, bastará con incluír como anexo un resumo extraído da aplicación informática de xestión documental do SGC como o que se amosa no exemplo. (As datas que van entre paréntese son as fixadas na Axenda elaborada pola Área da Calidade da UVigo para facer público o correspondente rexistro; mentres que as que non van entre paréntese indican a data real na que se aprobou en Xunta de Facultade e se fixo público).

Rexistros de calidade de centro					
Rexistro	Procedemento	Estado do rexistro	Data límite de entrega	Observacións	Documentos Adxuntos
<u>R1-DE01 P1 - Plan estratéxico do centro</u>	DE-01 P1 - Planificación estratéxica	Substituído por: liñas estratéxicas Actualizado	11/03/2021	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/Actualizacion_plan_actuacions_estrategicas_2019-21.pdf	
<u>R1-DE02 P1 - Panel de indicadores</u>	DE-02 P1 - Seguimento e Medición	Completado	29/04/2022 (15/03/2022)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_DE-02_P1.pdf	
<u>R1-DE03 P1 - Informe de revisión do sistema pola dirección</u>	DE-03 P1 - Revisión do sistema pola dirección	Completado	29/04/2022 (15/03/2022)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_DE-03_P1_2020-21.pdf	
<u>R1-MC05 P1 - Proposta de Plan anual de avaliación das usuarias e usuarios (PAESU)</u>	MC-05 P1 - Satisfaccións das usuarias e usuarios	Completado	22/10/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_MC-05_P1_2020-21.pdf	
<u>R2-MC05 P1 - Plan anual de avaliación das usuarias e usuarios</u>	MC-05 P1 - Satisfaccións das usuarias e usuarios	Completado	22/10/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R2_MC-05_P1_2020-21.pdf	
<u>R3-MC05 P1 - Ficha técnica do deseño da actividade de avaliación</u>	MC-05 P1 - Satisfaccións das usuarias e usuarios	Completado	22/10/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R3_MC-05_P1_2020-21_Ficha1.pdf http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R3_MC-05_P1_2020-21_Ficha1.pdf http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R3_MC-05_P1_2020-21_Ficha3.pdf	
<u>R4-MC05 P1 - Informe de resultados de avaliación</u>	MC-05 P1 - Satisfaccións das usuarias e usuarios	Completado	22/07/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R4_MC-05_P1_2019-20.pdf	
<u>R5-MC05 P1 - Informe de</u>	MC-05 P1 - Satisfaccións das	Completado	22/07/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R5_MC-05_P1_2019-20.pdf	

Registros de calidade de centro					
Registro	Procedemento	Estado do rexistro	Data límite de entrega	Observacións	Documentos Adxuntos
<u>seguimento do PAESU</u>	usuarias e usuarios				
<u>Valoración de satisfacción do PAESU</u>	MC-05 P1 - Satisfaccións das usuarias e usuarios	Completado	22/07/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R6_MC-05_P1_2018-19.pdf	
<u>R1-DO0101 P1 - Acta da Comisión de calidade sobre a modificación dunha titulación</u>	DO-0101 - Deseño, verificación, modificación e acreditación das titulacións oficiais	Non procede			
<u>R2-DO0101 P1 - Acta da Comisión de calidade sobre a acreditación dunha titulación</u>	DO-0101 - Deseño, verificación, modificación e acreditación das titulacións oficiais	Non procede			
<u>R1-DO0201 P1 - PDA</u>	DO-0201 P1 - Planificación e desenvolvemento da ensinanza	Completado	15/07/2022 (01/07/2022)	http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20220701.pdf	
<u>R4-DO0201 P1 - Procedemento para o seguimento e control da docencia</u>	DO-0201 P1 - Planificación e desenvolvemento da ensinanza	Completado	30/06/2022 (08/07/2022)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R4_DO-0201_P1_2022-23.pdf	
<u>R1- DO0202 P1 - Plan de Promoción do Centro</u>	DO-0202 P1 - Promoción das titulacións	Completado	30/09/2022 (24/11/2022)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_DO-0202_P1_2022-23.pdf	
<u>R1- DO0301 P1 - Plan operativo de información pública</u>	DO-0301 P1 - Información pública e rendemento de contas	Completado	18/03/2022 (28/02/2022)	https://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_DO-0301_P1_2022.pdf	
<u>R2- PE01 P1 - Identificación das necesidades de formación do PAS do centro</u>	PE-01 P1 - Xestión do PAS	Completado	16/12/2021 (30/11/2021)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_R2_PE-01_P1_2021-22.pdf	

Registros de calidade de centro					
Registro	Procedemento	Estado do rexistro	Data límite de entrega	Observacións	Documentos Adxuntos
<u>R1- PE01 P1 - Identificación das necesidades do PAS do centro</u>	PE-01 P1 - Xestión do PAS	Completado	16/12/2021 (30/11/2021)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_R2_PE-01_P1_2021-22.pdf	
<u>R2- PE02 P1 - Informe de responsables académicos</u>	PE 02 P1 - Xestión do persoal docente e investigador-PDI	Non hai datos			0
<u>R3- PE02 P1 - Listaxe de accións formativas derivadas de necesidades detectadas</u>	PE 02 P1 - Xestión do persoal docente e investigador-PDI	Completado	18/03/2022 (30/11/2021)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R3_PE-02_P1_2021-22.pdf	
<u>R4- PE02 P1 - Ficha Programa/actividade de formación</u>	PE 02 P1 - Xestión do persoal docente e investigador-PDI	Non se desenvolveu ningún programa/actividade de formación			
<u>IT01-PA08 - Plan de actuación de servizos permanentes do centro</u>	PA08 - Xestións dos servizos	Completado	18/03/2022	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/IT02-PA08_2021-22.pdf	
<u>IT02-PA08 - Informe de resultado dos servizos contratados</u>	PA08 - Xestións dos servizos	Completado	18/03/2022	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/IT02-PA08_2021-22.pdf	
<u>IT01-PA07 - Criterios de selección de recursos materiais e provedores</u>	PA07 - Xestións dos recursos materiais	Completado	08/05/2020	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1-IA01_2019-20.pdf	
<u>IT02-PA07 - Ficha de solicitude</u>	PA07 - Xestións dos recursos materiais	Completado	11/03/2021	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/IT02-PA07_2020-21.pdf	
<u>Acta da comisión de calidade - Acta da comisión de calidade</u>	Actas - Actas da comisión de calidade	Completado	Curso 2021/2022	http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20211105.pdf http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20221219.pdf	

Registros de calidade de centro					
Registro	Procedemento	Estado do rexistro	Data límite de entrega	Observacións	Documentos Adxuntos
				http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20220316.pdf http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20220429.pdf http://historia.uvigo.es/images/docs/facultad/actas_cc/Acta_CC_20220701.pdf	

Doc - Documentación Complementaria

Doc Complementaria
- Documentación Complementaria

Registros da titulación de grao en Xeografía e Historia e mestrado en Protección, Valoración e Xestión do Patrimonio Cultural					
Registro	Procedemento	Estado do rexistro	Data límite de entrega	Observacións	Documentos Adxuntos
<u>R1-DO0102 P1 - Informe anual de seguimento da titulación</u>	DO-0102 P1 - Seguimento e mellora das titulacións	Non procede			
<u>R2-DO0102 P1 - Informe anual de avaliación da titulación</u>	DO-0102 P1 - Seguimento e mellora das titulacións	Non procede			
<u>R3-DO0102 P1 - Informes de revisión interna</u>	DO-0102 P1 - Seguimento e mellora das titulacións	Completado	18/03/2022	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R3-DO-0102_P1_2021_22.pdf	
<u>R1-DO0103 P1 - Resolución de extinción dunha titulación</u>	DO-0103 P1 - Suspensión e extinción dunha titulación	Non procede			
<u>R2-DO0103 P1 - Orde de suspensión e de revogación dunha titulación publicada no DOG</u>	DO-0103 P1 - Suspensión e extinción dunha titulación	Non procede			
<u>R2- D0201 P1 - POD</u>	DO-0201 P1 - Planificación e	Completado	08/07/2022 (30/06/2022)	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R4-DO-0201_P1_procedemento_2021-22.pdf	

Registros de calidade de centro					
Registro	Procedemento	Estado do rexistro	Data límite de entrega	Observacións	Documentos Adxuntos
	desenvolvemento da ensinanza				
<u>R3- DO0201 P1 - Informe de Coordinación</u>	DO-0201 P1 - Planificación e desenvolvemento da ensinanza	Completado	24/11/2022 (15/10/2022)	Grao: http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1-DO-0201_P1_2021-22.pdf Mestrado: http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1-DO-0201_P1_mhtco3_2021-22.pdf	
<u>R1- DO0203 P1 - Plan de acción tutorial</u>	DO-0203 P1 - Orientación ao alumnado	Completado	11/03/2021	http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1-DO-0203_P1_2021-22.pdf	
<u>R2- D00203 P1 - Informe final de avaliación do PAT</u>	DO-0203 P1 - Orientación ao alumnado	Completado	24/11/2022 (30/11/2022)	Grao: http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R2-DO-0203_P1_2021-22.pdf Mestrado: http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R2-DO-0203_P1_mhtco3_2021-22.pdf	
<u>R1- DO0204 P1 - Criterios de asignación das prácticas curriculares</u>	DO-0204 P1 - Xestión das prácticas académicas externas	Completado	04/05/2017 02/07/2021	Aprobación e prórroga http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1-DO-0204_P1_2021-22.pdf	
<u>R1- PE01 P1 - Resultados de avaliación docente definitivos (anuais)</u>	PE.02 P1 - Xestión do persoal docente e investigador-PDI	Non hai datos			

II.1.8. Outros datos (que queira resaltar o centro)

Inclúese no apartado *VIII. Anexos* do presente IRD o autoinforme de seguimento que se realizou na USC do Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (5.ª ed.), no cal participa o noso Centro, referido ao curso académico 2021/2022.

III. ANÁLISE DE RESULTADOS DAS TITULACIÓNS DO CENTRO -SEGUIMENTO DAS TITULACIÓNS

Seguimento da titulación: Grao en Xeografía e Historia e PCEO en Turismo e Xeografía e Historia

CRITERIO 1. ORGANIZACIÓN E DESENVOLVEMENTO

Valoración xenérica

O programa formativo de ambas as dúas titulacións (Grao e PCEO) desenvolveuse neste curso académico 2021/2022 segundo os criterios fixados nas súas respectivas Memorias verificadas. A docencia impartíuse presencialmente nas aulas, sendo preciso o emprego da máscara por parte dos/as usuarios/as e a ventilación permanente dos espazos dedicados á docencia. Na meirande parte das materias, continuouse impartindo a docencia de xeito síncrono a través da plataforma de teledocencia da UVigo, se ben coa diferenza respecto do curso precedente de que, ao impartir as súas clases nun novo contexto marcado pola presencialidade total nas aulas e eliminarse o sistema de rotación semanal para a asistencia ao centro, o profesorado puido optar por seleccionar libremente se quixo ou non facer uso da mencionada plataforma de teledocencia.

Igual que nos dous cursos precedentes, na medida en que dispoñemos dos resultados das enquisas de satisfacción cumprimentadas polo alumnado do PCEO, tamén os analizaremos conxuntamente no presente informe xunto cos procedentes dos alumnado do Grao, xa que comparten as mesmas materias.

Reflexión/Xustificación

Unha vez máis, por quinto curso consecutivo, no curso 2021/2022 acadouse e mesmo superouse no Grao o número mínimo esixido pola Xunta de Galicia de alumnado matriculado en primeira matrícula para as titulacións universitarias de grao impartidas no SUG, que no noso caso se aplica ás titulacións dos campus universitarios periféricos. Tal como se pode apreciar no Gráfico 1, os 47 alumnos/as de nova matrícula que iniciaron os seus estudos con docencia xa plenamente presencial representan un número algo inferior ao do curso precedente da nova realidade que seguiu á pandemia, e se sitúa nunha cifra case que idéntica ao do curso académico que coincidiu co confinamento.

Pola súa banda, no que se refire ao alumnado de primeira matrícula do PCEO en Turismo e Xeografía e Historia, por vez primeira dende a súa implantación non se chegou a cubrir as 10 prazas ofertadas, situándose en 8. Trátase dunha baixada significativa sobre os 11 do curso pasado 2020/2021 á que, sen dúbida, non foi allea a significativa redución do alumnado do Grao de Turismo. Con todo, precisaremos ver como evoluciona este dato en cursos vindeiros para determinar se se trata dunha cuestión conxuntural, ou, pola contra, dun cambio na súa evolución positiva que se ten dado ata o momento.

Gráfico 1. Estudantes de primeira matrícula no Grao en Xeografía e Historia (n.º)

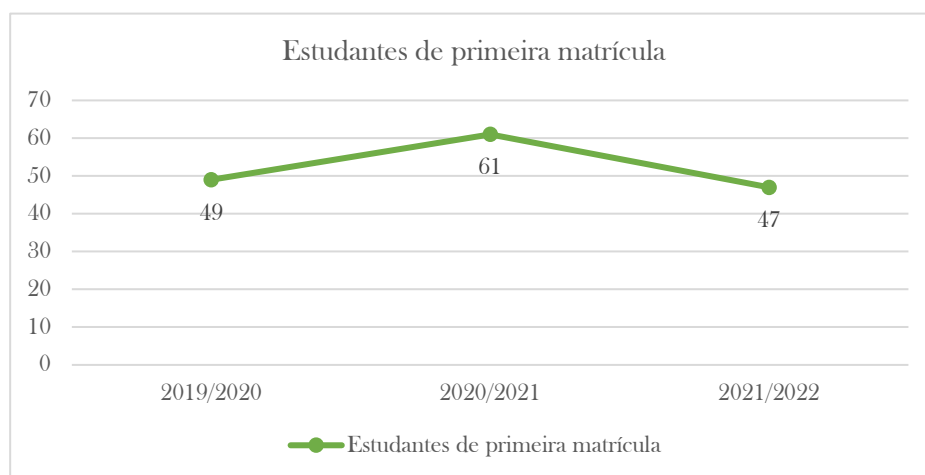
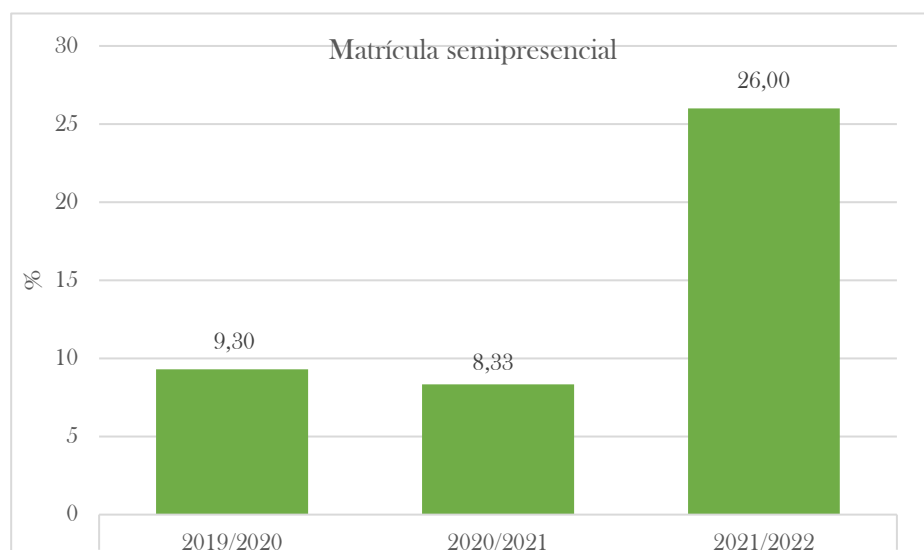

Gráfico 2. Alumnado matriculado na modalidade semipresencial no Grao en Xeografía e Historia (%)

Así mesmo, é preciso ter en conta que, a diferenza dos dous cursos precedentes, nos cales se rexistrou un descenso considerable na porcentaxe do alumnado matriculado na modalidade semipresencial do Grao, no 2021/2022 non só se volveu a situar nun valor próximo ao acadado nos tres cursos académicos que precederon ao do confinamento, cando dito estudantado chegou a representar de xeito continuado ata unha quinta parte de todas as primeiras matrículas (2016/2017: 20,4%, 2017/2018: 20,45% e 2018/2019: 19,57%), senón que mesmo se superou dito valor porcentual. Tal como se pode apreciar no Gráfico 2, este sector representa no curso que nos ocupa unha cuarta parte do noso alumnado de primeira matrícula, o cal deixa tras de si un paradoxo que non podemos obviar: o retorno á presencialidade no labor docente coincidiu cun aumento porcentual da

matrícula do alumnado da modalidade semipresencial. Deberemos agardar aos resultados dos cursos vindeiros para comprobar se se segue a manter dita tendencia, pero cremos é moi probable que o feito de que se incorporase no anterior curso 2020/2021 na relación de causas que xustifican a matrícula nesta modalidade, os motivos económicos (xunto coas outras que ata o momento se viñan aplicando, como por exemplo, a ocupación laboral, a conciliación familiar por fillos ou o coidado de familiares dependentes, deportistas de alto rendemento, enfermidade ou limitación física...), debeu ter un efecto positivo no valor acadado por este dato.

Gráfico 3. Taxa de ocupación do Grao en Xeografía e Historia (%)

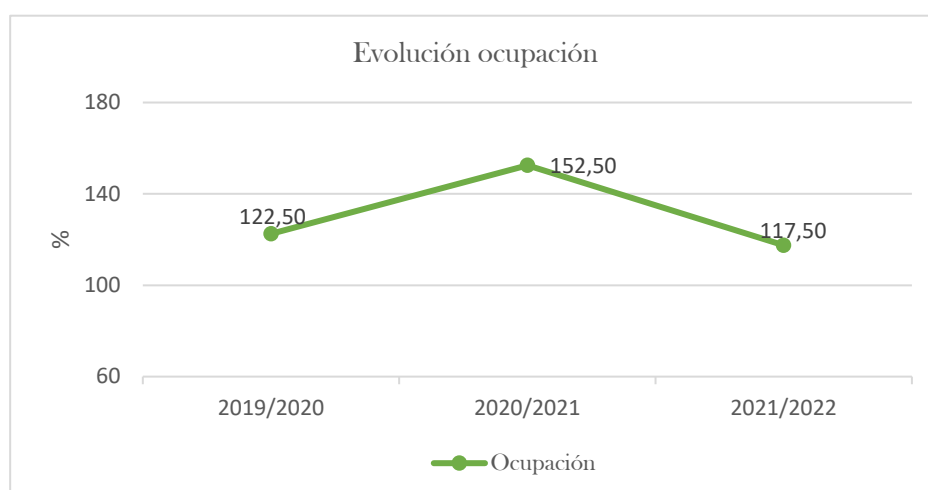
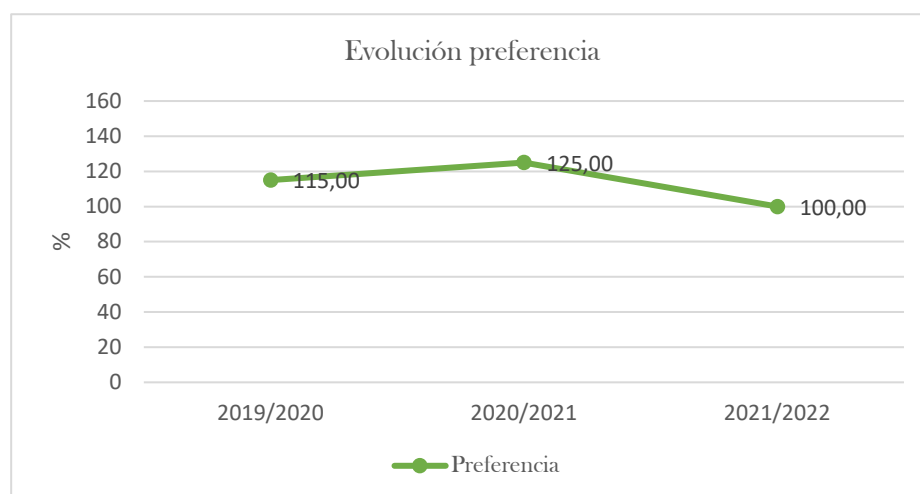

Gráfico 4. Taxa de preferencia do Grao en Xeografía e Historia (%)

A baixada na matrícula influíu na evolución das taxas de ocupación e preferencia, que amosan unha tendencia case que idéntica (Gráficos 3 e 4). Con todo, esta redución non implica que non se acade a meta para ambos os dous indicadores, fixada no 100%: a ocupación sitúase no 117,5% e a preferencia no 100%.

Se nos centramos na modalidade de ingreso, do mesmo xeito que nos cursos precedentes, segue a predominar entre o noso alumnado de primeira matrícula o procedente da Ensinanza Secundaria (Táboa 1).

Conxuntamente, nos tres cursos consecutivos de 2019/2020, 2020/2021 e 2021/2022 sitúase nun representativo 89,33%, correspondéndolle ao 2021/2022 un valor case que idéntico ao de 2019/2020: 87,23% e 88,63% respectivamente. Predomina, polo tanto, entre o noso alumnado de primeira matrícula, aqueles/as que cursaron previamente Bacharelato e accederon aos estudos superiores logo de aprobar o exame da ABAU. Confírmase pois a tendencia que xa sinalamos no anterior IRD correspondente ao curso 2020/2021. Coidamos que é importante ter en conta, porén, que a presenza do alumnado de primeira matrícula procedente de FP volve a aumentar porcentualmente despois de tres cursos de descenso continuado. Se ben se está lonxe do elevado 15% que chegou a representar en 2018/2019, o 8,51% que se acadou no actual curso supera os valores de 2019/2020 (6,81%) e 2020/2021 (5,08%). E que ademais, a diferenza dos dous cursos precedentes que non se matriculou ningún estudante de primeira matrícula do grupo de maiores de 25 anos, neste houbo un.

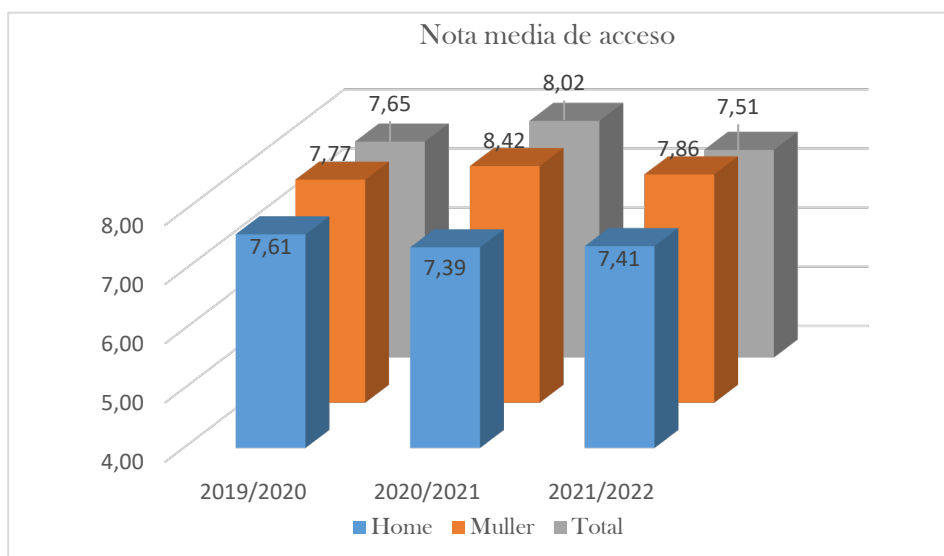
Táboa 1. Modalidade de ingreso do Grao en Xeografía e Historia

Modalidad de ingreso				Total por modalidade	
	2021/2022	2020/2021	2019/2020	nº	%
Procedentes de Ensinanza Secundaria - Con PAAU	41	54	39	134	89,33
Procedentes de Ensinanza Secundaria - Sen PAAU	0	0	0	0	-
Título de Grao	1	0	0	1	0,66
Título de Licenciado	0	1	0	1	0,66
Procedentes de Formación Profesional	4	3	3	10	6,66
Título de Diplomado/Mestres	0	0	1	1	0,66
Acceso para maiores de 25 anos	1	0	0	1	0,66
Acceso por validación de estudos estranxeiros	0	1	1	2	1,33
Total	47	59	44	150	100

No que atinxe á nota media de acceso ao grao, podemos constatar, tal como adiantamos no anterior IRD referido a 2020/2021, que é moi probable que o aumento que entón destacamos en relación con esta variable non fose alleo aos bos resultados que en xeral obtivo o alumnado de ensinanzas medias na proba da ABAU na nosa comunidade autónoma durante o segundo cuadrimestre do curso previo (2019/2020), coincidindo co confinamento sanitario. No curso que nos ocupa, a nota media de acceso sitúase en valores pre-pandémicos e mesmo incluso experimenta un descenso de en torno a unha décima e media en relación con 2019/2020, para situarse en 7,51 en 2021/2022; ampliándose o diferencial entre a media acadada polo estudiantado feminino e o masculino, que se en 2019/2020 era de algo máis dunha décima e media agora acada as catro décimas e media³.

³ Porén, redúcese esta mesma diferenza na nota de acceso media ao Grao entre o alumnado feminino e o masculino, que en 2020/2021 chegou a acadar un punto e unha décima.

Gráfico 5. Nota media de acceso ao Grao en Xeografía e Historia

Recollemos a continuación, na seguinte Táboa 2, as notas medias de acceso desagregadas segundo os diferentes estudos cursados previamente que facilitan o acceso á titulación. Unha vez máis, o feito de que os datos estean desagregados desigualmente nos tres cursos contemplados (2019/2020, 2020/2021 e 2021/2022), non permite levar a cabo unha análise comparativa. Constatamos, iso si, que as notas máis elevadas tenden a se concentrar no estudiantado procedente do Bacharelato. Debemos reiterar, igual que en cursos anteriores, que a nota mínima de acceso continúa estando fixada en 5, como así mesmo, que o número de alumnos/as de primeira matrícula cunha nota de acceso por debaixo do 6, que representa o nivel do aprobado, se sitúa en 4 (8,51% do total), idéntico ao de 2020/2021, se ben entón o número de estudantes de primeira matrícula maior implicou un peso porcentual menor destes (6,55% do total).

Táboa 2. Modalidade de ingreso e nota media de acceso do Grao en Xeografía e Historia

Curso	Modalidade de ingreso	Estudos de acceso	Nota media acceso Home	Nota media acceso Muller	Nota media acceso promedio
2019/2020	Alumnado con título de bacharel ou equivalente do sistema educativo español - con probas	Bacharelato (LOE) e Selectividade. Ciencias e Tecnoloxía	—	8,58	8,58
		Bacharelato (LOE) e Selectividade. Humanidades e Ciencias Sociais	5,95	—	5,95
		Bacharelato LOXSE e Selectividade. Humanidades e Ciencias Sociais	6,94	—	6,94
		Bacharelato LOMCE e ABAU. Ciencias	6,631	7,922	6,815
		Bacharelato LOMCE e ABAU. Humanidades	8,337	7,640	8,163
		Bacharelato LOMCE e ABAU. Ciencias Sociais	7,846	7,843	7,845

		Bacharelato LOMCE e ABAU. Artes	8,690	—	8,690	
		COU (LXE) e Selectividade. Científico Tecnolóxica	5,91	—	5,91	
		COU (LXE) e Selectividade. Humanístico Lingüística	—	6,29	6,29	
		Título de Bacharelato con proba de acceso	11,440	—	11,440	
	Diplomatura	Mestre-/a. Especialidade en Educación Primaria	6,73	—	6,73	
	Por equivalencia, homologación ou validación parcial de estudos estranxeiros	Acreditación ou credencial de homologación do título de bacharel	—	9,330	9,330	
	Títulos de Formación Profesional de Grado Superior (para acceso ata o curso 2019/2020)	Electricidade e Electrónica: Sistemas de Telecomunicación e Informáticos	7,714	—	7,714	
		Hostalería e Turismo: Información e Comercialización Turísticas	7,540	—	7,540	
		Servizos Socioculturais e á Comunidade: Educación Infantil	—	6,750	6,750	
	2020/2021	Alumnado con título de bacharel ou equivalente do sistema educativo español - con probas	Título de Bacharelato do Sistema Educativo Español	8,305	8,737	8,417
		Título de Licenciado/a	Título de licenciatura do sistema universitario español	—	9,193	9,193
		Por equivalencia, homologación ou validación parcial de estudos estranxeiros	Acreditación ou credencial de homologación do título de bacharel	—	7,340	7,340
		Títulos Superiores de Formación Profesional, Artes Pláticas e Deseño e Ensinanzas Deportivas	Título Superior de Formación Profesional	6,480	8,420	7,127
2021/2022	Alumnado con título de bacharel ou equivalente do sistema educativo español - con probas	Título de Bacharelato do Sistema Educativo Español	7,887	7,855	7,880	
	Maiores de 25 Anos	Proba de acceso específica	6,580	—	6,580	
	Títulos de grao	Título de grao do sistema universitario español	7,830	—	7,830	

	Títulos Superiores de Formación Profesional, Artes Plásticas e Deseño e Ensinanzas Deportivas	Título Superior de Formación Profesional	7,373	—	7,373
--	---	--	-------	---	-------

Fronte á mencionada nota media de acceso ao grao de 7,36, porén a nota media de acceso do estudiantado matriculado no primeiro curso do PCEO en Turismo e Xeografía e Historia confirma a tendencia xa detectada no precedente IRD de progresivo aumento da mesma. Así, se no curso 2019/2020 se situou en 7,6 e no 2020/2021 en 8,12, neste que nos ocupa acadada o 8,26 (Táboa 3). De novo debemos mencionar que o dito dato debe ser posto en relación coa cualificación acadada na ABAU e que a nota de acceso segue a ser superior entre as alumnas que entre os alumnos (exactamente dous puntos e medio). Consideramos que é relevante ter en conta a diferenza de case que un punto existente entre a nota de acceso do estudiantado que cursa o Grao daquel outro que cursa o PCEO, xa que, como indicabamos páxinas atrás, comparten as mesmas materias impartidas polo mesmo profesorado, contribuíndo, nalgún caso a suavizar a baixada que en termos xerais se aprecia no conxunto das notas da meirande parte das materias á que nos habemos de referir no Criterio 7.

Táboa 3. Modalidade de ingreso e nota media do PCEO en Turismo e Xeografía e Historia

Curso Académico	Modalidade de ingreso	Estudo de acceso	Home	Muller	Total
2021/2022	Alumnado con título de bacharelato ou equivalente con probas	Título de Bacharelato do Sistema Educativo Español	8,33	10,95	8,99
	Títulos Superiores de Formación Profesional, Artes Plásticas e Deseño e Ensinanzas Deportivas	Título Superior de Formación Profesional	7,54	—	7,54
	Total				8,26

Se fixamos a nosa atención na procedencia xeográfica de todo o alumnado matriculado tanto no Grao coma no PCEO (Táboa 4), confírmase na primeira de ambas as dúas titulacións a progresiva tendencia cara o descenso daquel que é oriúndo da provincia de Ourense, mesmo incrementándose o nivel de dita diminución nesta ocasión: se no curso 2020/2021 representou o 45,87%, case que un punto menos que o 46,7% de 2019/2020, o 41,42% deste 2021/2022 supón mesmo unha baixada de case catro puntos e medio con respecto ao curso anterior. Así mesmo, sen saír da provincia ourensá, o estudiantado procedente da capital e das localidades rurais pertencentes a dito concello representa o 25,23% do total matriculado e, máis especificamente, o 60,91% do total desta provincia. Coidamos que é bastante probable que as ditas cifras se podan poñer en relación coa evolución demográfica de signo negativo que está a experimentar na actualidade a provincia de Ourense, e deixan intuír un problema que non se pode eludir: aínda que se trata da provincia que máis alumnado aporta en termos totais (pero sen chegar a representar a metade de todos os efectivos), é evidente que se está a consolidar a súa tendencia decrecente, a cal se ve reforzada polo feito de que case que dúas terceiras partes procedan do propio concello de Ourense, e a meirande parte do terzo restante de concellos próximos ou non moi distantes, pero non do resto dos concellos da provincia eminentemente rurais. Porén, confírmase, de xeito inverso, outra

tendencia xa sinalada no IRD de 2020/2021: a procedencia da provincia de Pontevedra a penas gaña un punto porcentual respecto do curso pasado (33,1% en 2019/2020, 29,38% en 2020/2021 e 30,47% en 2021/2022); e tanto Coruña coma Lugo, que seguen a ocupar os mesmos postos terceiro e cuarto, respectivamente, continúan presentando un lixeiro crecemento: o alumnado procedente de Coruña supón o 17,61% (15,46% en 2020/2021 e 13% en 2019/ 2020) e o de Lugo o 8,57% (7,22% en 2020/2021 e 5,9% en 2019/2020). Coidamos que, pese a ser uns bos datos, faríamos mal en ser excesivamente optimistas, xa que a porcentaxe correspondente á provincia pontevedresa tende a se estancar; e non debemos perder de vista que se trata do segundo foco de atracción de novo alumnado. En segundo lugar, tampouco debemos esquecer que, tal como adiantamos no anterior IRD, é moi probable que entre os/as estudantes con residencia próxima a outros campus universitarios galegos nos que se imparten titulacións semellantes á nosa (referímonos en concreto a contidos teóricos e prácticos impartidos, pero non a plans formativos), se teñan decantado pola nosa titulación ante a imposibilidade de se poder matricular neses outros centros de ensinanza superior, ben pola súa nota media de acceso (o cal redundará na ameaza que para a nosa titulación supoñen as pretensións de determinadas facultades pertencentes a outras universidades do SUG de incrementar o número de prazas ofertadas), ben por condicionantes económicos. Por certo, dous argumentos igualmente aplicables ao devandito 25,23% procedente, como dicíamos liñas arriba, do propio concello de Ourense. E, en non menor medida, que tamén cremos teñen unha incidencia directa noutros aspectos que se abordan neste presente documento. Por este motivo, neste curso 2021/2022 acordouse por parte do novo equipo directivo do centro incorporar unha modificación á información solicitada na ficha inicial do PAT, que permita dispoñer dunha información máis completa posible sobre as verdadeiras motivacións do alumnado de primeira matrícula á hora de escoller a nosa titulación para cursar os seus estudos superiores. A súa aplicación levarase a cabo no próximo curso 2022/2023 logo do acto de benvida institucional ao alumnado de primeira matrícula, e será no vindeiro IRD cando entremos en detalle a valorar os resultados obtidos.

Porén, si dispomos para o curso 2021/2022 de datos relativos ao PCEO que parecen suxerir a posibilidade da consolidación desta nova dinámica relativa á procedencia xeográfica que faríamos mal en eludir. Neste senso, en primeiro lugar, o alumnado natural da provincia de Ourense reduciuse considerablemente ata se situar no 38,88% do total fronte ao 53,54% de 2020/2021; por certo, equilibrándose o procedente do concello ourensán con aquel outro de concellos rurais. No seu lugar, e en segundo termo, correspóndelle o primeiro posto ao estudantado da provincia de Pontevedra cun 44,44% moi superior ao precedente 25,19% de 2020/2021, e con predominancia daquel que é oriúndo de núcleos urbanos ou semi-urbanos. E o da provincia de Coruña sitúase nun 13,38% que tamén supera en cinco puntos e medio o 7,87% de 2020/2021, mentres que o de Lugo reduciuse anecdoticamente a un só alumno (cun 2,77% fronte ao 6,29% de 2020/2021). É evidente que estes datos inciden na progresiva perda do peso da orixe ourensá do noso alumnado, pero tamén en que hai outros factores que, alén da maior ou menor proximidade xeográfica, están a influír claramente no perfil do alumnado que se matricula nas nosas titulacións.

Táboa 4. Procedencia xeográfica do alumnado matriculado no Grao e no PCEO no curso 2020/2021

PROVINCIA/PAÍS	LOCALIDADE	Grao en Xeografía e Historia	PCEO Grao en Xeografía e Historia e Grao en Turismo
A CORUÑA	Ribeira	2	—
	Sada	2	—
	Boiro	1	—
	Rianxo	1	—
	Muros	1	—
	Noia	1	—
	Brión	2	—

	Santiago de Compostela	5	2
	Santa Comba	—	1
	Zas	1	—
	Vimianzo	1	—
	Ponteceso	2	—
	Malpica de Bergantiños	1	—
	Arteixo	2	—
	As Pontes de García Rodríguez	9	—
	Oleiros	3	—
	Negreira	—	1
	Neda	1	—
	Ortigueira	1	—
	Culleredo	1	1
	TOTAL	37	5
LUGO	Monforte de Lemos	2	—
	Chantada	2	—
	O Saviñao	1	—
	Sarria	1	—
	Láncara	1	—
	Lugo	5	—
	A Pastoriza	1	—
	Cospeito	1	—
	Guitiriz	2	—
	Burela	1	—
Ribadeo	1	1	
	TOTAL	18	1
OURENSE	Verín	1	—
	Riós	1	—
	Cualedro	1	—
	Bande	1	—
	Xinzo de Limia	7	—
	Rairiz de Veiga	1	—
	Celanova	1	—
	Vilar de Barrio	1	—
	Xunqueira de Ambía	1	—
	Allariz	2	—
	Cartelle	2	—
	San Cibrao das Viñas	1	1
	Toén	1	1
	Barbadás	4	—
	O Pereiro de	5	—

	Aguiar		
	Carballada de Valdeorras	1	—
	Ourense	53	7
	Castro Caldelas	1	1
	Coles	1	—
	San Cristovo de Cea	1	—
	O Barco de Valdeorras	—	1
	Paderne de Allariz	—	1
	Porqueira	—	1
	Ribadavia	—	1
	TOTAL	87	14
PONTEVEDRA	A Guarda	1	—
	Oia	1	—
	Tui	3	1
	Gondomar	—	2
	Baiona	1	—
	Salvaterra de Miño	1	—
	O Porriño	1	—
	Nigrán	2	—
	Ponteareas	6	—
	Mos	1	—
	Mondariz-Balneario	—	1
	Vigo	25	7
	Cangas	3	—
	Redondela	2	1
	Moaña	—	1
	Bueu	1	—
	Soutomaior	1	—
	Marín	1	—
	Pontevedra	6	1
	Meaño	2	—
Ribadunia	1	—	
Vilagarcía de Arousa	4	1	
Silleda	1	—	
Rodeiro	—	1	
	TOTAL	64	16
ALICANTE	Benijófar	1	1
BARCELONA	Barcelona	1	1
BRASIL	Río de Janeiro	1	1
COLOMBIA	Neiva	1	1

No que atinxe á organización e desenvolvemento do plan formativo, esta levouse a cabo de xeito presencial nas aulas durante todo o curso académico. Fronte aos dous precedentes, en que foi necesario establecer un sistema de quendas entre o alumnado para garantir a súa asistencia física ás aulas (2020/2021) ou impartir a docencia a través das aulas habilitadas no Campus remoto (segundo cuadrimestre de 2019/2020), no 2021/2022 desenvolveuse presencialmente con normalidade e sen incidencias a destacar nas correspondentes aulas asignadas a cada curso-nivel da titulación, coa opción individual de que o docente puidese á vez conectarse á aula que permite impartir de xeito síncrono a súa docencia a través do Campus remoto. Cumpríronse perfectamente as recomendacións sanitarias vixentes de empregar a máscara por parte de todos/as os/as usuarios/as, como así mesmo de ter permanentemente ventiladas as aulas, debendo recoñecer a actitude en xeral positiva tanto de profesorado como de alumnado ante as baixas temperaturas nas que foi preciso impartir algunhas das clases, principalmente durante o inverno. Así mesmo, tamén se detectou un novo problema en relación coa docencia síncrona que non podemos deixar pasar por alto. Referímonos ao feito de que esta implicou na práctica que non sempre se puidesen respectar os horarios fixos de inicio e remate das clases, debido aos problemas tanto técnicos como de conexión dos equipos que se constataron ao longo de todo o curso académico. É evidente que a viabilidade da docencia síncrona, que no noso caso é voluntaria, pasa necesariamente por que os equipos estean perfectamente preparados e a conexión remota debidamente establecida cando o/a profesor/a entre na aula a desenvolver a súa tarefa docente, posto que nesta cada minuto conta para o correcto desenvolvemento do plan formativo das materias. Trátase dunha cuestión que, á vista da experiencia vivida neste curso académico, debe ser estudada e analizada en detalle de cara ao vindeiro curso xa que, aínda que a docencia síncrona sexa no noso caso unha opción persoal e voluntaria, esta nunca pode ir en detrimento do tempo fixado para impartir as clases.

Finalizaremos este criterio fixando a nosa atención nos resultados obtidos nas enquisas de satisfacción e nas enquisas de avaliación docente (EADs). Nas primeiras constatamos unha caída estrepitosa na participación do alumnado do terceiro curso do Grao en relación cos dous precedentes, que é o único que na UVigo cumprimenta as ditas enquisas. O dato resulta por si só suficientemente ilustrativo: se xa no curso precedente se producira unha redución de case dez puntos porcentuais entre o 81% de participación en 2019/2020 e o 71,43% de 2020/2021, agora propiamente deberíamos empregar o termo de «desfeita» en toda regra, posto que o 25% de 2021/2022 representa pouco menos da terceira parte do total do curso precedente ou pouco menos dun cuarto do de 2019/2020. Tamén está en sintonía co baixo valor que presenta a participación de todo o estudiantado da UVigo nestas enquisas, pasando dunha participación do 24,51% en 2020/2021 (chegando a case que triplicar o noso centro dito valor) ao 21% deste presente 2021/2022. Recoñecemos que non podemos valorar a participación lixeiramente superior do noso alumnado sobre estas cifras globais como un dato positivo, senón que máis ben o que se produciu foi unha adecuación do noso caso particular ao que semella ser un comportamento estandarizado: o exceso de enquisas en liña ao que está permanente sometido o estudiantado, non necesariamente relacionadas coa súa formación académica, ten contribuído a xerar certo comportamento de rexeitamento cara as enquisas en xeral, e máxime se non comprende a súa implicación. No noso caso, debemos indicar que se avisou e informou en detalle reiteradamente ao alumnado implicado, tanto na aula correspondente coma a través do correo web, da importancia que teñen estas enquisas para a mellora continua da Calidade; pero é moi posible, e trátase dunha hipótese que non debemos desbotar, que a nosa mensaxe non tivese sido recepcionada e debidamente interpretada polos posibles receptores da mesma. Si é preciso ter en conta, ao fío desta mesma cuestión, xa en relación concreta co grupo-clase que seguiu o terceiro curso do Grao, e, polo tanto, era o alumnado implicado directamente en cumprimentar a devandita enquisa de satisfacción, que tamén é moi posible que, ademais dos elementos sinalados, tivese intervido outro factor que desexamos sexa meramente circunstancial. Referímonos ao feito concreto de que se trata da promoción que cursou o primeiro ano da

titulación cando toda a comunidade do centro se tivo que enfrontar aos inconvenientes derivados do confinamento sanitario durante o segundo cuadrimestre de 2019/2020, que en xeral se resolveu con moi bos resultados académicos; que, a continuación no seguinte curso 2020/2021 se debeu de enfrontar á situación da nova realidade e os inconvenientes que xerou o sistema de quendas xa comentamos no anterior IRD; e que en 2021/2022 se tivo que enfrontar ao inevitable frío que trouxo consigo a impartición da docencia coas ventás das aulas abertas e a permanente ventilación. É probable, xa que logo, que dita redución agoche certo descontento, facilmente explicable e que, por outra banda, ten tamén reflexo nos resultados académicos deste mesmo alumnado; pero tamén é posible, e non o debemos desbotar, que este descenso en cuestión reflecta, simplemente, que o nivel de implicación deste na mellora da práctica docente estase a reducir nas promocións máis recentes malia o noso desexo de que só garde relación co mencionado exceso de enquisas ao que está permanentemente exposta na actualidade toda comunidade do Centro, incluídos, claro está, os outros dous sectores que tamén integran a nosa comunidade, e non só o, alumnado. Nesta mesma liña, os resultados obtidos nas enquisas de satisfacción foron igualmente bastante cativos en xeral en todos os criterios en relación cos de todos os cursos precedentes, tal como teremos ocasión de comprobar nos sucesivos apartados, incluídos os deste que nos ocupa e que pasamos a comentar a continuación, non sen antes desexar que simplemente se trate dunha situación puntual que esperemos non se repita en cursos vindeiros. Só o tempo nos permitirá comprobar realmente se a devandita baixada nos bos valores que coñecemos resposta a unha situación puntual relacionada coa satisfacción concreta dunha promoción igualmente puntual, ou se, pola contra, persiste.

A nivel global, o resultado medio das seis preguntas que abranguen este criterio é de 2,89, preto dun punto inferior ao 3,77 de 2020/2021, xa inferior 23 décimas ao de 2019/2020 (3,9). Polo tanto, atopámonos diante dunha evidencia da devandita baixada xeral nos resultados das enquisas de satisfacción, e mesmo de consideración, tal como se pode apreciar visualmente no Gráfico 6.a. Só o ítem referido aos horarios acada o valor de 4, na liña dos cursos anteriores do trienio contemplado, mentres que no resto dous se sitúan exactamente no valor da mediana (3): distribución e orde das materias, e calendario das probas de avaliación, e as tres restantes por debaixo dela, confirmándose a tendencia que en xeral xa se percibiu o curso anterior 2020/2021 coincidindo coa situación da nova realidade post-COVID. Mesmo retrocede a valoración do PAT, que lixeiramente recuperara algunhas décimas en 2020/2021. Segundo se indica no protocolo do PAT do Centro, cada responsable dos catro cursos-niveis do Grao preséntanse e informa da súa tarefa a principio de curso; ao remate de cada cuadrimestre realiza unha xuntanza co seu grupo na que tamén se pasa unha enquisa de satisfacción do PAT; e ao final do ano académico, remítelle o seu informe á persoa coordinadora, quen, á súa vez, realiza o informe xeral. No curso que nos ocupa, decidiuse incorporar como novidade para o vindeiro 2022/2023 dous profesores encargados de titorizar os seis cursos do PCEO, polo que esta haberá de ser obxecto de valoración no seguinte IRD. Non imos reiterar a argumentación xa exposta ao nos referir á gran baixada da porcentaxe de participación do alumnado nas enquisas de satisfacción.

Gráfico 6.a. Satisfacción do alumnado co criterio 1. Organización e desenvolvemento (Grao)

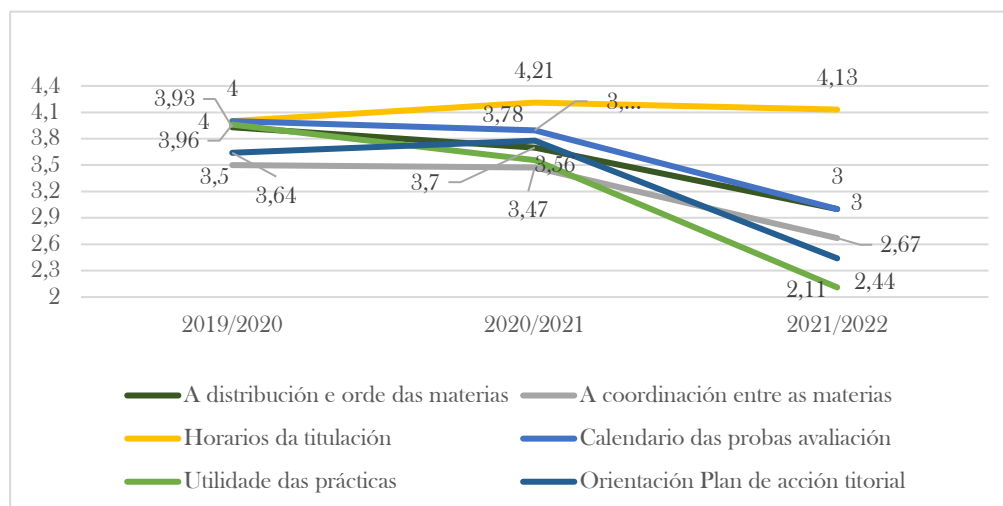
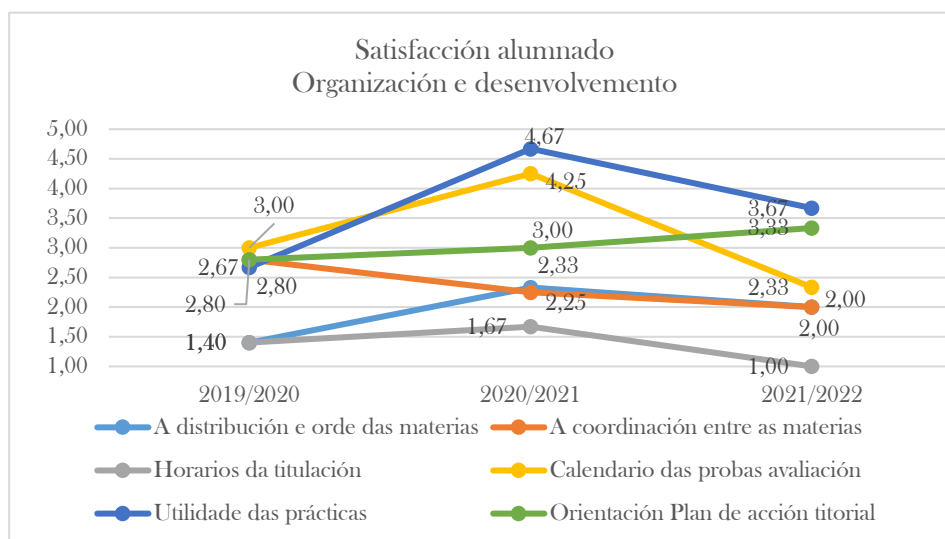

Gráfico 6.b. Satisfacción do alumnado co criterio 1. Organización e desenvolvemento (PCEO)

O índice de participación nas enquisas de satisfacción por parte do alumnado que cursa o PCEO é maior que no Grao, situándose no 43%. Pero tamén aquí é manifesto o descenso do valor acadado neste criterio, posto que fronte á subida que constatamos na meirande parte dos ítems en 2020/2021, e é evidente que en 2021/2022 se produciu un claro descenso, se ben non análogo ao desplome que se aprecia do Grao (Gráfico 6.b). En primeiro lugar, porque neste caso si hai polo menos un apartado que mantén a súa tendencia á alza, que curiosamente é un dos dous peores valorados polo alumnado do Grao: referímonos ao PAT. Por outra banda, en segundo termo, o peor valorado é o relativo aos horarios da titulación, que acada en 2021/2022 o peor valor do trienio contemplado para se situar en 1; porén, trátase do ítem mellor valorado entre o estudiantado que cursa o Grao. Repítese polo tanto o xa constatado o curso pasado: os dous sectores do alumnado seguen un programa formativo idéntico no noso centro, pero as súas inquedanzas son diametralmente opostas en bastantes ámbitos,

e este é un deles. En todo caso, e máis alá da complexidade implícita á elaboración dos horarios do PCEO, que implica compatibilizar os horarios de dous títulos diferentes de dúas facultades do mesmo campus, é evidente que as negociacións feitas no curso anterior 2020/2021 dende o decanato do noso Centro, para que finalmente se puidese realizar o reaxuste nos itinerarios formativos do PCEO das catro materias que viña solicitando o seu alumnado, e que se implantou durante o curso que nos ocupa, non tivo o efecto desexado. O estudantado do plan conxunto segue moi descontento co seu horario e esta é unha evidencia que non podemos ocultar. Polo tanto, a nosa valoración non é nada satisfactoria, e resta agardar que a mencionada incorporación dos dous profesores titores para este alumnado no noso Centro de cara ao vindeiro curso contribúa a poder mitigar este resultado preocupante. No resto dos ítems, malia a súa baixada, a utilidade das prácticas supera o valor da mediana, confirmando a clara disociación entre os alumnado de ambas as dúas titulacións, posto que se trata do peor valorado por parte do estudantado do Grao. Os catro restantes sitúanse por debaixo de dita medida. É evidente que o regreso á normalidade na presencialidade, tras a nova realidade que seguiu ao confinamento no curso 2020/2021, coas mencionadas medidas preventivas, non deixou indiferente ao noso estudantado, tanto do Grao coma do PCEO.

No que atinxe á mobilidade do estudantado, recuperáronse os valores previos ao confinamento: se logo dos 5 alumnos/as Erasmus propios de 2019/2020 se baixara a 2 en 2020/2021, en 2021/2022 a cifra situouse en 6; mentres que o número de alumnos/as Erasmus alleo acadou a media do trienio contemplado: 3 (2 deles/as procedentes de universidades italianas e outro de Turquía). De acordo coa dinámica consolidada en cursos pasados, a coordinación de Relacións Exteriores do Centro realizou un seguimento pormenorizado de dito alumnado cun contacto permanente, e este alumnado rematou con resultados favorables os seus respectivos cursos.

Pola súa banda, os resultados das EAD, que si cumprimenta todo o alumnado da titulación, ofrecen unha visión algo contrastada. Estas se veñen realizando a través dunha plataforma telemática dende a situación sanitaria vivida hai dous cursos académicos, contando co previo permiso solicitado pola Área de Calidade ao profesorado, logo do desenvolvemento dunha experiencia piloto por parte da dita área coa que, ademais, se pretende mellorar a representatividade e a obxectividade dos resultados obtidos en ditas enquisas. Non podemos omitir neste senso, en relación co sistema on-line de elaboración das mesmas, o feito de que unha parte do PDI segue sen comprender por que, unha vez recuperada totalmente a docencia presencial, non se ten recuperado o sistema que se empregaba previamente á pandemia para realizar ditas enquisas de xeito presencial na aula. Este sistema on-line permite que o alumnado que non asiste ás clases de xeito presencial no centro nin tampouco sincronamente valore a actividade desenvolvida polo/a docente sen ter ningún tipo de coñecemento ao respecto, polo que, en consecuencia, se perde calquera posibilidade de valoración obxectiva. Así mesmo, o índice de participación, aínda que máis alto que no caso das enquisas de satisfacción, cun 32,65%, tampouco semella que contribúa a paliar a baixa representatividade destas. En todo caso, os resultados procedentes deste terzo sitúan o global da titulación nun 4,4 fronte ao 4,01 dos graos da nosa universidade, e o global do Centro nun 4,26 fronte ao 4,02 global da institución, o que non deixa de resultar significativo tendo en conta os xa comentados resultados das enquisas de satisfacción.

No que respecta ás enquisas cumprimentadas polo alumnado egresado, tamén debemos comentar en primeiro lugar que tamén se produciu un descenso na participación respecto do curso pasado, pasando de 33 respostas en 2020/2021 a 19 en 2021/2022, con todo algo superior ás 10 de 2019/2020. Cremos que non debemos deixar pasar por alto que todas estas respostas foron emitidas por unha única persoa titulada sobre as 17 posibles. Este dato remítenos unha vez máis a unha baixa participación que non podemos valorar positivamente, ao contrario. Parece incidir na argumentación xa exposta ao nos referir á sobrecarga de enquisas á que se ve exposto o alumnado durante o período dos seus estudos superiores. Así que, tratándose dun só caso,

non deberiamos dar por representativos os seus valores do total de posibles egresados/as. En todo caso, neste criterio referido á Organización e desenvolvemento, o valor obtido deste único enquisado sitúase en 3,6, algo menos dun punto inferior ao 4,09 obtido en 2020/2021, e tende a incidir nunha dinámica xa sinalada en anteriores IRD: os/as noso/as egresados/as adoitan ter unha mellor valoración dos estudos cursados que o alumnado que se atopa cursándoos.

En último lugar, na medida en que as enquisas de satisfacción que deben cumprimentar tanto o PDI coma o PAS se realizan bianualmente, e no presente curso académico non se efectuaron, non dispomos de datos.

Puntos débiles detectados:	Accións de mellora a implantar:
<ul style="list-style-type: none"> • Baixada considerable da participación nas enquisas de satisfacción en relación cos dous cursos precedentes • Baixa participación nas EAD • Persistencia do desaxuste entre a percepción que ten o alumnado que cursa o PCEO e o que cursa o Grao, tratándose do mesmo programa formativo 	<ul style="list-style-type: none"> • Incrementar entre os membros da comunidade do Centro a difusión da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora • Incrementar entre os membros da comunidade do Centro a difusión da importancia que teñen as EAD • Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT, como tamén ás reunións periódicas co decano

Evidencias nas que basea a valoración:

E1: Memoria vixente do título
 E2: Informes de verificación, modificación, seguimento e renovación da acreditación do título, incluíndo os plans de mellora
 E3: Perfil de ingreso do alumnado (grao)
 E4: Guías docentes (actividades formativas, metodoloxías docentes e sistemas de avaliación, por materia e curso académico)
 E5: Actas das reunións da Comisión Académica /Comisión de Titulación/Comisión de Garantía de Calidade
 E6: Listaxe de estudantes que solicitaron recoñecemento de créditos indicando o número de créditos recoñecidos (por prácticas, títulos propios, experiencia profesional, etc.).
 QSP relacionadas coa organización e desenvolvemento da ensinanza

Indicadores nos que se basea a valoración:

I1/I04-AC: Matrícula de novo ingreso por prescrición
 I2: No caso de mestrado, número de estudantes de novo ingreso por titulación de procedencia
 I3/I09-DO: Indicadores de mobilidade (número de estudantes que participan en programas de mobilidade, relación entre estudantes que participan en programas de mobilidade e estudantes matriculados,...)
 I09(2)-DO: Estudantes estranxeiros
 I4/I05-DO/ I06-DO/ I07-DO/ I08-DO: Resultados das enquisas de satisfacción aos diferentes grupos de interese sobre a organización e desenvolvemento da ensinanza.
 I01-AC: Nota media de acceso
 I01(2)-AC: Nota mínima de acceso
 I02-AC: Ocupación
 I03-AC: Preferencia
 I03(2)-AC: Adecuación

CRITERIO 2. INFORMACIÓN E TRANSPARENCIA

Valoración xenérica

Toda a información importante do Grao en Xeografía e Historia, como así mesmo das actividades do Centro, está debidamente publicitada e é facilmente accesible para todas as persoas usuarias interesadas. O seu soporte principal é a web institucional do Centro, que se complementa coa difusión de parte desta información a través das redes sociais.

Reflexión/Xustificación

Seguindo na liña do xa sinalado en IRD anteriores, tanto a accesibilidade á información como a transparencia ocupan un lugar prioritario nela desde que a Facultade de Historia superou exitosamente o proceso de certificación do Sistema en 2017. Neste terceiro ano posterior á remodelación formal e estrutural que experimentou a nosa web para adaptala ao modelo institucional, continuamos coa constante actualización dos seus contidos incorporando puntualmente todas as novidades, tanto nos dous idiomas oficiais da nosa Comunidade Autónoma (galego e castelán) coma en inglés. O seu contido céntrase basicamente nas titulacións que dependen do Centro, destacando especialmente o Grao en Xeografía e Historia, e as variadas actividades e eventos que se desenvolven ao logo do curso académico na nosa facultade, ou que ben son promovidas dende esta. De acordo coa Axenda de Calidade, todos os contidos de interese da Facultade de Historia recóllense no rexistro asociado á Verificación/chequeo de información pública, que pode ser consultado en: http://historia.uvigo.es/images/docs/calidad/registros/R1_DO-0301_P1_2022.pdf

Así mesmo, dende o curso 2018/2019, vimos utilizando as redes sociais de Facebook, Instagram e Twitter tanto para informar das novidades como para axilizar a transmisión dos avisos pertinentes aos membros da comunidade do Centro, á vez que resulta unha canle de gran utilidade para visibilizalo xunto as súas titulacións. Cómpre salientar ao respecto o traballo que realiza o bolseiro encargado de atender a estas canles. Neste mesmo senso, debemos referirnos ademais tanto ao grupo de WhatsApp composto polo decano e as delegadas e os delegados de curso e representantes da Delegación de alumnado, como aos catro grupos de WhatsApp, un por cada curso-nivel, que teñen como finalidade axilizar a comunicación dun xeito rápido entre os seus integrantes.

Gráfico 7.a. Satisfacción do alumnado co criterio 2. Información e transparencia (Grao)

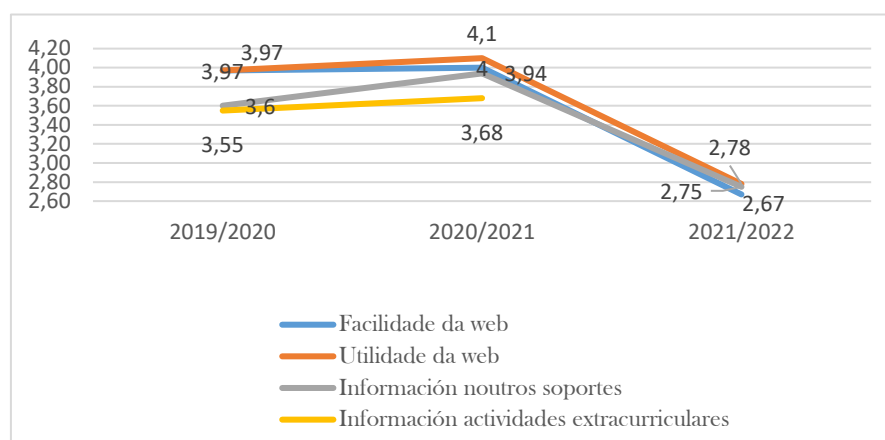
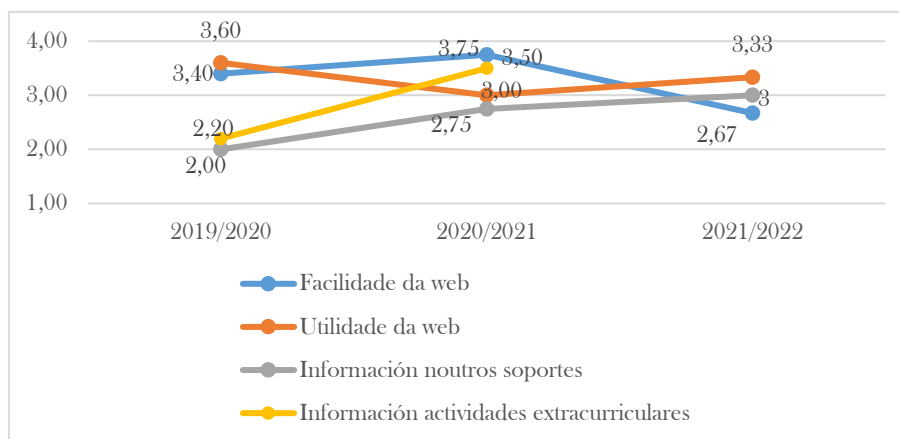

Gráfico 7.b. Satisfacción do alumnado co criterio 2. Información e transparencia (PCEO)

Centrándonos nos resultados das enquisas de satisfacción relativos a este criterio, o primeiro que debemos ter en conta é que, a diferenza de cursos pasados, neste que nos ocupa elimínase o ítem referido á información sobre actividades extracurriculares. Tamén aquí, igual que constatamos no apartado precedente, percíbese unha baixada moi notable dos valores acadados entre o alumnado que cursa o Grao, e unha clara disociación na percepción que este ten fronte ao que segue o PCEO, que xusto neste criterio supera en satisfacción ao primeiro de ambos os dous grupos (Gráficos 7.a e 7.b respectivamente). Así, no Grao debemos falar dunha baixada superior aos dous puntos dende o 3,93 en 2020/2021 ao 2,73 actual, mentres que no PCEO é máis suave, pasado do 3,25 en 2020/2021 ao actual 3. Moi sinteticamente: no caso do estudantado do Grao non se acada o valor da mediada en ningún dos tres ítems contemplados, mentres que para o do PCEO si se consegue no ítem referido á información noutros soportes distintos da web do centro, e mesmo se supera lixeiramente no da utilidade da web. Porén, ambos os dous coinciden exactamente cun 2,67 na facilidade da web, ou o que é o mesmo, en que non facilita unha navegabilidade áxil a pesar de que esta responde á mesma estrutura adoptada pola maioría das titulacións da Universidade de Vigo. Está claro que tampouco podemos referirnos positivamente aos resultados obtidos neste criterio, xa que a parcial mellora procedente do segundo dos grupos, que é minoritario respecto do que cursa o Grao, non mitiga en absoluto a evidente baixada na satisfacción dos/as usuarios/as en relación coa web. Reiteramos a nosa dúbida: ¿obedecen estes datos a unha situación puntual da pouca satisfacción que en concreto amosou ter a promoción á que correspondeu cumprimentar as enquisas de satisfacción, ou se trata dunha nova situación á que non estabamos acostumados e que se poderá repetir en cursos vindeiros? Certamente a día de hoxe non podemos dar unha resposta precisa a esta pregunta, pero do que non nos cabe a menor dúbida é de que, estando nas nosas mans, incrementarase aínda máis a labor de mantemento e actualización da web que se ven realizando, malia que sexa moi probable que a resposta ao cambio dos valores tan baixos que se acadaron, non se atope precisamente neste esforzo engadido que nos comprometemos a levar a cabo.

Pola súa banda, o decano mantivo dous encontros co estudantado do PCEO ao longo deste curso, tal como ven sendo costume desde que se produciu a implantación destas reunións periódicas no noso Centro entre o seu equipo directivo e este sector do noso alumnado, e concretamente en relación con este aspecto non se manifestou descontento.

Tamén neste criterio, a única persoa egresada que cumprimentou a enquisa de satisfacción respondeu cun 5. Reiteramos non podemos tomar como representativos os resultados procedentes dun só caso, malia a ser moi superiores aos que proceden do alumnado que cursa o Grao e o PCEO⁴.

<p>Puntos febles detectados:</p> <ul style="list-style-type: none"> Baixa valoración do ítem relativo á facilidade da web tanto por parte do alumnado do Grao coma do PCEO 	<p>Accións de mellora a implantar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que se debe dita baixa valoración deste ítem, para co coñecemento das mesmas aplicar as melloras que proceda na web
<p>Evidencias nas que se baseou a valoración: E6: Páxina web do título/centro/universidade (información referida ao anexo II) R1- DO0301P1: Plan operativo de información pública QSP relacionadas coa transparencia e/ou información pública</p>	
<p>Indicadores nos que se baseou a valoración: I4: Resultados das enquisas de satisfacción aos diferentes grupos de interese sobre a satisfacción coa web e/ou a información pública.</p>	

CRITERIO 3. SISTEMA DE GARANTÍA DE CALIDADE

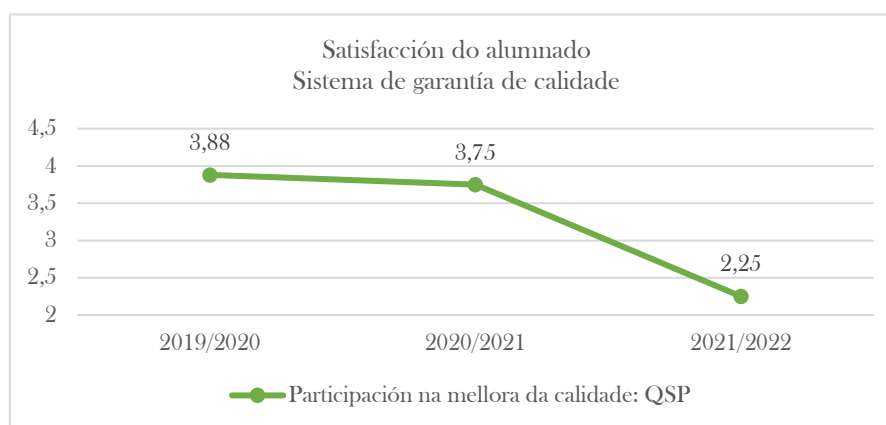
<p>Valoración xenérica</p> <p>A Facultade de Historia conta cun Sistema de Calidade actualizado de xeito permanente cuxos obxectivos consisten na mellora continua dos títulos que se imparten nela, en garantir a transparencia do acceso á información e en difundir a cultura da Calidade entre os membros que integran a súa comunidade, como base imprescindible da excelencia académica.</p>
<p>Reflexión/Xustificación</p> <p>O Sistema actualízase de xeito continuado de acordo co calendario que fixa a Área de Calidade da UVigo a través da utilísima “Axenda Básica”, que, ademais, contribúe a que os distintos Centros que integran a mencionada universidade, desenvolvan as correspondentes accións homoxeneamente. Na nosa liña de dispoñer da máxima información posible para a elaboración o máis completa posible do presente IRD, unha vez máis volvémoslle solicitar voluntariamente aos/ás técnicos/as da Área de Calidade a revisión do anterior informe do curso 2020/2021. Agradecemos enormemente as súas suxestións para a elaboración deste documento, conscientes ademais será o que revise a comisión encargada de re-certificar o Sistema en setembro de 2023.</p> <p>Xa comentamos no informe introdutorio as modificacións máis salientables que experimentou a Comisión de Calidade da nosa facultade no curso 2021/2022, pero obviamente debemos reiteralas neste terceiro criterio do noso informe. O cambio no equipo decanal trouxo consigo que a súa presidencia pasase a ser ocupada polo actual</p>

⁴ Só a nivel informativo, pero sen ánimo de establecer ningunha comparación cos datos procedentes do único caso para o actual curso 2021/2022, esta media situouse en 3,6 en 2019/2020 e experimentou un lixeiro crecemento ata 4,085 en 2020/2021.

decano, Julio Prada Rodríguez. E, como novos membros, incorporáronse Antonio Presedo Garazo en tanto en canto novo coordinador de Calidade do Centro e Domingo Rodríguez Teijeiro como secretario, mentres que María López Díaz pasou a ocupar o posto de nova colaboradora de Calidade. Tal como sinalamos páxinas atrás, sen lugar a dúbidas o cambio máis significativo consistiu precisamente en delimitar as competencias da figura do/a colaborador/a de Calidade, cuxa consolidación se recomendara por parte da comisión que certificou positivamente o Sistema en 2017, logo de que este viñera apoiando de facto á coordinación de Calidade dende o curso 2013/2014. Para levar a cabo este cometido, modificouse primeiro o Regulamento da Comisión de Calidade (abril de 2022) e logo o propio Regulamento de réxime interno da Facultade (setembro de 2022), para incorporar a ambos dous textos a devandita figura.

Malia a evidente baixa participación do noso alumnado nas enquisas de satisfacción en 2021/2022, insistimos un ano máis na importancia que ten a transmisión das accións de Calidade especialmente neste colectivo da nosa comunidade. Non debemos perder de vista que se trata do seu sector maioritario, polo que formulamos a hipótese (e o dato da baixa participación nas devanditas enquisas así parece corroborala) de que este non é aínda o suficientemente coñecedor (ou, se se prefire, é parcialmente descoñecedor) da relación que existente entre moitas das boas prácticas que se levan a cabo de xeito continuado na nosa facultade e o desenvolvemento do Sistema. Lonxe de calquera valoración pesimista que podamos realizar ao respecto, o dato da baixa participación animanos, ao contrario, a traballar aínda máis na liña de tentar implicar ao noso alumnado na cultura da Calidade, conscientes do reto que representa este obxectivo, o cal haberá de pasar necesariamente por unha maior implicación do representante do alumnado na Comisión de Calidade, de tal xeito que chegue a operar como canle transmisora das accións da mesma tanto aos representantes da Delegación de Alumnado como aos/as delegados/as de cada curso-nivel.

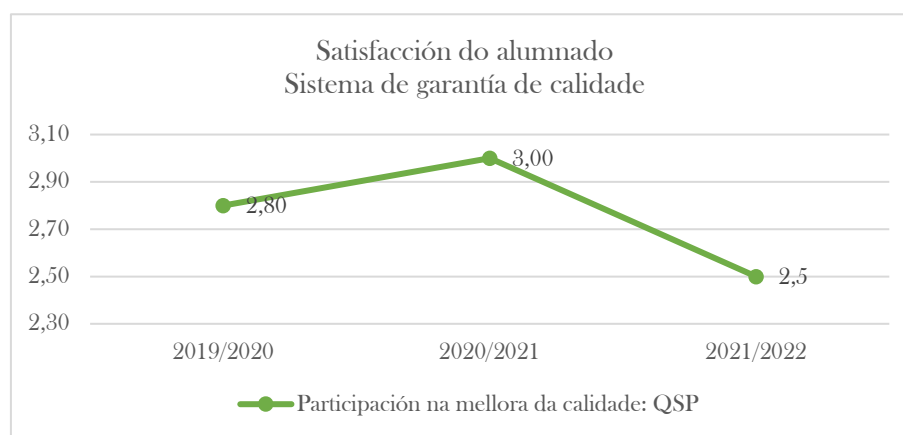
Gráfico 8.a. Satisfacción do alumnado co criterio 3. Sistema de garantía de calidade (Grao)

Porén, os valores obtidos nas enquisas de satisfacción neste criterio repiten case que idénticamente o que xa vimos expoñendo nos dous precedentes: unha baixada xeneralizada tanto por parte do estudiantado que cursou o Grao coma o PCEO, que resulta moito máis acusada no caso do primeiro de ambos os dous grupos. Así, no Grao, se entre os curso 2019/2020 e 2020/2021 se observa un descenso de doce décimas, a satisfacción do alumnado co Sistema perdeu un punto e medio en 2021/2022, deixando tras de si un resultado que só podemos cualificar sinxelamente de moi malo, o cal evidencia non só o posible descoñecemento a que nos referiamos, senón mesmo un nivel de satisfacción neste criterio que non chegaría ao aprobado, para se situar case que un punto por debaixo do valor da mediana (Gráfico 8.a).

En cambio, no PCEO, malia a constatarse esta mesma baixada no valor obtido, non resulta tan acusada, perdéndose medio punto sobre a subida de 2020/2021 e só tres décimas fronte a 2019/2020 (Gráfico 8.b). Tampouco se trata dun bo resultado, pero neste caso sitúanos fronte a un retroceso bastante distinto da caída considerable que experimenta a valoración deste criterio nos seus compañeiros que seguen o Grao. Téñase en conta que tanto uns coma outros seguen o mesmo programa formativo, e que dende o curso 2019/2020 que comezos a ter resultados pare estes segundos, é a primeira vez que presentan uns valores só algo maiores, pero maiores a fin de contas. De feito, tampouco neste criterio o dato medio do alumnado chega ao valor da mediana, pero si poderíamos dicir que chega para o aprobado. Todo parece indicar, pois, que é bastante probable que nos teñamos achegado á desexada converxencia á que nos referíamos no noso anterior IRD, e que xusto nese nivel, o grao de satisfacción baixo que se evidencia en ambos os dous sectores do noso alumnado, sexa máis baixo entre o que segue o Grao que entre o que segue o PCEO. Está por ver, claro está, se se trata, como xa vimos dicindo de datos puntuais relativos a un curso concreto, ou se se trata dunha tendencia que se pode consolidar en cursos seguintes. En todo caso, máis alá da posible converxencia, tamén valoramos negativamente os resultados procedentes deste criterio, e é evidente que persiste unha percepción bastante diferenciada entre ambos os dous sectores, traducíndose en valores máis baixos no primeiro deles. Consideramos que o nomeamento dos dous novos profesores titores no PAT para atender especificamente ao alumnado do PCEO durante o vindeiro curso 2022/2023, tamén pode contribuír a mitigar a baixada no nivel de satisfacción deste sector certamente reducido do noso alumnado.

Gráfico 8.b. Satisfacción do alumnado co criterio 3. Sistema de garantía de calidade (PCEO)

Pola súa banda, o valor procedente da única persoa egresada que cumprimentou a enquisa de satisfacción acadou un 4, superior, polo tanto, ás cifras tan baixas procedentes do alumnado que está a cursar tanto o Grao coma o PCEO. Non insistiremos en que un único caso non pode ser representativo do total de 17 posibles suxeitos titulados/as aos/ás que se lles ofreceu a posibilidade de cumprimentar dita enquisa⁵.

⁵ Do mesmo xeito que fixemos no anterior criterio, só a nivel informativo, comentaremos en nota a rodapé que a cifra procedente desta única persoa para o actual curso 2021/2022 segue o mesmo comportamento, posto que dita media acadou un 3,3 en 2019/2020 e logo un 4,6 en 2020/2021.

<p>Puntos febles detectados:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coñecemento baixo por parte do alumnado do Sistema, o cal dificulta a súa implicación coa cultura de Calidade • Persistencia do desaxuste entre a percepción que ten o alumnado que cursa o PCEO e o que cursa o Grao, tratándose do mesmo programa formativo 	<p>Accións de mellora a implantar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Unha maior implicación do representante do alumnado na Comisión de Calidade que opere como canle transmisora das accións de dita comisión aos representantes da Delegación de Alumnado e aos/as delegados/as de cada curso • Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as titulares/as fixadas no PAT, como tamén ás reunións periódicas co decano
<p>Evidencias nas que se baseou a valoración:</p> <p>E5: Actas das reunións celebradas, da Comisión Académica /Comisión de Titulación/<u>Comisión de Garantía de Calidade</u></p> <p>E10: Documentación do SGC (Política, obxectivos de calidade, manual e procedementos)</p> <p>E11: Evidencias da implantación dos procedementos do SGC (procedementos completos, revisados e actualizados que desenvolven as directrices do SGC: Política de calidade, deseño, revisión periódica e mellora dos programas formativos, garantía da aprendizaxe, ensinanza, avaliación centrados no estudante, garantía e mellora da calidade dos recursos humanos, garantía e mellora da calidade dos recursos materiais e servizos e información pública)</p> <p>E12: Plans de mellora derivados da implantación do SGC</p> <p>EA4: Informe de certificación da implantación do SGC (no seu caso)</p>	
<p>Indicadores nos que se baseou a valoración:</p> <p>I4: Resultados das enquisas de satisfacción a todos os grupos de interese sobre a xestión da calidade</p> <p>I5: Resultados dos indicadores asociados aos obxectivos de calidade do centro</p>	

CRITERIO 4. RECURSOS HUMANOS

Valoración xenérica

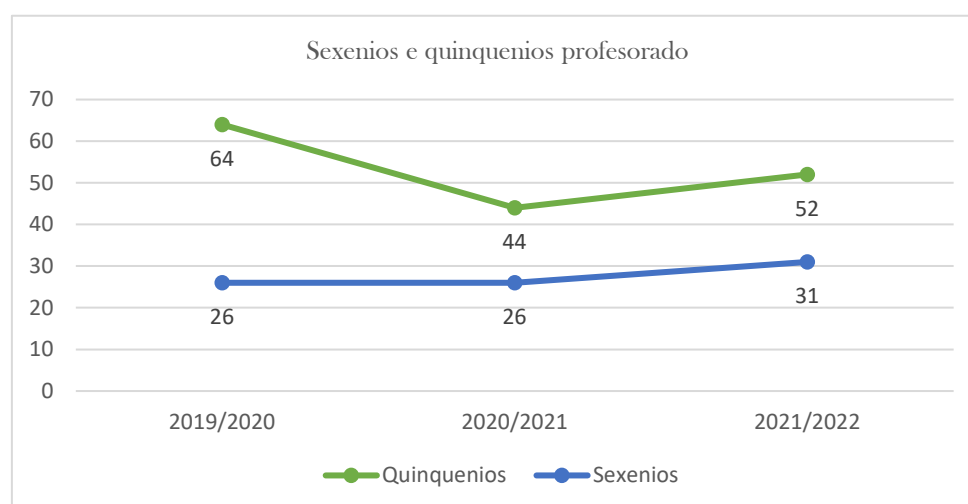
O PDI e o PAS da Facultade de Historia son axeitados para as características da titulación e o número de estudantes (Grao e PCEO), se ben insistimos no proceso de envellecemento que, curso a curso, se ven incrementando principalmente no primeiros de ambos os dous colectivos da súa comunidade, e que vai na liña dun proceso máis amplo que se constata no conxunto da UVigo. Así mesmo, actualizouse e fíxose pública a través da web do Centro toda a información referida a ambos os dous sectores.

Reflexión/Xustificación

Se atendemos en primeiro lugar ao PDI, a diferenza dos dous cursos precedentes, neste que nos ocupa non se produciron xubilacións no seu cadro. Nas seguintes áreas con exceso de docencia foi preciso contratar profesorado a través da activación das súas respectivas listas de agarda: Análise Xeográfica Rexional, Arqueoloxía, Historia da Arte, Historia Contemporánea e Xeografía Física. E tamén foi preciso recorrer a esta mesma modalidade contractual para cubrir parte da docencia da Área de Historia Moderna durante baixa médica dun dos seus membros, que abrangueu parte do segundo cuadrimestre.

A diferenza dos dous cursos precedentes, nos cales o PDI viu reducir os seus efectivos (de 29 docentes en 2019/2020 pasouse a 26 en 2020/2021), só en parte semella que cambiou esta tendencia, situándose en 32 en 2021/2022, pero con certos matices que non debemos pasar por alto. Este estivo composto por unha catedrática, nove titulares (recupérase pois o número das titularidades de 2019/2020), dúas contratadas doutoras, dous axudantes doutores, catro asociados⁶, un contratado/a predoutoral Xunta, nove contratados/as interinos (tres máis que en 2020/2021), un investigador distinguido, un postdoutoral da Xunta de Galicia, un investigador doutor e unha axuda predoutoral da Xunta de Galicia. Como se pode comprobar, realmente este crecemento foi parello ao aumento do número de profesorado contratado interino e de novas figuras contractuais vinculadas ás labores de investigación (a través de bolsas e programas de captación de talento), pero agás o investigador distinguido vinculado ao programa Ramón y Cajal, estamos a nos referir a prazas non consolidables. Un curso máis, agardamos poder cambiar esta tendencia no vindeiro curso 2022/2023, sabedores de que a incorporación de novo profesorado non depende de nós, e que o limitado número de PDI fixo trae aparelhada inevitablemente unha sobrecarga do traballo de xestión por parte deste colectivo que integra a comunidade.

Gráfico 9. Sexenios e quinquenios do profesorado con docencia no Grao en Xeografía e Historia (n.º)

As novas prazas de PDI influíron positivamente na evolución do total de sexenios e quinquenios acumulados polos seus integrantes durante o trienio de referencia (Gráfico 9). Así, mentres que cambia a tendencia negativa no número de quinquenios, debido ao efecto negativo que tiveron as xubilacións en 2018/2019 e 2019/2020, cun mínimo situado en 2020/2021, constándose un lixeiro crecemento en 2021/2022 que, con todo, segue a ser inferior a 2019/2020. Pola súa banda, o número de sexenios volve a aumentar logo do seu estancamento en 2019/2020 e 2020/2021⁷. De novo percíbese o contraste deste baixo resultado co valor acadado polo rexistro I03-PE, no que se miden os Resultados de investigación de carácter académico (Sexenios). Tamén en 2021/2022, o 91,67% acadado representa o máximo valor no trienio contemplado, superando por segundo

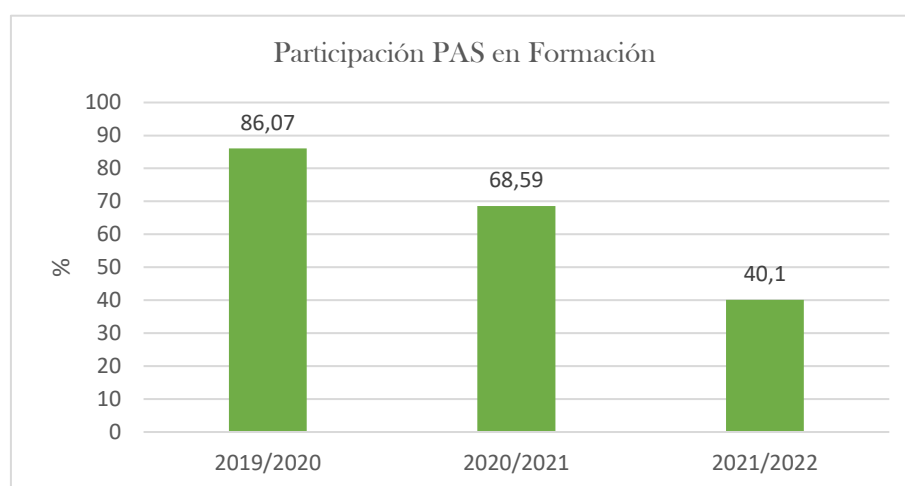
⁶ Unha vez máis, queremos deixar constancia da manifesta dispoñibilidade do noso profesorado asociado cuxos esforzos soen exceder as funcións intrínsecas a dita figura contractual do PDI, asumindo a titorización de TFGs e prácticas.

⁷ Debemos aclarar que no IRD do curso 2020/2021 incluíuse por erro na gráfica correspondente referida a este mesmo dato o número de PDI con sexenios recoñecidos en lugar dos sexenios, polo que en tal documento figura como cifra 15 e non 26.

curso consecutivo en case once puntos a meta fixada (80%). Porén, o dato non ten en conta ao total de 32 membros do PDI que impartiron docencia no curso 2021/2022, senón só aos 14 que estiveron en condicións de acceder ao recoñecemento académico da súa actividade investigadora, incluídos os Profesores Axudantes Doutores, para os cales a Universidade de Vigo sacou unha convocatoria especial para o dito recoñecemento.

O PAS do Centro seguiu a estar composto polos bedeis da conserxería do Edificio Facultades, a secretaría administrativa de alumnado, a secretaría do decanato e o persoal da área de apoio a centros e decanato. A labor que desenvolveron os seus integrantes foi a correspondente a un curso normal no que a docencia presencial se desenvolveu de xeito totalmente regular, coas condicións sanitarias xa sinaladas de que todos/as os/as usuarios/as deberon empregar a máscara sanitaria dentro das instalacións da facultade e de que as aulas debían estar permanentemente ventiladas. Sendo como de feito foi decisiva a súa implicación en ambas as dúas medidas, xa que en conserxería houbo un remanente de máscaras que o persoal deste posto debía facilitar en caso de necesidade, votouse en falta unha maior implicación súa no que atinxe especificamente á ventilación das aulas, que dependeu en exclusiva do profesorado e do alumnado. Neste senso, debemos comentar que o profesorado viuse obrigado a asumir esta tarefa que realmente non lle correspondía.

Gráfico 11. Participación do PAS vinculado á Facultade de Historia en cursos de formación (%)

Do mesmo xeito que en 2020/2021, un curso académico máis continuou a tendencia cara a unha redución considerable na súa participación en accións formativas respecto a 2018/2019 e 2019/2020 (Gráfico 11). Así que se tal como sostñamos no anterior IRD era moi probable que a devandita porcentaxe se volvесе a situarse en 2021/2022 en valores próximos a estes outros dous cursos, é evidente que non se conseguiu cambiar a dita tendencia, e mesmo se chegou a situar na metade do valor acadado en 2019/2020.

No que respecta ao valor acadado nas enquisas de satisfacción en relación con este sector da comunidade do noso Centro, debemos comentar que se constata unha caída de moita consideración en relación cos cursos precedentes, pasando no caso do Grao de valoracións por riba do 4 sobre 5, a situarse nun cativo 2,29 moi afastado do valor da mediana (3) en 2021/2022. Esta caída na valoración deste ítem tamén é aplicable ao alumnado do PCEO, quen, como xa se sinalou en IRD anteriores, depende administrativamente da Facultade de Ciencias Empresarias e Turismo deste mesmo campus universitario. Porén, no seu caso, a caída non é de tanta consideración, representando máis ben un retroceso sobre o avance logrado en 2020/2021, xa que en 2021/2022 se volveu ao valor case que idéntico de 2019/2020: 2,5 (Gráficos 12.a e 12.b). Nótese ademais que tamén neste

ítem é superior a valoración que fai este segundo sector do noso alumnado, polo que non engadiremos moito máis en relación con dito valor diferencial ao xa argumentado nos criterios precedentes.

Finalizaremos este criterio co exame do valor derivado do grao de satisfacción do alumnado co labor docente do profesorado. Este permite extraer tres conclusións que coidamos inciden positivamente no labor desenvolvido por este sector da comunidade do Centro. A primeira é que, malia a presentar de novo unha baixada entre o alumnado do Grao, esta é bastante máis suave que nos ítems dos criterios precedentes xa analizados, ao se situar dita caída en pouco máis dun cuarto de punto. A segunda é que, no caso do alumnado do PCEO, esta variable gaña unha centésima, permitindo situala ao mesmo nivel que no curso precedente. Neste senso, tal como se pode apreciar visualmente nos Gráficos 12.a e 12.b, os valores correspondentes ao trienio de referencia permiten apreciar unha tendencia ao mantemento de cifras moi próximas ao 4 sobre 5, o cal consideramos de xeito positivo. E en terceiro lugar, ambos os dous sectores do noso alumnado valoran cunha cifra idéntica este ítem en concreto en 2021/2022, cun 3,98, sendo este un dos dous de todos os contemplados no presente IRD en que se produce unha converxencia absoluta dos seus respectivos valores. Sendo obviamente mellorable, cremos que o dato desta coincidencia da satisfacción do alumnado do Grao e do PCEO coa labor docente do profesorado debe ser valorada de xeito positivo, e nos anima a seguir neste liña, xa que, como temos sinalado, ambos sectores comparten as mesmas materias.

Gráfico 12.a. Satisfacción do alumnado co criterio 4. Recursos humanos (Grao)

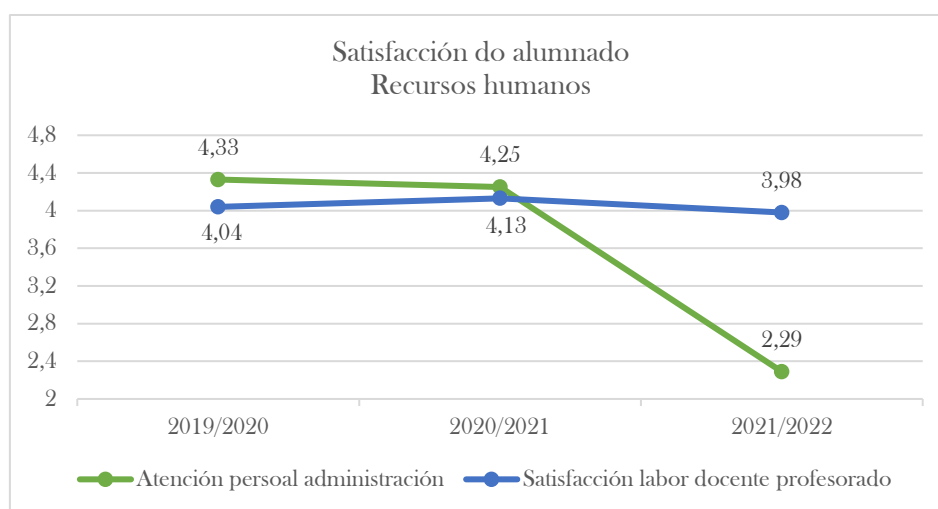
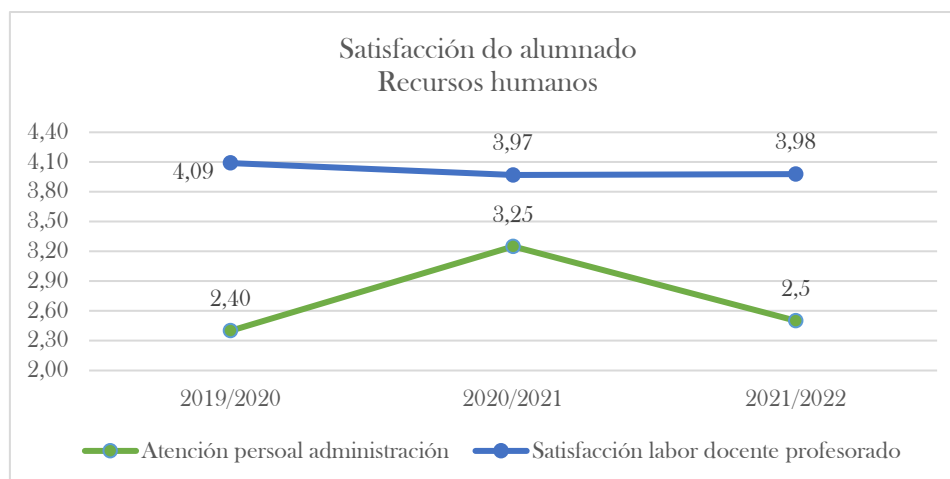

Gráfico 12.b. Satisfacción do alumnado co criterio 4. Recursos humanos (PCEO)

Así mesmo, só faremos referencia aos resultados procedentes das enquisas cumprimentadas polas persoas tituladas, tendo en conta o inconveniente xa sinalado en relación coa baixa participación nas mesmas. Neste criterio acádase un 4. Non entraremos a realizar ningunha valoración complementaria posto que se trata dun único suxeito.

Puntos febles detectados:

- Persiste o problema de envellecemento da planta de PDI
- Persiste a problemática derivada de ter que acudir ao profesorado de lista de agarda: en lugar de tratarse dunha necesidade puntual, tense convertida nunha situación estrutural; non hai continuidade nel; deben compartir materias por necesidade de axustes de horas
- Unha baixada de consideración na satisfacción do alumnado co PAS

Accións de mellora a implantar:

- Reiterar ao vicerreitorado a persistencia da problemática relacionada co envellecemento do PDI e a necesidade de buscar vías de solución a curto prazo
- Mellorar a planificación das Áreas, asignando un docente estable responsable de coordinarse con este profesorado
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as titores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que causa/s se debe dita baixa valoración deste ítem, para co coñecemento da/s mesma/s aplicar as melloras que proceda

Evidencias nas que se baseou valoración:

E15: Plan de ordenación docente do título: Información sobre o profesorado (número, experiencia docente e investigadora, categoría, materias que imparte, área, etc.). No caso de profesionais externos, solicitarase un currículo breve
 E16: Información sobre o persoal de apoio (número, experiencia profesional, categoría, etc.)
 R2-PE02 P1: Informe para os responsables académicos (DOCENTIA)

Indicadores nos que se baseou a valoración:

I4: Resultados das enquisas de satisfacción a todos os grupos de interese sobre aspectos relacionados co persoal docente e o PAS e fundamentalmente resultados da enquisa de satisfacción do PAS e PDI
 I6/I017(2)-PE: Porcentaxe de participación do profesorado da titulación en plans de formación da

Universidade e en actividades formativas específicas
I7/I017-PE: Porcentaxe de participación do persoal de apoio do centro en plans de formación da universidade e en actividades formativas específicas.
I8: Resultados das enquisas de avaliación da docencia e a súa evolución
I9: Porcentaxe de profesorado avaliado polo programa DOCENTIA ou similares e resultados obtidos
I10: Evolución dos indicadores de mobilidade (número, porcentaxe de profesores/as que participan en programas de mobilidade sobre o total do profesorado do título)
I15: Media de alumnos por grupo de docencia (docencia expositiva, interactiva,...)
I02-PE: Cualificación do PDI
I03-PE: Resultados de investigación de carácter académico(Sexenio)
I03(2)-PE: Profesorado por categoría

CRITERIO 5. RECURSOS MATERIAIS E SERVIZOS.

Valoración xenérica

Tanto os recursos materiais coma os servizos de que se dispón para o desenvolvemento correcto da titulación son os axeitados en función da súa natureza, a súa modalidade, o número de alumnado matriculado e competencias que os/as discentes deben adquirir a través do seguimento do seu programa formativo.

Reflexión/Xustificación:

Como xa se sinalou, a docencia impartíuse de xeito totalmente presencial durante o curso 2021/2022, xa sen o sistema de quendas vixente no precedente 2020/2021. Tamén comentamos que foi preciso o uso da máscara sanitaria por parte de todos/as os/as usuarios/as nas diferentes instalacións universitarias do campus, incluídas as do noso Centro, e de que, a diferenza do referido curso precedente, no que fora preciso manter ventiladas as aulas polo menos dez minutos entre unha clase e outra, coas súas portas e ventás abertas, período durante o cal debían permanecer baleiras, neste que nos ocupa recomendouse a ventilación permanente dos ditos espazos. Así mesmo, fíxose un novo reparto das aulas por cada grupo-nivel con vistas a optimizar do mellor xeito posible o seu tamaño, manténdose unicamente o cambio que se fixera para o alumnado do curso primeiro con motivo da posta en funcionamento do referido sistema de quendas precedente, posto que a nova aula segue a ser máis axeitada para un número certamente considerable que mesmo ten obrigado a dividir o estudantado nalgúns materias en tres grupos de prácticas. Polo tanto, as actividades docentes do curso 1.º continuaron impartíndose na aula 0.9, as de 2.º desenvolvéronse na aula 0.5, as de 3.º na aula 0.7 (trátase do único curso-nivel que non experimentou cambios motivados polo sistema de quendas precedente) e as de 4.º na aula 0.6. O desenvolvemento da docencia presencial coa mencionada ventilación permanente das aulas, trouxo consigo temperaturas baixas en todas estas facéndose aínda máis manifesto o problema xeotérmico do Edificio Facultades, o cal se deixa sentir particularmente en condicións regulares na aula 0.7⁸. Así que, por segundo curso consecutivo, quixéramos recoñecer a excelente disposición que tiveron en todo momento os membros da nosa comunidade para afrontar esta situación, máxime se temos en conta que estas baixas temperaturas non son compatibles coa comodidade mínima que se precisa

⁸ É importante subliñar que a aula 0.7 é a que se emprega para a docencia do 3.º curso da titulación; así que é bastante probable que a incomodidade desta aula tamén teña influído en parte nos resultados das enquisas de satisfacción que debe cumprimentar o alumnado de dito curso-nivel; e dicimos que só en parte, porque os problemas asociados a esta aula están presentes en todos os IRD que se teñen redactado ata o presente.

para un óptimo aproveitamento das clases. A isto débese engadir o que consideramos un punto feble relacionado coa calefacción do edificio. Referímonos ao feito de que ao estar centralizada, a ventilación continuada das aulas tamén representou un gasto enerxético notable difícil de mitigar cando esta non se pode apagar. Agardamos que as obras relacionadas co proxecto de xeotermia previstas para este inmovible, como así mesmo a progresiva mellora nas condicións sanitarias, axuden a mellorar este aspecto de cara ao vindeiro curso.

Outra cuestión a comentar en relación co regreso á docencia totalmente presencial, logo de abandonar o sistema de quendas vixente no curso precedente, é que se continuaron utilizando as aulas habilitadas hai dous cursos no Campus remoto da UVigo para impartir a docencia de xeito síncrono, tanto para as exposicións teóricas como para as actividades prácticas. Trátase dunha opción que o profesorado puido elixir libremente, e mesmo gravalas para que puidesen ser seguidas asincronamente, sen que se tomase ningunha decisión neste sentido por parte do equipo directivo do Centro. A experiencia acumulada en cursos pasados contribuíu ao normal desenvolvemento desta iniciativa, pero tamén xerou un debate que é posible que se vexa incrementado en cursos vindeiros en torno ao emprego destas aulas virtuais non axeitadamente por parte do alumnado presencial, contribuíndo con iso a fomentar o aumento do seu absentismo das aulas. Iso si, coidamos que é recomendable non perder de vista que a propia UVigo ten apostado neste curso que nos ocupa no presente IRD pola presencialidade total, en lugar do sistema de quendas combinado coa docencia síncrona tal como aconteceu en 2020/2021. A maiores, téñase en conta o feito de que o alumnado puido volver a utilizar regularmente a biblioteca, claro está, facendo uso da obrigatoria máscara sanitaria; e que igualmente puido realizar as súas prácticas naquelas empresas e institucións coas que o Centro ten asinados os correspondentes convenios para tal fin, dun xeito semellante á etapa pre-pandémica.

Gráfico 13.a Satisfacción do alumnado co criterio 5. Recursos materiais e servizos (Grao)

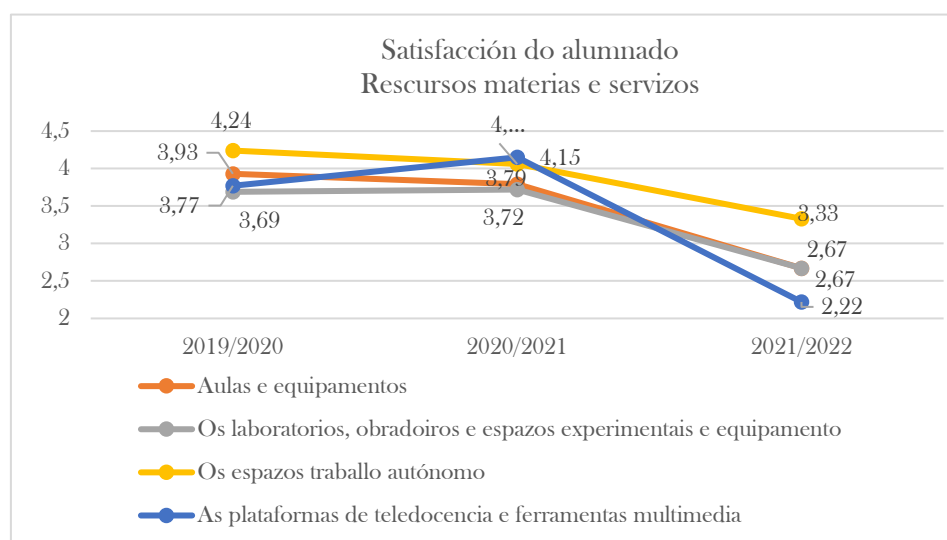
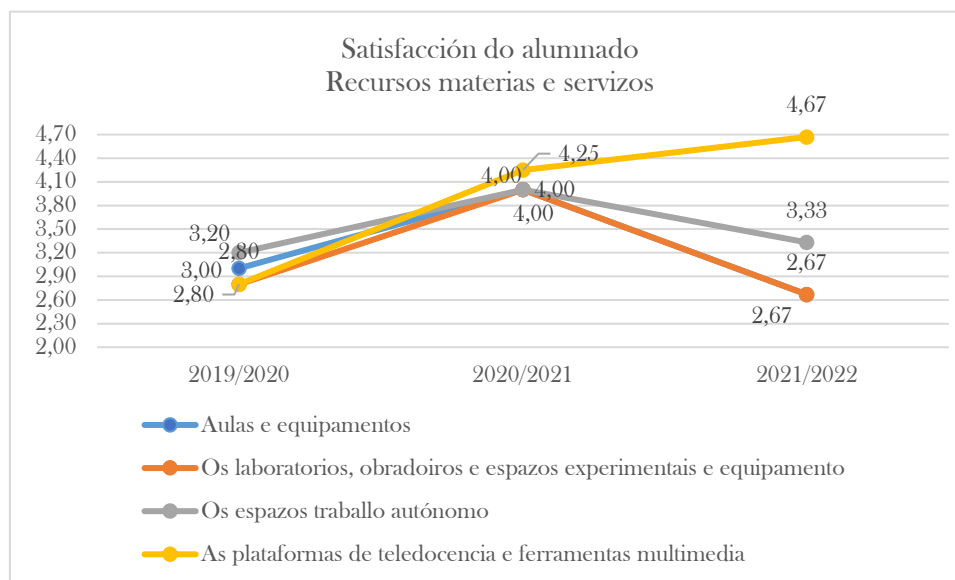

Gráfico 13.b. Satisfacción do alumnado co criterio 5. Recursos materiais e servizos (PCEO)

Os resultados das enquisas de satisfacción do alumnado sobre este criterio están en sintonía coa tendencia xa descrita nos apartados precedentes, se ben neste caso hai algún resultado que consideramos totalmente incoherente e de moi difícil explicación (Gráficos 13.a e 13.b). Para comezar, en relación co alumnado do Grao, a subida dos valores que de xeito xeneralizado se produciron en 2020/2021 son seguidos agora, en 2021/2022, cunha caída de grande consideración que os sitúa por debaixo dos de 2019/2020 e que só nun caso se sitúan por riba do valor da mediana. Referímonos ao ítem que recolle a satisfacción sobre os espazos de traballo autónomo, que, noutra orde de cousas, é o mellor valorado no trienio contemplado e en parte se relaciona cunha biblioteca universitaria do campus moi ben valorada por parte dos/as seus/súas usuarios/as. Realmente é o único ítem que se salva da gran caída que deixa ao resto por debaixo da mediana, superando por pouco o valor da media aritmética no caso das aulas, equipamentos e laboratorios, explicable en parte polas incomodidades derivadas do frío que toda a comunidade –incluído o PDI– tivo que padecer; pero que inexplicamente sitúa por debaixo desta segunda o valor acadado pola plataforma de teledocencia e as ferramentas multimedia. Non deixa de ser en certo sentido incoherente que o alumnado do Grao teña dado a peor valoración a este ítem concreto deste criterio, cando o profesorado optou maioritariamente pola docencia síncrona; pero tamén somos sabedores/as de que os números non sempre serven para explicalo todo. Abonda simplemente con que ollemos os datos que temos o alumnado que cursou o PCEO. A coincidencia na tendencia á caída é evidente para tres dos catro ítems contemplados. Pero con matices: aquí dous deles superan o valor da mediana e todos o da media aritmética; de novo percibimos unha nova coincidencia entre ambos os dous sectores do noso estudantado, xa que tamén aquí os espazos de traballo autónomo acadan o mesmo nivel de satisfacción que no Grao (cun 3,33); pero a diferenza destes, o ítem mellor valorado é o referido precisamente á plataforma de teledocencia e as ferramentas multimedia, que non só non diminúe, senón que chega a situarse nun 4,67 sobre 5, tratándose do valor máis elevado de todos os ítems comprendidos nas enquisas de satisfacción cumprimentadas polo noso alumnado no curso 2021/2022. Está claro que resultados tan diferentes agochan visións non menos diferentes, polo que a diverxencia entre ambos os dous sectores xa comentada reiteradamente en anteriores IRD continúa a persistir; e que non deixa de ser, cando menos curioso, que un alumnado cunha carga de traballo maior, como de feito o é o do PCEO, posto que debe combinar os programas formativos de dúas titulacións dun xeito simultáneo, tenda

a valorar mellor todo o relacionado cunha docencia común, que os/as seus/súas compañeiros/as do Grao, os cales teñen obxectivamente menos carga de traballo. En definitiva, os valores procedentes das enquisas de satisfacción só permiten detectar parte de certas cuestións nas que se ve inmersa a comunidade do Centro ao longo do curso académico, pero dun xeito illado só contribúen en ocasións a xerar perplexidade, como de feito sucede con este ítem en concreto.

Pola súa banda, o valor conxunto que lle deu a este criterio a única persoa egresada que cumprimentou as enquisas de satisfacción en 2021/2022 é de 3,67. Como xa sinalamos en apartados precedentes, non podemos considerar dita cifra representativa por tratarse dunha única persoa. Só a título informativo, diremos que se sitúa cinco décimas e media por debaixo do resultado de 2020/2021 e seis décimas por riba do de 2019/2020. Ao nos entender, si é importante ter en conta que dos sete criterios contemplados este é o segundo máis baixo xusto por detrás da organización e desenvolvemento do programa formativo.

<p>Puntos febles detectados:</p> <ul style="list-style-type: none"> Persistencia do desaxuste entre a percepción que ten o alumnado que cursa o PCEO e o que cursa o Grao, tratándose do mesmo programa formativo 	<p>Accións de mellora a implantar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT, como tamén ás reunións periódicas co decano
---	--

Evidencias nas que se baseou a valoración:
 E18: Información sobre os recursos materiais directamente relacionados co título
 E19: Información sobre os servizos de orientación académica e programas de acollida-PAT
 E20: Listaxe dos centros/entidades para a realización de prácticas externas curriculares e extracurriculares.
 E21: Fondos bibliográficos e outros recursos documentais relacionados coa temática do título
 E22: Materiais didácticos e/ou tecnolóxicos que permiten unha aprendizaxe a distancia
 E23: Convenios en vigor coas entidades onde se realizan as prácticas externas

Indicadores nos que se baseou a valoración:
 I4: Resultados das enquisas de satisfacción a tódolos grupos de interese sobre os recursos materiais e servizos
 I08-D0: Grao de satisfacción coas prácticas académicas externas
 I11: Nº de alumnado por centro de prácticas.
 I15: Media de alumnado por grupo de docencia (docencia expositiva, interactiva,...)

CRITERIO 6. RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Valoración Xenérica

Os resultados de aprendizaxe acadados polos/as titulados/as son coherentes co perfil de egreso e se corresponden co nivel do MECES da titulación.

Reflexión/Xustificación:

Na Táboa 5 pódense ver de xeito conxunto os resultados relativos ás tres taxas de éxito, rendemento e avaliación de todas as materias do Grao en Xeografía e Historia, que tamén cursan os/as estudantes matriculados no PCEO. Neste criterio, analizaremos só os resultados referidos ás de éxito e a avaliación, para nos ocupar da taxa de rendemento no seguinte criterio.

Táboa 5. Taxas de éxito, rendemento e avaliación por materia do Grao (en %)

Materia	Éxito	Rendemento	Avaliación
G251101 Xeografía: Fundamentos de xeografía física	95,24	76,92	80,77
G251102 Historia: Introducción á etnoloxía	95,92	87,04	90,74
G251103 Arte: Linguaxes e técnicas artísticas	60,00	48,98	81,63
G251104 Idioma moderno: Inglés para humanidades	92,68	77,55	83,67
G251105 Historia de América precolombina e colonial	74,07	57,97	78,26
G251201 Xeografía: Fundamentos de xeografía humana	94,74	77,14	81,43
G251202 Historia: Introducción á historiografía	97,22	62,50	64,29
G251203 Arte: Arte clásica	81,08	63,83	78,72
G251204 Teoría e método da arqueoloxía	90,00	69,23	76,92
G251205 Prehistoria universal	81,08	61,22	75,51
G251301 Xeografía: Espazos e sociedades	83,67	75,93	90,74
G251302 Historia: Fontes de información en humanidades	91,11	70,69	77,59
G251303 Historia antiga universal	91,67	81,48	88,89
G251304 Historia medieval universal	82,50	70,21	85,11
G251305 Paleografía	71,70	54,29	75,71
G251401 Historia: Metodoloxía da historia	71,74	51,56	71,88
G251402 Historia moderna universal	77,08	60,66	78,69
G251403 Historia contemporánea universal	100,00	78,85	78,85
G251404 Historia da arte medieval	92,31	75,00	81,25
G251405 Arqueoloxía aplicada	97,87	86,79	88,68
G251501 Historia antiga da Península Ibérica	93,94	88,57	94,29
G251502 Historia da arte moderna	72,41	48,84	67,44
G251503 Historia medieval da Península Ibérica	90,91	85,71	94,29
G251504 Prehistoria da Península Ibérica	81,82	69,23	84,62
G251505 Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe	53,33	28,07	52,63
G251601 Historia contemporánea de España	73,33	52,38	71,43
G251602 Historia da arte contemporánea	97,30	83,72	86,05
G251603 Historia moderna de España	72,73	51,06	70,21
G251604 Mundo actual	88,00	68,75	78,13
G251605 Sistemas de representación xeográfica	76,32	64,44	84,44
G251901 Historia de América contemporánea	100,00	72,22	72,22
G251904 Historia das relixións	94,44	62,96	66,67
G251905 Historia antiga do noroeste da Península Ibérica	100,00	73,33	73,33
G251906 Historia da arte de Galicia	100,00	78,57	78,57
G251907 Historia medieval de Galicia	95,00	86,36	90,91
G251908 Xeografía de Galicia	100,00	70,00	70,00
G251910 Mentalidade, identidade e cambio social	100,00	79,17	79,17
G251911 Historia contemporánea de Galicia	100,00	76,92	76,92
G251912 Historia moderna de Galicia	100,00	41,67	41,67
G251913 Prehistoria do noroeste da Península Ibérica	92,31	63,16	68,42
G251981 Prácticas externas	100,00	89,66	89,66
G251991 Traballo de Fin de Grao	100,00	44,90	44,90

Comezando pola taxa de éxito, durante o curso 2021/2022 só o 23,8% de todas as materias acadou o 100%. Polo tanto, non só continúa a baixada xa constatada o curso pasado, senón que o diferencial respecto deste incrementouse en case que dez puntos: se en 2020/2021 situouse en 32,56%, baixando case seis puntos respecto do 38,09% de 2019/2020, agora descende aínda máis ata se situar na referida porcentaxe; co dato engadido de que, salvo unha delas, as nove restantes se sitúan no 4.º curso, tratándose polo tanto de materias optativas. Non se pode agochar que se trata dun dato realmente malo. En compensación, medran preto de cinco puntos porcentuais as materias que acadan unha taxa de éxito que se sitúa entre o 90 e o 99,99%: do 33,33% de 2019/2020 pasouse ao 32,56% en 2020/2021 e, agora, ao 38,1% en 2021/2022. En xeral, o conxunto de todas as materias cunha taxa de éxito entre o 90 e o 100% só baixa catro puntos respecto de 2020/2021, pero é evidente que se produciu un descenso no número das mesmas coas taxas de éxito máis elevadas. De feito, o 14,3% teñen unha taxa de éxito que oscila entre o 80 e o 89,99% (cun 0% en 2020/2021), e triplicáanse aquelas que se sitúan entre o 70 e o 79,99% (cun 16,6% en 2021/2022 fronte ao 4,65% de 2020/2021)⁹. É bastante probable que esteamos asistindo claramente a unha baixada obxectiva do nivel académico do noso estudantado, unha hipótese que se ve referendada se temos en conta a evolución desta taxa no trienio contemplado (véxase Gráfico 16 no Criterio 7): se primeiro se pasou do 92% de 2019/2020 ao 91% de 2020/2021, agora o descenso aínda é maior para se situar no 87% en 2021/2022, e nos afasta notablemente do 93% que fixamos como meta. Só os vindeiros informes poderán confirmar se realmente se trata ou non deste descenso do seu nivel que os datos que manexamos parecen suxerir, e que recoñecemos sinceramente que se trata dun dato que nos preocupa moito.

O valor que presenta a taxa de avaliación está en sintonía coa evolución que presenta a taxa de éxito, cunha caída moi semellante. Neste caso, logo de se situar en dous cursos consecutivos en 84% (2019/2020 e 2020/2021), descendeu seis puntos para se situar agora en 78% en 2021/2022. Entrando ao detalle, son evidentes os indicios que apuntan cara o mencionado descenso académico en relación cos cursos precedentes. Para empezar, neste que os ocupa en ningunha das materias cursadas polo alumnado do Grao se acadou unha taxa de avaliación do 100%, fronte ao 6,75% de 2020/2021 e o 16,6% de 2019/2020. A isto debemos engadir que aquelas outras con taxas de avaliación que oscilan entre o 90 e o 99,99% se localizan no nivel máis baixo do trienio contemplado, cun 11,9% moi inferior ao 27,9% de 2020/2021 e lixeiramente inferior ao 16,6% de 2019/2020. Quizá resulte aínda máis preocupante o feito de que só unha desas únicas cinco materias do programa formativo cuxa taxa de avaliación supera o 90%, se trate dunha materia optativa de 4.º curso. Engádaselle que, a maiores, tamén segue diminuindo por terceiro curso consecutivo o número de materias cunha taxa de avaliación que se move entre o 80 e o 89,99%: se en 2019/2020 se situara en 47,6% e en 2020/2021 en 34,88%, agora baixa outros seis puntos porcentuais ata o 28,6% en 2021/2022. A face inversa destes datos a temos no aumento considerable das materias con taxa de avaliación entre o 70 e o 79,99%: se do 16,6% de 2019/2020 estas medraron dous puntos para acadar o 18,6% en 2020/2021, case que se chega a triplicar o primeiros destes dous valores, cun 42,8% en 2021/2021. É aquí onde se concentran a meirande parte das materias. Trátase, en definitiva, dun mal resultado que ven consolidar a tendencia que xa indicamos no IRD de 2020/2021 e que, contrariamente ás nosas expectativas, non conseguimos mellorar en 2021/2022. De feito, a realidade dos datos máis ben parece suxerir que se produciu un empeoramento obxectivo que se ve referendado pola evolución das materias con taxa de avaliación inferior ao 70%. As que se sitúan entre 60 e 69,99%, medran dende o 6,97% en 2020/2021 ao 9,5% en 2021/2022; no tramo de entre o 50 e o 59,99% permanecen case idénticas cun 2,4% en 2021/2022 fronte 2,32% en 2020/2021; e tamén medran as de entre o 40 e o 49,99%, ao pasar do 2,32% en 2020/2021 ao 4,7% en 2021/2022. Mírese como se mire, o resultado deste taxa

⁹ Pola súa banda, a taxa de éxito sitúase nun 2,32 % nos dous tramos que van, respectivamente, do 60 e ao 69,99% (xunto a metade do 4,65% de 2020/2021) e do 50 ao 59,99% (porcentaxe idéntica á acadada en 2020/2021).

é malo e aínda é peor a súa división por tramos. Coidamos que se trata dun resultado nada satisfactorio, o cal nos vai obrigar necesariamente a incrementar os nosos esforzos para poder lograr cambiar esta tendencia.

Por vez primeira dende que vimos elaborando os IRD cada curso, o TFG non presenta a taxa de avaliación máis baixa do total, senón inexplicablemente unha materia optativa do 4.º curso, o cal cadra co xa argumentado no parágrafo anterior: nin sequera as materias deste curso-nivel se libran da baixada obxectiva do nivel académico do noso estudiantado do Grao. Si debemos salienta en relación co TFG, que a súa taxa de avaliación segue a se manter nun nivel moi próximo ao do curso precedente, xa que se naquel se situou en 43,59%, neste que nos ocupa gaña algo máis dun punto (Táboa 6.a). O resultado segue sendo pouco satisfactorio, sobre todo se temos en conta que os 49 TFGs matriculados en 2021/2022 marcaron un dos picos da serie histórica destes. De novo se volveron a matricular máis traballos que no curso precedente, pero, tamén de novo, non se conseguiu que se defendese polo menos a metade dos mesmos. Un curso máis, debemos recoñecer que nin a posta en funcionamento dos tribunais unipersoais no curso 2019/2020, nin tampouco a ampliación do número das convocatorias en 2020/2021, tiveron o efecto esperado. A diferenza do curso precedente, no que utilizamos como argumento explicativo a posibilidade de que o contexto da nova normalidade tamén tivese influído na porcentaxe de TFGs daquela defendidos, é evidente que neste xa non é aplicable. Reiteramos que seguimos pensando que a taxa de avaliación desta materia debe ser mellorada, pero tamén debemos recoñecer que se trata dun obxectivo de moi difícil consecución a curto prazo, máxime á vista da evolución á baixa que presentan as taxas de éxito e avaliación de todas as materias da titulación.

Táboa 6.a. TFG no Grao matriculados e defendidos

CURSO ACADÉMICO	TFG MATRICULADOS	TFG DEFENDIDOS	
	nº	nº	%
2019/2020	30	16	53,33
2020/2021	39	17	43,59
2021/2022	49	22	44,90
TOTAL	118	55	46,61

Do que tampouco cabe dúbida é de que as cualificacións obtidas polo noso alumnado nesta materia tamén tenden a diminuír (Táboa 6.b). Sendo satisfactorias en termos xerais, non debemos deixar pasar por alto que se tanto en 2019/2020 coma en 2020/2021 os TFGs cualificados con máis dun sobresaínte representaron máis da metade do total defendidos, en 2021/2022 supoñen xusto a metade do total. Velaí un novo indicio obxectivo da referida baixada do nivel académico do noso estudiantado.

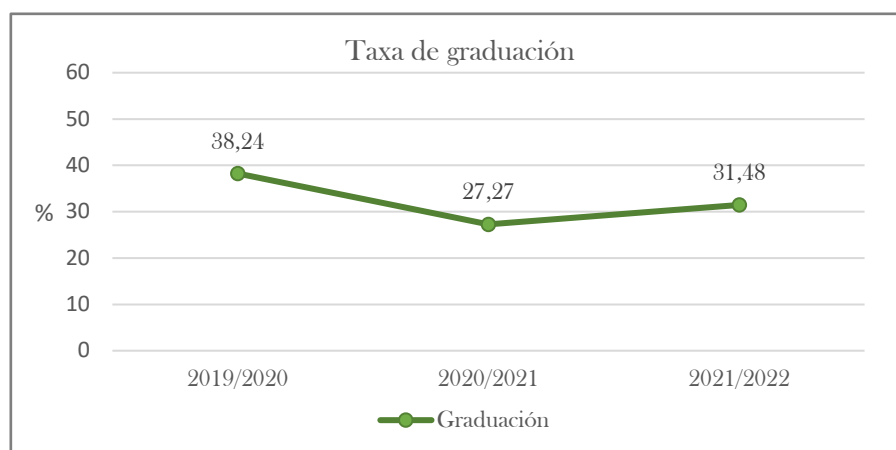
Táboa 6.b Cualificacións do TFG no Grao

CURSO ACADÉMICO	CUALIFICACIÓNS				TFG TOTAIS
	MH	Sobresaínte	Notable	Aprobado	
2019/2020	1	8	6	1	16
2020/2021	1	9	4	3	17
2021/2022	3	8	9	2	22
Total					55

Como era de esperar, a lixeira subida que experimenta a taxa de avaliación da materia TFG, ao pasar do 43,79% en 2020/2021 ao 44,9 en 2021/2022, tivo o seu efecto positivo nun lixeiro aumento da taxa de gradación, permitindo mudar a tendencia descendente que se ven arrastrando dende hai dous cursos: se xa en 2019/2020 se producira un descenso fronte a 2018/2019, pasando do 42,42% ao 33,24%, que se habería de prolongar ata

2020/2021 ata se situar no 27,27%; en 2021/2022 fréase a dita caída e mesmo se recuperan case catro puntos, ata chegar ao 31,48% (Gráfico 14).

Gráfico 14. Taxa de graduación no Grao en Xeografía e Historia (en %)

Porén, os once puntos que aínda deben ser recuperados respecto a 2018/2019 implica que, na práctica, o resultado acadado se sitúe preto de vinte puntos por debaixo da meta proposta para este curso, que é do 50%. De novo, debemos reconecer que nos atopamos diante doutro mal resultado, posto que só unha parte reducida da promoción que lle corresponde graduarse en 2021/2022 é capaz de logralo en tempo e forma¹⁰. Así que, na práctica, se segue a manter a tendencia xa evidenciada en 2020/2021 cando o resultado acadado por esta taxa se vira claramente influenciado pola situación derivada da nova realidade post-COVID, co agravante de que neste curso que nos ocupa o estudiantado xa puido facer uso de xeito regular das instalacións da biblioteca universitaria sen as restricións do precedente. A problemática é certamente complexa, sobre todo se temos en conta que unha parte do alumnado matriculado na materia de TFG está integrada por estudantes repetidores/as, o cal, no caso de superar esta materia computa positivamente na taxa de graduación da promoción á que pertence pero non no curso académico no que logra aprobala. As cifras son suficientemente elocuentes por si mesmas neste mesmo sentido. A promoción do noso alumnado que se matriculou en 4.º curso do Grao en 2021/2022 iniciou os seus estudos universitarios en 2018/2019, cun total de 40 suxeitos dos que algo menos da quinta parte (19,57%) se acolleu á modalidade semipresencial, e cunha nota media de acceso de 7,12 superior á dos dous cursos precedentes. Pois ben, parte deles rexistraron ese mesmo curso académico en tempo e forma o seu TFG, incorporándoo ao listado que todos os cursos elabora e publica a Comisión de TFG do Centro. Pero xunto a estes/as, tamén se incorporaron a dito listado outros 20 máis procedentes de alumnado repetidor, que na práctica representou o 38,46% do total¹¹. Se finalmente só se defenderon 22 traballos deses 52 posibles totais, iso significa que só unha parte deste alumnado, que, por certo, non sempre acaba por se matricular na dita materia, logrou graduarse logo de realizar a defensa do seu TFG diante do correspondente tribunal unipersonal; dentro dos cales se atopan tanto aqueles/as da promoción que lle correspondeu matricularse en tempo e forma, coma aqueles/as outros/as que proceden de promocións anteriores. Así, por unha banda, existe un desaxuste que poderíamos cualificar en toda regra de administrativo que

¹⁰ Téñase en conta, ademais, que o 25 % do alumnado de primeira matrícula que comezou a cursar o Grao en 2018/2019 abandonou en anos académicos sucesivos dita titulación, rebaixando os/as 40 iniciais a 30. Dentro destes últimos atópanse parte dos 22 que matricularon e defenderon o seu TFG en 2021/2022.

¹¹ Datos achegados pola Comisión de TFG da Facultade de Historia.

sempre computa negativamente na evolución da taxa de gradación; pero así mesmo, por outra banda, tamén é evidente que unha parte do noso alumnado que se matricula nesta materia como condición *sine qua non* para se poder graduar (xa sen contar, claro está, o número de estudantes aínda maior que solicita que se lle incorpore o seu TFG ao devandito listado), o fai sen ser realmente consciente do que implica elaboralo e defendelo en tempo e forma. No primeiro de ambos os dous factores está claro que non podemos intervir e, en relación co segundo, se lles informa puntual e debidamente por parte da coordinación do TFG dos prazos da súa tramitación e das novidades que poden xurdir en cada novo ano académico.

O dato referido á duración media dos estudos para 2021/2022 non fai senón confirmar a nosa hipótese e, así mesmo, vai na liña de que é moi probable que esteamos diante da comentada baixada de nivel académico do noso estudantado. De feito, esta sitúase en 4,94, isto é, próxima aos cinco anos, cando o programa formativo está contemplado para o seu desenvolvemento en catro. Se temos en conta que a última cifra que temos de referencia é a da duración media correspondente a 2019/2020, onde se situou en 4,51, é evidente que o dato relativo a esta variable empeorou, sen que se logre acadar a meta fixada en 4,5.

Do mesmo xeito que fixemos cos cinco criterios precedentes, reflexionaremos en último lugar sobre os resultados obtidos nas enquisas de satisfacción. Neste caso, os dous colectivos contemplados (tanto no Grao coma no PCEO) tenden a coincidir nunha mala valoración dos resultados da aprendizaxe (Gráficos 15.a e 15.b). No caso do Grao, a baixada por terceiro curso consecutivo sitúanos non só por debaixo do valor da mediana, senón que non se chega en ningún dos dous ítems ao 2,5 (satisfacción coa formación adquirida e satisfacción co cumprimento das expectativas formativas); e no PCEO, logo do ascenso que se produciu en 2020/2021, pero sen superar os valores do alumnado do Grao, se asiste a unha caída pronunciada en ambos os dous ítems que os sitúa mesmo por debaixo dos resultados de 2019/2020. Constátase, iso si, unha nova converxencia na valoración que fan da formación adquirida, pois coinciden nun 2,33 común. Consideramos este valor acadado polo dito ítem como nada satisfactorio, aínda que a coincidencia pon de manifesto que a converxencia é posible, máxime neste ítem de tanto relevo en relación co programa formativo da titulación. Agora ben, é moi probable que responda a motivos diferentes. Polo de pronto, no caso do PCEO non nos podemos esquecer das dificultades intrínsecas á dobre titulación, que atinxen á sobrecarga de traballo por parte do estudantado matriculado, uns horarios complexos de cadrar entre dous centros universitarios distintos ou un calendario de probas de avaliación non menos complexo, que claramente poden influír na súa valoración sobre a formación adquirida no noso Centro. Isto non sucede co alumnado do Grao, así que é posible que neste caso nos atopemos diante dunha nova evidencia da xa comentada baixada xeral nos resultados das enquisas de satisfacción, os cales deben ser postos en relación coa promoción concreta á que especificamente lle correspondeu cumprimentalas. En todo caso, non deixa de resultar chamativo que o outro ítem no que coinciden ambos os dous colectivos, e que ademais é o que acada o nivel máis elevado, sexa o da satisfacción do alumnado co labor docente do profesorado, tal como comprobamos no Criterio 4. E realizamos esta reflexión conscientes de que non debemos esquecer que o PDI (reiteramos: en ambos os dous casos o ítem mellor valorado nas enquisas de satisfacción) é o axente transmisor dos coñecementos académicos que se adquiren na titulación e que ademais guía ao alumnado no proceso de ensinanza-aprendizaxe para que poda adquirir a formación do programa formativo. Tal incoherencia no valor alcanzado por estes dous ítems nos cales constatamos unha converxencia obxectiva entre ambos os dous sectores do noso estudantado, non fai senón confirmar ao noso entender que debamos ter en conta polo de pronto dúas hipóteses: ou ben que eses valores numéricos coincidentes poden ser perfectamente froito do azar, ou ben que eses mesmos valores numéricos por si sos non serven para medir ou calibrar na súa xusta medida o grao e satisfacción das persoas usuarias con todas e cada unha das cuestións que se formulan nas enquisas de satisfacción, neste caso: o colectivo do estudantado. Con isto non queremos cuestionar a metodoloxía que subxace no deseño das mesmas, pero si sinalar que, coma tal enquisa, os valores obtidos finalmente a través dunha mostra concreta (neste caso, por engadido, moi reducida) de suxeitos deben ser tomados sempre con moita cautela, e máxime á hora de cualificar numericamente ítems que,

como é o caso destes dous, poden ter implícita unha notable carga subxectiva. E esta reflexión nos leva directamente a unha terceira hipótese: tamén é posible que os/as enquisados/as emitan a súa valoración dende o parcial coñecemento, pero mesmo tamén podería ser desde o descoñecemento, daquilo polo cal se lles pregunta. Pénsese, por exemplo, en ¿como é posible emitir unha valoración numérica desde o descoñecemento sobre os contidos, obxectivos de aprendizaxe, habilidades e destrezas a desenvolver incluídos no programa formativo que figuran na memoria da titulación, se previamente non se leu a descrición básica que dos mesmos figura na web da facultade? Ou en ¿como é posible emitir unha valoración numérica sen coñecer nin revisar as guías docentes das materias nas que, por certo, se indica cal é a formación que se vai transmitir a través do proceso de ensinanza-aprendizaxe? Ou en ¿como é posible emitir unha valoración numérica sobre a formación adquirida nunha titulación da ensinanza superior sen implicarse no desenvolvemento académico cotiá do Centro na que esta se imparte? Son cuestións que, cremos, si contribuirían (ou deberían contribuir) a calibrar mellor uns resultados numéricos que, insistimos, son froito dun importante compoñente subxectivo que non deberíamos desprezar en ningunha reflexión que pretenda ser minimamente seria. Por suposto, facemos extensible este noso razoamento ao ítem que contempla o cumprimento das expectativas formativas do alumnado onde a caída da súa valoración é aínda moito maior en ambos os dous colectivos.

Claro está, somos conscientes de que nos atopamos diante de resultados que non nos parecen nada satisfactorios, ao contrario, e que o noso próximo obxectivo a este respecto consiste en intentar mellorar este dato de cara aos vindeiros cursos, á marxe das nosas limitadas posibilidades de actuación e/ou intervención en cuestións que teñen un importante compoñente subxectivo que, obviamente, nin podemos nin estamos en condicións de controlar.

Gráfico 15.a. Satisfacción do alumnado co criterio 6. Resultado de aprendizaxe (Grao)

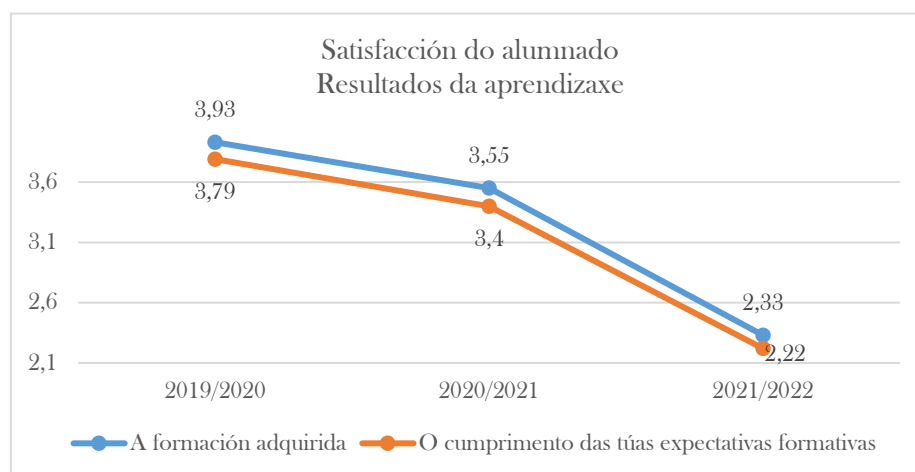
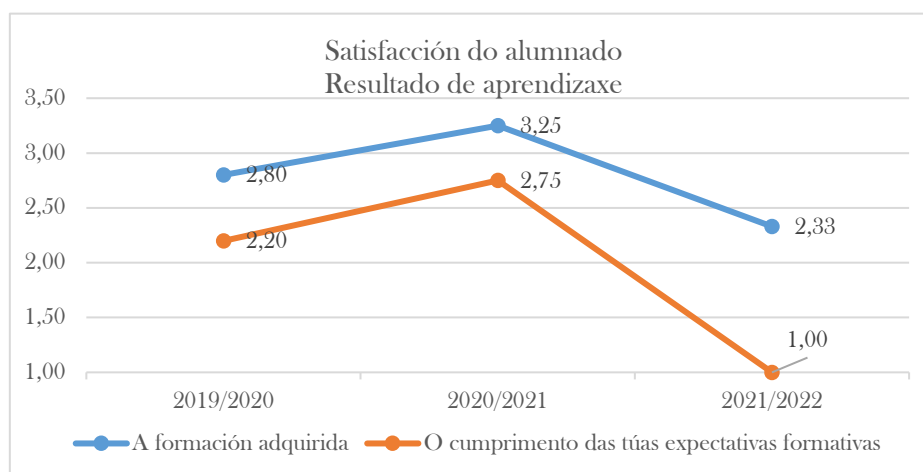

Gráfico 15.a. Satisfacción do alumnado co criterio 6. Resultado de aprendizaxe (PCEO)

O último dato de que dispomos é o procedente das enquisas de satisfacción cumprimentadas polas persoas tituladas. Non imos insistir en que só un/unha ex-alumno/a a cumprimentou e que, por tal motivo, non podemos facer máis que constatar a súa valoración numérica sen máis deste mesmo ítem. Trátase dun 4. Pero reiteramos, un único caso carece de representatividade.

Puntos febles detectados:

- Consolidación no descenso da taxa de éxito
- Consolidación no descenso da taxa de avaliación
- Mantemento da taxa de gradación en valores moi baixos
- Nivel de satisfacción do alumnado con este criterio moi baixo

Accións de mellora a implantar:

- Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT, para axudarlles a axustar o tempo que dedican ás actividades académicas relacionadas co programa formativo (acción a aplicar nos dous primeiros puntos febles detectados neste Criterio 6)
- Reunión do coordinador do TFG co alumnado no que se informe da implicación que ten a matriculación do TFG, facendo especial énfase na importancia de se ter matriculado e superado as materias pendentes
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que se debe dita baixa valoración deste Criterio 6

Evidencias nas que se se baseou a valoración:

E4: Guías docentes das materias
E24: Listaxe de traballos fin de grao/ fin de mestrado (título, titor/a e cualificación)
E25/: Informes de cualificación por materia
EA11: Informes de prácticas

Indicadores nos que se baseou a valoración:

I4: Resultados das enquisas de satisfacción aos diferentes grupos de interese-análise xeral de resultados de todas as enquisas de satisfacción
I12: Indicadores de resultados (taxa de éxito global do título e taxa de éxito por materia)

CRITERIO 7. RESULTADOS DE SATISFACIÓN E RENDEMENTO

Valoración xenérica

Un curso académico máis, os resultados dos indicadores do programa formativo son congruentes co deseño, a xestión e os recursos que son postos ao dispor do título, e satisfán en termos xerais as demandas sociais da súa contorna.

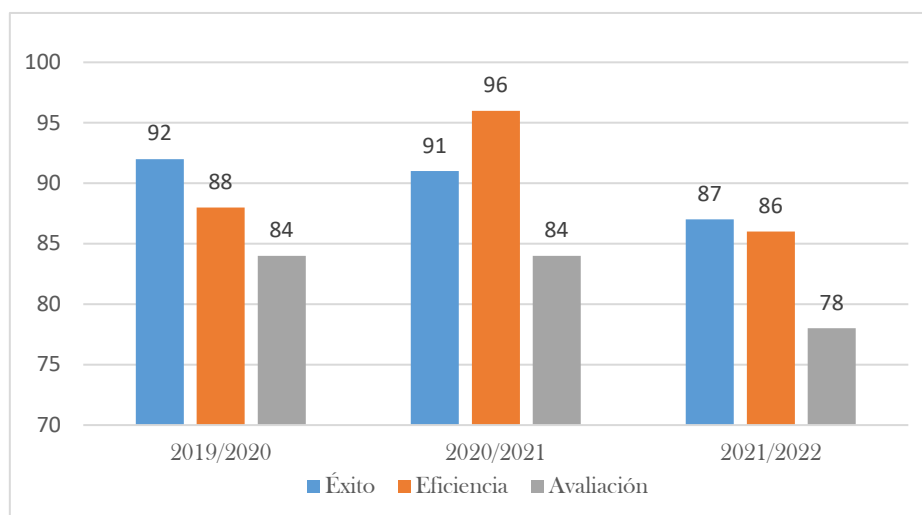
Reflexión/Xustificación

Comezaremos por sinalar que, tal como se indicou no Criterio 1, por quinto curso consecutivo se logrou superar na matrícula do 1.º curso da titulación o número das prazas ofertadas, cun descenso respecto de 2020/2021 que a sitúa nun nivel parello ao acadado en 2019/2020. Reiteramos a nosa valoración positiva deste dato (Gráfico 1).

En segundo lugar, no que atinxe ás taxas de éxito, eficiencia e avaliación, das que xa analizamos polo miúdo os resultados referidos ás de éxito e avaliación no Criterio 6, nos centraremos agora tan só naqueles relativos á eficiencia. Tal como se pode apreciar no Gráfico 16, esta sitúase dez puntos por debaixo do valor de 2020/2021, e mesmo dous por debaixo do de 2019/2020. Está claro que tampouco podemos falar aquí de bos resultados, senón que se sitúan na liña de descenso xeneralizado da meirande parte dos indicadores que son obxecto de avaliación no presente documento. Téñase en coma que a nosa meta en relación con esta taxa estaba fixada en 90%, así que é obvio que este resultado tampouco nos satisfai, polo que debemos centrar os nosos esforzos en intentar mellorar este resultado en cursos vindeiros, pero sen perder de vista todos os obstáculos xa sinalados no Criterio 6 e moi especialmente en relación coa taxa de avaliación, posto que están moi relacionadas entre si.

Tampouco resulta nada satisfactorio o resultado que presenta a taxa de rendemento. Para empezar, por terceiro curso consecutivo, asistimos a unha caída visible do seu valor, pero co engadido de que xusto neste que nos ocupa a dita caída é de certa consideración. Así, se en 2019/2020 situárase en 77% e en 2020/2021 en 76% cun descenso dun só punto, en 2021/2022 a diminución chega a ser de ata seis puntos porcentuais en relación co curso precedente logo de se situar en 68%. Isto sitúanos xa bastante lonxe da súa meta, a cal foi fixada para o trienio de referencia en 78%, ao se afastar o seu resultado dez puntos porcentuais dela. Velá un novo dato que ven a incidir na baixada do nivel académico do noso estudantado reiteradamente sinalada.

Gráfico 16. Taxas de éxito, eficiencia e avaliación (en %)

Unha rápida ollada á Táboa 7 permite rastrexar cales son algúns dos condicionantes que inflúen neste dato francamente malo. Tal como se pode comprobar, non hai ningunha materia da titulación cunha taxa de rendemento superior ao 90%, mentres que tanto en 2019/2020 coma en 2020/2021 si as houbo nos dous tramos do 100% e do 90 ao 99,99%, iso si, xa cunha clara tendencia ao seu descenso. A maiores, tamén diminúe de xeito importante aquelas que en cursos pasados acadaran unha taxa de rendemento entre o 80 e o 89%, que en 2021/2022 só acadan o 19% do total de materia fronte ao 44,18% de 2020/2021. Isto significa que, no cómputo global das materias que inclúe o programa formativo da titulación, só en algo menos dunha quinta parte se logra acadar valores desta taxa superiores ao 80%, pero en todos os casos sempre inferiores ao 90%. Porén, hai outros tres datos que sinalan máis claramente na dirección do descenso obxectivo que presenta o nivel académico do noso alumnado. En primeiro lugar, o tramo que concentra un maior número de materias é o que corresponde a aquelas que acadan unha taxa de rendemento que oscila entre o 70 e o 79,99%, isto é, unha terceira parte exacta do total (33,33%), cun valor moi semellante ao de 2019/2020, se ben nese curso as materias que superaron o 80% chegaron a representar o 52,38% do total fronte ao cativísimo 19% do actual 2021/2022. E en segundo termo, asístese a un aumento de consideración do tramo da taxa de rendemento situado entre o 60 e o 69,99%, que aglutina ao 23,8% delas en 2021/2022 fronte ao 14,28% en 2020/2021 e o 2,38% en 2019/2020. De feito, a meirande parte das materias concéntranse nestes dous tramos que van do 60 ao 79,99% (57,14%), a diferenza do que sucedeu en 2019/2020 e 2020/2021 en que a meirande parte das mesmas se localizaron nos dous tramos consecutivos que se sitúan entre o 70 e o 89,99%. Engádaselle a isto que, en terceiro lugar, continuou medrando por terceiro curso consecutivo o número de materias con taxa de rendemento inferiores ao 60%: se en 2019/2020 supuxeron o 9,52% do total e en 2020/2021 o 16,27%, agora volven aumentar ata se situar en 23,8%, isto é case que unha cuarta parte do total. No anterior IRD propuxemos como posible hipótese da explicación da contención detectada entón no valor desta taxa, a baixada xeneralizada que tamén detectamos e asociamos en boa medida aos efectos da situación derivada da nova realidade que seguiu ao confinamento sanitario do segundo cuadrimestre do curso 2019/2020; pero é moi posible que, á vista destes novos resultados, tamén se puidese tratar do inicio dun proceso que seguramente tivo continuidade en 2021/2022. Esperemos que os IRD dos vindeiros cursos non

confirmen esta nova hipótese e que sinxelamente nos atopemos diante dunha baixada puntual do nivel académico do noso alumnado¹².

Táboa 7. Taxa de rendemento agrupada no Grao en Xeografía e Historia

Taxa de rendemento	Curso 2019/2020	Curso 2020/2021	Curso 2021/2022
100%	4	1	0
90% ao 99,99%	5	4	0
80% ao 89,99%	13	19	8
70% ao 79,99%	15	6	14
60% ao 69,99%	1	6	10
50% ao 59,99%	3	4	5
Inferior ao 50%	1	3	5

As Táboas 8 e 9, nas que recolleamos as materias que conseguiron nos últimos tres últimos cursos a taxa máxima de rendemento, como así mesmo aquelas outras cuxo valor sitúase por debaixo da metade do seu valor, confirman de xeito moi visible a nosa argumentación. Como se pode comprobar, seguimos a aplicar o mesmo criterio seguido no IRD de 2020/2021, de tal xeito que a mostra se axuste mellor á baixada xeneralizada dos resultados que se observa no conxunto das materias e que, tal como indicabamos entón, nos obrigaría a efectuar novos axustes se se dese o caso, por exemplo, de que ningunha delas chegase ao 100% de rendemento, tal como aconteceu en 2021/2022, no que a taxa máis elevada situouse nunha única materia en 89,66%, a cal, a maiores, se trata da materia obrigatoria Prácticas externas que se cursa en 4.º. Son unicamente dúas as que teñen unha taxa de rendemento inferior ao 44,83%, pero hai outras tres das cales unha só está tres centésimas por riba do dito valor medio, e outras dúas que apenas o superan en catro puntos porcentuais¹³. Como se pode comprobar, agás unha delas, ou ao sumo dúas se tamén consideramos as outras tres materias indicadas na nota a rodapé n.º 12, non podemos falar de repeticións dun curso para outro. En boa medida, os resultados achéganse aos que xa tivemos ocasión de analizar no IRD de 2020/2021, polo que a nosa conclusión vai na mesma liña da que xa argumentamos entón: todo parece indicar que, logo do efecto positivo que tiveron na taxa de rendemento as enormes dificultades que se produciron durante o seu segundo cuadrimestre de 2019/2020 debido á urxencia sanitaria, a situación da nova realidade de 2020/2021 veu acompañada dunha redución das taxas de éxito,

¹² Non deberíamos perder de vista, neste mesmo senso, que un dos efectos probados que deixou tras de si o confinamento sanitario do segundo cuadrimestre do curso 2019/2020 foron uns moi bos resultados académicos en todos os niveis educativos, incluído o Ensino Superior e mesmo tamén as probas da ABAU que facilitan o acceso ao mesmo. É probable que esta baixada que se evidencia nos resultados académicos en 2021/2022 se estea a facer eco simplemente dunha certa inflación que experimentaron previamente os bos resultados en 2019/2020 (o alumnado que cursou o 4.º curso do Grao correspondeulle estar confinado en 2.º; o de 3.º mentres cursaron 1.º; o de 2.º mentres cursaron 2.º de bacharelato e logo obtiveron uns resultados moi bos na ABAU; e os de 1.º do Grao mentres cursaron 1.º de bacharelato). Francamente, cremos que é moi difícil soste a hipótese de que volta á presencialidade nas aulas en 2021/2022 coa máscara e a ventilación permanente sexa o único factor que influíu neste descenso probado, senón que habería que incorporar á reflexión outros como o da sinxela baixada do nivel académico do estudantado, do cal, por certo, ofrecemos probas manifestas no presente IRD.

¹³ En concreto, referímonos no primeiro caso a G251991 Tralaballo de Fin de Grao, cuxa taxa de rendemento acadou o 44,9%; e no segundo a G251502 Historia da arte moderna e G251103 Arte: Linguaxes e técnicas artísticas, que acadan respectivamente o 48,84% e o 48,98%.

eficiencia e avaliación, que foi máis contida no caso da taxa de rendemento, á que agora segue, tras o regreso á presencialidade nas aulas con máscara e ventilación continua, un novo descenso das mesmas, sendo de certa consideración a baixada da taxa de rendemento.

Táboa 8. Materias con maior taxa de rendemento no Grao en Xeografía e Historia

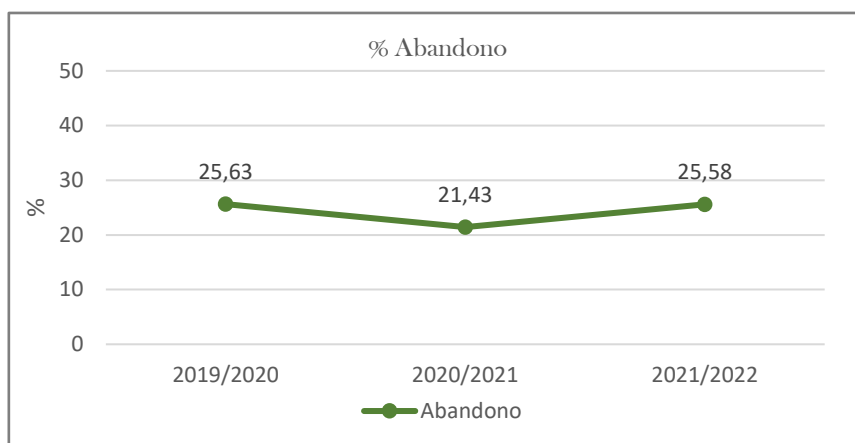
Materia/s con maior taxa de rendemento	Curso 2019/2020	Curso 2020/2021	Curso 2021/2022
G251906 Historia da arte de Galicia	100%		
G251911 Historia contemporánea de Galicia			
G251912 Historia moderna de Galicia			
G251913 Prehistoria do noroeste da Península Ibérica			
G251903 Lingua clásica: Introducción á lingua e cultura latinas		100%	
G251981 Prácticas externas			89,66%

Táboa 9. Materias con taxa de rendemento inferior ao 50% no Grao en Xeografía e Historia

Materia/s con menor taxa de rendemento (inferior ao 50% do valor máximo acadado por esta taxa)	Curso 2019/2020	Curso 2020/2021	Curso 2021/2022
G251105 Historia de América precolombina e colonial	49,21%		
G251201 Xeografía: Fundamentos de xeografía humana		33,33%	
G251505 Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe		43,59%	
G251991 Traballo de Fin de Grao			41,67%
G251912 Historia moderna de Galicia			28,07%
G251505 Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe			

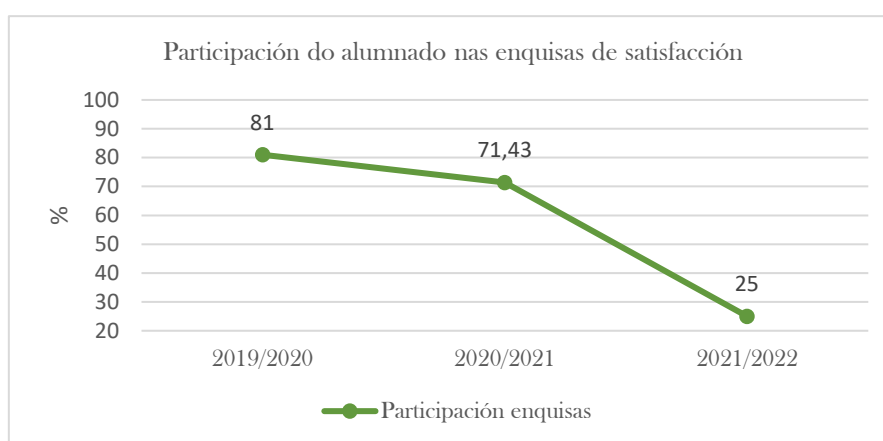
No que respecta á taxa de abandono, tampouco o panorama é mellor, posto que, despois de dous cursos consecutivos nos que se viña evidenciando un claro descenso da mesma, en 2021/2022 esta tendencia cambiou o sentido da súa evolución descendente para aumentar ata situarse en valores case que idénticos aos de 2019/2020 (Gráfico 17). Isto é, estamos diante dun retroceso que nos sitúa de novo no punto de arranque do mencionado descenso e medio punto por riba da meta fixada en 25%, se ben debemos mencionar que seguimos afastándonos dos valores previos nos que esta taxa chegou a se situar por riba do 30% (30,3% no curso 2016/2017, 32,25% en 2017/2018 e 36,36% en 2018/2019). Certamente non podemos falar dun dato positivo cando unha cuarta parte do noso alumnado de primeira matrícula abandona o Grao. Neste senso, é posible que unha análise máis detallada do perfil do alumnado de primeira matrícula contribúa a coñecer e detectar posibles motivos non percibidos ata o de agora en relación con esta cuestión. Por este motivo, e co obxectivo de coñecer mellor cales son as causas polas que selecciona a nosa titulación, se procedeu a modificar, dentro dos protocolos de actuación do PAT, a ficha de detección de primeiras necesidades que se lle pasa ao alumnado de primeira matrícula para poñer en marcha esta iniciativa no vindeiro curso 2022/2023. Coidamos que ditos datos nos axudarán en ocasións futuras a valorar mellor este aspecto.

Gráfico 17. Taxa de abandono no Grao en Xeografía e Historia (en %)

Do mesmo xeito que nos seis criterios precedentes, remataremos a análise deste valorando os resultados procedentes das enquisas de satisfacción. En primeiro lugar, xa tivemos ocasión de nos referir no Criterio 1 á enorme caída da participación do noso estudiantado nestas enquisas, ata se situar nun 25% no Grao que a nós nos sorprende posto que non estabamos acostumados a datos de participación tan baixos¹⁴. Non repetiremos a nosa argumentación porque realmente non aportaría nada novo, pero si é salientable lembrar que cremos que é posible que se estea a producir un proceso de converxencia cos valores que no seu conxunto presenta o alumnado da institución universitaria que nos acolle. O Gráfico 18 non deixa lugar a dúbidas do escaso interese que amosou o noso estudiantado por cumprimentar estas enquisas, malia os reiterados avisos que se lles enviaron lembrándolles a utilidade que estas teñan para a mellora do noso Centro e das nosas titulacións.

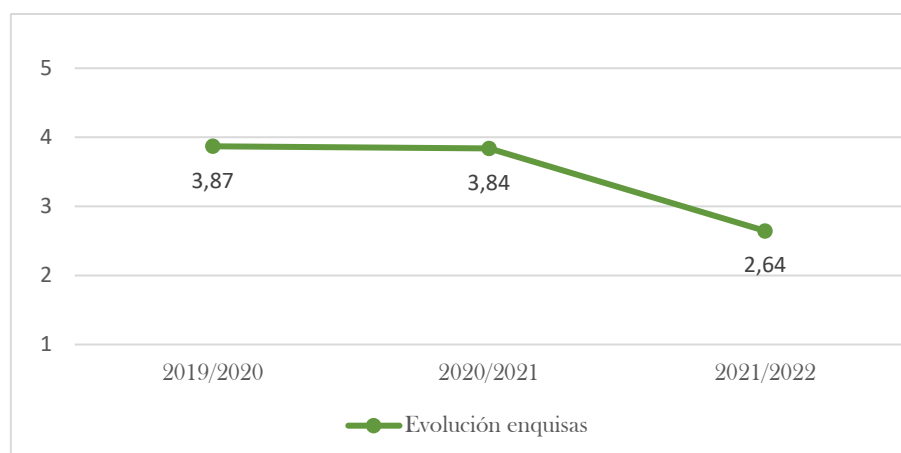
Gráfico 18. Participación do alumnado nas enquisas de satisfacción do Grao en Xeografía e Historia

¹⁴ No Criterio 1 tamén sinalamos que a participación nas enquisas de satisfacción do alumnado matriculado no PCEO foi superior á do Grao, situándose no 43%.

En segundo lugar, aínda nos parece máis preocupante o nivel de satisfacción que presenta o noso alumnado en ditas enquisas, baixando un punto e dúas décimas respecto dos dous cursos precedentes para se situar agora en 2,64 (Gráfico 19). De novo, estamos diante doutro resultado inferior ao valor da mediana. Pero o máis sorprendente (aínda que faríamos mellor en empregar o termo de preocupante) é que este dato da satisfacción xeral do alumnado do Grao correspondente ao curso do regreso á presencialidade nas aulas coa máscara e a ventilación permanente (2021/2022), é inferior tanto ao curso no que tivo lugar o confinamento sanitario durante o seu segundo cuadrimestre (2019/2020) coma ao seguinte que coincidiu coa situación da nova realidade e o complexo sistema de quendas (2021/2022). Coidamos que así visto, este mal resultado, ademais de desalentador, non está para nada en consonancia co enorme esforzo que tanto o PDI coma o PAS realizaron para garantir que se puidese desenvolver con toda a normalidade posible o programa formativo nun contexto marcado pola mencionada plena presencialidade. Este mesmo razoamento é extensivo ao alumnado do PCEO, cuxo nivel de satisfacción coa dobre titulación a penas é catro centésimas superior, acadando o 2,68 en 2021/2022, se ben neste segundo caso é moi posible que este valor se estea a facer eco das dificultades engadidas coas que se atopa este sector do noso estudantado que debe seguir os programas formativos de dúas titulacións.

Gráfico 19. Satisfacción xeral do alumnado nas enquisas de satisfacción

Do mesmo xeito que nos seis criterios precedentes, absterémonos de realizar ningunha valoración sobre os resultados do/a único/a alumno/a titulado/a que cumprimentou a enquisa de satisfacción, posto que, como sinalamos anteriormente este único caso carece de representatividade algunha¹⁵. Polo tanto, limitarémonos tan só a indicar o resultado do seu nivel de satisfacción coa titulación sen máis, que se sitúa en 4,05.

Para finalizar, recollemos na seguinte táboa os ítems mellor valorados nas enquisas de satisfacción polo alumnado do Grao e as persoas tituladas, os cales xa foron analizados polo miúdo en cada un dos apartados do presente IRD.

¹⁵ Tamén se produciu un descenso no número de participantes de estudantes titulados/as que cumprimentaron a enquisa de satisfacción en relación co curso precedente: se en 2020/2021 o fixeron seis suxeitos, neste 2021/2022 só unha persoa.

	Curso	Participación	Satisfacción xeral	Ítems mellor valorados	Ítems peor valorados
Alumnado de Grao	2021/2022	25%	2,64	-Os horarios da titulación: 4,13	A utilidade das prácticas da titulación: 2,11
				-Os Os espazos para o traballo autónomo (biblioteca, aulas TIC, e o seu equipamento): 3,33	A implicación da Facultade/Escola na resolución de problemas e na mellora da titulación: 2,13
				-A distribución e orde das materias no plan de estudos: 3,00 -O calendario das probas de avaliación: 3,00	-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 2,22 -O cumprimento das túas expectativas formativas: 2,22
	2020/2021	71,43%	3,87	-A atención do persoal de administración e servizos do centro: 4,25	O cumprimento das túas expectativas formativas: 3,40
				-Os horarios da titulación: 4,21	A coordinación entre as materias do plan de estudos: 3,47
				-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 4,15	A formación adquirida: 3,55
	2019/2020	81%	3,87	-A atención do persoal de administración e servizos do centro: 4,33	A coordinación entre as materias do plan de estudos: 3,50
				-Os espazos para o traballo autónomo: 4,24	A información sobre as actividades extracurriculares (culturais, deportivas,...): 3,55
				-Os horarios da titulación: 4,00 -O calendario das probas de avaliación: 4,00	A orientación académica recibida no plan de acción tutorial: 3,64
Persoas tituladas	2021/2022	6%	4,05	- A facilidade para atopar contidos na páxina web: 5,00 - A utilidade da páxina web da titulación: 5,00 - As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 5,00	

				<p>-Formación adquirida na práctica: 5,00</p> <p>-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 5,00</p>	
				<p>-A distribución das materias do plan de estudos: 4,00</p> <p>-A orientación académica recibida: 4,00</p> <p>-A orientación profesional e laboral recibida: 4,00</p> <p>-A atención ás queixas, suxestións ou incidencias (resposta, resolución e posta en marcha de accións) : 4,00</p> <p>-A implicación do Centro na resolución de problemas e na mellora da titulación: 4,00</p> <p>-O desempeño do profesorado: 4,00</p> <p>-A axuda recibida do persoal de administración e servizos do centro: 4,00</p> <p>-A formación adquirida: 4,00</p> <p>-A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 4,00</p> <p>-Duración das prácticas: 4,00</p>	<p>-O grao de actualización dos contidos do plan de estudos: 3,00</p>
				<p>- A facilidade para atopar contidos na páxina web: 5,00</p> <p>- A utilidade da páxina web da titulación: 5,00</p> <p>- As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 5,00</p> <p>-Formación adquirida na práctica: 5,00</p> <p>-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 5,00</p>	<p>-As metodoloxías empregadas para o desenvolvemento do ensino: 3,00</p>
	2020/2021	18%	3,38	<p>-Formación adquirida na práctica: 5,00</p>	<p>-A orientación profesional e laboral recibida: 2,00</p> <p>-O desempeño do profesorado: 2,00</p>

				-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 5,00 -Duración das prácticas: 5,00	
				A atención do persoal de administración e servizos: 4,00	-A orientación académica recibida: 2,50 -As vías para participar na mellora da titulación (Caixa QSP (queixas, suxestións e parabéns), participación en comisións, comunicación cos responsables académicos etc.. : 2,50
				-A facilidade para atopar contidos na páxina web: 3,50 -As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 3,50 -A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 3,50	-A utilidade da páxina web da titulación: 3,00 -As aulas e laboratorios: 3,00 -A formación adquirida: 3,00
	2019/2020	53%	3,16	-Formación adquirida na práctica: 4,14	A orientación profesional e laboral recibida: 2,00
				-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 4,00	As aulas e laboratorios: 2,30
				-Duración das prácticas: 3,86	A distribución das materias do plan de estudos: 2,60

Puntos febles detectados:

- Baixada de consideración na taxa de rendemento
- Taxa de abandono elevada (representa a cuarta parte do alumnado de primeira matrícula)
- Descenso alarmante na participación do alumnado nas enquisas de satisfacción
- Baixada no nivel de satisfacción xeral do alumnado

Accións de mellora a implantar:

- Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT, para axudarlles a axustar o tempo que dedican ás actividades académicas relacionadas co programa formativo
- Realizar un seguimento dos sectores do estudantado que presentan unha maior taxa de abandono
- Incrementar entre os membros da comunidade do Centro a difusión da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as

fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que se debe dita baixa valoración deste Criterio 7

Evidencias nas que se baseou a valoración:

E9: Plans de mellora derivados da implantación do SGC

Indicadores:

I1: Evolución do número de estudantes de novo ingreso por curso académico

I12: Evolución dos indicadores de resultados

□ Taxa de gradación

□ Taxa de abandono

□ Taxa de eficiencia

□ Taxa de rendemento

□ Taxa de éxito

□ Taxa de avaliación (distinguir entre alumnado a tempo completo e a tempo parcial)

I13: Relación de oferta/demanda das prazas de novo ingreso

I14/I016-DO: Resultados de inserción laboral/Tempo medio para atopar emprego

I010-DO: Duración media dos estudos

Seguimento da titulación: Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

CRITERIO 1. ORGANIZACIÓN E DESENVOLVEMENTO

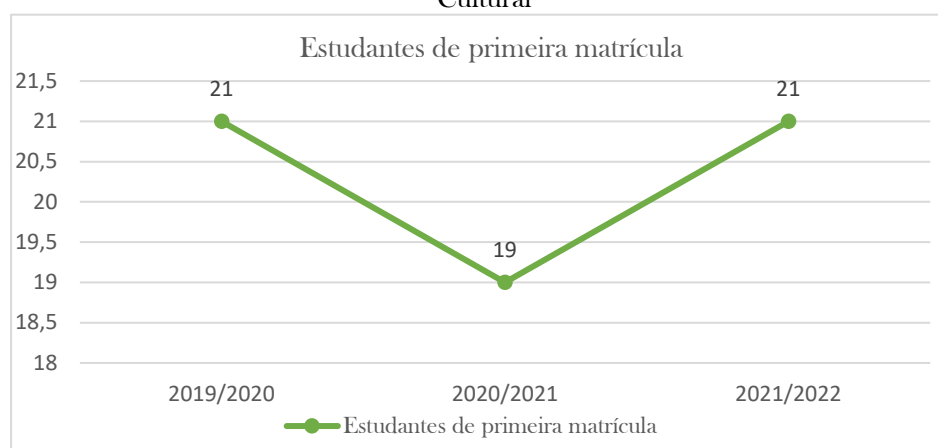
Valoración xenérica

O programa formativo da titulación está actualizado e implantouse durante o curso 2021/2022 de acordo coa súa memoria verificada, e, así mesmo, o seu plan de estudos desenvolveuse segundo os criterios establecidos nela, no terceiro curso no que esta titulación de post-grao estivo adscrita de xeito consecutivo en exclusividade á Facultade de Historia.

Reflexión/Xustificación

No curso 2021/2022 o número de novas matrículas ascendeu a 21, situándose ao mesmo nivel que en 2019/2020, superándose polo tanto a baixada de matrícula evidenciada en 2018/2019 e 2020/2021 (Gráfico 20).

Gráfico 20. Estudantes de primeira matrícula no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Tal como ven sendo habitual nesta titulación, predominou un curso académico máis o perfil multidisciplinario entre o alumnado de primeira matrícula, de acordo coa súa memoria. Concretamente, en 2021/2022, o alumnado que previamente cursou titulacións universitarias vinculadas ao ámbito humanístico situouse nun nivel moi próximo ao de 2020/2021, cun 52,36% fronte ao 52,62% precedente, polo que se segue a manter o seu descenso en relación a 2019/2020, cando chegou a representar o 66% (isto é, dúas terceiras partes do total). Pola súa banda, o estudantado procedente de titulacións cun perfil tecnolóxico ou vinculadas á conservación e restauración volve a experimentar un novo aumento para se situar no 28,56%, preto de dous puntos porcentuais superior ao 26,36% de 2020/2021.

Táboa 10. Perfil do alumnado matriculado no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

	Modalidade Ingreso	Estudo Acceso	nº	%
2021/2022	Título de Licenciado ou Licenciada	Licenciado en Ciencias Políticas e da Administración	1	4,76
		Licenciado en Historia	1	4,76
		Licenciado en Historia da Arte	2	9,52
	Título de Arquitecto ou Arquitecta	Título de arquitectura do sistema universitario español	2	9,52
	Título de Enxeñeiro ou Enxeñeira	Título de Conservación e Restauración de Bens Culturais	1	4,76

	Títulos superiores de Ensinanzas Artísticas	Título de Conservación e Restauración de Bens Culturais e os seus homologados no RD 490/94 e OM de 05/04/1942	1	4,76
		Titulado Superior Conservación e Restauración de Bens Culturais	1	4,76
	Por equivalencia, homologación ou validación parcial de estudos estranxeiros	Estudos realizados no estranxeiro	3	14,28
	Títulos de grao	Graduado en Belas Artes	2	9,52
		Graduado en Xeografía e Historia	3	14,28
		Graduado en Historia	1	4,76
		Graduado en Historia da Arte	1	4,76
		Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios	1	4,76
	Grao en Estudos de Arquitectura	1	4,76	
Total		21	100	

En canto á súa orixe xeográfica, non só se segue constatando o predominio do estudantado oriúndo de Galicia, senón que o seu peso sobre o total continúa aumentando un curso máis (Taboa 11). Así, fronte ao 66,6% en 2109/2020 e o 69,69% de 2020/2021, estes/as representan en 2021/2022 o 77,14%. Este algo máis das tres cuartas partes do alumnado galego de primeira matrícula parece confirmar a hipótese do maior interese que parece amosar este pola nosa titulación respecto a cursos pasados. Entre este alumnado de orixe galega continúa ocupando o primeiro posto o de Pontevedra, cun 34,28% lixeiramente superior ao 33,22% de 2020/2021, seguido do de Ourense, que tamén gaña un punto porcentual con respecto ao mencionado 2020/2021, en que acadou o 24,24%, para situarse agora en 25,71%. Obviamente, esta subida do alumnado galego de primeira matrícula na titulación ten a súa influencia nunha baixada do peso daquel outro procedente do resto do territorio da península Ibérica e de América Latina, en comparación con cursos anteriores: se en 2020/2021, o 18,18% chegou a proceder doutras comunidades autónomas de España e Portugal, en 2021/2022 esta cifra descende ata o 17,14%, sendo algo máis suave a dita caída no caso do alumnado suramericano, que pasa do 6% en 2020/2021 ao 5,71% en 2021/2022. Non se perda de vista que a docencia desta titulación se imparte integramente na modalidade semipresencial, polo que non é necesario que este alumnado se traslade ata o Centro para realizar o seguimento das actividades académicas vinculadas á mesma.

Taboa 11. Procedencia xeográfica do alumnado matriculado no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural no curso 2021/2022

PROVINCIA/PAÍS	LOCALIDADE	nº
A CORUÑA	Teo	1
	Ordes	1
	Culleredo	1

	As Pontes de García Rodríguez	1
	TOTAL	4
LUGO	Bóveda	1
	O Saviñao	1
	TOTAL	2
OURENSE	Xinzo de Limia	1
	Padrenda	1
	Oímbra	1
	O Carballiño	1
	Ourense	5
	TOTAL	9
PONTEVEDRA	A Guarda	1
	As Neves	1
	Salvaterra de Miño	1
	Vigo	4
	Cangas	1
	Sanxenxo	1
	Caldas de Reis	1
	Pontevedra	1
	Silleda	1
	TOTAL	12
BARCELONA	Barcelona	1
ASTURIAS	Gijón	1
CÁDIZ	Los Barrios	1
SEVILLA	Valencina de la Concepción	1
TARRAGONA	Tarragona	1
PORTUGAL	Vila Real	1
ECUADOR	Loja	1
	Cuenca	1
	TOTAL	2

Recollemos na seguinte Táboa 12 a nota media de acceso, cuxos datos nos son proporcionados pola Unidade de Estudos e Programas da UVigo sen facer distinción das notas de acceso. Se unicamente nos fixamos naqueles/as en que esta nota media está calculado sobre 10, pódese comprobar como logo do incremento que se produciu en 2020/2021 sobre 2019/2020, ao se situar en 7,05, esta nota media experimenta un descenso ata o 6,735.

Táboa 12. Nota de acceso ao Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Curso		Nota media Home	Nota media Muller	Nota media total
2021/2022	Graduado en Xeografía e Historia	7,850		7,850
	Licenciado en Ciencias Políticas e da Administración	6,163		6,163
	Licenciado en Historia		2,030 *	2,030 *
	Licenciado en Historia da Arte		4,005 *	4,005 *
	Título de arquitectura do sistema universitario español		**	**
	Enxeñeiro de Montes	6,000		6,000
	Título de Conservación e Restauración de Bens Culturais e os seus homologados no RD 490/94 e OM de 05/04/1942		**	
	Titulado Superior Conservación e Restauración de Bens Culturais		**	
	Estudios realizados no estranxeiro	**	**	
	Graduado en Belas Artes		**	
	Graduado en Xeografía e Historia	8,075	7,400	7,850
	Graduado en Historia		6,478	6,478
	Graduado en Historia da Arte		6,340	6,340
	Grao en Ciencias da Linguaxe e Estudos Literarios		6,852	6,852
	Grao en Estudos de Arquitectura	6,354		6,354
	Nota media			

* Alumnado que accede con nota media de expediente académico en base 4

** Alumnado que accede sen nota media de expediente académico

Na medida en que se trata dun título que se imparte en exclusiva na modalidade semipresencial, o seu programa formativo non se veu afectado pola presencialidade total que se produciu no resto das titulacións da UVigo. Así, a docencia continuouse impartindo en 2021/2022 a través da plataforma de teledocencia e-meeting

da UVigo e as clases se gravaron e logo foron subidas á plataforma Moovi, onde o alumnado pode acceder a todo o material docente de cada materia.

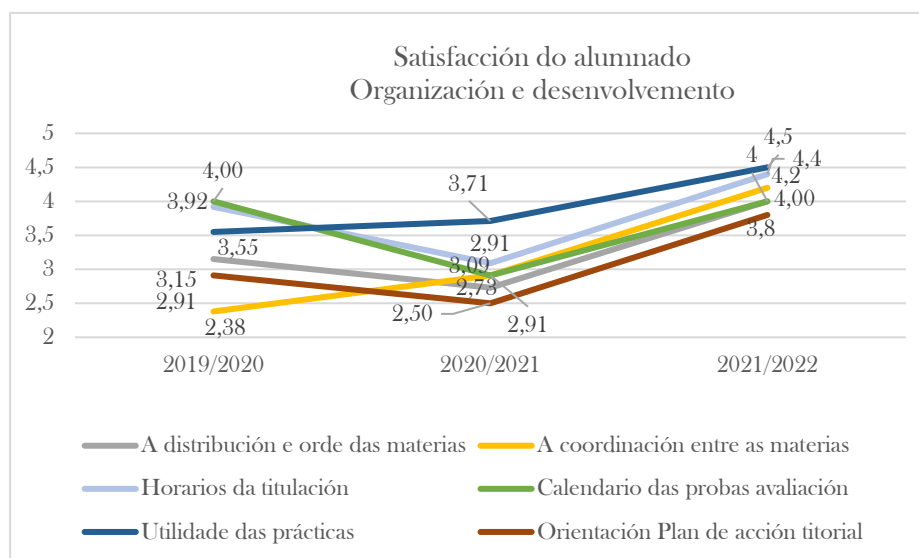
No que atinxe á mobilidade do estudiantado da titulación, o regreso á presencialidade total neste post-grao non tivo ningún efecto positivo. Ao contrario, a diferenza dos dous cursos previos, en 2021/2022 ningún deles participou en programas de mobilidade (Táboa 13).

Táboa 13. Alumnado participante en programas de mobilidade internacional no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Curso	a. Estudantes saíntes	b. Estudantes entrantes	c. Total (a+b)	d. Estudantes matriculados	% de c. sobre d.
2019/2020	0	2	2	39	5,1
2020/2021	1	0	1	29	3,4
2021/2022	Non constan	Non constan	Non constan	33	–
TOTAL	1	3	4	96	4,2

Tamén nesta titulación de potgrao se deixou sentir o descenso na porcentaxe de participación do seu estudiantado nas enquisas de satisfacción ao que xa fixemos mención ao tratar os datos do Grao. Neste caso mesmo foi dous puntos porcentuais inferior a aquel, situándose no 23%, se ben dous puntos superior á media acadada na UVigo. É evidente que aquí nos atopamos diante dun mal resultado, máxime se temos en conta a participación dos cursos precedentes: 55% en 2020/2021 e 62% de 2019/2020. Debemos reiterar, unha vez máis, que tanto dende o equipo directivo do Centro coma dende a coordinación desta titulación se informou en diversas ocasións da importancia que teñen estas enquisas de cara á valoración das posibles melloras que se poden deseñar. Porén, a diferenza dos dous cursos precedentes, esta baixada non se trasladou á puntuación global deste Criterio 1, como acontecera en 2020/2021, senón que incluso se acadou o valor máis elevado do trienio valorado, acadando un 4,15 en 2021/2022 superior ao 2,93 de 2020/2021 e ao 3,32 de 2019/2020 (Gráfico 21). Trátase de resultados que valoramos positivamente. De feito, agás o PAT, todos os ítems que integran este criterio acadan o 4 e mesmo tres deles o superan (utilidade das prácticas, horarios da titulación e coordinación entre as materias). Un curso académico máis, o PAT neste máster continúa a ser o ítem pero valorado, pero con todo acadou un aceptable 3,8.

Gráfico 21. Satisfacción do alumnado co criterio 1. Organización e desenvolvemento (Mestrado)

Son unicamente dúas as persoas tituladas que cumprimentaron estas enquisas, así que tampouco podemos tomalas como representativas e menos se temos en conta que o número de posibles enquisados tamén é baixo, posto que integra tan só a oito suxeitos. Calquera porcentaxe obtida a través dunha mostra tan sumamente reducida pode contribuír a distorsionar os valores porcentuais de participación. Isto é, se coma é o caso, só dúas persoas tituladas sobre oito posibles cumprimentaron a enquisa, o 25% resultante de participación para 2021/2022 (que é superior á participación do 18% en 2020/2021) está a agochar realmente unha participación certamente baixa, que se ve corroborada -como veremos máis adiante- por unha baixa de gradación. Sobre esta base, que atinxe directamente á metodoloxía que subxace na formulación e elaboración das mencionadas enquisas, só a título informativo podemos sinalar que o valor acadado neste criterio se sitúa en 2,41 en 2021/2022¹⁶, e só en tres ítems se acada o valor da mediana (graao de actualización dos contidos do plan de estudos, metodoloxías empregadas para o desenvolvemento do ensino e orientación académica recibida).

Puntos débiles detectados:

- Persiste o descoñecemento do significado do PAT e das súas actuacións
- Escasa representatividade dos valores procedentes das enquisas de satisfacción relativas ao alumnado egresado, pola súa escasa participación

Accións de mellora a implantar:

- Aumentar as reunións co alumnado por parte da coordinación do PAT, para explicarlles as súas funcións e actuacións
- Incrementar a difusión entre as persoas egresadas da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora

¹⁶ Sen posibilidade de establecer ningunha comparación en relación cos cursos académicos precedentes debido á pouca representatividade que teñen só dúas persoas egresadas enquisadas, e unicamente a título informativo, a valoración global deste Criterio 1 situouse neste mesmo sector en 3,67 en 2019/2020 e 4,36 en 2020/2021.

Evidencias nas que basea a valoración:

E1: Memoria vixente do título
E2: Informes de verificación, modificación, seguimento e renovación da acreditación do título, incluíndo os plans de mellora
E3: Perfil de ingreso do alumnado(graio)
E4: Guías docentes (actividades formativas, metodoloxías docentes e sistemas de avaliación, por materia e curso académico)
E5: Actas das reunións da Comisión Académica /Comisión de Titulación/Comisión de Garantía de Calidade
E6: Listaxe de estudantes que solicitaron recoñecemento de créditos indicando o número de créditos recoñecidos (por prácticas, títulos propios, experiencia profesional, etc.).
QSP relacionadas coa organización e desenvolvemento da ensinanza

Indicadores nos que se basea a valoración:

I1/I04-AC: Matrícula de novo ingreso por prescrición
I2: No caso de mestrado, número de estudantes de novo ingreso por titulación de procedencia
I3/I09-DO: Indicadores de mobilidade (número de estudantes que participan en programas de mobilidade, relación entre estudantes que participan en programas de mobilidade e estudantes matriculados,...)
I09(2)-DO: Estudantes estranxeiros
I4/I05-DO/ I06-DO/ I07-DO/ I08-DO: Resultados das enquisas de satisfacción aos diferentes grupos de interese sobre a organización e desenvolvemento da ensinanza.
I01-AC: Nota media de acceso
I01(2)-AC: Nota mínima de acceso
I02-AC: Ocupación
I03-AC: Preferencia
I03(2)-AC: Adecuación

CRITERIO 2. INFORMACIÓN E TRANSPARENCIA

Valoración xenérica

A titulación cos mecanismos que facilitan a comunicación aos seus grupos de interese das características do programa e, así mesmo, de todos aqueles procesos que garanten a súa calidade. Toda información salientable sobre o mesmo é pública e está dispoñible axeitadamente para todos os axentes que se atopan implicados no seu desenvolvemento.

Reflexión/ Xustificación

De acordo coa dinámica das titulacións de post-graio da UVigo, toda a información relativa a este mestrado é accesible a través dunha web propia (pódese acceder á mesma a través deste link <http://masterhtco3.webs.uvigo.es/gl/>) sendo responsabilidade do seu Coordinador subministrar á empresa contratada (que é a mesma que tamén xestiona os contidos da web da Facultade de Historia) todas as novidades que se deben publicitar a través da mencionada web, como tamén proceder á actualización permanente dos seus contidos. Por esta razón, na web do Centro só se inclúe información básica sobre esta titulación, que comprende unha descrición xenérica xunto con dous enlaces, o primeiro dos cales remite á memoria desta titulación e o segundo á súa dita páxina web (<http://historia.uvigo.es/es/estudios/master-patrimonio/>).

Así mesmo, faise uso da plataforma docente MooVi da UVigo como medio habitual de información para o alumnado; dende a súa Coordinación infórmase de xeito puntual tanto ao profesorado como ao alumnado de todas as novidades que se van producindo no decorrer do programa formativo; e a titulación dispón dunha aula virtual dende a que se celebra a sesión de acollida ao estudiantado, na cal se procede a expoñer as liñas propostas polo profesorado de cara á elaboración e dirección de TFM's e tamén se presentan os aspectos básicos das Prácticas Externas. Complementariamente, dende as redes sociais da Facultade de Historia publicítase información que resultar de interese para o alumnado desta titulación referida a convocatorias oficiais, cursos de especialización formativa e ofertas de traballo.

Se nos centramos nos resultados procedentes das enquisas de satisfacción relativas a este criterio, podemos comprobar que os valor global acadado neste curso 2021/2022 segue unha tendencia parella á xa descrita no apartado anterior. Fronte á caída de tres décimas que se produciu en 2020/2021 (3,03) respecto a 2019/2020 (3,36), asistimos agora a unha clara recuperación que o sitúa en 4,22, sendo este o máis elevado do trienio a avaliar. Pero quizais a cuestión máis salientable á hora de comparar o curso 2021/2022 co precedente 2020/2021 sexa o feito de que se neste segundo o ítem mellor valorado neste criterio foi a utilidade da páxina web, agora, pola contra, é o menos valorado (con todo, presenta un aceptable 3,67) fronte á facilidade para atopar información na web e a utilidade da información sobre a titulación accesible a través doutros soportes.

Pola súa banda, na medida en que, como comentamos, cremos que carecen de representatividade os datos procedentes das dúas únicas persoas egresadas que cumprimentaron as enquisas de satisfacción, limitarémonos a presentar os datos sen entrar a valoralos. O valor medio neste criterio sitúase en 3 mentres que en 2020/2021 se acadou o 5.

<p>Puntos febles detectados:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Escasa representatividade dos valores procedentes das enquisas de satisfacción relativas ao alumnado egresado, pola súa escasa participación 	<p>Accións de mellora a implantar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Incrementar a difusión entre as persoas egresadas da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora
--	--

Evidencias nas que se baseou a valoración:
 E6: Páxina web do título/centro/universidade (información referida ao anexo II)
 R1- DO0301P1: Plan operativo de información pública
 QSP relacionadas coa transparencia e/ou información pública

Indicadores nos que se baseou a valoración:
 I4: Resultados das enquisas de satisfacción aos diferentes grupos de interese sobre a satisfacción coa web e/ou a información pública.

CRITERIO 3. SISTEMA DE GARANTÍA DE CALIDADE

Valoración xenérica

A Facultade de Historia conta cun Sistema Interno de Garantía da Calidade que asegura, de xeito eficaz, a mellora continua das súa titulacións, incluído este mestrado que nos ocupa nesta segunda parte do presente IRD. Para os aspectos xenéricos deste Criterio 3, remitimos ao xa comentado no criterio homólogo referido ao Grao e o PCEO.

Reflexión/ Xustificación

Tal como tivemos ocasión de comentar no Criterio 1, a participación do alumnado do máster nas enquisas de satisfacción foi bastante baixo. Exactamente, só un 23%, o cal representa unha caída moi notable respecto ao 55% de 2020/2021. Aínda que se trata dunha porcentaxe de participación que, como vimos, supera en dous puntos porcentuais os valores globais da UVigo, non podemos consideralo un bo dato. Vai na liña da tamén escasa participación que constamos no Grao. Así que estamos diante dun resultado nada satisfactorio que agardamos poder mellorar en cursos vindeiros.

Porén, hai dous aspectos que debemos comentar xusto en relación con este criterio. O primeiro é que, a diferenza de cursos pasados, neste se incluíron dúas preguntas en lugar dunha soa nas devanditas enquisas. E o segundo é que, de novo, nos atopamos diante dun comportamento semellante ao dos dous criterios precedentes: o valor global de 3,87 correspondente a 2021/2022 é superior ao 2,25 de 2020/2021 e tamén ao 2,92 de 2019/2020. Unha vez máis, non só se recupera o descenso rexistrado en 2020/2021, senón que mesmo se supera o rexistro maior de 2019/2020. Coidamos que é posible concluír, pois, que se acadou o obxectivo de dar a coñecer entre o alumnado do máster a posibilidade de expresar a súa opinión a través da canle institucional das QSP, posto que dito ítem se sitúa en 3,75. Pola súa banda, o novo ítem referido á implicación da Facultade/Escola na resolución de problemas e na mellora da titulación acada un aceptable.

Polos motivos xa expostos nos dous criterios anteriores, limitarémonos só a indicar, en relación coas persoas tituladas, que o valor medio ás dúas únicas que responderon as enquisas de satisfacción é de 2,5¹⁷.

<p>Puntos febles detectados:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Escasa representatividade dos valores procedentes das enquisas de satisfacción relativas ao alumnado egresado, pola súa escasa participación 	<p>Accións de mellora a implantar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Incrementar a difusión entre as persoas egresadas da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora
--	--

<p>Evidencias nas que se baseou a valoración:</p> <p>E5: Actas das reunións celebradas, da Comisión Académica /Comisión de Titulación/<u>Comisión de Garantía de Calidade</u></p> <p>E10: Documentación do SGC (Política, obxectivos de calidade, manual e procedementos)</p> <p>E11: Evidencias da implantación dos procedementos do SGC (procedementos completos, revisados e actualizados que desenvolven as directrices do SGC: Política de calidade, deseño, revisión periódica e mellora dos programas formativos, garantía da aprendizaxe, ensinanza, avaliación centrados no estudante, garantía e mellora da calidade dos recursos humanos, garantía e mellora da calidade dos recursos materiais e servizos e información pública)</p> <p>E12: Plans de mellora derivados da implantación do SGC</p> <p>EA4: Informe de certificación da implantación do SGC (no seu caso)</p>
<p>Indicadores nos que se baseou a valoración:</p> <p>I4: Resultados das enquisas de satisfacción a todos os grupos de interese sobre a xestión da calidade</p> <p><u>I5: Resultados dos indicadores asociados aos obxectivos de calidade do centro</u></p>

¹⁷ Sen intención ningunha de establecer ningunha comparativa, polo condicionante que representa a escasa representatividade destes dous suxeitos, este dato acado o 2,33 en 2019/2020 e o 4,5 en 2020/2021.

CRITERIO 4. RECURSOS HUMANOS

Valoración Xenérica

O persoal académico e de apoio é suficiente e axeitado de acordo coas características do título e o número de estudantes. Na web do título actualízanse cada curso os datos do profesorado, os cales se poden consultar no seguinte enlace <http://masterhtco3.webs.uvigo.es/gl/docencia/profesorado>

Reflexión/Xustificación:

No que atinxe ao PDI, este ten a cualificación precisa para impartir a docencia asignada e así mesmo atender as necesidades formativas do alumnado. No curso 2021/2022 este incrementou lixeiramente a súa planta pasado de 31 docentes en 2020/2021 a 33 en 2021/2022, manténdose –do mesmo xeito que en cursos pasados– o seu perfil multidisciplinario de acordo coa memoria do título; se ben se reforzou o predominio dos pertencentes á UVigo (17 en 2020/2021 e 20 en 2021/2022) fronte aos externos (14 e 13 en sucesivos cursos). O custe das horas de docencia deste profesorado externo recae no orzamento asignado á titulación. En relación co curso pasado, neste si se corrixiu o cálculo do indicador I02-PE referido á cualificación do PDI e que reflicte a porcentaxe real de docentes doutores que imparten docencia no máster, neste caso 14 de 33, equivalente ao 42,42%¹⁸. Na medida en que a meta para o mesmo está fixada en 55%, é evidente que non podemos identificar dito resultado como positivo. Sen embargo, segue a reproducirse o erro no cálculo que xa sinalamos no noso IRD precedente ao respecto dos sexenios do PDI, xa que de novo cremos que o seu cálculo contribúe a ofrecer unha realidade bastante distorsionada, cun resultado do 86,21%, exactamente idéntico ao de 2019/2020 e catro puntos e medio inferior ao de 2020/2021. Se esta porcentaxe non se calcula sobre o conxunto dos 33 docentes da titulación, nin tampouco sobre os 20 integrados na planta da UVigo, senón que dentro destes últimos, só se toma en consideración a aqueles que teñen posibilidade de acceder ao recoñecemento académico da súa actividade investigadora, isto implica que ese 86,21% se traduce nun dato quizá máis preocupante que as mencionadas 4 décimas e media porcentuais de menos¹⁹; ademais de poñer de manifesto que o cálculo deste dato é erróneo e á vez enganoso.

Na medida en que as enquisas de satisfacción do alumnado que cursa o máster non recollen este curso o seu grao de satisfacción en relación co PDI, carecemos deste dato para poder valoralo. Porén, si inclúen un único ítem referido ao PAS, neste caso o procedente da Área Académica de Mestrado e Doutoramento do Campus de Ourense, que é o servizo administrativo que atende a esta titulación de post-grao. O 3 alcanzado en 2021/2022 supera ao 2,5 de 2020/2021 pero non ao 3,92 de 2019/2020.

Para finalizar con este criterio, nos limitaremos a sinalar o valor medio das enquisas de satisfacción sobre este apartado cumprimentadas polas dúas únicas persoas tituladas, que neste caso incluíron dúas cuestións: 3,25; correspondéndolle un 4 ao ítem que se refire ao desempeño do profesorado e un 2,5 á axuda recibida do PAS.

¹⁸ En cursos pasados, o cálculo desta taxa tomaba en consideración as horas de docencia impartidas polo PDI doutor en lugar do número total de PDI doutor que imparte a docencia na titulación, imposibilitando un achegamento real a parte dos aspectos que se valoran neste criterio.

¹⁹ Se en 2019/2020, o 86,21% se refería aos 12 posibles membros do PDI con posibilidade de acceder ao recoñecemento académico da súa actividade docente; agora, en 2021/2022, ese mesmo 86,21% se refire a un número maior de suxeitos que ascende a 17, se contabilizamos aos Axudantes doutores que se beneficiaron durante dito curso do plan especial da UVigo para a solicitude de sexenios.

<p>Puntos febles detectados:</p> <ul style="list-style-type: none"> Persiste a baixa puntuación acadada neste criterio nas enquisas de satisfacción cumprimentadas polo PAS 	<p>Accións de mellora a implantar:</p> <ul style="list-style-type: none"> Aumentar as reunións co alumnado por parte da coordinación do PAT, para explicarlles as súas funcións e actuacións
<p>Evidencias nas que se baseou valoración:</p> <p>E15: Plan de ordenación docente do título: Información sobre o profesorado (número, experiencia docente e investigadora, categoría, materias que imparte, área, etc.). No caso de profesionais externos, solicitarase un currículo breve</p> <p>E16: Información sobre o persoal de apoio (número, experiencia profesional, categoría, etc.)</p> <p>R2-PE02 P1: Informe para os responsables académicos (DOCENTIA)</p>	
<p>Indicadores nos que se baseou a valoración:</p> <p>I4: Resultados das enquisas de satisfacción a todos os grupos de interese sobre aspectos relacionados co persoal docente e o PAS e fundamentalmente <u>resultados da enquisa de satisfacción do PAS e PDI</u></p> <p>I6/I017(2)-PE: Porcentaxe de participación do profesorado da titulación en plans de formación da Universidade e en actividades formativas específicas</p> <p>I7/I017-PE: Porcentaxe de participación do persoal de apoio do centro en plans de formación da universidade e en actividades formativas específicas.</p> <p>I8: Resultados das <u>enquisas de avaliación da docencia e a súa evolución</u></p> <p>I9: Porcentaxe de profesorado avaliado polo programa DOCENTIA ou similares e resultados obtidos</p> <p>I10: Evolución dos indicadores de mobilidade (número, porcentaxe de profesores/as que participan en programas de mobilidade sobre o total do profesorado do título)</p> <p>I15: Media de alumnos por grupo de docencia (docencia expositiva, interactiva,...)</p> <p>I02-PE: Cualificación do PDI</p> <p>I03-PE: Resultados de investigación de carácter académico(Sexenio)</p> <p>I03(2)-PE: Profesorado por categoría</p>	

CRITERIO 5. RECURSOS MATERIAIS E SERVIZOS

<p>Valoración Xenérica</p> <p>Os recursos materiais e servizos de que dispón a titulación son os axeitados para o correcto desenvolvemento do seu programa formativo e acordos coas súas características, permitindo que o alumnado adquira as competencias recollidas na súa Memoria.</p>
<p>Reflexión/Xustificación</p> <p>Na medida en que a titulación está adscrita á Facultade de Historia, o estudantado que cursa o Mestrado ten á súa disposición todos os recursos materiais e servizos do Centro. Xa sinalamos no Criterio 1 que a docencia é impida integramente na modalidade semipresencial a través da plataforma de e-meeting, contando co apoio dos servizos centrais da UVigo-TV para o seu correcto funcionamento ou para a resolución dos posibles problemas que podan xurdir en relación con dita plataforma. Por outra banda, o alumnado pode</p>

acceder a todo o material da cada materia e as sesións docentes gravadas a través da plataforma de teledocencia Moovi da UVigo.

Ao respecto das instalacións onde se realizan as Prácticas Externas, estas dependen das institucións ou empresas coas que se asinan os correspondentes convenios, e reunindo as condicións que se precisan para o seu correcto desenvolvemento.

Segundo os resultados acadados nas enquisas de satisfacción neste criterio, continúa a tendencia crecente do seu valor global xa constatado o curso pasado, lográndose o dato máis elevado dos sete apartados que integran a análise desta titulación. Así, se previamente se tiña pasado do 3,31 en 2019/2020 ao 3,93 de 2020/2021, este se sitúa en 4,8 en 2021/2022. Valoramos moi positivamente este aumento de case que un punto. De feito, tres dos catro ítems que se valoran neste apartado das ditas enquisas acadan a máxima puntuación dun 5 (aulas e o seu equipamento; laboratorios, obradoiros e espazos experimentais; e espazos para o traballo autónomo), aínda que tamén debemos deixar constancia de que o peor deles segue a ser a plataforma de teledocencia e ferramentas multimedia –iso si, cun 4,2 que supera en seis décimas ao 3,67 de 2020/2021–. Polo tanto, reiteramos a nosa preocupación polo feito de que este último ítem volva a acadar, por terceiro curso consecutivo, a peor puntuación, posto que se trata da ferramenta docente básica desta titulación.

Así mesmo, no caso das dúas únicas persoas tituladas que cumprimentaron as enquisas de satisfacción, na mesma liña do que levamos feito nos catro criterios precedentes debido á súa escasa representatividade, diremos que das tres preguntas relativas a este criterio non contestaron a dúas delas (as relativas ás aulas e aos espazos para o traballo autónomo), mentres que a plataforma de teledocencia e ferramentas multimedia acadou un 3²⁰.

Puntos febles detectados:

- Reiteración da peor puntuación acadada pola satisfacción coa plataforma de teledocencia por parte do alumnado

Accións de mellora a implantar:

- Indagar, a través das reunións co seu profesor titor fixadas no PAT, a que causa/s se debe dita baixa valoración deste ítem, para co coñecemento da/s mesma/s aplicar as melloras que proceda

²⁰ Malia a escasa representatividade das dúas únicas persoas egresadas que cumprimentaron as enquisas de satisfacción referidas ao Máster, estas si permiten detectar un novo erro que ao noso entender presentan as enquisas de satisfacción. Repárese no dato xa exposto no corpo principal deste texto referido ao feito de que ningún/ha deles/as respondeu ás cuestións referidas ás aulas e aos espazos para o traballo autónomo. Cremos que fixeron o correcto, polo menos no que atinxe ás aulas, xa que ao se tratar dunha titulación que se imparte integramente na modalidade semipresencial, esta xa está comprendida na pregunta referida á plataforma de teledocencia a través da cal se imparten as clases. Algo semellante sucede cos espazos para o traballo autónomo, posto que o estudantado que cursa este título de post-grao acostuma a facer un uso moi limitado ou escaso destes. Se aplicamos este mesmo razoamento ás enquisas que cumprimentan quen cursa a titulación, poderemos comprobar que o 5 acadado nos tres ítems sinalados son puntuacións que podemos cualificar de ficticias, xa que o desenvolvemento do seu programa formativo non precisa de dous deses recursos materiais e servizos para o seu desenvolvemento. En definitiva, unha enquisa xenérica que non ten en conta as posibles particularidades das titulacións, non serve para medir a satisfacción de factores que non afectan ao noso Mestrado, totalmente semipresencial. Trátase, pois, dun novo erro metodolóxico que presenta o deseño das mencionadas enquisas de satisfacción que sería desexable se corrixa.

Evidencias nas que se baseou a valoración:

- E18: Información sobre os recursos materiais directamente relacionados co título
- E19: Información sobre os servizos de orientación académica e programas de acollida-PAT
- E20: Listaxe dos centros/entidades para a realización de prácticas externas curriculares e extracurriculares.
- E21: Fondos bibliográficos e outros recursos documentais relacionados coa temática do título
- E22: Materiais didácticos e/ou tecnolóxicos que permiten unha aprendizaxe a distancia
- E23: Convenios en vigor coas entidades onde se realizan as prácticas externas

Indicadores nos que se baseou a valoración:

- I4: Resultados das enquisas de satisfacción a tódolos grupos de interese sobre os recursos materiais e servizos
- I08-D0: Grao de satisfacción coas prácticas académicas externas
- I11: N° de alumnado por centro de prácticas.
- I15: Media de alumnado por grupo de docencia (docencia expositiva, interactiva,...)

CRITERIO 6. RESULTADOS DE APRENDIZAXE

Valoración Xenérica

Durante o curso 2021/2022, os resultados de aprendizaxe tamén foron coherentes co perfil de egreso.

Reflexión/Xustificación

Iniciaremos a análise deste criterio cos datos que ofrecen as taxas de éxito, rendemento e avaliación por materia, os cales recolleemos na seguinte Táboa 14.

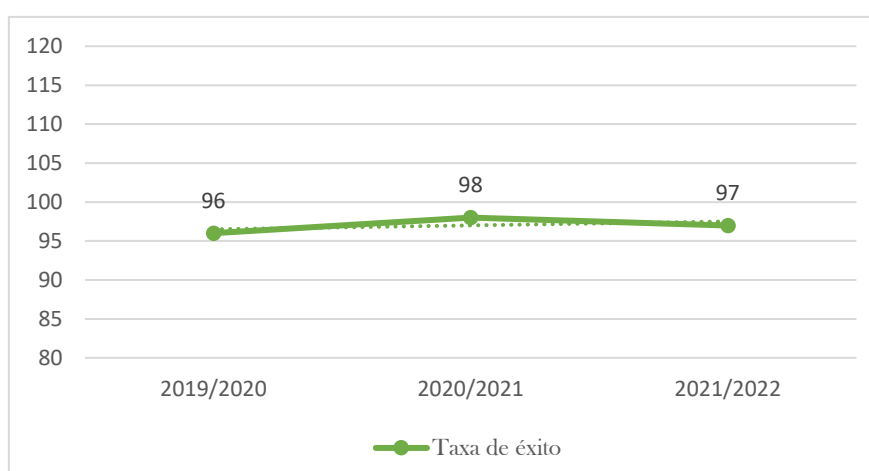
Táboa 14. Taxa de éxito, rendemento e avaliación de materias do Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural (en %)

Materia	Avaliación	Éxito	Rendemento
M143101 Concepto e Categorias do Patrimonio Cultural	85,71	100	85,71
M143102 Valor e Significado do Patrimonio Cultural	80,95	100	80,95
M143103 Protección Xurídica do Patrimonio Cultural	81,82	88,89	72,73
M143104 Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos	65,22	100	65,22
M143105 Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural	65,22	93,33	60,87
M143107 Técnicas de Representación CAD do Patrimonio	85,71	94,44	80,95
M143108 Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural	55,56	80,00	44,44
M143109 Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural	54,17	100	54,17
M143110 Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial	56,00	100	56,00
M143111 Introducción á topografía e produción cartográfica	63,64	100	63,64
M143207 Caracterización e Documentación Histórico-Artística	50,00	100	50,00
M143208 Territorios e Paisaxe Cultural	55,56	100	55,56
M143209 Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural	44,44	100	44,44
M143210 Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural	93,75	100	93,75

M143211 Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos	66,67	100	66,67
M143212 Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana	66,67	100	66,67
M143213 Prácticas	42,86	100	42,86
M143214 Traballo Fin de Mestrado	24,24	100	24,24
M143215 Educación patrimonial e innovación social	68,75	100	68,75
M143216 Patrimonio cultural e turismo	100	100	100
M143217 Introducción á avaliación estrutural de construcións patrimoniais	22,22	100	22,22
M143218 Técnicas non destrutivas para a avaliación do patrimonio cultural inmovible	41,67	100	41,67

En primeiro lugar, a taxa de éxito segue movéndose nos niveis comúns ao trienio de referencia, situándose nun 97%, superando de novo por segundo curso consecutivo a meta proposta, fixada en 95% (Gráfico 22). Iso quere dicir que a meirande parte do alumnado que se presenta ás probas de avaliación as materias consegue superalas, habendo só catro delas nas que non se chega ao 100%, as cales se imparten no primeiro cuadrimestre.

Gráfico 22. Taxa de éxito do Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

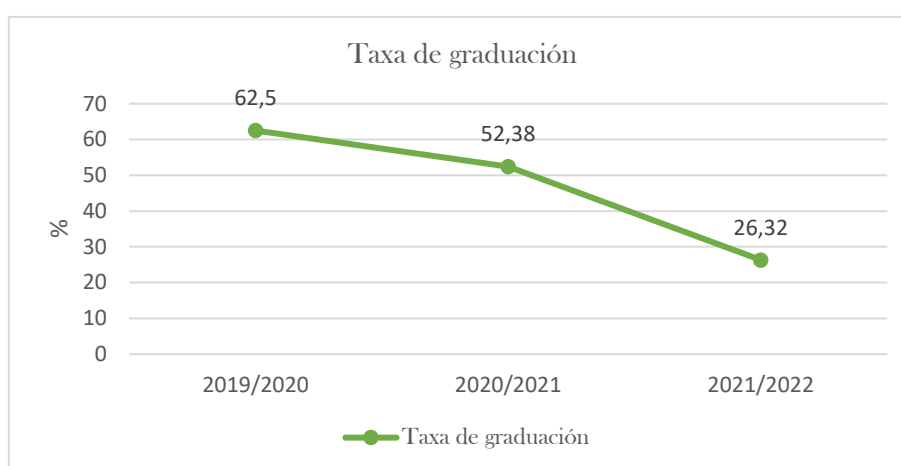

En segundo termo, a taxa de avaliación experimenta no curso 2021/2022 un lixeiro incremento en relación a 2020/2021, logo de pasar do 53% ao actual 56%, polo que dito aumento non permite chegar ao 64% de 2019/2020. Moi sinteticamente, das 22 materias que integran o programa formativa da titulación, só nunha soa se acadou unha taxa do 100% (4,54% do total), noutra o nivel que vai do 90 ao 99,99% (4,54%), catro entre o 80 e o 89,99% (18,18%), outras seis máis entre o 60 e o 69,99% (27,27%), cinco entre o 50 e o 59,99% (22,27%), tres entre o 40 e o 49,99% (13,63%), e dúas entre o 20 e o 29,99% (9,09%). Esa lixeira subida respecto a 2020/2021 ten a súa orixe en que daquela ningunha materia superou o valor do 90% da súa taxa de avaliación, mentres que en 2021/2022 dúas o lograron; e que tamén diminuíu o número daquelas outras que se sitúan entre o 40%, e o 69,99%: se en 2020/2021 chegaron a representar o 66,96%, en 2021/2022 son o 63,17%. Un curso máis, o TFM volve estar entre as materias cunha taxa de avaliación comprendida entre o 20 e o 29,99%. Así que, tamén un curso máis, volvemos insistir en que se trata de datos nada satisfactorios, que nalgúns casos se poden facer eco das

circunstancias propias do alumnado que cursa esta titulación de post-grao, o cal adoita combinar os ditos estudos académicos cunha actividade profesional²¹.

Tamén a taxa de gradación confirma a tendencia descendente que xa identificamos no noso anterior IRD, co apunte de que en 2021/2022 esta caída é de moita consideración, posto que deixa o seu valor case que á metade do acadado en 2020/2021. O Gráfico 24 é suficientemente ilustrativo desta preocupante baixada que a deixa no 26,32%. Se temos en conta que fixamos a meta deste indicador nun 65%, é evidente que nos atopamos diante dun dos peores resultados da titulación, o cal, recoñecemos, non só é un dato nada satisfactorio, senón ademais bastante preocupante.

Gráfico 23. Taxa de gradación no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Un curso académico máis, a taxa de avaliación do TFM non é a máis baixa de todas as materias do título, senón a segunda cun 24,24%, inferior ao 28,57% de 2020/2021. Así mesmo, estabilízase o número de TFMs defendidos en 8, polo que non se logra remontar a caída que se produciu en 2020/2021 respecto a 2019/2020 (Táboa 15.a). É posible, xa que logo, que nos atopemos diante dun novo indicio da xa mencionada inflación que experimentaron as cualificacións durante o curso 2019/2020 en cuxo segundo cuadrimestre se produciu o confinamento sanitario.

Se fixamos a nosa atención nas cualificacións dos TFMs (Táboa 15.b), de novo obsérvase como a maior parte do estudiantado obtén un notable, cun 62,5% superior ao 50% de 2020/2021 e algo inferior ao 68,75% de 2019/2020. Pola súa banda, mantense o mesmo número que acadan un aprobado que nos dous cursos xusto anteriores, representando o 25% (do mesmo xeito que en 2020/2021).

²¹ En cursos pasados veuse empregando para a representación gráfica da taxa de avaliación a taxa de eficiencia, a cal contempla a taxa de rendemento das persoas egresadas que cursaron esta titulación de posgrao. O desaxuste progresivo que se ven evidenciando entre a dita taxa e a taxa de avaliación do alumnado que cursa este título moveunos a empregar tan só o valor da taxa de avaliación que figura no portal de transparencia da UVigo. Como se pode comprobar no Criterio 7, esta axústase mellor á taxa de rendemento do estudiantado que cursou este máster en 2021/2022. Por este motivo, a diferenza de anteriores IRD, prescindimos de incorporar a este a mencionada representación gráfica da taxa de eficiencia, a cal ofrece unha imaxe distorsionada.

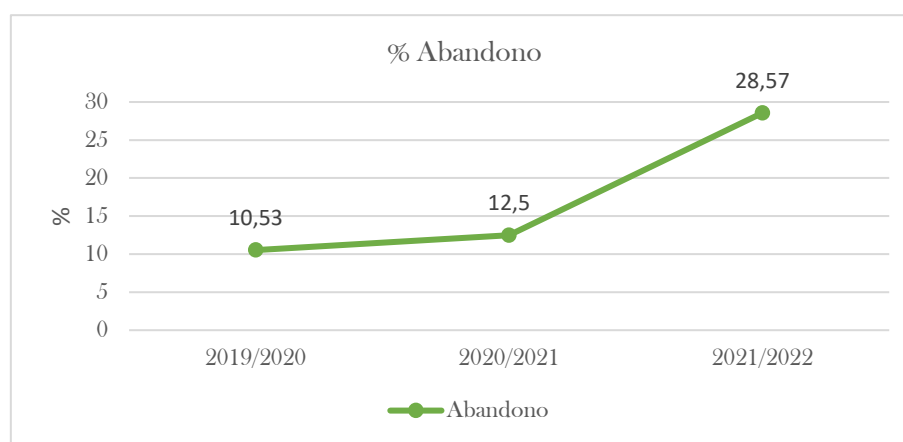
Táboa 15.a. Relación de TFM matriculados e defendidos no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

CURSO	TFM MATRICULADOS	TFM DEFENDIDOS	
	Nº	Nº	%
2019/2020	34	16	47,05
2020/2021	28	8	28,57
2021/2022	33	8	24,24
Totais	95	32	33,68%

Táboa 15.b. Cualificacións do TFM no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

CURSO	CUALIFICACIÓN				TFM TOTAIS
	MH	Sobresánte	Notable	Aprobado	
2019/2020	0	3	11	2	16
2020/2021	1	1	4	2	8
2021/2022	0	1	5	2	8
Total					32

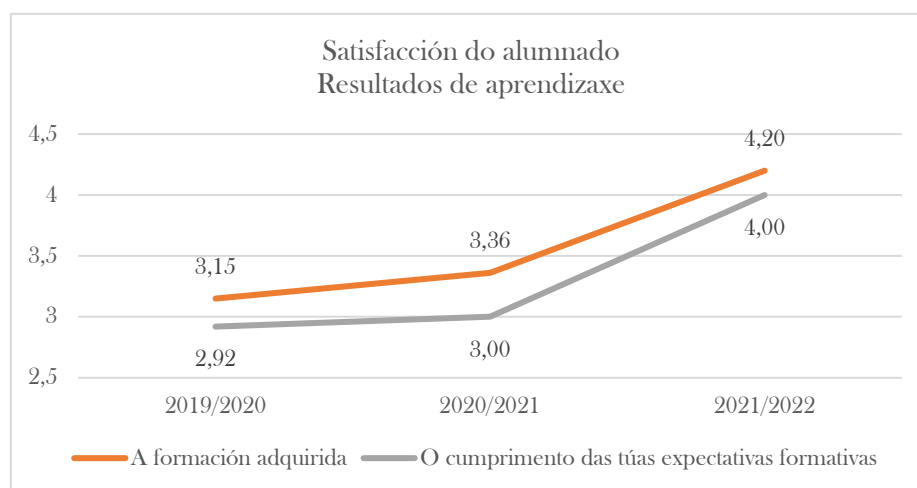
Gráfico 24. Taxa de abandono no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural (%)

A diferenza dos outros dous cursos contemplados no trienio de referencia, a taxa de abandono experimenta un incremento considerable que case triplica o valor acadado en 2019/2020, e duplica largamente o de 2020/2021. Ráchase pois a tendencia positiva que observamos nos dous devanditos cursos e que, sen lugar a dúbidas, estivo relacionada co contexto sanitario derivado, primeiro, do confinamento e, logo, da nova realidade. Resúltanos difícil poder explicar como a recuperación da actividade educativa e laboral dun xeito ordinario no curso 2021/2022, puido chegar a influír neste aumento tan sorprendente da taxa de abandono, tratándose como de feito se trata dunha titulación que se imparte integramente na súa modalidade semipresencial. É posible que tamén nesta titulación de post-grao, que en termos xerais presenta neste curso académico mellores resultados que o Grao, a nova situación post-COVID tamén deixase a súa pegada nalgúns dos seus índices valorados no presente IRD. Do que non cabe a menor dúbida é de que o 28,57% que presenta esta taxa é case que tres veces superior ao 10% que nos fixamos como meta; así que valoramos este resultado como totalmente insatisfactorio.

Porén, o valor global que acadada este criterio nas enquisas de satisfacción é de 4,1, superando nun punto ao 3,18 de 2020/2021, confirmándose a tendencia á alza que xa apreciamos nese curso académico. Tal como se pode apreciar no Gráfico 26, o estudiantado do Máster valora positivamente tanto a formación adquirida como o cumprimento das súas expectativas formativas. Detéctanse, pola contra, certas incoherencias que consideramos son de difícil explicación, as cales nos remiten ao o xa indicado en relación coa forte carga de subxectividade que teñen as cuestións incluídas neste apartado específico das enquisas de satisfacción, cando examinamos o Criterio 6 relativo ao Grao e ao PCEO. Certamente, nesta titulación de post-grao a incoherencia dos datos non deixa lugar a dúbidas se a comparamos coa tendencia que presentan as taxas de gradación e abandono, tamén examinadas neste mesmo criterio: ¿como é posible cadrar unha ínfima taxa de gradación dun 26,32% e unha taxa de abandono que se sitúa en 28,57% cunha satisfacción do alumnado global neste criterio que se sitúa en 4,1 sobre 5? É evidente que as mencionadas enquisas non sempre permiten dar unha resposta coherente aos resultados que ofrecen, máxime cando esconden contradicións coma esta que acabamos de sinalar.

Gráfico 25. Satisfacción do alumnado co criterio 6. Resultados de aprendizaxe (Mestrado)

No caso das persoas tituladas, o valor global que ofrecen as respostas dadas polos dous únicos suxeitos que cumprimentaron as enquisas de satisfacción é de 3 (formación adquirida e utilidade de dita formación para a carreira profesional). Obviamos realizar calquera comparación en relación co trienio de referencia pola escasa representatividade que teñen estes dous únicos casos.

Puntos febles detectados:

- Persistencia dunha taxa de avaliación moi reducida da materia TFM
- Consolidación no descenso da taxa de gradación
- Incremento moi salientable da taxa de abandono

Accións de mellora a implantar:

- Reunión do coordinador do TFM co alumnado no que se informe da implicación que ten a matriculación do TFM (acción a aplicar nos dous primeiros puntos febles detectados neste Criterio 6)
- Realizar un seguimento dos sectores do estudiantado que presentan unha maior taxa de abandono

Evidencias nas que se se baseou a valoración:

- E4: Guías docentes das materias
- E24: Listaxe de traballos fin de grao/ fin de mestrado (título, titor/a e cualificación)
- E25/: Informes de cualificación por materia

EA11: Informes de prácticas

Indicadores nos que se baseou a valoración:

I4: Resultados das enquisas de satisfacción aos diferentes grupos de interese-análise xeral de resultados de todas as enquisas de satisfacción

I12: Indicadores de resultados (taxa de éxito global do título e taxa de éxito por materia)

CRITERIO 7. RESULTADOS DE SATISFACIÓN E RENDEMENTO

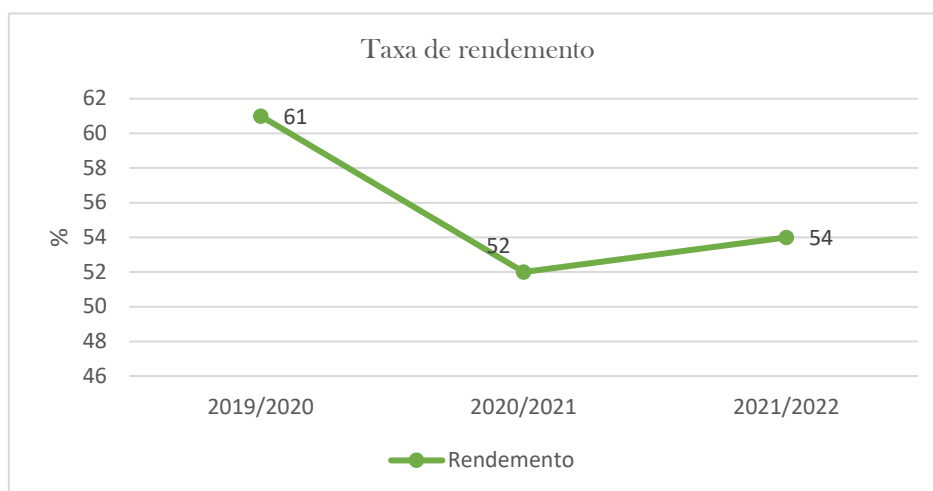
Valoración xenérica

Os resultados da taxa de rendemento e das enquisas de satisfacción do programa formativo son congruentes co deseño, a xestión e os recursos do título. Se no apartado anterior analizamos as taxas de éxito, avaliación, gradación e abandono, neste dirixiremos o noso foco de atención aos resultados da taxas de rendemento, de xeito global e pormenorizado por materias.

Reflexión/Xustificación

A taxa de rendemento sitúase nun valor moi próximo ao do curso pasado, cun par de puntos porcentuais superior, de tal xeito que se pasa do 52% en 2020/2021 ao 54% en 2021/2022 (Gráfico 26). Polo tanto, mitígase a caída evidenciada entón, se ben non se recupera no nivel de 20219/2020, e tampouco se consegue chegar á meta fixada en 65%, coa que se segue manter unha diferenza de sete puntos por debaixo. Así que tampouco podemos considerar este dato como satisfactorio.

Gráfico 26. Taxa de rendemento do Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Se nos fixamos no valor desta taxa que presentan as materias, podemos comprobar como se fan eco desta mencionada subida global (Táboa 16). Por primeira vez no trienio de referencia, unha delas acadou unha taxa de rendemento do 100% (4,54% sobre o total), de novo, igual que en 2019/2020, outra chega a situarse entre o 90

e o 99,99% (4,54%) e aumentan ata tres as que teñen unha taxa comprendida entre o 80 e o 89,99 % (13,63%). No resto dos tramos, mantense o mesmo número de seis no que vai de 60 a 69,99% e no que é inferior ao 50%, e redúcese o número de materias con taxas de rendemento que oscilan entre o 70 e o 79,99% e entre o 50 e o 59,99%. O descenso nestes dous últimos grupos ten o seu reflexo directo no aumento daquelas materias que superan o 80%. Con todo, se reparamos nos datos óptimos que presenta a taxa de éxito, a cal analizamos no criterio precedente, un curso académico máis evidénciase que segue a haber un número considerable do estudiantado que non se presenta ás probas de avaliación de certas materias, repercutindo certamente esta circunstancia no valor da taxa de rendimento.

Táboa 16. Taxa de rendimento agrupada do Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Taxa de rendimento	2019/2020	2020/2021	2021/2022
100%	0	0	1
90% ao 99,99%	1	0	1
80% ao 89,99%	4	1	3
70% ao 79,99%	3	3	1
60% ao 69,99%	5	6	6
50% ao 59,99%	4	6	4
Inferior ao 50%	4	6	6

Tamén recollemos a continuación nas Táboas 17 e 18 tanto as materias que presentan taxa de rendimento maior coma aquelas outras cunha taxa inferior ao 40%²². A diferenza dos dous cursos precedentes do trienio de referencia, non se repite en 2021/2022 ningunha dentro daquelas que contan cunha taxa maior en relación a 2020/2021 e a 2019/2020; pero si nos atopamos con dúas entre as que teñen os valores máis baixos na taxa de rendimento: a xa comentada “Traballo Fin de Máster” e “Introdución á avaliación estrutural de construcións patrimoniais”, sendo esta segunda a que presenta o peor dato. Remitimos ao xa exposto no Criterio 6 ao respecto do “Traballo Fin de Máster”, xa que é perfectamente aplicable a este mesmo criterio.

²²

Este axuste que realizamos en ambas as dúas matrices de datos obedece á mesma metodoloxía que aplicamos na análise deste aspecto en relación co Grao, tomando en consideración o máximo valor que acadada este indicador no trienio de referencia (dende o curso 2029/2020 ao 2021/2022). Como se pode comprobar, nesta titulación de post-grao o valor máximo das materias oscilou entre o 100% e o 79,95%, do mesmo xeito que aconteceu no trienio que previamente se estendera entre os cursos 2028/2019 e 2020/2021. Así mesmo, na medida en que o valor global da taxa de rendimento do Grao segue a ser superior que a do Máster, un curso máis, situamos dentro das que presentan una taxa de rendimento menor, aquelas outras cun valor inferior ao 40%.

Táboa 17. Materias con maior taxa de rendemento no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Materia con maior taxa de rendemento	2019/2020	2020/2021	2021/2022
M143212 Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana	91,67%		
M143101 Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural	85,71%		
M143101 Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural		84,21%	
M143103 Protección Xurídica do Patrimonio Cultural		78,95%	
M143216 Patrimonio cultural e turismo			100,00%
M143210 Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural			93,75%

Táboa 18. Materias con taxa de rendemento inferior ao 40% no Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Materia con menor taxa de rendemento	2019/2020	2020/2021	2021/2022
—	—		
M143211 Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos		38,46%	
M143217 Introducción á avaliación estrutural de construcións patrimoniais		33,33%	
M143214 Traballo Fin de Máster		28,57%	
M143218 Técnicas non destrutivas para a avaliación do patrimonio cultural inmovible		20,00%	
M143214 Traballo Fin de Mestrado			24,24%
M143217 Introducción á avaliación estrutural de construcións patrimoniais			22,22%

Tamén nesta titulación se produciu un notable descenso na porcentaxe de participación do alumnado nas enquisas de satisfacción, situándose nun 23%. Non reiteraremos argumentos xa expostos no presente IRD acerca desta baixada na participación por parte do noso estudiantado á hora de cumprimentar as ditas enquisas. O Gráfico 27 é por si mesmo suficientemente ilustrativo de que nas titulacións que dependen do noso Centro, incluída este de post-grao, se camiñou cara a unha converxencia cos valores baixos que neste mesmo senso se observan a nivel xeral na UVigo. Consideramos, non obstante, que esta participación tan baixa non se fai eco dos esforzos que se realizaron en 2021/2022 por parte do equipo directivo da facultade para difundir entre o noso alumnado a importancia que teñen estas enquisas para a mellora da Calidade, e nos deixa moi preocupados/as por un descenso que foi progresivo e gradual dende 2018/2019 ata 2020/2021, e que acadou un nivel moi considerable en 2021/2022. Non insistiremos máis na gran cantidade de enquisas á que está suxeita de xeito constante toda a cidadanía; pero é evidente que esta redución en concreto que se constata na participación nestas enquisas (téñase en conta ademais o diferente perfil do estudiantado do Grao e o do Mestrado), debe facernos reflexionar sobre a idoneidade dos datos que ofrecen cando estas son unicamente respondidas por unha cantidade moi reducida dos posibles enquisados/as. En boa medida, só reflicten a

valoración que emite unha reducida minoría, polo que os seus resultados realmente teñen un valor moi limitado, acorde coa limitada participación dos suxeitos que as cumprimentaron.

Gráfico 27. Participación do alumnado nas enquisas de satisfacción do Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural (%)

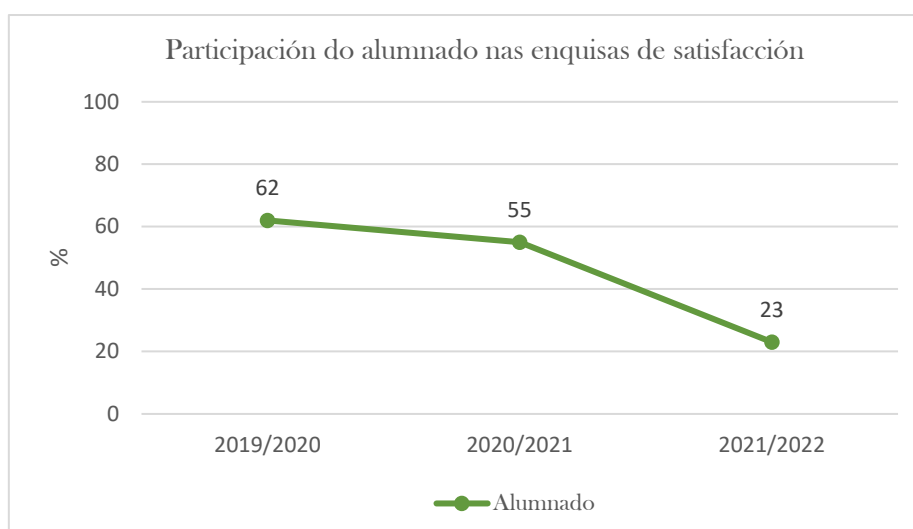
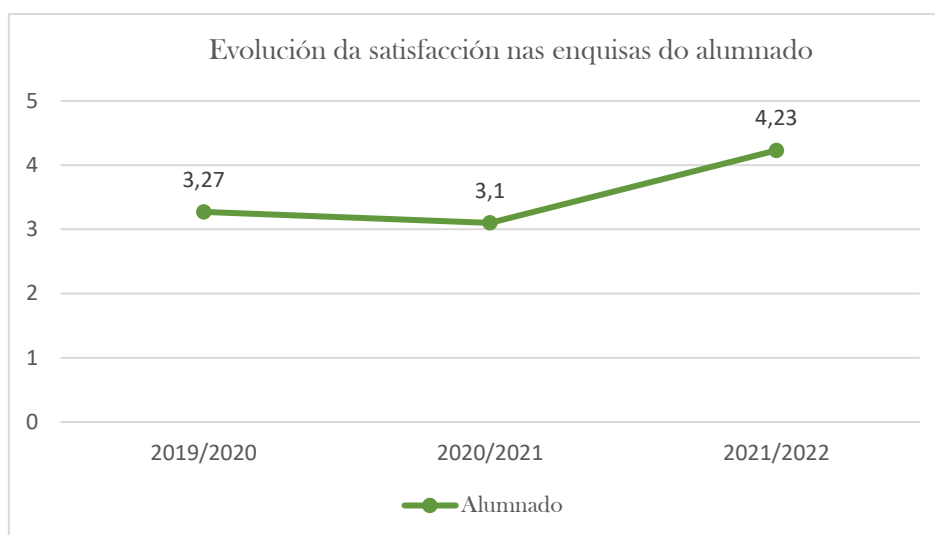

Gráfico 28. Satisfacción xeral do alumnado nas enquisas de satisfacción do Mestrado en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Tendo en conta os condicionantes sinalados no parágrafo precedente, o índice global de satisfacción do alumnado desta titulación presenta a valoración máis alta no trienio de referencia, cun 4,23 que mesmo supera á dos dous cursos por separado, durante os cales se produciu unha tendencia á baixa respecto a 2018/2019. Trátase dun dato positivo, pero non podemos nin debemos esquecer que se trata dun dato cunha gran carga de subxectividade.

No que respecta ás persoas tituladas, máis alá da escasa ou nula representatividade que poden ter as dúas únicas que cumprimentaron as ditas enquisas de satisfacción, xusto neste criterio ningunha delas contestou, así que non se dispón deste dato. Neste mesmo senso, a consideración das respostas abertas dadas por elas tamén ten un valor igualmente limitado, percibíndose o perfil heteroxéneo do estudantado que cursa esta titulación, xeralmente tan só interesado polo ámbito do coñecemento no que se formou antes de se matricular nesta titulación.

Rematamos este criterio incorporando á seguinte táboa un resumo daqueles ítems mellor e peor valorados nas enquisas de satisfacción dos tres últimos cursos 2021/2022, 2020/2021 e 2019/2020, referidos tanto alumnado do Mestrado coma ás persoas tituladas que o cursaron. Insistimos, porén, que para facer unha lectura correcta non se debe esquecer a reducida participación que se evidenciou en 2021/2022, o cal afecta claramente á representatividade dos datos correspondentes ao dito curso académico.

	Curso	Participación	Satisfacción xeral	Ítems mellor valorados	Ítems peor valorados
Alumnado	2021/2022	23%	H 4,94 M 4,00 Total: 4,23	-As aulas e o seu equipamento: 5,00 -Os laboratorios, obradoiros e espazos experimentais, e o seu equipamento: 5,00 -Os espazos para o traballo autónomo (biblioteca, aulas TIC, e o seu equipamento): 5,00	A utilidade da páxina web da titulación: 3,67
				A axuda recibida do persoal de administración e servizos do centro: 4,67	A atención ás queixas, suxestións ou incidencias (respostas, resolucións e posta en marcha de accións): 3,75
				-A utilidade das prácticas da titulación: 4,50 -A facilidade para atopar contidos na páxina web: 4,50 -A utilidade da información sobre a titulación transmitida por outros soportes (plataformas de teledocencia,	A orientación académica recibida no plan de acción tutorial: 3,80

				taboleiros, pantallas audiovisuais...): 4,50	
	2020/2021	55%	3,10	Os espazos para o traballo autónomo (biblioteca, aulas TIC, e o seu equipamento): 4,50	A información sobre as actividades extracurriculares (culturais, deportivas,...): 1,89
				Os laboratorios, obradoiros e espazos experimentais, e o seu equipamento: 4,00	As vías nas que podes participar na mellora da titulación: Caixa QSP (queixas, suxestións e parabéns), participación en comisións, comunicación cos responsables académicos etc.: 2,25
				A utilidade das prácticas da titulación: 3,71	A orientación académica recibida no plan de acción tutorial: 2,50
	2019/2020	62%	H 3,32 M 3,23 Total: 3,27	-O calendario das probas de avaliación: 4,00 -Os espazos para o traballo autónomo: 4,00	As vías nas que podes participar na mellora da titulación: Caixa QSP: 2,33
Persoas tituladas	2021/2022	Total: 25%	H 1,79 M 3,79 Total: 2,79	-O desempeño do profesorado: 4,00	-Os programas de mobilidade, de ser o caso: 1,00
				-O grao de actualización dos contidos do plan de estudos: 3,00 -As metodoloxías empregadas para o desenvolvemento do ensino: 3,00 -A orientación académica recibida: 3,00 -A facilidade para atopar contidos na páxina web: 3,00 -A utilidade da páxina web da titulación: 3,00	A orientación profesional e laboral recibida: 2,00

				<p>-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 3,00</p> <p>-A formación adquirida: 3,00</p> <p>-A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 3,00</p>	
				<p>-A facilidade para atopar contidos na páxina web: 3,50</p> <p>-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 3,50</p> <p>-A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 3,50</p>	<p>-A distribución das materias do plan de estudos: 2,50</p> <p>-A atención ás queixas, suxestións ou incidencias (resposta, resolución e posta en marcha de accións): 2,50</p> <p>-A implicación do Centro na resolución de problemas e na mellora da titulación</p> <p>-A axuda recibida do persoal de administración e servizos do centro</p>
2020/2021				<p>-A facilidade para atopar contidos na páxina web: 5,00</p> <p>-A utilidade da páxina web da titulación: 5,00</p> <p>-O desempeño do profesorado: 5,00</p> <p>-Formación adquirida na práctica: 5,00</p> <p>-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 5,00</p> <p>-Duración das prácticas: 5,00</p>	<p>A orientación profesional e laboral recibida: 3,67</p>
		O02M143V01 60%	O02M143V01 4,60%	<p>-A distribución das materias do plan de estudos: 4,67</p> <p>-O grao de actualización dos contidos do plan de estudos: 4,67</p> <p>-As metodoloxías empregadas para o</p>	<p>-A orientación académica recibida: 4,00</p> <p>-As aulas e laboratorios: 4,00</p>

				<p>desenvolvemento do ensino: 4,67</p> <p>-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 4,67</p> <p>-A formación adquirida: 4,67</p>	
				<p>-Os programas de mobilidade, de ser o caso: 4,50</p> <p>-As vías para participar na mellora da titulación (Caixa QSP (queixas, suxestións e parabéns), participación en comisións, comunicación cos responsables académicos etc.. : 4,50</p> <p>-Espazos para o traballo autónomo (biblioteca., aulas TIC....) : 4,50</p>	<p>-A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 4,33</p>
				<p>-Formación adquirida na práctica: 5,00</p> <p>-Adecuación das tarefas ao perfil profesional e formación: 5,00</p> <p>-Duración das prácticas: 5,00</p>	<p>-A orientación profesional e laboral recibida: 2,00</p> <p>-O desempeño do profesorado: 2,00</p>
		O02M143V03 18	O02M143V03 3,38	<p>A atención do persoal de administración e servizos: 4,00</p>	<p>-A orientación académica recibida: 2,50</p> <p>-As vías para participar na mellora da titulación (Caixa QSP (queixas, suxestións e parabéns), participación en comisións, comunicación cos responsables académicos etc.. : 2,50</p>
				<p>-A facilidade para atopar contidos na páxina web: 3,50</p> <p>-As plataformas de teledocencia e ferramentas multimedia: 3,50</p>	<p>- A utilidade da páxina web da titulación: 3,00</p> <p>- As aulas e laboratorios: 3,00</p> <p>- A formación adquirida: 3,00</p>

				-A utilidade da formación recibida para a carreira profesional: 3,50	
	2019/2020	83	3,63	-O desempeño do profesorado: 4,75	Os programas de mobilidade, de ser o caso: 2,00
				-O grao de actualización dos contidos do plan de estudos: 4,25 -As metodoloxías empregadas para o desenvolvemento do ensino: 4,25	As vías para participar na mellora da titulación (Caixa QSP (queixas, suxestións e parabéns), participación en comisións, comunicación cos responsables académicos etc...: 2,33
				-A atención do persoal de administración e servizos: 4,00 -Espazos para o traballo autónomo (biblioteca., aulas TIC...): 4,00 -Duración das prácticas: 4,00	A orientación profesional e laboral recibidas: 2,75
Puntos febles detectados:			Accións de mellora a implantar:		
<ul style="list-style-type: none"> • Descenso alarmante na participación do alumnado nas enquisas de satisfacción 			<ul style="list-style-type: none"> • Incrementar a difusión da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora 		
Evidencias nas que se baseou a valoración:					
E9: Plans de mellora derivados da implantación do SGC					
Indicadores:					
I1: Evolución do número de estudantes de novo ingreso por curso académico					
I12: Evolución dos indicadores de resultados					
☐ Taxa de gradación					
☐ Taxa de abandono					
☐ Taxa de eficiencia					
☐ Taxa de rendemento					
☐ Taxa de éxito					
☐ Taxa de avaliación (distinguir entre alumnado a tempo completo e a tempo parcial)					
I13: Relación de oferta/demanda das prazas de novo ingreso					
I14/I016-D0: Resultados de inserción laboral/Tempo medio para atopar emprego					
I010-DO: Duración media dos estudos					

IV. MODIFICACIÓNS NON SUSTANCIAIS DAS TITULACIÓNS

Modificacións na titulación : X

**Neste epígrafe deben incluírse tantas táboas como titulacións haxa adscritas no centro*

Incluíranse as modificacións non sustanciais, que se corresponden con aqueles cambios menores que melloran a titulación e que a Universidade pode implantar como resultado do proceso de seguimento, tal e como se recolle no “Procedemento para a solicitude de Modificacións nos Títulos Verificados de Grao e Mestrado” de ACSUG. Estas modificacións deben ser notificadas e xustificadas nos informes de seguimento e incorporadas na memoria do título cando se teña que someter a un proceso de modificación.

--

IV. ESTADO DE SITUACIÓN DAS MELLORA PROPOSTAS NO(S) INFORME(S) ANTERIOR(ES)

*Cada titulación deberá incorporar un seguimento das acción de mellora que puxo en marcha no curso ou /cursos anteriores. A [aplicación de xestión documental do SGC](#) permite realizar un seguimento das mesmas

Accións de mellora *	Estado situación	Comentarios /observación
-Incrementar entre o conxunto do alumnado a difusión da necesidade de participar nas enquisas de satisfacción para coñecer os problemas e implantar accións de mellora (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción baixo	Os resultados enviados pola Área de Calidade sobre a porcentaxe de participación do alumnado que cursa as titulacións do Centro, indican que se produciu un novo descenso na súa participación nas enquisas de satisfacción
-Reunión cos/as delegados/as de cada curso-nivel cando se vai abrir o prazo para cumprimentar as enquisas de avaliación docente (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Mellorar as canles de comunicación entre o alumnado do PCEO e os/as profesores/as tutores/as de cada curso e o decano (PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Asignar profesorado titor específico para o PCEO (un para os cursos 1.º, 2.º e 3.º e outro para 4.º, 5.º e 6.º) e un delegado conxunto para os seis cursos (PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Implicar en maior medida ao representante do alumnado na Comisión de Calidade para que opere como canle transmisora das accións de dita comisión aos representantes da Delegación de Alumnado e aos/ás delegados/as de cada curso (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción medio	
-Reiterar ao vicerreitorado a persistencia da problemática relacionada co envellecemento do PDI e do PAS (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción medio	Exposta esta problemática ao equipo de goberno, se manifesta coñecedor da mesma remitindo as posibilidades de renovación de profesorado aos

		programas de captación de talento
-Mellorar a planificación das Áreas, asignando un docente estable responsable de coordinarse co profesorado de lista de agarda (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Reunión grupal do coordinador da materia TFG cos/as directores/as de ditos traballos ao remate do segundo cuatrimestre para estimar os posibles TFGs que previsiblemente se van poder defender en tempo e forma na promoción que se gradúa no curso vixente (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
- Reunión do coordinador do TFG co alumnado para informar da implicación que ten a matriculación do TFG, facendo especial énfase na importancia de se ter matriculado e superado as materias pendentes (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Identificar o perfil do alumnado con TFGs matriculados e non lidos, e seguimento con especial atención ao alumnado con TFG de longa duración (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Identificar o perfil do alumnado non graduado en tempo e forma (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción baixo	Tanto a normativa vixente (protección de datos) como o alumnado implicado non favoreceron o desenvolvemento desta acción
-Analizar polo miúdo que sectores do estudantado presentan unha maior taxa de abandono (Grao Xeografía e Historia e PCEO)	Realizada. Grao de satisfacción baixo	Tanto a normativa vixente (protección de datos) como o alumnado implicado non favoreceron o desenvolvemento desta acción
-Aumentar as reunións co alumnado do Mestrado por parte da coordinación do PAT, para explicarlles as súas funcións e actuacións (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Aumentar as actividades informativas sobre orientación profesional para o alumnado do Mestrado	Pendente	Non se puido realizar a reunión prevista do alumnado cos técnicos de orientación

(Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)		profesional por problemas técnicos
-Identificar por parte da coordinación do Mestrado os motivos que explican a redución entre o seu alumnado da satisfacción coa organización e desenvolvemento desta titulación, da peor puntuación acadada por segundo curso consecutivo pola satisfacción coa plataforma de teledocencia (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Realizada. Grao de satisfacción alto	Cambiouse da plataforma e-meeting ao Campus Remoto no curso 2022/2023 co obxectivo de que esta nova plataforma resulte ser satisfactoria para o alumnado
-Informar á vicerreitoría do campus de Ourense e á vicerreitoría de Comunicación da necesidade de achegar a súa información ao alumnado do Mestrado (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Pendente	Non foi posible levar a cabo as dúas reunións previstas nesta acción de mellora
-Difundir entre o alumnado do Mestrado a utilidade do recurso das QSP para expor a súa opinión (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Realizada. Grao de satisfacción alto	A acción de mellora desenvolveuse a través do PAT da titulación
-Organizar unha reunión co PAS implicado no Mestrado para coñecer cal o cales poden ser os motivos que explican a súa baixada nas enquisas de satisfacción (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Pendente	Non foi posible levar a cabo a reunión prevista nesta acción de mellora
-Reunión do coordinador do TFM co alumnado do Mestrado no que se informe da implicación que ten a matriculación do TFM (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Realizada. Grao de satisfacción alto	Realizáronse dúas reunións do coordinador do TFM co alumnado: a primeira para informarlles da organización e estrutura do TFM (20/10/2022), e a segunda para que o profesorado lles expuse as liñas de investigación e oferta para o TFM (10/11/2022)
-Reunión do coordinador do Mestrado co profesorado que imparte as materias cuxa taxa de rendemento é inferior ao 30-35% (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)	Realizada. Grao de satisfacción alto	
-Determinar as causas da redución da taxa de rendemento no Mestrado e se é posible implementar	Realizada. Grao de satisfacción alto	

melloras a partir de aí (Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural)		
---	--	--

IV. LISTAXE DE (NOVAS) ACCIÓNS DE MELLORA PROPOSTAS

**As accións de mellora que se recollen deben ser coherentes cos resultados acadados e a análise realizada nos epígrafes anteriores. Deben incorporarse toda a información relativa ás mesmas nos formularios de fichas que se teñen habilitado na [aplicación de xestión documental do SGC](#). Poden achegarse as fichas cumprimentadas a través da mesma como anexo a este informe*

- Accións de mellora a implantar:

Grao en Xeografía e Historia e PCEO:

- Incrementar entre os membros da comunidade do Centro a difusión da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora.
- Incrementar entre os membros da comunidade do Centro a difusión da importancia que teñen as EAD.
- Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT, como tamén ás reunións periódicas co decano.
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que se debe dita baixa valoración deste ítem, para co coñecemento das mesmas aplicar as melloras que proceda na web.
- Unha maior implicación do representante do alumnado na Comisión de Calidade que opere como canle transmisora das accións de dita comisión aos representantes da Delegación de Alumnado e aos/ás delegados/as de cada curso.
- Reiterar ao vicerreitorado a persistencia da problemática relacionada co envellecemento do PDI e a necesidade de buscar vías de solución a corto prazo.
- Mellorar a planificación das Áreas, asignando un docente estable responsable de coordinarse co profesorado de listas de agarda.
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que causa/s se debe a súa baixa valoración na satisfacción co PAS, para co coñecemento da/s mesma/s aplicar as melloras que proceda.
- Animar ao alumnado, tanto do Grao coma do PCEO, a que asistan ás reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT, para axudarlles a axustar o tempo que dedican ás

actividades académicas relacionadas co programa formativo (acción a aplicar nos dous primeiros puntos febles detectados no Criterio 6 e no primeiro do Criterio 7).

- Reunión do coordinador do TFG co alumnado no que se informe da implicación que ten a matriculación do TFG, facendo especial énfase na importancia de se ter matriculado e superado as materias pendentes.
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que se debe a baixa valoración do Criterio 6.
- Realizar un seguimento dos sectores do estudiantado que presentan unha maior taxa de abandono.
- Indagar, tanto no alumnado do Grao coma do PCEO, a través das reunións cos/as seus profesores/as tutores/as fixadas no PAT e das reunións periódicas co decano, a que se debe a baixa valoración do Criterio 7.

Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural:

- Aumentar as reunións co alumnado por parte da coordinación do PAT, para explicarlles as súas funcións e actuacións.
- Incrementar a difusión entre as persoas egresadas da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora.
- Indagar, a través das reunións co seu profesor tutor fixadas no PAT, a que causa/s se debe dita baixa valoración da satisfacción coa plataforma de teledocencia por parte do alumnado, para co coñecemento da/s mesma/s aplicar as melloras que proceda.
- Reunión do coordinador do TFM co alumnado no que se informe da implicación que ten a matriculación do TFM (acción a aplicar nos dous primeiros puntos febles detectados no Criterio 6).
- Realizar un seguimento dos sectores do estudiantado que presentan unha maior taxa de abandono.
- Incrementar a difusión da importancia que teñen as enquisas de satisfacción para poder implantar accións de mellora.

V. CONCLUSIÓNS E ACORDOS

I.1. Listaxe de asistentes á reunión de aprobación do informe final:

Julio Prada Rodríguez (Decano e Presidente da Comisión de Calidade)
 Antonio Presedo Garazo (Vicedecano e Coordinador de Calidade)
 María López Díaz (Colaboradora de Calidade)
 Carmen Arribas Álvarez (Vicedecana e Representante da Administradora)
 Domingo Rodríguez Teijeiro (Secretario da Comisión de Calidade e Responsable de alumnado PIUNE)
 Beatriz Vaquero Díaz (Coordinadora do Grao en Xeografía e Historia)
 Fermín Pérez Losada (Coordinador do Mestrado en Xestión, Protección e Valoración do Patrimonio Cultural, e representante do departamento de Historia, Arte e Xeografía)
 Yolanda Barriocanal López (Representante PDI)
 Xosé Ramón Campos Álvarez (Representante PDI)
 Lucía Domínguez Carrera (Representante alumnado)

Tras analizar toda a información previa relacionada co funcionamento do sistema de garantía / xestión de calidade e importante concluír que:

Conclusións relevantes	
1.	O presente IRD describe e analiza dun xeito directo e accesible a situación do Centro e os títulos que se imparten nel durante o curso 2021/2022.
2.	O balance xeral é que semella que neste curso (no que se recuperou a presencialidade sen o sistema de quendas, e cunha ventilación permanente das aulas) se produciu un punto de inflexión en relación coa dinámica dos anteriores, e que non só se evidencia no descenso de moita consideración na participación do alumnado nas enquisas de satisfacción. É evidente que, en termos xerais, tamén se produciu un descenso obxectivo nos valores acadados nos diferentes criterios, o cal desexamos responda a unha situación puntual, vinculada unicamente á promoción que lle correspondeu cumprimentar as mencionadas enquisas por cursar o curso 3.º
3.	Un aspecto moi positivo a destacar é que as nosas titulacións seguen a manter unha boa dinámica nos resultados da 1.º matrícula.

4.	De novo, os resultados das enquisas de satisfacción permiten identificar que persiste unha clara disociación entre a percepción que ten o alumnado do Grao e a do PCEO, se ben a coincidencia nalgúns ítems concretos anímanos a seguir traballando na desexable converxencia entre ambos os dous sectores do noso estudantado. Así mesmo, a diferenza de cursos anteriores, aínda que os resultados tampouco son nada satisfactorios entre o alumnado do Mestrado, son algo mellores que no Grao e no PCEO.
5.	Persiste unha preocupante taxa de gradación baixa tanto no Grao como no Mestrado. Polo tanto, un curso máis, unha parte salientable das accións de mellora que se propoñen no presente IRD pretenden atallar este problema.
6.	Na redacción deste informe, suprimíronse todos os aspectos redundantes para nos centrar na análise obxectiva dos aspectos máis salientables das titulacións do Centro.

Así mesmo acórdase:

Acordos	
1.	Continuar nesta liña de traballo na que se evidencia as vantaxes do Sistema
2.	Continuar mantendo a idea de que o Sistema axuda a identificar a realidade do Centro e, en consecuencia, a necesidade de difundir as súas actuacións entre o alumnado
3.	Determinar as causas da taxa de abandono e as taxas de gradación baixas en ambos as dúas titulacións
4.	Manter as liñas de traballo desta Comisión

VI. ANEXOS

- Anexo 1. Autoinforme de seguimento que se realizou na USC do Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4^a ed.), no cal participa o noso Centro, referido ao curso académico 2021/2022.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

AUTOINFORME DE SEGUIMIENTO

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

Curso Académico: Curso 2021-2022

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Datos da universidade e do título obxecto de seguimento
- Cumprimento do proxecto establecido
 - Dimensión 1. A xestión do título
 - Criterio 1. Organización e desenvolvemento
 - Criterio 2. Información e transparencia
 - Criterio 3. Sistema de garantía de calidade
 - Dimensión 2. Recursos
 - Criterio 4. Recursos Humanos
 - Criterio 5. Recursos materiais e servizos
 - Dimensión 3. Resultados
 - Criterio 6. Resultados de aprendizaxe
 - Criterio 7. Indicadores de satisfacción e rendemento
- Modificacións do plan de estudos
- Listaxe de evidencias e indicadores

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. DATOS DO TÍTULO	
Denominación do título	Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)
Mencións/Especialidades	Especialidade en Historia do Mundo Clásico Especialidade en Arqueoloxía
Universidade responsable administrativa	Universidade de Santiago de Compostela
En caso de títulos interuniversitarios, universidade/s participante/s	Universidade de Santiago de Compostela Universidade de Vigo Universidade de A Coruña
Centro responsable	Facultade de Xeografía e Historia
Centro/s onde se imparte	Facultade de Xeografía e Historia
Rama de coñecemento	Artes e Humanidades
Número de créditos	60 ECTS
Profesión regulada	Non
Modalidade de impartición	Estudo presencial
Curso de implantación	2020
Data acreditación ex ante (verificación)	07/10/2014
Data renovación acreditación	19/05/2020

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

2. CUMPRIMENTO DO PROXECTO ESTABLECIDO

DIMENSIÓN 1. A XESTIÓN DO TÍTULO

CRITERIO 1. ORGANIZACIÓN E DESENVOLVEMENTO:

Estándar: O programa formativo está actualizado e implantouse de acordo coas condicións establecidas na memoria verificada.

Analizar e valorar se o desenvolvemento do plan de estudos realizou conforme a memoria verificada e non se produciron incidencias graves, o que permitiu unha correcta adquisición das competencias por parte dos estudantes.

1.1.- O título mantén o interese académico e está actualizado segundo os requisitos da disciplina, avances tecnolóxicos e científicos, necesidades socioeconómicas e requisitos da profesión.

Aspectos a valorar:

- O perfil formativo/egreso do título mantén a súa relevancia e está actualizado segundo os requisitos do seu ámbito académico, científico e profesional e, no seu caso, segundo as necesidades e requisitos da profesión regulada.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Neste apartado non se rexistraron novidades significativas respecto aos datos incluídos no informe de renovación da acreditación, previo á 4ª edición do master, elaborado a finais do curso 2019-2020 e que obtivo a cualificación de "favorable". En efecto, trátase dun título con carácter estratéxico que da resposta ás necesidades formativas do SUG e da sociedade galega. Durante os cursos académicos impartidos o Máster ofreceu aos alumnos unha formación especializada, contribuíndo, entre outros aspectos, de maneira decisiva á mellor preparación dos arqueólogos e das arqueólogas, o que repercute a súa vez en beneficio da sociedade á que están destinados a servir. Trátase, polo tanto, dunha titulación que, sen estar vinculada a unha profesión regulada, relaciónase directamente coa actividade profesional da Arqueoloxía e coa investigación nesta mesma área e na de Historia da Antigüidade.

Os estudos dan resposta ás cambiantes necesidades do mercado laboral, permiten a formación continua e favorecen a validación de coñecementos, habilidades e destrezas adquiridos. A aprendizaxe da Arqueoloxía e das Ciencias da Antigüidade veríase gravemente comprometida se se restrinxira só as titulacións xeneralistas, sen especialización.

O título oferta cada ano 25 prazas (IN01M). A evolución da matrícula manifesta lixeiras oscilacións, cunha tendencia que alcanza ou supera a cifra de 20 alumnos de novo ingreso. A media dos últimos cinco anos é de 19,2; pensamos que a cifra de 16 no curso 2016-17 débese a unha situación conxuntural; de feito, os anos posteriores foron sempre superiores, quedando en 20 os matriculados no curso 2021-22, segundo ano da 4ª edición deste master. A evolución da matrícula pódese ver na táboa seguinte (sumando as cifras da USC, UVigo e UdC).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (IN02M)	20	26	16	21	18	21	20	20

Non é fácil determinar as causas das pequenas flutuacións na matrícula, pero a táboa apunta a que os cursos 16-17 e 18-19 foron excepcionais e non un cambio de tendencia. Como aspecto positivo, mantense a matrícula de alumnos estranxeiros, en concreto procedentes de China, dende o curso 2018-19 ata 2020-21 tal e como se reflicte na táboa seguinte) (IN08M) (as porcentaxes que dá a USC non recollen os datos da UVIGO ou da UDC):

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN08M)	5,26	0,00	3,85	4,00	7,41	12,00	10	4,17

É importante destacar os seguintes aspectos:

a) A inmensa maioría dos alumnos de novo ingreso matricúlanse de todos os créditos ofertados (IN04M), ata o momento só un acolleuse á modalidade de matrícula a tempo “parcial” (que xa ven do curso p recedente). Ademais, houbo dúas estudante matriculadas que abandonaron no segundo semestre, una por motivos de saúde, e a outra por motivos descoñecidos (incluímos solo os datos da USC).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (IN04M)	19,00	20,00	16,00	20,00	18,00	19,00	19	17

b) A docencia impártese indistintamente en galego e castelán, grazas ás accións de mellora e potenciación do idioma galego que se realizan tanto para o alumnado como para o profesorado.

c) Os contidos, planificación docente e a metodoloxía do Máster contan co respaldo de diversas institucións da comunidade autónoma galega, en particular, de concellos (destacado o de A Coruña e Santiago de Compostela), museos e do servizo de patrimonio cultural da Xunta de Galicia. Tamén contamos co apoio de moitas empresas privadas de arqueoloxía.

Debemos mencionar que a partir de marzo de 2020 tivemos que pasar á docencia non presencial a causa do Estado de Alarma derivado do COVID-19 (curso 2019-20). Desde curso 2020-21, primeiro ano desta 4ª edición, voltouse á presencialidade coas precaucións sanitarias esixidas e necesarias derivadas do mantemento da situación de pandemia, que foron mantidas no curso 2021-22, sempre seguindo as indicación da xerencia da nosa institución.

1.2.- O plan de estudos desenvolveuse seguindo a oferta de módulos e materias previstas na memoria verificada.

Aspectos a valorar:

- A oferta de módulos e materias correspóndese co establecido na memoria de verificación e, se é o caso, nas sucesivas modificacións.
- O Desenvolvemento das actividades académicas, metodoloxías docentes, sistemas de avaliación e cualificación, correspóndense co establecido na memoria de verificación e permite a consecución das competencias. O tamaño dos grupos é adecuado ás actividades formativas.
- No seu caso, o curso de adaptación cumpre a súa función en canto á adquisición de competencias e coñecementos, por parte dos estudantes que os cursen e adecúase ao establecido na memoria de verificación do título.
- Participación do alumnado en programas de mobilidade.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Neste curso, segundo ano da 4ª edición do master inteuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, no que participan plenamente as tres universidades do SUG e máis o CSIC, xa están consolidadas as tres materias novas impartidas dende o curso 2017-18: “Arqueoloxía de Mesopotamia” e “Técnicas instrumentais e cronolóxicas en arqueoloxía”, a cargo de profesores da UDC, e a materia de “Necrópole e restos humanos” ofertada a partir do curso 2018-19, que continúa sendo a optativa con máis alumnos matriculados.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Ademais nesta edición incorporáronse outras novas materias que completan a formación dos estudantes egresados, que están a ter moito éxito. A materia obrigatoria de 'Iniciación á investigación en arqueoloxía e ciencias da Antigüidade', e as materias optativas 'Cultura material medieval y moderna', 'Arqueobotánica', 'Zooarqueología'.

Así mesmo as modificación da oferta de outras 6 materias nesta 4ª edición, axústanse mellor ás necesidades formativas ('Escavación arqueolóxica', 'Practicum', 'Epigrafía latina', 'Historia das relixións antigas', 'Historia antropolóxica do mundo antigo', 'Historia do arte grego').

Os obxectivos establecidos na Memoria continúan a cumprirse desde a posta en funcionamento do Máster, adquirindo os alumnos as competencias xenéricas e específicas que se inclúen na Memoria. O grao de satisfacción do alumnado conségtase, tanto polo sistema de enquisas establecido con carácter xeral para todos os títulos pola USC (ao que nos referiremos no apartado correspondente), como polas enquisas *ad hoc* realizadas desde a coordinación académica, os informes dos titores dos TFM e do sistema administrativo de apoio ao Máster.

Debemos salientar ademais, que ao longo do curso 2021-22 foron desenrolados seminarios complementarios á docencia, un total de xxx obradoiros, que son os que seguen:

1. Experiencias de prospección en Galicia, 27 setembro 2021
2. Contribución de la ciencia de la madera en los estudios paleoambientales y arqueobotánicos, 9 de outubro de 2021
3. Prospección de poblamiento ibérico y romano en el sureste peninsular, 3 novembro 2021
4. Introducción a la fotografía de cerámica en Arqueología, 24 de novembro de 2021
5. Introducción al dibujo manual de cerámica en Arqueología, 24 de novembro de 2021
6. Legislacion y arqueología profesional, 15 febreiro 2022
7. Usos e Discursos de Xénero en Arqueoloxía, 22 de febreiro de 2022
8. Legislacion y gestión de un museo arqueologico, 15 marzo 2022
9. Patrimonio y derecho penal, 28 marzo 2022
10. Procesos participativos en Arqueología. Comunidades y contextos, 29 de marzo de 2022
11. Seminario de Campo: Arqueología de la Arquitectura sobre el terreno. 1 de abril de 2022
12. Metodología Arqueología de la Arquitectura, los lunes del mes de marzo de 2022
13. Arqueología comunitaria en un contexto de conflicto, el proyecto Santa María de la Antigua del Darién (Chocó, Colombia), 18 de abril de 2022
14. La Ponte ecomuseu y centro de investigación, 19 de abril de 2022
15. A Pedra que Fala, asociación cultural y medioambiental de San Xoan y Santa Cristina de Fecha, 26 de abril de 2022

Non hai participación do alumnado en programas de mobilidade, xa que os estudantes se matriculan polo interese de permanecer todo o curso deste master en Santiago.

1.3.- O título conta con mecanismos de coordinación docente que permiten analizar se o desenvolvemento do plan de estudos posibilita a adquisición das competencias por parte dos estudantes e, no seu caso, se establecen as accións de mellora oportunas.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Aspectos a valorar:

- A coordinación horizontal e vertical entre as diferentes materias do plan de estudos evita baleiros e duplicidades.
- No caso de que o título se imparta en varios centros da Universidade ou sexa interuniversitario, analizarase o funcionamento dos mecanismos de coordinación entre todos os centros/Universidades que imparten o plan de estudos.
- No caso de que existan prácticas externas, valorarase se os mecanismos de coordinación permiten aos estudantes alcanzar as competencias asociadas a estas prácticas.
- No caso de que o título se imparta en varias modalidades (presencial, a distancia, semipresencial) valorarase a coordinación docente entre as modalidades, co fin de que os estudantes podan alcanzar as mesmas competencias con independencia da modalidade cursada.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Seguindo a normativa da USC referida ao nomeamento dun titor da materia de TFM, mantense ao profesor Francisco Javier González García quen desenvolve a súas responsabilidades con gran eficacia. A acción introducida no curso 2017-18 de asignar un titor por cada 3 alumnos non se aplicou porque non contribuía de maneira significativa á mellora da proposta: que os alumnos elixisen pronto o seu tema e titor de TFM.

Así mesmo, tendo presente o informe emitido pola ACSUG no proceso de acreditación do título, a C.A. considerou oportuno introducir no 2018-19 unha acción de mellora consistente en solicitar unha maior concreción ás programacións académicas de cada materia, requisito que se mantén na 4ª edición, tanto no curso 2020-21 como no 2021-22. En concreto, son incorporados os seguintes aspectos:

- Un apartado sobre “prácticas” especificando o número de horas, a súa distribución e a descrición da mesma.

- O apartado sobre avaliación debe indicar: (a) se haberá ou non exame; (b) a definición dos traballos coa maior precisión posible; (c) as datas de entrega dos traballos; (d) a ponderación dos distintos elementos que serven de base para a avaliación. A causa da pandemia a recomendación para todas as materias foi que se realizara na medida do posible unha avaliación continua.

Ademais, a C.A. considerou unha “boa práctica” que as avaliacións de varias materias fixéranse conxuntamente (p. ex., que un mesmo traballo feito en varios módulos sirva para varias materias) e que se facilitase no posible a converxencia coa temática nos respectivos TFM.

A coordinación, tanto entre o profesorado como entre as tres universidades (USC-UVigo-UDC), seguiu sendo excelente durante o curso 2021-22. En conclusión, a través da pluralidade de mecanismos garántese a coordinación horizontal e vertical entre as diferentes materias de formación do plan de estudos (evitando baleiros e duplicidades), incluíndo as Prácticas Externas. En definitiva, todos os ensinos que se imparten responden, en termos xerais, a unha mesma planificación, obxectivos, metodoloxía e resultados.

Finalmente, salienta a constitución de dúas C.C.A.A., unha interuniversitaria e outras locais, por cada universidade, que foron desenrolándose simultaneamente dende a súa constitución.

1.4. Os criterios de admisión aplicados permiten que os estudantes admitidos teñan o perfil de ingreso adecuado para iniciar estes estudos.

Aspectos a valorar:

- Coherencia entre o perfil de ingreso establecido na memoria verificada e o perfil real do estudantado matriculado no título.
- No seu caso, os complementos de formación compren a súa función en canto á nivelación e adquisición de competencias e coñecementos por parte dos estudantes que os cursen.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O compromiso de chegar a 20 alumnos de novo ingreso por ano mantense como obxectivo prioritario, e fanse importantes esforzos para alcanzalo. As xornadas de orientación profesional que organizan as facultades de Xeografía e Historia (USC), de Historia (UVigo) e de Humanidades (UDC) para os alumnos de último curso do grao nas titulacións de Historia, Historia da arte, Xeografía e Xeografía e Historia, e a propia Vicerrecitoría de Internacionalización son unha boa iniciativa, que debería continuar, a pesar de que a asistencia de alumnos non é demasiado elevada.

Neste sentido cabe salienta o interese da realización dunha actividade de promoción do master orientada a futuros estudantes, organizada pola Vicerrecitoría de Titulacións e Captación Internacional en febreiro de 2022, e a grabación dende o decanato da facultade de Xeografía e Historia de vídeos curtos para a promoción dos masters, nas mesmas datas, co mesmo obxectivo, chegar a potenciais alumnos de todo o territorio nacional, especialmente da zona norte/noroeste e de América do Sur e Mesoamérica. Ademais mellorouse a información da páxina web do título e a información de Facebook. Poderanse utilizar outras redes sociais como ferramentas de difusión (twitter, Instagram, etc.).

Progresivamente, tanto na USC como na Uvigo e na UDC, foise mellorando e aproximando o calendario de matrícula, que antes se solapaba co comezo do curso, o que provocaba certas disfuncións. A progresiva aproximación permite axustar mellor as datas de avaliacións cara ao peche de actas, eliminándose os problemas detectados nos cursos anteriores.

A nota media de acceso segue manténdose por encima do 6 cunha tendencia ascendente (IN07M), sendo a do curso 2018-2019 a máis elevada. No curso 2021-22 rexistrouse unha lixeira subida que a converte no curso ca media máis alta dende que hay rexistro de datos (IN06M):

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (IN06M)	6,99	7,14	6,77	7,05	7,19	7,15	6,90	7,31

No curso 2021-22 houbo unha subida na porcentaxe de estudantes nacionais de fóra de Galicia (IN09M) ao 20,83% (no anterior alcanzou o 10%, aínda que non alcanzou o 22,22% do curso 2018-19), o número de estudantes procedentes da USC pasou do 65% do total ao 45,83% (IN13M).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN09M)	5,26	22,22	15,38	20,00	22,22	8,00	10	20,89

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN13M)	73,68	62,96	73,08	68	55,56	72,00	65	45,83

Creemos que manter un perfil de ingreso amplo (graduados de diferentes titulacións) contribúe a dar maior riqueza ao título; curso tras curso, constatamos que as cualificacións medias dos alumnos que proceden do grao de Historia son semellantes ou inferiores ás alcanzadas por quen procede doutras titulacións. Así, no curso 2014-15, os alumnos que accederon ao máster desde o grao en Historia obtiveron unha nota media de 8,2, mentres que os do grao en Arte un 7,31.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

No curso 2015-16 a equiparación foi absoluta (grao en Historia: 7,85; grao en Historia de Arte: 7,89). Nos perfís máis afastados os alumnos obtiveron notas medias claramente superiores 8,38 (licenciatura en filoloxía clásica); 8,5 (grao en Bioloxía) 8,0 (grao en Humanidades); 9,2 (licenciatura en Belas Artes). Hai que ter en conta tamén que o peso da arqueoloxía e Historia Antiga no grao en Historia é reducidísimo (dúas materias semestrais en primeiro e segundo curso), polo que non son necesarios complementos de formación. Pensamos que restrinxir o acceso aos graduados en Historia ou en Xeografía e Historia empobrecería considerablemente o título.

1.5.- A aplicación das diferentes normativas contribúe á eficiencia nos resultados do título.

Aspectos a valorar:

- A aplicación das distintas normativas (normativa de permanencia, os sistemas de transferencia e recoñecemento de créditos, así como outras relacionadas coa avaliación, traballos fin de grao/máster, prácticas externas, ...) desenvólvense segundo o establecido nelas, tendo en conta as competencias previamente adquiridas polo estudante e as competencias a adquirir no título. Impacto delas nos resultados.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O Consello de Goberno da USC do 16 decembro de 2016 aprobou un novo regulamento do TFM, que está publicado na web do máster (<https://www.usc.es/posgrao/muarqueo/TrabajofindeMaster.html>). No curso 2021-22, como ven sendo habitual, realizamos unha xornada ao comezo do curso, nas que os profesores presentan as súas liñas de investigación co fin de facilitarlles a elección do tema e titor do TFM, realizouse en formato online (8 de outubro de 2021), á que asistiron todos os estudantes e un número maior de profesorado que outros anos.

Como comentamos no apartado precedente, houbo unha actividade para promocionar o master a través de webinar para a edición do curso 2021-2022. As datas foron o 22 de febreiro de 2022 promovida pola vicerreitoría, e videos da propia facultade de Xeografía e Historia (cara aos estudantes de grao da USC, do SUG, do estado español e con orientación internacional).

A constante actualización da web propia (<https://www.usc.es/posgrao/muarqueo/Presentacion.html>) como complemento da web oficial da USC contribúe a ter informado aos estudantes egresados e aos que desexan obter información do master en tempo real, nesta web colgouse un vídeo de 6 minutos realizado para a promoción en maio de 2020, e está accesible na web propia, na páxina de presentación, para consultar.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

DIMENSIÓN 1. A XESTIÓN DO TÍTULO

CRITERIO 2. INFORMACIÓN E TRANSPARENCIA:

Estándar: A institución dispón de mecanismos para comunicar de maneira adecuada a todos os grupos de interese as características do programa e dos procesos que garanten a súa calidade.

Analizar e valorar se a información relevante sobre o título é pública e está dispoñible, en tempo e forma, para todos os axentes implicados nel (estudantes, empregadores, administracións educativas e outros grupos de interese).

2.1.- A institución publica, para todos os grupos de interese, información obxectiva, suficiente e actualizada sobre as características do título e sobre os procesos que garanten a súa calidade.

Aspectos a valorar:

- Publícase información suficiente e relevante sobre as características do programa formativo, o seu desenvolvemento e os resultados alcanzados.
- A información sobre o título é obxectiva, está actualizada e é coherente co contido da memoria verificada do título e as súas posteriores modificacións.
- Garántese un fácil acceso á información relevante do título a todos os grupos de interese.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Desde a Facultade de Xeografía e Historia da USC promóvese que toda a información sexa pública e facilmente accesible a través do apartado de acordos de Facultade e Comisión Permanente, onde se aproban todas as suxestións e reflexións da Comisión do SGC:

<http://www.usc.es/gl/centros/xeo/historia/acordosxunta.html>

<http://www.usc.es/gl/centros/xeo/historia/acordoscomision.html>

De acordo coa observación realizada pola subcomisión avaliadora da acreditación, actualizáronse as posibles ligazóns rotas e incorporáronse os acordos da Comisión de Calidade.

Toda a documentación do sistema de Garantía de Calidade da Facultade de Historia da Universidade de Vigo está dispoñible na páxina web do centro <http://historia.uvigo.es/gl/calidade>, onde ademais hai un apartado específico sobre a descrición do título <http://historia.uvigo.es/gl/titulacions/mestrado-en-arqueoloxia-e-ciencias-da-antigüidade> e orientativa sobre a titulación para os alumnos da Universidade de Vigo <http://arqueoloxia.webs.uvigo.es/>

Así mesmo na Universidade de A Coruña está dispoñible esta información na páxina web do centro <https://humanidades.udc.es/estudos/máster-miaca/información-del-t%C3%A1tulo>

O máster posúe a súa propia páxina web na que se inclúe toda a información necesaria, sendo mellorada cada curso académico: <https://www.usc.es/posgrao/muarqueo/Presentacion.html>

A páxina web é a nosa principal canle de información e mantense permanente actualizada puntualmente, prestando especial atención ás PAE, ao TFM e as actividades extra-académicas. A USC ten unha páxina propia de máster (orientada sobre todo ao alumno que aínda non está matriculado) que enlaza coa páxina do máster:

<https://www.usc.gal/gl/estudos/masteres/artes-humanidades/master-interuniversitario-arqueoloxia-ciencias-antigüidade>

Así mesmo contamos cunha páxina en Facebook que resulta moi útil para difundir as actividades así como tamén outras relacionadas coa arqueoloxía ou a historia antiga especialmente en Galicia: <https://m.facebook.com/masterarqueoloxia/>, desta se encarga a Uvigo.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

DIMENSIÓN 1. A XESTIÓN DO TÍTULO

CRITERIO 3. SISTEMA DE GARANTÍA DE CALIDADE:

Estándar: A institución dispón dun sistema interno de garantía da calidade formalmente establecido e implementado que asegura, de forma eficaz, a mellora continua da titulación.

Analizar a implantación do Sistema de Garantía de Calidade (SGC) e valorar a súa contribución á mellora continua do título.

3.1.- O SGC posúe os mecanismos necesarios para recoller a información precisa, analízala, detectar debilidades e propoñer accións de mellora, realizando o seu seguimento.

Aspectos a valorar:

- Os procedementos que permiten recoller a información de forma continua, analizar os resultados e empregalos para a toma de decisións e a mellora da calidade do título, desenvóléronse de acordo ao establecido.
- No caso dos títulos interuniversitarios ou dos títulos que se imparten en varios centros da Universidade, as accións levadas a cabo como consecuencia da implantación do SGC están coordinadas en todos os centros participantes no programa formativo.
- Os procedementos de avaliación e mellora da calidade da ensinanza e o profesorado desenvólense de acordo ao establecido.
- O procedemento de suxestións e reclamacións desenvólense de acordo ao establecido.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O Sistema de Garantía Interna de Calidade da USC está deseñado seguindo o modelo das axencias de calidade nacional e autonómica, ANECA e ACSUG, e está articulado en 9 criterios e 46 directrices englobados en 5 eixos, que se corresponden cos programas elaborados polas axencias para estes efectos, denominados AUDIT e FIDES.

A USC aprobou o primeiro SGIC en decembro de 2009, e a Comisión de Calidade e Planificación delegada do Consello de Goberno, nunha sesión celebrada en maio de 2013, aprobou unha revisión do mesmo, no que se procedeu á simplificación dos documentos e os procesos asociados ao SGIC.

O master de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade inclúese no Sistema de garantía da calidade da Facultade de Xeografía e Historia, centro co que se vincula a titulación. Este sistema, conformado polo Manual do Sistema de Garantía de Calidade e o Manual de Procesos, foi modificado e aprobado pola Comisión de Calidade do centro, a Xunta de Facultade e a Comisión de Calidade e Planificación Delegada do Consello de Goberno en decembro de 2019.

<https://www.usc.gal/export9/sites/webinstitucional/en/centros/xeoehistoria/descargas/Manual-simplificado-do-SGIC-do-centro-2020.pdf> ;

<https://www.usc.gal/export9/sites/webinstitucional/en/centros/xeoehistoria/descargas/Manual-de-procesos-e-procedementos-do-SGIC-do-centro-2020.pdf>

A memoria de calidade da facultade de Xeografía e Historia para o curso 2019-20 pode consultarse no seguinte enlace:

<https://pro-assets-usc.azureedge.net/cdn/ff/7k1uskN3AQkXF5OjNuiBKrZ5vpmGGx9SsfHGdDqlqoY/1635401057/public/documents/2020-10/memoria-de-calidade-facultade-de-xeografia-e-historia-2019-20.pdf>

Na universidade de Vigo, o SGIC pode consultarse en <http://historia.uvigo.es/gl/calidade/manual-de-calidade> e os aspectos concretos do máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, en <http://historia.uvigo.es/gl/calidade/seguimento-de-titulos>

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Na universidade de A Coruña, o SGIC pode consultarse en https://udc.gal/es/utc/estructura_udc/centros/f_humanidades_documentacion/index.html

Tanto os procedementos de avaliación e mellora da calidade do ensino e o profesorado, como os de suxestións e reclamacións desenvolvéronse de acordo ao establecido. Todas as peticións e dúbidas foron resolvéndose satisfactoriamente.

Tanto a Facultade de Xeografía e Historia da USC como a Facultade de Historia da UVigo e a Facultade de Humanidades de A Coruña, contan coas súas respectivas Comisións de Calidade, nas que están representados os coordinadores dos títulos impartidos e ás que corresponden as seguintes funcións:

- Realizar o deseño, a implantación, o seguimento e mellora do SGIC.
- Elaborar a Memoria de Calidade que englobará distintos informes e memorias:
 - Proposta do plan de melloras para o curso seguinte que recollerá as propostas de mellora dos Títulos derivadas dos seus informes de seguimento.
 - Informe do seguimento da implantación do SGIC e as súas propostas de mellora.
 - Informes de seguimento dos Títulos.

Os mecanismos de recollida de información están establecidos no proceso PM-01 Medición, análise e mellora do Sistema de Garantía Interna de Calidade. De acordo con este proceso e unha vez establecido o panel de indicadores e informes que se facilitarán aos centros de forma centralizada, os Responsables de Calidade de cada Centro, ou persoa en quen delegue, encárgase de recibir, revisar e comprobar a validez de toda a información necesaria para a análise. En caso de detectar algunha ausencia ou erro na información, comunícase á Área de Calidade e Mellora dos Procedementos para a súa corrección.

No curso 2010-11 o SGIC da Facultade de Xeografía e Historia foi presentado para a súa verificación pola ACSUG. Tal verificación respondía o compromiso adquirido na Memoria de Verificación do Título para poder elaborar un manual transparente e accesible a todos sobre o proceso de análise, medición e mellora das prácticas docentes dos títulos.

A partir deste sistema de garantía de calidade nace a correspondente Comisión de Calidade do Centro que, integrada polos responsables do centro, os directores de departamento e os coordinadores dos títulos, así como os alumnos

(http://www.usc.es/export/sites/default/en/centros/xehistoria/descargas/comisixns_delegadas_marzo_2015.pdf) xunto coa xunta de Facultade, cuxos acordos (<http://www.usc.es/gl/centros/xehistoria/acordosxunta.html>), o mesmo que os da Comisión permanente son públicos (<http://www.usc.es/gl/centros/xehistoria/acordoscomision.html>) asume a responsabilidade sobre os procedementos e sistemas aplicados en todos e cada un dos títulos que se imparten na Facultade.

En esencia, trátase dun documento onde se recollen os procedementos a seguir e contribúe á transparencia á vez que garante a calidade dos ensinos, garantías incrementadas coa aprobación polos membros da Comisión Externa da titulación, que xa está proposta e será nomeada nese curso, no que celebrará a súa primeira reunión. A valoración do título por parte da axencia avaliadora foi positiva, aínda que propuxo melloras que se foron introducindo no procedemento, polo que o SIG da Facultade permite que todos os procedementos de xestión, tanto en relación ao estudiantado como ao profesorado e ao persoal de administración e servizos, sexa transparente e público.

Do mesmo xeito, a calidade da docencia reflíctese na positiva evolución de satisfacción do alumnado, como pode verse aquí (IN46M), aínda que hai un pequeno descenso no curso 2019-20 que podería ser das dificultades

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

derivadas do COVID19 que se prolongaron no curso 2020-21. No curso 2021-22 hai un ascenso que resalta este curso como o máis positivo nas enquisas do master. Con base a unha puntuación sobre 5, estes son os datos desde o curso 13/14:

	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (IN46M)	3,40	3,57	3,48	3,95	3,99	4,1	3,91	3,89	4,3

A facultade de Historia da Universidade de Vigo obtivo no curso 2017-2018 a certificación do SGIC e a partir dese momento o obxectivo é corrixir aqueles aspectos detectados e mellorar a implantación do Sistema a todos os títulos que imparte. A facultade de Humanidades da Universidade de A Coruña acadou a súa certificación en 2010.

3.2.- A implantación do SGC facilita o seguimento dos títulos, a renovación da acreditación e garante a mellora continua permitindo a introdución de modificacións no título.

Aspectos a valorar:

- As accións de análise e revisión levadas a cabo desde o SGC permiten introducir modificacións para a mellora no título.
- O seguimento das melloras do título confirma que estas foron eficaces e que se conseguiron os obxectivos formulados.
- Os plans de mellora recollen as recomendacións dos diferentes informes derivados do proceso de verificación, modificación, seguimento e renovación da acreditación.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Tras o informe de seguimento (2014-1015) e despois de obter, en 2020, o informe favorable da ACSUG para a renovación da acreditación nunha 4ª edición do master, as accións centráronse, especialmente, nas correspondentes accións de mellora, cuxo cumprimento foi satisfactorio. Aspectos como a sobrecarga de traballo nalgunhas materias e á coordinación dos TFM mellorou substantivamente.

Así mesmo, a mellora relativa á Aula Virtual acadouse con éxito neste curso 2020-21 e se mantén neste curso 2021-22, como estaba previsto, a través da xestión no Centro de Tecnoloxías para o Aprendizaxe, da alta individualizada de cada docente e estudante á plataforma da USC, xa que polo momento non hai unha integración das plataformas das tres universidades galegas.

Os resultados proporcionados pola área de Calidade e Mellora dos Procedementos da USC e os derivados do sistema reforzado de entrevistas periódicas realizadas pola coordinación académica, non evidencian a necesidade de efectuar modificacións en aspectos substanciais (plan de estudos, metodoloxía, profesorado, infraestrutura, etc.) da titulación, salvo o comentado nos subapartados concretos do presente Informe.

Así mesmo, as accións de mellora que se propuxeron nos anteriores Informes de seguimento, consecuencia das accións de análises levadas a cabo desde o SGC, fóronse executando con normalidade na súa maior parte, permitindo levar a cabo melloras concretas (que se recollen neste Informe) na impartición do título. En conclusión, pode afirmarse que se evidencia un funcionamento adecuado da titulación.

A mellora mais importante consistiu na posta en marcha, trala verificación oportuna pola ACSUG, no curso 2020-21, dunha nova edición do máster (a 4ª), que acolle xa a tódalas institucións docentes e investigadoras galegas

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

vencelladas coa arqueoloxía e a historia antiga. Neste curso amósanse todas as institucións ben integradas no sistema. Como foi comentado nun apartado anterior, a 4ª edición, que mellora os contidos das materias e engade materias de interese, necesarias para a titulación, consistiu en:

- Ofertar novas materias que completan a formación en arqueoloxía e historia antiga: A materia obrigatoria de 'Iniciación á investigación en arqueoloxía e ciencias da Antigüidade', e as materias optativas 'Cultura material medieval y moderna', 'Arqueobotánica', 'Zooarqueología'.
- Modificar lixeiramente a oferta en materias xa existentes, acórtase a materia obrigatoria de 'Escavación arqueolóxica' a un semestre; e o 'Practicum', que pasa a ser materia obrigatoria seguindo a demanda de anos anteriores.
- Modificar os títulos das materias 'Epigrafía latina', 'Historia das relixións antigas', 'Historia antropolóxica do mundo antigo', 'Historia da arte grega' para axustarse mellor aos contidos impartidos.

Este curso 2021-22 continua con este enfoque, seguindo o sinalado na Memoria.

3.3.- O SGC implantado revísase periodicamente para analizar a súa adecuación e, se procede, establécense as melloras oportunas.

Aspectos a valorar:

- A análise e revisión do SGC, no que participan todos os grupos de interese, deriva en plans de mellora (responsables, calendario de execución, etc.).
- Todos os grupos de interese foron implicados no proceso de elaboración, implantación e seguimento das melloras do SGC.
- As evidencias do SGC manifestan a existencia dunha cultura de calidade consolidada no centro que contribúe á mellora continua.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

De acordo co Sistema Marco de Garantía da Calidade, o sistema debe revisarse e actualizarse polo menos cada tres anos ou sempre que se produzan cambios na organización e/ou actividades do Centro, nas normas que lle afecten, ou como consecuencia de resultados de avaliacións ou revisións do SGIC.

No ano 2013 a Comisión de Calidade e Planificación delegada do Consello de Goberno da USC, aprobou unha simplificación documental do Sistema Marco de Garantía da Calidade que foi posteriormente adoptada pola Facultade de Dereito.

En outubro de 2014 realizouse unha nova modificación relativa aos indicadores e informes dispoñibles para o seguimento e mellora dos títulos.

En xullo de 2015 realizouse e aprobado unha revisión do Manual de Procesos e Procedementos, derivadas fundamentalmente da necesidade de adecuación a cambios normativos.

As evidencias do SGC manifesta a existencia dunha cultura de calidade no Centro que pretendeu e pretende continuamente a mellora da titulación do Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade. Preténdese que a titulación sexa un referente no ámbito do SUG, e tamén no conxunto do sistema universitario español.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

DIMENSIÓN 2. RECURSOS

CRITERIO 4. RECURSOS HUMANOS:

Estándar: O persoal académico e de apoio é suficiente e adecuado de acordo coas características do título e o número de estudantes.

Analizar e valorar a adecuación do persoal académico e de apoio que participa no título obxecto de avaliación.

4.1.- Persoal académico. O título conta con profesorado suficiente e a súa cualificación é a adecuada, tendo en conta as características do plan de estudos, as modalidades de impartición e as competencias que deben alcanzar os estudantes.

Aspectos a valorar:

- O profesorado que participa no título conta co nivel de cualificación (experiencia docente e investigadora) exixido para a súa impartición e é acorde coas previsións que se incluíron na memoria verificada. Revisarase especialmente o perfil do persoal académico asignado ao primeiro curso de títulos de grado, a prácticas externas e asociado ao Tránsito Fin de Grao ou Tránsito Fin de Máster.
- O profesorado é suficiente para desenvolver as funcións e atender a todos os estudantes.
- A institución ofrece oportunidades ao profesorado para actualizarse e continuar coa súa formación co obxectivo de mellorar a actividade docente.
- Participación do profesorado en programas de mobilidade.
- No seu caso, a Universidade fixo efectivos os compromisos incluídos na memoria de verificación do título relativos á contratación e mellora da cualificación docente e investigadora do profesorado.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

En relación co persoal académico do Máster non existen novidades con respecto ao anterior Informe de seguimento, polo que se considera que é suficiente e adecuado de acordo coas características do plan de estudos, a modalidade presencial, o número de estudantes e as competencias que deben alcanzar. Ademais, en termos xerais, recibe unha boa valoración por parte dos estudantes.

O profesorado que participa no título conta co nivel de cualificación (experiencia docente e investigadora e/ou experiencia profesional) exixido pola normativa vixente para a súa impartición e é acorde coas previsións que se incluíron na Memoria verificada. Ademais, na maioría dos casos, o mesmo profesorado vén impartindo os mesmos contidos ao longo dos últimos anos, o cal lles aporta dunha experiencia moi útil. En diversas materias, os profesores proceden das tres universidades do SUG (USC, UVigo e UDC) e do INCIPIT-CSIC, e imparten os contidos da súa especialización. Asimesmo, contamos con colaboracións de profesorado de outras universidades españolas como da Universidade de Cantabria, e a Universidade de León, para impartir algunhas horas en dúas materias moi especializadas (Arqueobotánica e Zooloxía).

Cabe sinalar que o profesorado da UVigo e o de a UDC, e o profesorado colaborador das Universidades de Cantabria e León, realizan o esforzo suplementario de desprazarse a Santiago de Compostela para impartir a docencia. A UVigo facilita os medios económicos necesarios para compensar o prezo do transporte, e o profesorado da UDC ven á USC polos seus medios, mentres que a coordinación e a comisión académica do máster tentan deseñar uns horarios que faciliten os desprazamentos. Con todo, non excluimos que no futuro, de forma ocasional, haxa que recorrer á videoconferencia.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

O profesorado conta cun alto nivel de cualificación. Como pode verse no informe de indicadores (IN25M), todos son doutores (100% no 2021-22 e 2020-21, 2019-20, 2018-19 e en 2017-18 fronte a 92% no 2016-17) e a maioría contan con sexenios de investigación (IN24M) (o 91,67% no 2021-22, 100 % tanto no 2020-21 e 2019-20 e 2018-19 como en 2017-18 e en 2016-17). Ata o momento, todos están en disposición de dirixir TFM e de participar nos tribunais que os cualifican, unha tarefa gravosa que obriga a contar con todos os recursos dispoñibles. Con todo, o número de profesores dispoñibles é suficiente para atender aos estudantes aínda que non dispoñemos de datos dende o 2016-17 (IN30M), non cremos que cambiase substancialmente a cociente de 1,93 estudantes matriculados por cada profesor con docencia a tempo completo. A media de alumnos nos grupos con docencia expositiva ou interactiva mantense estable entre 11 e 13 alumnos (11,7 no curso 2018-19), aínda que non hai datos para o curso 2019-20, a media mantense para o 2020-21 (11,35) e é 10,27 para o curso 2021-22 (IN32M), o que permite o emprego de metodoloxías dinámicas, participativas, tanto de traballo individual como en grupo. Constátase un elevado número de áreas de coñecemento implicadas: Arqueoloxía, Historia Antiga, Prehistoria, Edafoloxía e Historia da arte; grazas a esta diversidade, pódese atender ao carácter multidisciplinar que é propio do máster.

A satisfacción do profesorado coa docencia impartida (IN47M), que era tradicionalmente baixa, mellorou, pasando do 2,2 (2014-15) ao 2,89 (2015-16) 2,95 (2016-17) 3,83 (2017-18) 4,16 (2018-2019), 3,87 (2019-20) e 3,47 (2020-21), 4,12 (2021-22). Podería interpretarse a lixeira baixa no curso 2020-21 por mor do COVID19, pois a pesar do desenrolo presencial das clases houbo moito desacougo a causa do temor aos contaxios e a existencia de baixas puntuais pero continuas, tanto de profesores como de estudantes, por contaxio e carentena. Estes factores complicaban o ritmo na docencia. Pero no ano 2021-22 todo volveu á normalidade nas clases.

A introdución dunha nova normativa de TFM implicou, como xa sinalamos, o nomeamento dun profesor para a coordinación dos TFMs., co obxectivo de conseguir que todos os alumnos defendan o seu TFM en tempo e forma. Con todo, resulta necesario analizar coas autoridades universitarias competentes a carga horaria computable a cada profesor universitario que participa na materia do TFM, dado que o cómputo oficial resulta moi desaxustado conforme ás horas reais de dedicación.

En relación coas dinámicas docentes, ademais debemos salienta a existencia de actividades complementarias á mesma. Como cada ano organizamos unha actividade inaugural na que un ou unha profesional é invitado para dar unha conferencia, no curso 2021-22, impartiu a conferencia inaugural do Dr. Pedro Díaz del Río Español do Instituto de Historia do CSIC en Madrid titulada "*La mina de sílex de Casa Montero (c. 5300 AC) de la intervención preventiva a la divulgación*" (14 de setembro de 2021, Aula Magna da Fac. de Xeografía e Historia).

As Xornadas de Arqueometría en Galicia, que habitualmente estábanse a celebrar en outubro de cada curso dende 2014, tiveron que posporse no 2019-20 por mor do Covid, pero voltaron a recuperarse no curso 2021-22. 'VII Jornadas de Arqueometría en Galicia. Entre lo ritual y lo mundano'. Celebradas o 20 de outubro e o 3 de novembro de 2021 (10 horas)., son xornadas de difusión organizadas e financiadas polo grupo de investigación EcoPast, con 200 inscritos, online (unha treintena de persoas) e presencial.

4.2.- Persoal de apoio (persoal de administración e servizos, técnicos de apoio á docencia, etc.). O título conta con persoal de apoio suficiente e a súa cualificación é a adecuada, tendo en conta as características do plan de estudos.

Aspectos a valorar:

- O persoal de apoio é suficiente para desenvolver as funcións e atender a todo o persoal docente e estudantes.
- O persoal de apoio que participa no título conta co nivel de cualificación exixido e é acorde coas previsións que se incluíron na memoria verificada.
- No seu caso, a Universidade fixo efectivos os compromisos incluídos na memoria de verificación do título relativos

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

á contratación e mellora do persoal de apoio.

- A institución ofrece oportunidades ao persoal de apoio para actualizarse e continuar coa súa formación co obxectivo de mellorar a súa labor de apoio ao proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

A organización e a planificación do Máster comporta unha elevada carga de xestión académica-administrativa (publicidade do título, información pública, programación académica, coordinación dunha case cuarentena de profesores de moi diversa procedencia, implicación de tres universidades e o INCIPIT-CSIC con xestión e calendarios diferentes, apoio permanente ao alumnado e ao profesorado, cualificacións, actividades de calidade, material didáctico, infraestruturas, medios materiais, xestión económica, etc.) e de coordinación.

Toda esta actividade de xestión e coordinación recae, en xeral, sobre os diversos servizos de apoio administrativo de que dispón a USC para todos os títulos oficiais e propios (SXOPRA, UXAs, OAR, ATIC, Secretaría xeral, Asesoría xurídica, etc.); e, de maneira moito máis particular e directa, sobre a coordinación académica da titulación da USC, co apoio directo e permanente dun traballador dos servizos administrativos da USC, que viña sendo o posto adscrito ao departamento de Historia, este curso contamos ademais con persoal específico de apoio aos másteres na facultade. Pola súa banda, a UVigo dispón dunha coordinadora académica do título que conta co apoio dunha Área nos servizos administrativos (para todos os másteres do Campus de Ourense), e a UDC conta cun coordinador académico do título que conta con apoio dos servizos administrativos para os másteres do Campus de Ferrol. O diferente funcionamento de diversos procesos e servizos entre as universidades, e especialmente a separación física das respectivas plataformas de xestión, supoñen un esforzo de coordinación engadido para os tres coordinadores académicos. Merece especial mención a xestión das conxunturas xeradas polo desaxuste entre os calendarios das universidades tanto para cuestións de preinscrición e matrícula, xestión académica das cualificacións, calendario de elaboración e defensa do TFM, etc., que pouco a pouco vanse aproximando e de feito xa conseguíuse unificar as datas de avaliación neste curso. Todas estas particularidades na xestión do título vanse solventando cun seguimento continuado e unha colaboración estreita por parte dos axentes implicados, aínda que supoñen un sobre-esforzo engadido que debe ser posto en relevo.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

DIMENSIÓN 2. RECURSOS

CRITERIO 5. RECURSOS MATERIAIS E SERVIZOS:

Estándar: Os recursos materiais e servizos postos a disposición do desenvolvemento do título son os adecuados en función da natureza, modalidade do título, número de estudantes matriculados e competencias a adquirir.

Analizar e valorar se os recursos materiais e servizos postos a disposición dos estudantes son os adecuados ás necesidades do título.

5.1.- Os recursos materiais, infraestruturas e servizos postos a disposición dos estudantes e o profesorado son suficientes e adecuados ás características do plan de estudos, ás modalidades de impartición e ás competencias que deben alcanzar os estudantes.

Aspectos a valorar:

- As infraestruturas destinadas ao proceso formativo son as adecuadas en función da natureza e modalidade do título. Prestarase especial atención á dispoñibilidade de aulas, salas de estudo, aulas de informática e recursos informáticos, laboratorios, salas de reunións, biblioteca, ...
- Os recursos materiais, postos a disposición dos estudantes, son os adecuados en función da natureza e modalidade do título e as competencias a adquirir por eles y coinciden coas previsións que se incluíron na memoria de verificación. Prestarase especial atención á dispoñibilidade de equipamento e material científico, técnico, asistencias e artístico, (dependendo da tipoloxía de ensinanza), ...
- Aplicación das normativas de accesibilidade universal e deseño para todos, seguridade, saúde e medio ambiente e coñecemento delas polos axentes implicados.
- Os fondos bibliográficos, recursos documentais,... son suficientes e están actualizados.
- No seu caso, a Universidade fixo efectivos os compromisos incluídos na memoria de verificación do título relativos á creación, posta en marcha ou utilización de novas infraestruturas ou servizos externos á Universidade.
- Os servizos de orientación académica (selección de materias, problemas de aprendizaxe, necesidades especiais, aloxamento,...) e orientación profesional postos a disposición dos estudantes son apropiados para dirixilos e orientalos nestes temas.
- Os servizos de atención ao estudante (documentación, informes de cualificacións, actas, certificados académicos, tramitación de solicitudes de validacións ou de traslado,..) postos á súa disposición son apropiados para dirixilos e orientalos nestes temas.
- Os programas de acollida e apoio ao estudante oriéntano no funcionamento da institución.
- Tendo en conta as diferentes modalidades de impartición do título, analízase e revísase o grao de adecuación, para a consecución das competencias por parte dos estudantes, das infraestruturas tecnolóxicas e servizos tanto no centro responsable do título como, no seu caso, en centros externos (centros de prácticas, empresas, centros asociados, etc.).
- No caso de que o título contemple a realización de prácticas externas, as instalacións onde se realizan son adecuadas para a adquisición das competencias.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O máster impártese na Facultade de Xeografía e Historia da Universidade de Santiago de Compostela (<http://www.usc.es/gl/centros/xeohistoria/infraestruturas.html>). Ditas instalacións dispoñen, en termos xerais, dos recursos materiais, infraestruturas e servizos adecuados en función da natureza e modalidade do título, número de estudantes matriculados e competencias a adquirir polos mesmos, permitindo os tamaños de grupo previstos, o desenvolvemento do programa formativo e o seu axuste ás metodoloxías de ensino-aprendizaxe. A descrición dos recursos materiais e servizos dispoñibles descríbese no apartado 7 da Memoria verificada de 2020, considerándose que segue sendo válida, coas especificacións que se efectúan no presente Informe.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Polo que se refire aos fondos bibliográficos, os estudantes do Máster teñen á súa disposición o servizo de bibliotecas da USC (en particular, as bibliotecas das facultades de Xeografía e Historia e de Filoloxía) que lles permiten acceder ao material bibliográfico e documental necesario para os ensinos do Máster. Con todo, a drástica diminución de recursos económicos para a Biblioteca está a minguar sensiblemente as posibilidades dos alumnos de obter a bibliografía necesaria para a docencia ou para a realización dos TFM. O alumnado da UVigo dispón dos recursos da Biblioteca Central do Campus de Ourense e o alumnado da UDC dispón da biblioteca Casa do Patín no Campus de Ferrol.

Respecto aos servizos de orientación académica e profesional, así como de atención ao estudante, resultan apropiados para dirixilos e orientalos en relación coa súa matrícula, necesidades especiais, cualificacións, certificados, recoñecementos e traslados, etc.; xa que ademais dos servizos xerais da USC e os específicos do campus de Ourense da UVigo e do Campus de Ferrol da UDC, tamén se dispón de programas propios de acollida e apoio ao estudante que lle orientan no funcionamento do Centro/institución e do Máster.

Ademais a USC proporciona unhas subvencións para realizar Prácticas de Campo e realizáronse varias vistas a xacementos arqueolóxicos no curso 2021-22 dentro da Comunidade, a Cidadela (Sobrado dos Monxes), Serra do Barbanza, Boiro e Pedra Castro no concello de Santiago de Compostela.

Finalmente, as Prácticas Académicas Externas (PAE) realízanse nas instalacións das diferentes entidades e organismos que colaboran nesta materia, procurando que os alumnos dispoñan dun lugar adecuado para a súa realización e a adquisición das correspondentes competencias. Nesta 4ª edición debemos salienta que as PAE convertéronse en obrigatorias, asegurando desta maneira que todos os estudantes podan beneficiarse de elas.

Este ano retórnese ao calendario habitual da USC como á propia oferta das Prácticas, aínda que realizouse unha charla informativa previa á solicitude de praza para informar aos estudantes en profundidades sobre a oferta do curso, e engadiuse unha segunda convocatoria para flexibilizar as opcións de realizar ditas prácticas académicas. Voltáronse a recuperar os espazos cerrados, como museos, que tiveran que anularse no curso 2019-20 por non dispor das condicións adecuadas para o seu desenrolo durante a pandemia, aínda que continúan sendo priorizadas as PAE que implican traballo de campo coa finalidade de completar a formación recibida nas aulas.

Loxicamente, o principal problema ao que se enfrenta un máster con un perfil de arqueoloxía é a necesidade de recursos para ofrecer prácticas adecuadas. As PAE cumpren só parcialmente con este obxectivo. Unha das mellores vías para resolvelo é a adscrición dun xacemento ao título de forma permanente e por iso iniciamos unha relación de colaboración co concello da Coruña, xa que o castro de Elviña é un xacemento ideal para completar a formación no master. No curso 2019-20 comezouse coa primeira campaña de escavación, orientado á formación dos alumnos en PAE continuando no curso 2020-21 e 2021-22 con moito éxito.

Debemos destacar ademais que este ano houbo unha oferta de campo grande e con 2 escavacións contribuíndo a mellorar esta experiencia de campo e 4 museos e una empresa de arqueoloxía.

A relación final das prácticas asignadas para o curso 2021-22 foi a seguinte:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Alumno	Institución	Convocatoria	Titor profesional	Titor académico
Arribas Greciano, Vega Del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego Garrués Rived, Paula Ontsalo Sagastume, Ainhoa Piñón Loureiro, Adrián Piñeiro Soto, Manuel Rey Sierra, Andrés	Escavación arqueolóxica na xacemento de Valencia do Sil	PRIMERA*	Enrique Álvarez Barreiro	José Carlos Sánchez Pardo
Carrillo i Gonzalvo, Sergi Cea García, Catarina	Museo de San Antón A Coruña	PRIMERA	Ana Martínez Arenaz	José Carlos Sánchez Pardo
Collazo Outeiral, Andrea Mata Tourís, Tamara Valcarce González, Germán Pablo	Museo de Peregrinaciones Santiago	PRIMERA	Roberto Aneiros García	Fátima Díez Platas
Novo López, Ramón	Museo das Peregrinacións Santiago	SEGUNDA**	Roberto Aneiros García	Fátima Díez Platas
García Soto, Alejandro Pelayo	Museo Provincial de Lugo	PRIMERA	Aurelia Balseiro García	Pedro López Barja de Quiroga
González Sixto, María	Museo do Pobo Galego	PRIMERA	Manuel Vilar Álvarez	José Carlos Sánchez Pardo
Mier Mouriño, Brandán	Concello da Coruña. Castro de Elviña	PRIMERA / SEGUNDA	Marco Rivas Nodar	F. Javier González García
Lage Socastro, Roberto	Data Gestión Cultural S.L. Vigo	PRIMERA	Andrea Serodio	M. Pilar Prieto Martínez

*PRIMERA: 2-27 de maio 2022

**SEGUNDA1 xuño-14 xullo 2022

Ao comezo do segundo semestre do curso 2020-21 empezou a negociación para asinar un convenio de colaboración entre a USC e o Concello de Santiago de Compostela para dispor dun xacemento arqueolóxico accesible sistematicamente para a docencia das materias de arqueoloxía do master. O castro denominado Pedra Castro, localizado ao norte da cidade, na parroquia de Santa Cristina de Fecha, é propiedade do concello e permite facer prácticas de pequena envergadura na docencia cotiá. Dado que non hai financiación específica para esta colaboración polo momento, orientarase as actividades das materias a través dalgunhas prácticas de campo nese xacemento, aproveitando que a USC financia desprazamento de estudantes.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

O Convenio foi asinado finalmente con data 15 de marzo de 2020, para o desenvolvemento de actividades docentes en arqueoloxía en Pedra Castro, e se estenderá catro anos prorrogables. A primeira memoria foi entregada a finais do curso académico 2021-22 (adxuntase ao final deste informe anual a memoria das actividades realizadas en Pedra Castro). No curso académico 2020-21 realizáronse actividades docentes no castro en 5 materias. Aínda que non estaba asinado o convenio, o concello proporcionounos o permiso para realizar unha actividade docente conxunta de dúas materias do primeiro semestre: 'Prospección Arqueolóxica', 'Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica'. E xa no segundo semestre, despois de asinar o convenio leváronse dúas actividades docentes no xacemento, unha desenrolada no marco de dúas materias, 'Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica' e 'Cultura material medieval e moderna', e outra vinculada na materia de 'Arqueoloxía Pública'. Esta actividade tivo moi boa acollida entre os estudantes.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

DIMENSIÓN 3. RESULTADOS

CRITERIO 6. RESULTADOS DE APRENDIZAXE:

Estándar: Os resultados de aprendizaxe alcanzados polos titulados son coherentes co perfil de egreso e correspóndense co nivel do MECES da titulación.

Analizar os resultados de aprendizaxe alcanzados polos estudantes e se son coherentes co perfil de egreso e se corresponden co nivel do MECES do título.

6.1.- Os estudantes ao finalizar o proceso formativo adquiriron as competencias previstas para o título.

Aspectos a valorar:

- O desenvolvemento das actividades académicas, metodoloxías docentes, sistemas de avaliación e cualificación contribúen á consecución e valoración dos resultados de aprendizaxe previstos.
- Os resultados de aprendizaxe alcanzados satisfán os obxectivos do programa formativo e adecúanse ao nivel MECES.
- Os resultados de aprendizaxe téñense en conta para a revisión e mellora do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Os resultados de aprendizaxe son coherentes co perfil de egreso, satisfacen os obxectivos do programa formativo e correspóndense co nivel do MECES da titulación.

Pola súa banda, como se evidencia en apartados anteriores do presente Informe, o desenvolvemento das actividades académicas, metodoloxías docentes, sistema de avaliación e cualificación constitúen factores especialmente relevantes que contribúen claramente á consecución dos resultados de aprendizaxe que téñense en conta para a revisión e mellora do plan de estudos.

A regulación do procedemento na USC para a valoración do progreso e os resultados da aprendizaxe dos estudantes está contida na Normativa de Avaliación do Rendemento Académico e de revisión de cualificacións, que conleva a aprobación con antelación suficiente e para cada curso académico, do programa académico correspondente pola Comisión Académica do Máster, a partir das informacións facilitada polos departamentos. Ademais deste procedemento, a valoración do progreso e dos resultados da aprendizaxe contéplanse tamén no procedemento de Avaliación da Aprendizaxe do SGC. Desta maneira a USC avalía o rendemento xeral dos estudantes a través dunha variedade de indicadores homologados.

As actividades académicas desenvólvense cunha perfecta planificación en tanto na USC como na UVigo e na UDC, seguindo os períodos previstos na programación académica anual xeneral das tres universidades, respecto do PDA, POD, guías docentes das materias, calendarios (clases, prácticas externas, exames, traballos de fin de máster, etc.). Esta información, tras a súa aprobación nos mecanismos pertinentes, é pública e se estende sobre as actividades encomendadas, contidos impartidos, metodoloxías empregadas, sistemas comprobativos da adquisición de coñecementos, etc. A adecuada programación e a correcta e puntual execución das actividades formativas,

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

considérase que é un dos elementos decisivos para a consecución dos elevados resultados de aprendizaxe que se expoñen nos apartados seguintes do Informe (no seguinte apartado, criterio 7).

Ao anterior contribúe tamén, a adecuada estrutura do plan de estudos, a dedicación do profesorado interno e externo (CSIC), o carácter eminentemente práctico dos estudos, o atractivo engadido de contar con profesorado externo con cualificación e metodoloxías diferentes ás do profesorado universitario, o dispoñer dun PAS en diario contacto co alumnado e profesorado para apoiarlles no seu labor docente e discente, a constante preocupación da coordinación por coñecer de primeira man o desenvolvemento diario dos ensinos.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

DIMENSIÓN 3. RESULTADOS

CRITERIO 7. INDICADORES DE SATISFACCIÓN E RENDEMENTO:

Estándar: Os resultados dos indicadores do programa formativo son congruentes co deseño, a xestión e os recursos postos a disposición do título e satisfán as demandas sociais da súa contorna.

Analizar os principais datos e resultados do título e valorar a evolución dun núcleo de indicadores mínimo. Comprobar se os resultados se adecúan ás previsións e características do título.

7.1.- Os principais datos e indicadores do título evolucionan favorablemente de acordo coas características do título.

Aspectos a valorar:

- Indicadores de demanda.
- Indicadores de resultados.
- Os indicadores téñense en conta para a mellora e revisión do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Polo que se refire aos indicadores de resultados proporcionados pola área de Calidade e Mellora dos Procedementos da USC, evidénciase tamén unha evolución favorable de acordo coas características do título.

A taxa de rendemento global (IN34M) mostra unha lixeira melloría, pois aínda que no curso 16-17 a cifra descendeu do 92,31 (curso 2015-16) ao 86,34; no 2017-18 recuperouse levemente (90,17), sendo superada en 2018-19 con 95,17. O pequeno descenso no curso 2019-20 que continua no curso 2020-21 pode ser consecuencia da pandemia, pero o descenso continua no curso 2021-22, e non sabemos os motivos, probablemente o Covid podería ter un impacto máis grande do esperado en cursos posteriores, ou circunstancias persoais dalgúns estudantes foron caudsa de este descenso. Esta taxa está xusto en medio da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) IN34M)	91,44	92,36	86,34	90,17	95,17	90,79	83,54	81,23

b) A taxa de éxito global (IN35M) mantense e resulta satisfactoria, tanto no curso 2016-17 (97,38) como no 2017-18 (97,61), sendo en 2018-19 de 100%, e pasando no curso 2019-20 ao 99,16%. No curso 2020-21 e 2021-22 é semellante descende un pouquiño máis. Esta taxa está por enriba da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN35M)	99,13	100,00	97,38	97,61	100,00	99,16	98,80	98,7

c) A taxa de avaliación global (IN36M) segue a mesma tendencia, é dicir, unha leve caída no curso 2016-17 (88,66) e unha recuperación en 2017-18 (92,38), superándose en 2018-19, chegando ao 95,17 e baixando lixeiramente no curso

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

2019-20 e no curso 2020-21, esta taxa segue en lixeiro descenso no curso 2021-22. Esta taxa está xusto en medio da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN36M)	92,25	92,36	88,66	92,38	95,17	91,56	84,56	82,31

d) A taxa de abandono global (IN41M) foi do 10,53% no curso 2015-16, ascendendo a un 25% en 2017-18, e reducíndose notablemente a un 10% en 2018-19 e ata un 6% no curso 2019-20. Para o curso 2020-21 non hai datos dispoñibles por ser o primeiro ano da 4ª edición e para o curso 2021-22 a taxa é de 10,53% como no curso 2015-16. Nembargantes hai unha taxa de abandono do 5,26% no último ano da 3ª edición, neste caso algunhas materias de segundo semestre foron abandonadas, xusto no momento no que xurdiron os problemas da pandemia, estes estudantes non voltaron a matricularse no curso 2020-21. Esta taxa está por debaixo da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

e) A taxa de graduación global (IN37M) seguiu unha traxectoria coherente coa taxa de abandono global: pasa do 73,68% no curso 2015-16, ao 95% no 2016-17 e 75% no 2017-18, e 90% en 2018-19 e sigue mellorando no curso 2019-20 co 94,44%. Non hai datos para o curso 2020-21 por ser o primeiro ano da 4ª edición, pero para a 3ª edición é o 78,95%, e neste curso 2021-22 volve a baixar un pouco a 73,68%, relacionada coa taxa de abandono que se mencionou no punto anterior, e podería ser un efecto prolongado da pandemia, como se comentou anteriormente ou ser consecuencia de circunstancias persoais dos estudantes.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN37M)	-	73,68	95,00	75,00	90,00	94,44	-	73,68

f) O tempo medio que empregan os estudantes en superar o Máster (IN38M) recuperouse paulatinamente, pasa de 1,25 anos en 2015-2016 a 1,71 no 2016-17 e de novo a 1,29 no 2017-18, sendo en 2018-19 de 1,38 e no curso 2019-20 dun 1,33, baixando un pouco máis en 2020-21 a 1,09. Situándose bastante ben fronte a outros másters que poden alcanzar ata 3 anos a duración media, entre eles o último ano da 3ª edición do master de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade que alcanzou 2 anos de media de duración do estudio da titulación (por pandemia). Neste curso 2021-22 volta aos tempos da terceira edición que rondan o ano e medio (1,57).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (IN38M)	1,00	1,24	1,71	1,29	1,38	1,33	1,09	1,57

Habitualmente a prolongación de máis dun ano para o desenrolo do curso académico é sempre debido á dificultade dalgúns alumnos para terminar o TFM dentro do ano previsto. Problemática que no curso 2019-20 fíxose máis complexa polo COVID19, que provocou que unha parte dos estudantes defendera o TFM o mes de setembro e no curso seguinte. O encerro obrigado pola pandemia e a situación sanitaria complicou o desenrolo normal do curso e provocou situacións persoais limitantes (relacionada coa saúde física e psicolóxica). Neste curso 2020-21 mellorou en xeral a situación, pero vemos que se volta un pouco á dinámica precedente neste curso 2021-22, o TFM deixase habitualmente para defender no

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

curso seguinte.

En conclusión, as taxas de resultados mostran unhas porcentaxes ben situadas en relación ca media da USC e mantéñense nunhas porcentaxes moi elevadas e estables. Neste sentido, considérase que a calidade e o éxito do Máster quedan demostrados con resultados cuantitativos. Así mesmo, aos devanditos resultados positivos contribúe de forma decisiva o grao de implicación, a atracción que proporciona o carácter práctico profesionalizante e investigador dos estudos, o sistema de titorías, control e seguimento que se efectúa sobre o alumnado e a dedicación, constancia e dispoñibilidade do profesorado, entre outros factores.

7.2.- Os índices de satisfacción dos estudantes, do profesorado, dos egresados e doutros grupos de interese son adecuados.

Aspectos a valorar:

- Indicadores de satisfacción co persoal académico, persoal de apoio, recursos, prácticas externas, proceso formativo, mobilidade, etc.
- Os indicadores de satisfacción téñense en conta para a mellora e revisión do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

A evolución das enquisas de satisfacción dos alumnos (IN46M) é progresivamente favorable ata o curso 2018-19, e no curso 2019-20 e no curso 2020-21 descendeu un pouco, probablemente pola situación xerada pola pandemia que ten perduración neste curso tamén, e ascende no curso 2021-22 a 4,3 (sobre 5).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN46M)	3,57	3,48	3,95	3,99	4,10	3,91	3,89	4,3

A mesma tendencia nas enquisas do profesorado (IN47M), que pasan dun 3,41 no curso 2020-21, a un 4,12 no curso 2021-22.

Máis preocupante son as porcentaxes de resposta nas enquisas, por una banda se observa un aumento da participación ata 2020-21, pero hai una baixada moi forte no curso 2021-22 pasando a un 16,67% de resposta, a pesar da insistencia para que as enquisas sexan cubertas. As acción de mellora funcionaron nalgún cursos pero volven a non ser efectivas.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22
Total (%) (IN48M)	57,14	27,27	50	40	52,38	52,38	52,38	16,67

Con todo, desde a coordinación do máster realízase unha enquisa propia (non tan cuantitativa, e máis centrada nos aspectos específicos do título) e que, ao realizarse de xeito presencial (non virtual) e en horario de clase obtemos unha participación próxima ao 90%, aínda que no 2020-21 e 2021-22 descendeu ao 50% de novo. En canto á media da titulación do máster nas enquisas de avaliación realizadas pola institución para o curso 2021-22, a puntuación é de 4,3, a máis alta desde que son tomados datos na USC.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

7.3.- Os valores de inserción laboral dos egresados do título son adecuados ao contexto socio-económico e profesional do título.

Aspectos a valorar:

- Análise dos históricos de resultados existentes nos estudos realizados sobre inserción laboral do título.
- Adecuación da evolución dos indicadores de inserción laboral en función das características do título.
- Os indicadores de inserción laboral téñense en conta para a mellora e revisión do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Sobre este aspecto non contamos con datos. No “Estudo da inserción laboral dos titulados en Másteres no Sistema Universitario de Galicia” elaborado pola ACSUG, a enquisa (elaborada entre xuño e xullo de 2015) é anterior ao período ao que se refire este informe (curso 2019-20), ademais ten un carácter xeral, e só estuda un único caso concreto: o máster de profesorado.

Esta situación perxudica claramente o desenrolo do master cara a acadar becas ou orzamento en convocatorias públicas.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

3.MODIFICACIÓNS DO PLAN DE ESTUDOS	
MODIFICACIÓN	XUSTIFICACIÓN
Non hai	

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

4. LISTAXE DE EVIDENCIAS E INDICADORES			
Critérios	Nº	Evidencia / Indicador	Documento/enlace
Todos	E1	Memoria Vixente do título	ACSUG
Todos	E2	Informes de verificación, modificación, seguimento incluíndo os plans de mellora	ACSUG
1	E3	Análise do perfil real de ingreso/egreso	Autoinforme, Criterio 1
1,6	E4	Guías docentes das materias (competencias, actividades formativas, metodoloxías docentes, sistemas de avaliación, resultados de aprendizaxe)	URL do título
1,3	E5	Actas das reunións celebradas, polo menos dos dous últimos cursos, da Comisión Académica/Comisión de Titulación/Comisión de Garantía de Calidade (as actas deben incorporar un apartado con acordos adoptados en cada reunión)	Enlace web ou PDF
1	E6	Listaxe de estudantes que solicitaron recoñecemento de créditos	Enlace web ou PDF(a facer pola UAXCD)
1,6	E8	Informes/documentos onde se recollan as conclusións dos procedementos de consulta internos e externos para valorar a relevancia e actualización do perfil de egreso dos estudantes do título/valoración adquisición resultados da aprendizaxe	Autoinforme, Criterios 1 e 6
1,7	I1	Número de estudantes de novo ingreso por curso académico	4317354_P.Ind_2021-2022
			4317354_INF.16_2021-2022
			4317354_INF.CiUG_2021-2022
1	I2	No caso de máster, número de estudantes de novo ingreso por titulación de procedencia	4317354_I2_2021-2022
1	I3	Indicadores de mobilidade (Número e porcentaxe de estudantes que	4317354_P.Ind_2021-2022

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

		participan en programas de mobilidade sobre o total de estudantes matriculados)	5075_INF.03_2021-2022
2	E9	Páxina web da universidade/centro/título (debe ter como mínimo a información referida "Información mínima pública**")	URL da USC URL do Centro URL do título
3	E10	Documentación do SGC (política e obxectivos de calidade, manual e procedementos)	URL do Centro
3	E11	Evidencias da implantación dos procedementos do SGC(procedementos completos, revisados e actualizados que desenvolvan as directrices do SGC:Política de calidade,Deseño revisión periódica e melloras dos programas formativos, garantía da aprendizaxe, ensinanza e avaliación centrados no estudante, Garantía e mellora da calidade dos recursos humanos, garantía e mellora da calidade dos recursos materiais e servizos e información Pública)	URL do Centro
3,7	E12	Plans de mellora derivados da implantación do SGC	URL do Centro
3,7	E13	Análise das enquisas de satisfacción (%participación, resultados, evolución,...)	Autoinforme, Criterios 3 e 7 Actas o informes
Todos	I4	Resultados das enquisas de satisfacción de todos os grupos de interese do título	4317354_P.Ind_2021-2022
			4317354_INF.04_2021-2022
			5075_INF.05_2021-2022
			4317354_INF.06_2021-2022
			4317354_INF.07_2021-2022
			4317354_INF.08_2021-2022
			4317354_INF.09_2021-2022
			5075_INF.10_2021-2022
			5075_INF.11_2021-2022
			4317354_INF.13_2021-2022

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

			4317354_INF.14_2021-2022
			5075_INF.21_2021-2022
			4317354_INF.22_2021-2022
			4317354_INF.23_2021-2022
			4317354_Informe_de_indicadores_2021-2022
3	I5	Resultados dos indicadores que integran o SGC	4317354_P.Ind_2021-2022
			4317354_Informe_de_indicadores_2021-2022
4	E15	Plan de Ordenación Docente: información sobre o profesorado (número, experiencia docente e investigadora, categoría, materias que imparte, área, etc)	4317354_E15_2021-2022
4	E16	Información sobre o persoal de apoio por Centro (número e cargo/posto desempeñado)	5075_E16_2021-2022
4	E17	Análise das enquisas de avaliación da docencia (% participación, resultados, evolución, ...)	Autoinforme, Criterio 4 Actas e informes
4	I6	Porcentaxe de participación do profesorado do título en plans de formación da universidade e en actividades formativas específicas	5075_I6-17_2021-2022
4	I7	Porcentaxe de participación do PAS do centro en plans de formación da universidade e en actividades formativas específicas	5075_I6-17_2021-2022
4	I8	Resultados das enquisas de avaliación da docencia (%participación, resultados, evolución,...)	4317354_INF.13_2021-2022
			4317354_INF.14_2021-2022
4	I10	Indicadores de mobilidade (número e porcentaxe de profesores que participan en programas de mobilidade sobre o total de profesorado do título)	5075_I10_2021-2022
5	E18	Información sobre os recursos materiais directamente relacionados co título	URL do Centro
5	E19	Información sobre servizos de orientación académica e programas de acollida	URL do Centro

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

5	E20	Listaxe dos centros/entidades para a realización de prácticas externas curriculares ou extracurriculares	Enlace web ou PDF
5	I11	Distribución alumnado por centros de prácticas	Enlace web ou PDF
5	E22	Materiais didácticos e/o tecnolóxicos que permitan unha aprendizaxe a distancia	Campus virtual
6	E24	Listaxe de traballos fin de grao/máster de, al menos, os últimos cursos académicos (título, titor y calificación)	Enlace web ou PDF
6	E25	Informes/listaxe das calificacións de cada unha das materias do título	4317354_INF.15_2021-2022
6	E26	Mecanismos utilizados para a análise da adquisición dos resultados de aprendizaxe	Autoinforme, Criterio 6 Actas o informes
7	E30	Informe/documento onde se recollan os resultados do título (incluídos indicadores inserción laboral e SIIU)	Autoinforme, Criterio 7 Actas o informes
6,7	I12	Indicadores de resultados (estas taxas facilitaranse de forma global para o título. As taxas de rendemento, éxito e avaliación facilitaranse tamen por materia): - Taxa de graduación - Taxa de abandono - Taxa de eficiencia - Taxa de rendimient - Taxa de éxito - Taxa de avaliación	4317354_P.Ind_2021-2022
			4317354_INF.17_2021-2022
			4317354_INF.18_2021-2022
			4317354_INF.19_2021-2022
			4317354_INF_SIIU_2021-2022
			4317354_Informe_de_indicadores_2021-2022
7	I13	Relación da oferta/demanda das prazas de novo ingreso	4317354_P.Ind_2021-2022
			4317354_INF.CiUG_2021-2022
			4317354_Informe_de_indicadores_2021-2022
7	I14	Resultados de inserción laboral	4317354_EIL-SIIU_2021-2022 4317354_EIL-ACSUG_2021-2022
1,4,5	I15	Media de alumnos por grupo de docencia (docencia expositiva, interactiva,....)	4317354_P.Ind_2021-2022 4317354_Informe_de_indicadores_2021-2022 4317354_MedUSC_cursocelda

*Ver la información pública mínima que debe estar publicada en la web (se encuentra en la guía de seguimiento/acreditación, pag 35).

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Actas: datas

05/10/2021

22/11/221

21/12/2021

21/01/2022

31/03/2022

05/05/2022

02/06/2022

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da
Antigüidade (4ª ed.)**

**ACTAS DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO
MASTER**

CURSO 2021-2022

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 5 DE OCTUBRE DE 2021

A las 18:00 horas del día 5 de Octubre de 2021 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente Orden del día:

1. Aprobación de las actas anteriores
2. Informe de la coordinadora
3. Aprobación de nuevos representantes de alumnos
4. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, José Carlos Sánchez Pardo, Javier González García, María González Sixto, Andrea Collazo Outeiral y David Barreiro. Disculpan su ausencia Pedro López Barja y Olalla López Costas.

1. APROBACIÓN DE LAS ACTAS ANTERIORES

Se aprueban por asentimiento (acta CAL 13-07-2021)

2. INFORME DE LA COORDINADORA

Señala que tuvo lugar una conferencia de inauguración del máster impartida de modo telemático por Pedro Díaz del Río, siendo un éxito de presencia de estudiantes.

Este año no hubo presentación de líneas de investigación de cada profesor del máster, pero sí se hizo un llamamiento a rellenar un formulario y lo cubrieron unos 15 o 16. Se ha colgado en el aula virtual este listado para que lo puedan consultar los alumnos.

Al liberarse el aula 15 el decanato la ha cedido al máster. Pero habrá que valorar qué hacer en el segundo cuatrimestre, porque el seminario de historia antigua no es buen lugar para dar clase.

Se leyeron un total de 15 TFMs el curso pasado, 3 en junio y 12 en septiembre. Para este curso hay matriculados 7 TFMs de cursos anteriores, lo que implica que aun hay media docena de TFMs de la tercera edición sin matricularse. Se valorará hacer otro llamamiento para que se defiendan.

Ha llegado una propuesta para dar docencia en el máster de una antracóloga de la Universidad de Le Mans, Aline Durand, que viene de estancia Erasmus vinculada al

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

área de prehistoria de la USC. El problema es que hay poca clase que ceder ya a estas alturas del semestre únicamente puede dar algún seminario. Susana Reboreda apoya esta idea de que imparta seminarios.

El curso pasado, el 30 de junio ingresaron 1000 euros para el máster. Fue tarde en el curso, lo cual deja poco margen de maniobra para gastarlos, pero se pagó la conferencia de Pedro del Río con unos 400 euros, quedan 600. La coordinadora solicita ideas para gastar este dinero. Ella propone pagar 2 seminarios de dibujo y fotografía en la materia de Procesado. Susana Reboreda propone hacer una convocatoria abierta para financiar los distintos seminarios organizados con personal ajeno al máster y así evitar que se produzcan injusticias. En caso de que sean muchos, se podría pensar cuales son los requisitos que se solicitarían.

José Carlos Sánchez Pardo propone usar el drone y GPS recientemente adquiridos por la facultad de Santiago para las practicas de los alumnos del máster.

Susana Reboreda y Juan Luis Fenollós comentan que se ha matriculado una persona por la UVigo y otra por la UDC. Pregunta David Barreiro si esto afecta al aforo máximo del aula, pero la coordinadora considera que no ya que nunca vienen todos los alumnos. De todos modos se han hecho las gestiones para que se pongan 2 asientos más en esta aula para que puedan estar en el aula todos los alumnos, guardando la seguridad de 1,2 m.

Se informa de una dispensa, la de la alumna Nerea Vilariño, a la que le quedan pocas materias por cursar este segundo año.

3. APROBACIÓN DE NUEVOS REPRESENTANTES DE ALUMNOS

Se aprueba la incorporación de María González Sixto y Andrea Collazo Outeiral como representantes de alumnos en el curso 2021-22.

4. RUEGOS Y PREGUNTAS

Juan Luis Fenollós pregunta cuando finaliza el plazo para inscribir el TFM y la coordinadora responde que a mediados de diciembre.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 18:55 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica local, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Santiago de Compostela, a 5 de OCTUBRE de 2021.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

María Pilar Prieto Martínez

José Carlos Sánchez Pardo

La Coordinadora

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 22 DE NOVIEMBRE DE 2021

A las 18:00 horas del día 22 de noviembre de 2021 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Ranking premio extraordinario
4. Aprobación de cambio de área para el 50% del tiempo en asignaturas de Cultura material Medieval y Moderna y Tecnologías geoespaciales
5. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, José Carlos Sánchez Pardo, Olalla López Costas y Andrea Collazo Outeiral.

Disculpan su ausencia Pedro López Barja, David Barreiro y Javier González García.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 05-10-2021)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa que hay 2 nuevos alumnos, Brandan Mier por la UdC y Andrés Diz por la UVigo.

Se informa que a lo largo de este mes se va a realizar un montaje para promocionar los másteres de la USC y nos han pedido material de promoción, incluido un video de la coordinadora. Esta promoción se hizo con el doctorado y tuvo bastante éxito por lo que van a repetirlo con el máster.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

En relación con los gastos, al final se envió al profesorado una solicitud para saber si había necesidad de financiar profesorado externo. Solo hubo una solicitud para sufragar un seminario sobre antracología de Mohammed Traore por un coste de 200€. Pilar Prieto señala que con el resto del dinero se va a pagar la realización de un curso de dibujo y de fotografía impartido por: Guadalupe Castro, María Gómez Faro y Fátima Sánchez Blanco. Este curso se realizará el día 24 de noviembre (miércoles).

Se informa que se ha solicitado un nuevo espacio para el máster, pero todavía no tenemos respuesta.

Por último, realizar un comentario relacionado con las ausencias prolongadas del profesorado para que en próximas ocasiones se avise con antelación para poder organizar el horario.

Respecto a las PAE, se señala que hay que ir organizando las prácticas y la oferta para el mes de enero. J.C. Sánchez Pardo señala que va intentar cerrar la oferta de prácticas en Elviña, Valencia do Sil y Armea, entre otras.

3. RANKING PREMIO EXTRAORDINARIO

A partir de la lista que acompaña la convocatoria, el alumno con una media más alta es Mario Ramos Soriano con un 8,755. Sin embargo, no constan en el listado los alumnos/as de la UdC y de la UVigo por lo que se va a esperar a contar con todas las medias de estos alumnos. El premio de la USC solo puede asignarse entre los matriculados de la USC. No obstante, se decide por unanimidad otorgar el premio al alumno/a con la media más elevada del curso una vez se cuente con el listado final.

4. APROBACIÓN DE CAMBIO DE ÁREA PARA EL 50% DEL TIEMPO EN ASIGNATURAS DE CULTURA MATERIAL MEDIEVAL Y MODERNA Y TECNOLOGÍAS GEOESPACIALES

La coordinadora señala que nos hemos planteado cambiar a área externa el 50% de las materias “cultura material medieval y moderna” y “tecnologías geoespaciales” para que continúen siendo impartidas por Rebeca Blanco Rotea y José Costa que actualmente ya no forman parte de la USC. Se solicitaría el cambio de 10 horas de cada una de las materias para que fuesen impartidas por externos.

JC Sánchez Pardo pregunta si estamos a tiempo de realizar la solicitud y que nos respondan antes de comenzar el segundo semestre. Pilar Prieto cree que no habrá problemas con la solicitud y que contestarán antes de comenzar el Segundo semestre.

Se aprueba por unanimidad realizar la solicitud

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

5. RUEGOS Y PREGUNTAS

No hay.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 18:48 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 22 de NOVIEMBRE de 2021.

María Pilar Prieto Martínez

La Coordinadora

José Carlos Sánchez Pardo

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 21 DE DICIEMBRE DE 2021

A las 13:00 horas del día 21 de diciembre de 2021 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Aprobación de TFM inscritos
4. Aprobación de fecha de defensa de TFM
5. Aprobación de tribunales de TFM
6. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, Susana Reboreda Morillo, José Carlos Sánchez Pardo, Olalla López Costas, María Sixto González, Andrea Collazo Outeiral, David Barreiro y Javier González García.

Disculpan su ausencia Pedro López Barja

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 22-11-2021)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa de que el premio extraordinario del curso pasado finalmente se ha concedido a Mario Ramos Soriano, por la USC, ya que solo se concede dentro de los matriculados de la USC. En la UVigo actualmente no se otorgan premios solo de máster, y tampoco se contempla en la totalidad del máster interuniversitario.

También informa de que se ha realizado un video para promocionar títulos de la USC. En las pasadas semanas se grabó a la coordinadora y en Febrero se lanzará la promoción.

Se solicitó apertura de matrícula de segundo cuatrimestre por si algún alumno quiere matricularse solo de segunda mitad del master, tal y como ha sucedido con algún alumno de la UVigo.

Se recuerda que el 17 de enero comienzan las clases ya que se adelantaron para poder realizar las PAE en Mayo.

Se da la bienvenida a la prof. Carmen Pérez Maestro, de la UVigo, que impartirá la materia de Arqueología Pública.

Se informa y se aprueba la aprobación de quinquenios de Guadalupe Jiménez Esquinas, que mandó la documentación adecuada en los últimos días. También se informa y aprueba la solicitud de quinquenios de José Carlos Sánchez Pardo.

Por último se informa y aprueba la solicitud de cambio de PDA de parte de las materias de Cultura Material Medieval y Moderna y de Tecnologías Geospaciales en Arqueología, para que puedan impartirlas profesores de áreas externas (Rebeca Blanco Rotea y José M. Costa García).

3. APROBACION DE TFM INSCRITOS

Se aprueba la siguiente lista de 30 TFMs en la que hay 22 matriculados de este curso, y 8 de alumnos de cursos previos:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

MÁSTER EN ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE			
CURSO	ALUMNO	TÍTULO	TITOR
21-22	Arribas Greciano, Vega	La actualidad de la arqueología industrial: el caso de la Mina de Valborraz	David González-Álvarez (Incipit)/Carlos Tejerizo García (Italia)
21-22	del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego	Territorio y ocupación del paisaje de la Alta Edad Media en la Sierra de Ávila	José Carlos Sánchez Pardo/Carlos Tejerizo García
21-22	Carrillo Gonzalvo, Sergi	El guerrero salvaje	Francisco Javier González García
21-22	Cea García, Catarina	La deriva de Circe desde la época homérica hasta el siglo IV en la Grecia clásica	Susana Reboreda Morillo (Uvigo)
Curso previo	Colmenero Feijoo, Lara	A través de Ovidio: la figura de Diana enfurecida	Fátima Díez Platas
21-22	Collazo Outeiral, Andrea	El zigurat: una arquitectura religiosa singular en la Antigua Mesopotamia	Juan Luis Montero Fenollós (UDC)
21-22	Diz Domínguez, Andrés	A "raia seca" nas terras de Monterrei entre a Idade Media e a Idade Moderna	Rebeca Blanco Rotea (Braga), Pastor Fábrega Álvarez (incipit)?
Curso previo	Gago Chorén, Laura	La metalurgia del Bronce Final en la Galicia centro-occidental	Xosé Lois Armada Pita (incipit)/Pau Sureda Torres(Incipit)
21-22	García Soto, Alejandro Pelayo	El análisis de la concepción de la constitución mixta romana a través de Cicerón	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
21-22	Garrués Rived, Paula	Análisis arqueométrico de los restos del mausoleo de Carmona	Olalla López Costas, Antonio Manuel Martínez Cortizas, Mohamed Traoré (Usc)
21-22	Gisbert López, María	Los espacios concentrarios de la España Franquista y la Alemania nazi. La arqueología como método para analizar el pasado oculto	David Barreiro Martínez (Incipit), Laura Muñoz-Encinar
21-22	González Sixto, María	La exclusividad femenina en el rito romano de la Bona Dea	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
21-22	Lage Socastro, Roberto	Caracterización tecno-tipológica de la industria lítica del yacimiento achelense de Gándaras de Budiño	Eduardo Méndez Quintás (Uvigo)
21-22	Mata Tourís, Tamara	Estudios de contextos arqueológicos, arqueométricos y arqueológicos a contextos funerarios, suelos y sedimentos de contextos arqueológicos	Olalla López Costas, Irene García Losquiño
21-22	Mier Mouríño, Brandán	Santiago de la Iglesia, un pionero de la Arqueología en Galicia	Xosé-Lois Armada Pita (incipit)
21-22	Novo López, Ramón	Cambios y continuidades en los paisajes simbólicos de la parroquia de Sta. María de Pías (Ponteareas, Pontevedra): de la Edad del Hierro a nuestros días	David González-Álvarez (Incipit)
21-22	Ontsalo Sagastume, Ainhoa	Zugarramurdi, el "Pueblo de las Brujas": análisis del proceso de patrimonialización	David González-Álvarez/Cristina Sánchez Carretero (Incipit)
Curso previo	Paredes Dorribo, Tania	Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica	Susana Reboreda Morillo (Uvigo)
Curso previo	Pérez Reynoso, Fernando	La participación comunitaria en los museos arqueológicos de Galicia: evolución histórica, situación actual y propuestas de futuro	Xosé Lois Armada Pita/David Barreiro Martínez (incipit)
21-22	Piñeiro Soto, Manuel	El estudio arqueológico de la cerámica de época moderna y contemporánea en Galicia. Síntesis y estado de la cuestión	Pilar Prieto Martínez
21-22	Piñón Loureiro, Adrián	La religión egipcia en el libro II de Heródoto	Marco Virgilio García Quintela
21-22	Rey Sierra, Andrés	Los videojuegos como medio de representación del patrimonio histórico	Sirio Canós-Donnay (incipit)
Curso previo	Rodríguez Porto, Fátima	Las fosas del Franquismo en Galicia: estado de la cuestión y propuesta de actuación	Pau Sureda Torres, Alfredo González Ruibal (Incipit)
Curso previo	Rouco Pernas, Enrique	Revisión do patrimonio arqueolóxico de Xove e propostas de investigación, conservación e recuperación	Pilar Prieto Martínez/Mario César Vila (Tempos)
Curso previo	Salgado González, Raquel	Ocupación en Guidoiro Areoso: un rincón en la costa gallega para aproximarse a la prehistoria reciente	Antonio Martínez Cortizas/ Olalla López Costas
Curso previo	Sánchez Bergantiños, Inocencio Antonio	Dinámicas de incendio a escalas temporales amplias a través del estudio de microcarbones en la turbera de O Bocelo (Melide, Galicia)	Noemí Silva Sánchez (incipit)/Lourdes López Merino (Complutense Madrid)
21-22	Valcarce González, Germán Pablo	Nabia, Ataecina y Epona: Tres ejemplos de sincretismo en Hispania	Marco Virgilio García Quintela
21-22	Vilariño Salgueiro, Nerea	estudo de caso do celeiro do Castro de Astariz (Castrelo de Miño, Ourense)	Fermín Pérez Losada (Uvigo)
Curso previo	Wang, Sihan	Una revisión de la cerámica de la dinastía Han: técnicas, formas y decoración	Fátima Díez Platas
21-22	Ye, Yicheng	La cultura Liangzhu y el Neolítico en el Lago Tai (China): una aproximación desde la Arqueología del Paisaje	David González Álvarez (Incipit)

Igualmente se aprueban las tutorizaciones y cotutorizaciones de profesores de fuera de la USC

4. APROBACIÓN DE FECHA DE DEFENSA DE TFM

La coordinadora informa que la principal novedad es que los trabajos de la convocatoria de septiembre hay que depositarlos en julio. La defensa tiene que ser el 5 y 6 de septiembre, antes de que comiencen las clases. En todas las convocatorias la defensa podrá ser online.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Olalla López Costas comenta los posibles problemas de incompatibilidad con la fecha de matrícula del doctorado. F. Javier González García considera que esa cuestión no es problema de nuestra comisión, sino de que las comisiones de doctorado no se preocupan de estas incompatibilidades.

A continuación se aprueba el siguiente calendario:

Calendario de TFM 2022	Convocatoria de Febrero	Convocatoria de Junio	C
Presentación y DEPÓSITO	14 de febrero	23 de junio	
Entrega de informe			

5. APROBACION DE TRIBUNALES DE TFM

El profesor F. Javier González García comenta que la distribución de tribunales se ha hecho, como en años pasados, en base a temáticas similares, concentrando los trabajos de Historia Antigua en 2 tribunales, y luego combinando temas similares en 4 tribunales. Así son 6 tribunales con 5 trabajos por tribunal.

Se aprueban los siguientes tribunales:

TRIBUNAL 1

Presidente: Pedro López Barja

Vocal: Fco. Javier González

Secretaria: Fátima Díez Platas

Suplente: Manuel Villanueva Acuña

Trabajos

- Cea García, Catarina. La deriva de Circe desde la época homérica hasta el siglo IV en la Grecia clásica.
- Collazo Outeiral, Andrea. El zigurat: una arquitectura religiosa singular en la Antigua Mesopotamia.
- Paredes Dorribo, Tania. Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica.
- Piñón Loureiro, Adrián. La religión egipcia en el libro II de Heródoto. Marco García Quintela.
- Valcarce González, Germán P. Nabia, Ataecina y Epona: Tres ejemplos de sincretismo en Hispania.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

TRIBUNAL 2

Pres. Susana Reboreda Morillo
Vocal: Juan Luis Montero Fenollós
Secretario: Rubén Olmo López
Suplente: Mª Dolores Dopico Cainzos

Trabajos

- Carrillo Gonzalvo, Sergi. El guerrero salvaje.
- Colmenero Feijoo, Lara. A través de Ovidio: la figura de Diana Enfurecida.
- García Soto, Alejandro Pelayo. El análisis de la concepción de la constitución mixta romana a través de Cicerón.
- González Sixto, María. La exclusividad femenina en el rito romano de la Bona Dea.
- Wang, Sihan. Una revisión de la cerámica de la dinastía Han: técnicas, formas y decoración.

TRIBUNAL 3

Presidente: David Barreiro Martínez
Vocal: Pau Sureda Martínez
Secretaria: Olalla López Costas
Suplente: Antonio Martínez Cortizas

Trabajos

- Ontsalo Sagastume, Ainhoa. Zugarramurdi, el "Pueblo de las Brujas": análisis del proceso de patrimonialización.
- Piñeiro Soto, Manuel. El estudio arqueológico de la cerámica de época moderna y contemporánea en Galicia. Síntesis y estado de la cuestión.
- Rey Sierra, Andrés. Los videojuegos como medio de representación del patrimonio histórico.
- Rouco Pernas, Enrique. Revisión do patrimonio arqueolóxico de Xove e propostas de investigación, conservación e recuperación.
- Sánchez Bergantiños, Inocencio Antonio. Dinámicas de incendio a escalas temporales amplias a través del estudio de microcarbones en la turbera de O Bocelo (Melide, Galicia).

TRIBUNAL 4

Presidente: Fermín Pérez Losada
Vocal: Xose Lois Armada Pita
Secretario: José Carlos Sánchez Pardo
Suplente: Eduardo Méndez Quintás

Trabajos

- Diz Domínguez, Andrés. A "raia seca" nas terras de Monterrei entre a Idade Media e a Idade Moderna.
- Gisbert López, María. Los espacios concentrarios de la España Franquista y la Alemania nazi. La arqueología como método para analizar el pasado oculto.
- Novo López, Ramón. Cambios y continuidades en los paisajes simbólicos de la

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

parroquia de Sta. María de Pías (Ponteareas, Pontevedra): de la Edad del Hierro a nuestros días.

- Rodríguez Porto, Fátima. Las fosas del Franquismo en Galicia: estado de la cuestión y propuesta de actuación.

- Ye, Yicheng. La cultura Liangzhu y el Neolítico en el Lago Tai (China): una aproximación desde la Arqueología del Paisaje.

TRIBUNAL 5

Presidenta: Pilar Prieto Martínez

Vocal: Adolfo Fernández Fernández

Secretaria: Sirio Canós-Donnay

Suplente: Eduardo Corbelle Rico

Trabajos

- Arribas Greciano, Vega. La actualidad de la arqueología industrial: el caso de la Mina de Valborraz.

- Garrués Rived, Paula. Análisis arqueométrico de los restos del mausoleo de Carmona.

- Lage Socastro, Roberto. Caracterización tecno-tipológica de la industria lítica del yacimiento achelense de Gándaras de Budiño.

- Mata Tourís, Tamara. Restos humanos de contextos arqueológicos, arqueometría aplicada a contextos funerarios, suelos y sedimentos de contextos arqueológicos.

- Salgado González, Raquel. Ocupación en Guidoiro Areoso: un rincón en la costa gallega para aproximarse a la prehistoria reciente.

TRIBUNAL 6

Presidente: Ramón Fábregas Valcarce

Vocal: David González Álvarez

Secretario: Noemí Silva-Sánchez

Suplente: Andrés Currás Domínguez

Trabajos

- del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego. Territorio y ocupación del paisaje de la Alta Edad Media en la Sierra de Ávila.

- Gago Chorén, Laura. La metalurgia del Bronce Final en la Galicia centro-occidental.

- Mier Mouriño, Brandán. Santiago de la Iglesia, un pionero de la Arqueología en Galicia.

- Pérez Reynoso Fernando. La participación comunitaria en los museos arqueológicos de Galicia: evolución histórica, situación actual y propuestas de futuro.

- Vilariño Salgueiro, Nerea. Celeiros castrexos e galaicorromanos na conca fluvial do Miño: estudo de caso do celeiro do Castro de Astariz (Castrelo de Miño, Ourense).

6. RUEGOS Y PREGUNTAS

Los representantes de alumnos preguntan por cambio de fecha de septiembre, ya que no les da tiempo a hacer el TFM. La coordinadora comenta que se ha pensado mucho esta

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

decisión, que agosto no es lectivo y la experiencia muestra que no se gana tiempo real ya que los profesores están de vacaciones.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 14:06 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 21 de DICIEMBRE de 2021.

María Pilar Prieto Martínez

La Coordinadora

José Carlos Sánchez Pardo

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 21 DE ENERO DE 2022

A las 10:00 horas del día 21 de enero de 2022 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Aprobación del PDA curso 2022-23
4. Aprobación de la oferta de PAE (instituciones, número de plazas y tutores)
5. Solicitud para la modificación de horas/clase en la asignatura de Paleambiente y arqueología para el próximo curso
6. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, Pedro López Barja, José Carlos Sánchez Pardo, Olalla López Costas, Andrea Collazo Outeiral, David Barreiro y Javier González García.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 21-12-2021)

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Centro responsable: [5075] Facultade de Xeografía e Historia																																		
Código	Nome	USC	Curso	Cte.	Conv.	I	Inclusión	Crets.	Crets. In.	Crtos.	Área	Afiñada	A.C.	Dpto.	Total	Nos	Repet.	Horas				Grupos				Total Horas								
																		Expos.	Int. Lab.	Int. Sem.	Cl. in.	Tit.	Expos.	Int. Lab.	Int. Sem.	Cl. in.	Lect. N.C.	Clin.	Tit.					
PDA centro											445	3	219	-	-	-	3,0	2,0	2,0	0,0	1,0	1	1	1	0	2	7,00	0,00	2,00					
P5103201	Ocupación do territorio no Noroeste peninsular	[U.Vigo] [USC]	1	OP	1S	1	P5103201 - P5104M02				VOA				8	8	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0												
PDA VOA											033	3	219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	1	1	0	1	0,00	0,00	0,00					
PDA centro											033	3	219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	1	1	0	1	0,00	0,00	0,00					
PDA VOA											695	3	219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50					
PDA centro											695	3	219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50					
PDA VOA											P5103	3	21	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50					
PDA centro											P5103	3	21	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50					
P5103202	Arqueoloxía pública	[U.Vigo]	1	OP	2S	1	P5103202 - P5104M02				VOA				8	8	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0												
PDA VOA											P5103	3	21	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,00	0,00	3,00					
PDA centro											3	21	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,00	0,00	3,00						
P5103205	Etnoarqueoloxía e arqueoloxía experimental	[U.Vigo] [USC]	1	OP	2S	1	P5103205 - P5104M02				VOA				13	12	1	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0												
PDA VOA											695	3	219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	2	10,50	0,00	3,00					
PDA centro											695	3	219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	2	10,50	0,00	3,00					
PDA VOA											P5103	3	21	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	2	10,50	0,00	3,00					
PDA centro											P5103	3	21	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	2	10,50	0,00	3,00					
P5103206	Tecnoloxías xeoespaciais en arqueoloxía	[USC] área externa (U.Salamanca)	1	OP	2S	1	P5103206 - P5104M02				VOA				8	7	1	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0												
PDA VOA											033	3	219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50					

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Centro responsable: [5075] Facultade de Xeografía e Historia																																
Código	Nome	USC	Curso	Cte. r.	Conv.	I	Inclusión	Crc. ts.	Crc. In.	Crc. os.	Área	Afi. nidad	A C	Dpt. o.	T otal	No vos	Re pet.	Alumnos				Horas				Grupos				Total Horas		
																		Ex pos.	Int. er. La b.	Int. er. Se m.	Cl in.	Tit.	Ex pos.	Int. er. La b.	Int. er. Se m.	Cl in.	T it.	Lect . N.C.	Clin.	Tit.		
											033	3		219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,5	0,00	1,5	0	
											505	3	-	A9	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,5	0,00	1,5	0	
											505	3		A9	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,5	0,00	1,5	0	
											P5103	3	-	XX	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	1	1	0	1	0,00	0,00	0,0	0	
											P5103	3		XX	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	1	1	0	1	0,00	0,00	0,0	0	
P5103207	Cultura material pre e protohistóricas	[CSIC][U.Vigo]	1	OP	IS	1	P5103207 - P5104M02	OFERTA.1	3,0		VOA				6	6	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0										
											695	3	-	219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,0	0	
											695	3		219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,0	0	
											P5103	3	-	XX	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0	
											P5103	3		XX	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0	
P5103208	Cultura material romana e tardoantiga	[U.Vigo]	1	OP	IS	1	P5103208 - P5104M02	OFERTA.1	3,0		VOA				8	8	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0										
											033	3	-	219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,0	0	
											033	3		219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	0	0	0	0,00	0,00	0,0	0	
											P5103	3	-	XX	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	0	0	1	6,00	0,00	3,0	0	
											P5103	3		XX	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	0	0	1	6,00	0,00	3,0	0	
P5103209	*Prácticum	[USC]	1	OB	PEM	1	P5103209 - P5104M04	OFERTA.1	6,0		VOA				19	19	0	0,0	0,0	12,00	0,00	40,00										
											033		-	219	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	
											033		-	219	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	
											240		-	211	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	
											240		-	211	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	
											445		-	219	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	
											445		-	219	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	
											465		-	213	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,0	0	

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Centro responsable: [5075] Facultade de Xeografía e Historia																															
Código	Nome	USC	Curso	Cte. r.	Conv.	I	Inclusión	Crc. ts.	Crets. In.	Crt. os.	Área	Afi. nidad	A. C.	Dpt. o.	Alumnos			Horas				Grupos				Total Horas					
															Tot. al	No. vos	Re. pet.	Ex. pos.	Int. er. La. b.	Int. er. Se. m.	Cl. in.	Tit.	Ex. pos.	Int. er. La. b.	Int. er. Se. m.	Cl. in.	T. it.	Lect. N.C.	Clin.	Tit.	
											465	-		213	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,00	
											695	-		219	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,00	
											695	-		219	-	-	-	0,0	0,0	2,4	0,0	8,0	0	0	1	0	1	2,40	0,00	8,00	
											P5103	-		21	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	1	0	1	0,00	0,00	0,00	
											P5103	-		21	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	0	1	0	1	0,00	0,00	0,00	
P5103210	A romanización en occidente	[USC]	1	OP	1S	1	P5103210 - P5104M03	OFERTA. 1	3,00		VOA			7	7	0	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0									
											445	3	-	219	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,00	0,00	3,00	
											445	3		219	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,00	0,00	3,00	
P5103214	Fontes literarias para a historia do mundo clásico	[U.Vig. o] [USC]	1	OP	1S	1	P5103214 - P5104M03	OFERTA. 1	3,00		VOA			7	7	0	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0									
											445	3	-	219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50	
											445	3		219	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50	
											P5103	3	-	21	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50	
											P5103	3		21	-	-	-	4,5	3,0	3,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	10,50	0,00	1,50	
P5103216	Necrópoles e restos humanos	[USC]	1	OP	2S	1	P5103216 - P5104M02	OFERTA. 1	3,00		VOA			12	12	0	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0									
											033	3	-	219	-	-	-	9,0	0,0	6,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	15,00	0,00	1,50	
											033	3		219	-	-	-	9,0	0,0	6,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	15,00	0,00	1,50	
											240	3	-	211	-	-	-	0,0	6,0	0,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	6,00	0,00	1,50	
											240	3		211	-	-	-	0,0	6,0	0,0	0,0	1,5	1	1	1	0	1	6,00	0,00	1,50	
P5103217	Arqueoloxía de Mesopotamia	[UDC]	1	OP	2S	1	P5103217 - P5104M02	OFERTA. 1	3,00		VOA			8	7	1	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0									
											P5103	3	-	21	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,00	0,00	3,00	
											P5103	3		21	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	1	1	1	0	1	21,00	0,00	3,00	

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

ñaría Cartográfica, Xeodésica e ría	4,50	3,00	3,00	0,00	10,50	4,50	3,00	3,00	0,00	10,50	0,00	0,00	0,00	0,00
istoria	9,00	6,00	30,40	0,00	45,40	9,00	6,00	30,40	0,00	45,40	0,00	0,00	0,00	0,00
ea externa M.U en Arqueoloxía e Antigüidade (3ª ed)	96,75	70,50	61,50	0,00	228,75	96,75	70,50	61,50	0,00	228,75	0,00	0,00	0,00	0,00
Total	225,00	156,00	272,00	0,00	653,00	225,00	156,00	272,00	0,00	653,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Total VOAP				428,00	Total Centro				428,00	Total Diferenza			

RESUMO TITULACIÓN	HE	HIL	HIS	HClí	Total Horas	HE	HIL	HIS	HClí	Total Horas	HE	HIL	HIS	HClí
Arqueoloxía	54,75	30,50	60,90	0,00	146,15	54,75	30,50	60,90	0,00	146,15	0,00	0,00	0,00	0,00
Arqueoloxía e Historia	2,25	1,50	1,50	0,00	5,25	2,25	1,50	1,50	0,00	5,25	0,00	0,00	0,00	0,00
Arqueoloxía e Química Agrícola	5,25	9,50	30,90	0,00	45,65	5,25	9,50	30,90	0,00	45,65	0,00	0,00	0,00	0,00
Arqueoloxía Antiga	43,50	29,00	53,40	0,00	125,90	43,50	29,00	53,40	0,00	125,90	0,00	0,00	0,00	0,00
Arqueoloxía da Arte	9,00	6,00	30,40	0,00	45,40	9,00	6,00	30,40	0,00	45,40	0,00	0,00	0,00	0,00
ñaría Cartográfica, Xeodésica e ría	4,50	3,00	3,00	0,00	10,50	4,50	3,00	3,00	0,00	10,50	0,00	0,00	0,00	0,00
istoria	9,00	6,00	30,40	0,00	45,40	9,00	6,00	30,40	0,00	45,40	0,00	0,00	0,00	0,00
ea externa M.U en Arqueoloxía e Antigüidade (3ª ed)	96,75	70,50	61,50	0,00	228,75	96,75	70,50	61,50	0,00	228,75	0,00	0,00	0,00	0,00
Total Titulación	225,00	156,00	272,00	0,00	653,00	225,00	156,00	272,00	0,00	653,00	0,00	0,00	0,00	0,00

La coordinadora informa que, según instrucciones del SXPRA finalmente Samuel Nión, como contratado postdoctoral Margarita Salas no podrá impartir docencia mientras esté de estancia y por tanto la materia Legislación la impartirá José Carlos Sánchez Pardo.

4. APROBACIÓN DE OFERTA DE PAE

Se aprueba la siguiente oferta:

OFERTA PAE 2021-22. MASTER INTERUNIVERSITARIO EN ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

CONDICIONADOS POLA SITUACIÓN SANITARIA

ENTIDADE	PERFIL	Nº PRAZAS	CONVOCATORIA	TITOR PROFESIONAL	TITOR ACADÉMICO	OBSERVACIONES
Concello de Vilamartín de Valdeorras	Escavación arqueolóxica no xacemento tardorromano de Valencia do Sil. A formación incluíra non só escavación senon tratamento de materiais e complementarase con visitas formativas pola zona de Valdeorras e Casaio.	7	Primeira (Maio)	Enrique Álvarez Barreiro	José Carlos Sánchez Pardo	Proporcionarase aloxamento no novo albergue municipal de Vilamartín, transporte e manutención durante as 3 semanas.
Concello de A Coruña	Escavación arqueolóxica no castro de Elviña. A formación inclúe clases prácticas sobre distintos aspectos do traballo de campo arqueolóxico: fotografía, materiais, preparación de informes, etc.	12	Primeira (Maio)	Marco Rivas Nodar	F. Javier González García	Proporcionarase o desprazamento diario desde Santiago ata Elviña e volta.
Concello de	Escavación arqueolóxica no	8	Segunda	Juan Antonio	Adolfo	Aloxamento e

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Allariz	xacemento romano de Arneá. A formación inclúe clases prácticas sobre distintos aspectos do traballo de campo arqueolóxico.		(Xuño/Xullo)	Seara Ferro	Fernández Fernández	manutención incluído
Museo de peregrinacións de Santiago de Compostela	Colaboración na catalogación, inventariado e fotografado de material arqueolóxico, a tal fin se lles explicará a metodoloxía de traballo do museo e aprenderán o manexo do programa informático de catalogación e documentación (DOMUS). Serán formados, basicamente, no coñecemento das funcións dos museos e a súa práctica cotiá tomando como referencia o Museo das Peregrinacións e de Santiago. Así mesmo, popiciarase a súa participación, en momentos concretos, noutros traballos do museo -principalmente se teñen relación con fondos arqueolóxicos- co fin de que logren unha visión de conxunto do labor deste tipo de centros.	3	Preferencia pola primeira pero podería acoller 1 praza na segunda	Roberto Aneiros García	Fátima Díez Platas	Lugar das prácticas: Rúa San Miguel, 4. 15704- Santiago de Compostela
Museo provincial de Lugo	Coñecer os fondos arqueolóxicos do MPL, contactar coa dinámica de traballo museística en relación co patrimonio arqueolóxico, observar e participar no modus operandi do tratamento de bens culturais, visualizar o traballo técnico realizado no museo, participar en tarefas de inventariado, clasificación e almacenaxe dos fondos devanditos, colaborar en actividades do departamento en función da programación temporal prevista para o mes de maio... etc.	2	1 praza na primeira (Maio) 1 praza na segunda (Xuño/Xullo)	Aurelia Balseiro García	Pedro López Barja de Quiroga	Lugar das prácticas: Praza da Soidade, s/n, 27001, Lugo
Museo do Pobo Galego de Santiago de Compostela	O estudiantado do máster de Arqueoloxía, con interese en facer prácticas no Museo do Pobo Galego (MPG), estará baixo a tutoría da persoa responsable das coleccións coa intención de contribuír á catalogación dos diferentes fondos de material arqueolóxico depositado no MPG.	1	Primeira ou segunda	Manuel Vilar Álvarez	José Carlos Sánchez Pardo	Lugar das prácticas: Costa de San Domingos, s/n, 15703 Santiago de Compostela, A Coruña
Museo arqueolóxico de San Antón	Inventario e catalogación de fondos arqueolóxicos do museo.	2	Primeira (Maio)	Ana Martínez Arenaz	José Carlos Sánchez Pardo	Localizado no Castelo de San Antón, na cidade de A Coruña
Data Gestión Cultural S.L.	Traballo con materiais arqueolóxicos prehistóricos	1	Primeira ou segunda	Andrea Serodio	M. Pilar Prieto Martínez	Domicilio social en Vigo

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

5. SOLICITUD PARA LA MODIFICACIÓN DE HORAS/CLASE EN LA ASIGNATURA DE PALEOAMBIENTE Y ARQUEOLOGÍA PARA EL PRÓXIMO CURSO

Desde la materia de Paleoambiente se plantea modificar el tiempo de cada clase, ya que hora y media se les hace escaso para desarrollar las prácticas. En ese sentido la coordinadora, propone que las materias que lo deseen puedan cambiar a clases de 3 horas en la mitad de semanas de docencia. Francisco Javier González considera que no se debe hacer, ya que este tema ya se votó. David Barreiro manifiesta que puede ser positivo para la docencia si se estudia de forma global. Pedro López Barja indica que habría que escuchar a los alumnos. José Carlos Sánchez también se manifiesta de igual manera. Juan Luis Fenollós cree que no es lo ideal, pero en su caso utiliza ya clases de 3 horas debido a la dificultad de trasladarse desde Ferrol. La representante de los alumnos pide que, si se hace este cambio, sea de forma planificada y organizada. Finalmente se decide que se hará una encuesta para conocer cuantos docentes podrían estar interesados en el cambio.

6. RUEGOS Y PREGUNTAS

Pedro López Barja señala que según las indicaciones del rectorado las reuniones del máster deberían ser presenciales, aunque se pueda utilizar MS Teams para aquellos que no están en Santiago. La coordinadora responde que se procurará atender a esta petición, siempre que las condiciones lo permitan.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 11:06 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 21 de ENERO de 2022.

María Pilar Prieto Martínez

La Coordinadora

José Carlos Sánchez Pardo

El Secretario

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 31 DE MARZO DE 2022

A las 19:00 horas del día 31 de marzo de 2022 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Aprobación horarios curso 2022-23
4. Aprobación calendario exámenes curso 2022-23
5. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, Pedro López Barja, José Carlos Sánchez Pardo, Olalla López Costas, David Barreiro y Javier González García.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 21-01-2022)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa de que se ha completado el informe anual del curso 20-21, que fue entregado el pasado 22 de marzo. Aunque en términos generales no han cambiado demasiadas cosas con respecto al informe del curso anterior, hay algunos aspectos a destacar: El número de matriculados se mantiene en 20 (el año previo eran 21); se mantiene la nota media de los que entran, en torno a un 6,5; el número de matriculados de la USC se reduce a un 35% siendo otro 10% extranjeros y un 55% del resto de España; han completado el máster un 79% lo que supone un descenso importante de un 15%, quizá debido a la COVID; en cambio la duración de la titulación es casi de 1,1 año cuando en años anteriores era un poco mayor el tiempo que necesitaban para acabar el master

También señala que las mejoras que se proponían en relación a las aulas virtuales ya se han resuelto, todos tienen ya acceso. Si bien es cierto que no a todos los estudiantes se les da acceso a todas las materias, se algo que en seguida lo resuelven desde el área ATIC.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

También se ha actualizado el número de horas de docencia de profesorado del íncipit y la web se está actualizando regularmente.

Se realizó un cambio pequeño en las PAE ampliando 1 plaza en Santiago para dar cabida a todos los alumnos solicitantes, debido al bajo interés en el castro de Elviña ya que pasa a segunda convocatoria de PAE, y aun a día de hoy sigue sin fecha exacta.

3. APROBACION DE HORARIOS CURSO 2022/23

Los master de la USC empiezan el 19 de septiembre al 22 de diciembre, par aun total de 14 semanas. El segundo semestre va del 30 enero al 13 de mayo, pero seguramente, como en años anteriores, se solicite cambio para poder finalizar a fines de abril y así realizar en mayo las PAE. Concretamente se empezaría el 16 de enero y se acabaría el 28 de abril. Las PAE serían del 2 al 29 de mayo, en primera convocatoria, mientras que la segunda sería del 5 de junio al 15 de julio.

Con respecto a la encuesta sobre duración de clases: contestaron 11 estudiantes, y por parte de profesores hubo 27 (uno por cada asignatura). Entre los alumnos 3 prefieren clases de 1 hora y media y el resto prefieren que se adapten a necesidades de cada materia. Entre los profesores 13 quieren tres horas, 11 desean clases de hora y media, y 3 una combinación de ambas.

En base a eso se elaboraron los horarios, explica la coordinadora.

Pedro López Barja manifiesta que está en contra de clases de 3 horas, ya que si un alumno no puede asistir a una, el daño es mucho mayor que si pierde una clase de hora y media. Aunque entiende que hay circunstancias excepcionales, considerar que para un docente es tentador un modelo de 3 horas por solucionar lo antes posible la docencia, pero no siempre está justificado y puede perjudicar al alumnado.

Olalla López Costas dice que en las clases de tres horas los alumnos no suelen faltar, o que vienen a lo que pueden, y que en todo caso, la ventaja de este modelo de 3 horas depende de la materia.

Susana Morillo ve lógico lo que dice Pedro, pero defiende que a los que vienen desde fuera de Santiago les va mejor el formato de 3 horas, o al menos volver a las 2 horas como inicialmente, o incluso dar alguna clase a través de Teams, porque es un coste grande el desplazamiento hasta Santiago. También sugiere que se consulte más a los alumnos sobre estos horarios.

Javier González dice que está de acuerdo con Pedro, y que en las materias de 3 horas la carga de 50 horas en casa del alumno se acumula en la mitad de tiempo, de modo que afecta al rendimiento en el resto de materias. Pide que al menos la evaluación se haga en

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

las 14 semanas, no concentrada en siete. En general considera que el horario así da una sensación de falta de seriedad grande.

José Carlos Sánchez le responde que la carga sobre cada alumno en ese tiempo es la misma, el doble en una pero a cambio no tiene carga de otra materia.

Pilar Prieto insiste en la diversidad de situaciones de cada materia, en que hay profesores de fuera, etc. Pedro López Barja lo entiende, pero recuerda que el objetivo es el mejor aprendizaje de los alumnos, y tiene miedo que algún alumno se asuste por esos horarios. Pide un proceso de reflexión general para el año que viene, pensando sobre todo en el bien de los alumnos.

Se aprueban los siguientes horarios:

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD - Horario curso 2022-2023

Granate: asignaturas obligatorias

Verde: asignaturas optativas

Áreas y centros que imparten

Primer semestre: 19 de septiembre – 22 diciembre

Segundo semestre: 16 de enero (pendiente de solicitud y aprobación por la Secretaría Xeral) – 28 abril

PAE: 2 mayo-29 mayo // 1 junio-15 julio

SEMESTRE	1	CURSO 2022-2023				
	HORARIO	LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	VIERNES
MAÑANA	09:00h-10:30h	<p>Iniciación a investigación en arqueoloxía e ciencias da antigüidade</p> <p>USC/Ant, Arq, Edaf</p> <p>Aula 15</p>	<p>Prospección arqueológica</p> <p>19 septiembre-4 noviembre (½ semestre)</p> <p>USC/Arq</p> <p>Aula 15</p>	<p>Historia das relixións antigas</p> <p>USC/Ant</p> <p>Aula 15</p>	<p>Patrimonio arqueolóxico y sociedade</p> <p>19 septiembre-4 noviembre (½ semestre)</p> <p>Incipit/CSIC</p> <p>Aula 15</p>	<p>Día reservado para salida de campo u outras actividades</p>

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

	10:30h-12:00h	Cultura material pre y protohistórica UVigo Incipit/CSIC Aula 15	Paleoambiente y arqueología 7 noviembre-22 diciembre (½ semestre) USC/Edaf USC/Arq Incipit/CSIC Aula 15	Fuentes literarias para la historia del mundo clásico USC/Ant Uvigo Aula 15	Arqueobotánica 7 noviembre-22 diciembre (½ semestre) Área Ext. (Univ Cantabria) USC/Edaf Incipit/CSIC Aula 1 (Labo)
	12:00-12:30		Descanso		
	12:30h-14:00h	Cultura material romana y tardoantigua Uvigo Horario de 12:00-13:30h Aula 15	Excavación y arqueológica UVigo Aula 15	Procesado y gestión de la evidencia arqueológica USC/Arq Aula 1 (Labo)	La romanización en Occidente USC/Ant Aula 15
TARDE	15:30h-17:00h		Ocupación del territorio en el Noroeste peninsular USC /Preh Uvigo Aula 15	Historia antropológica del mundo antiguo USC/Ant Aula 15	

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

SEMESTRE	2	CURSO			
		2022-2023			
	HORARIO	LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES
MAÑANA	09h-10:30h		Epigrafía latina USC /Ant Aula 15	Historia da arte grega USC /Arte Aula 15	Día reservado para salida de campo u otras actividades, a partir del 9 de marzo
	10:30h-12:00h	Cultura material medieval moderna USC/Arq Aula 15	Legislación y gestión de la actividad arqueológica USC/Arq Aula 15	Tecnologías geoespaciales en arqueología 1, 8, 15, 22, miércoles, febrero (3h/clase) 23 y 24, jueves y viernes, febrero (5h/clase)	Arqueología de Mesopotamia de 16 enero-3 marzo (½ semestre)
	12:00-12:30		Descanso		
	12:30h-14:00h	Etnoarqueología y arqueología experimental USC/Preh Uvigo Aula 15	Arqueología del paisaje Incipit/CSIC Aula 15	Área Ext. (Univ Salamanca) Arq, Ingen Aula 17	UDC Aula 15
TARDE	15:30h-18:30h	Zooarqueología 16 enero-3 marzo (½ semestre) UDC Área Ext. (Univ León)	Técnicas instrumentales y cronológicas arqueológicas 16 enero-3 marzo (½ semestre) UDC	Arqueología pública en 16 enero-3 marzo (½ semestre) UVigo Aula 15	Necrópolis y restos humanos 16 enero-3 marzo (½ semestre) 3h (semanas alternas en el semestre) 16 enero-28 abril USC/Arq USC/Edaf

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

		Aula 1 (Labo)	Aula 15		Fac. Bioloxía
--	--	---------------	---------	--	---------------

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos

4. APROBACIÓN DE CALENDARIO DE EXÁMENES CURSO 22-23

La coordinadora indica que para el horario de exámenes, se sigue el horario de la USC, ajustando a 7 días cada convocatoria.

Se aprueba el siguiente calendario:

CALENDARIO DE EXÁMENES 2022-2023 - MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

Aprobado polo Consello de Goberno o día 9 de marzo de 2022

Datos de finalización de actas

Fin actas: 3 de febreiro 2022 1ª oportunidade, primeiro cadrimestre.

Fin actas: 16 de xuño en 1ª oportunidade, segundo cadrimestre.

Fin actas: 21 de xullo en 2ª oportunidade.

Primeiro cadrimestre

Asignaturas	PRIMERA OPORTUNIDAD (9-13 enero) (día - hora)	SEGUNDA OPORTUNIDAD (15-23 de junio) (día - hora)
Excavación Arqueolóxica	Día 9 - 9:00h-11:30h	Día 20 - 9:00h-11:30h
Prospección Arqueolóxica	Día 9 - 11:30h-14:00h	Día 20 - 11:30h-14:00h
Paleoambiente y arqueoloxía	Día 10 - 9:00h-11:30h	Día 21 - 9:00h-11:30h
Procesado y gestión de la evidencia arqueolóxica	Día 11 - 9:00h-11:30h	Día 22 - 11:30h-14:00h
Iniciación a la investigación en arqueoloxía y ciencias de la Antigüidade	Día 11 - 11:30h-14:00h	Día 23 - 9:00h-11:30h
Patrimonio arqueolóxico y sociedade	Día 12 - 9:00h-11:30h	Día 19 - 11:30h-14:00h
Fuentes literarias para la historia del mundo clásico	Día 13 - 11:30h-14:00h	Día 15 - 9:00h-11:30h
Ocupación del territorio en el noroeste peninsular	Día 12 - 11:30h-14:00h	Día 15 - 11:30h-14:00h

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Cultura material pre y protohistóricas	Día 9 - 16:30h-19:00h	Día 16 - 11:30h-14:00h
Cultura material romana y tardoantigua	Día 10 - 16:30h-19:00h	Día 22 - 9:00h-11:30h
Arqueobotánica	Día 10 - 11:30h-14:00h	Día 21 - 11:30h-14:00h
La romanización en Occidente	Día 11 - 16:30h-19:00h	Día 16 - 9:00h-11:30h
Historia antropológica del mundo antiguo	Día 12 - 16:30h-19:00h	Día 23 - 11:30h-14:00h
Historia de las religiones antiguas	Día 13 - 16:30h-19:00h	Día 19 - 9:00h-11:30h

Segundo cadrimestre

Asignaturas	PRIMERA OPORTUNIDAD (6-12 junio) (día - hora)	SEGUNDA OPORTUNIDAD (3-10 julio) (día - hora)
Legislación y gestión de la actividad arqueológica	Día 6 - 9:00h-11:30h	Día 3 - 9:00h-11:30h
Arqueología pública	Día 6 - 11:30h-14:00h	Día 3 - 11:30h-14:00h
Etnoarqueología y arqueología experimental	Día 5 - 9:00h-11:30h	Día 6 - 9:00h-11:30h
Tecnologías geoespaciales en arqueología	Día 5 - 11:30h-14:00h	Día 6 - 11:30h-14:00h
Arqueología de Mesopotamia	Día 9 - 9:00h-11:30h	Día 7 - 9:00h-11:30h
Necrópolis y restos humanos	Día 9 - 11:30h-14:00h	Día 7 - 11:30h-14:00h
Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología	Día 7 - 9:00h-11:30h	Día 10 - 9:00h-11:30h
Zooarqueología	Día 7 - 11:30h-14:00h	Día 10 - 11:30h-14:00h
Epigrafía latina	Día 8 - 9:00h-11:30h	Día 4 - 9:00h-11:30h
Historia del arte griego	Día 8 - 11:30h-14:00h	Día 4 - 11:30h-14:00h
Cultura material medieval y moderna	Día 12 - 9:00h-11:30h	Día 5 - 11:30h-14:00h
Arqueología del paisaje	Día 12 - 11:30h-14:00h	Día 5 - 16:30h-19:00h

5. RUEGOS Y PREGUNTAS

Pedro López Barja recuerda en el compromiso que hizo la coordinadora en la reunión anterior a hacer las reuniones presenciales y que es algo indicado por el rectorado. Pilar Prieto dice que en este caso fue imposible cuadrar la reunión presencial ya que hubo que esperar a la aprobación de los horarios de grado.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

No habiendo más asuntos que tratar, a las 20:14 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Local, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 31 de Marzo de 2022.

María Pilar Prieto Martínez

José Carlos Sánchez Pardo

La Coordinadora

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 5 DE MAYO DE 2022

A las 13:00 horas del día 5 de mayo de 2022 se reúnen en sesión ordinaria los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación actas anteriores (documento adjunto)
2. Informe coordinación
3. Aprobación POD (documento adjunto)
4. Ruegos y preguntas

Asistentes: José Carlos Sánchez Pardo, Pilar Prieto Martínez, Pedro López Barja de Quiroga, F. Javier González García y David Barreiro. Excusa su ausencia Olalla López Costas.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 31-03-2022)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa que hubo que hacer un cambio en el horario de arqueobotánica por que la sala estaba ocupada en el horario propuesto y se ha solucionado con un cambio de horario.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Se asignaron aulas a los exámenes y se colgarán los datos en la web.

Se ha tramitado el pago a Rebeca Blanco de 300€ por las clases impartidas el curso pasado. Se le abona esta cantidad como seminario impartido.

Se está preparando la memoria del convenio con el Concello de Santiago y se enviará la próxima reunión para su aprobación en la CAIM. En relación con esto se realizaron salidas de campo, seminarios y una reunión con la asociación “Sta María de Fecha”, cuya presidenta impartió además una conferencia. Se contactó con el Concello de Santiago para ver si pueden limpiar el castro ya que cada vez presenta más vegetación.

La coordinadora indica que debemos pensar en una persona para la conferencia inaugural del próximo curso. La coordinadora propone contactar con Mª Cruz Berrocal que actualmente está en la Universidad de Cantabria.

Salió publicado en el DOG los criterios para solicitar la singularidad para los másteres y se podría optar a esta mención para evitar problemas con la matrícula. Pedro Barja señala que no parece necesario ya que tienen que pasar dos años con baja matrícula para que el máster peligre.

En relación a másters de excelencia, que sacó la Xunta el curso pasado, la USC optó por no presentarse. Este año, la USC indicó a los coordinadores que deberían presentarse a la convocatoria. Sin embargo, con los criterios publicados en el DOG, no podemos presentarnos por no cumplir algunos de estos requisitos necesarios.

3. APROBACIÓN POD (DOCUMENTO ADJUNTO)

La coordinadora informa que se ha enviado la propuesta del POD a los miembros de la CAIM. David Barreiro señala que hay alguna errata que se corregirá. PB indica que no puede haber más de 3 profesores por materia. En realidad, en las materias que hay más de 3 profesores es que se trata de docencia coordinada.

4. RUEGOS Y PREGUNTAS

No hay.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 13:55 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redactó la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Santiago, a 05 de mayo de 2022.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

María Pilar Prieto Martínez

José Carlos Sánchez Pardo

La Coordinadora

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 2 DE JUNIO DE 2022

A las 11:30 horas del día 2 Junio de 2022 se reúnen en sesión ordinaria los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación actas anteriores (documento adjunto)
2. Informe coordinación
3. Aprobación programaciones 2022-23
4. Ruegos y preguntas

Asistentes: José Carlos Sánchez Pardo, Pilar Prieto Martínez, Pedro López Barja de Quiroga, F. Javier González García, María González Sixto, David Barreiro y Olalla López Costas.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 05-05-2022)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora indica que la inauguración del master está programada para el 19 de septiembre; no habrá clase ese día, y se ha reservado la sala de profesores para las 13 horas. Se mandará la información a los alumnos y luego se actualizará la web. Ese día no será lectivo sino que las clases empiezan el día 20.

Para la inauguración del master se ha invitado a María de la Cruz Berrocal; aun no se sabe si será presencial u online. Hablará sobre el yacimiento colonial español de San Salvador en Taiwan, sería la misma semana de inauguración del curso.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

También recuerda que el cierre de actas es el día 17 de junio, es necesario enviar todas las notas antes.

3. APROBACIÓN PROGRAMACIONES CURSO 2022-23

Se aprueban por asentimiento

4. RUEGOS Y PREGUNTAS

No hay.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 11:50 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redactó la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Santiago, a 02 de junio de 2022.

María Pilar Prieto Martínez

La Coordinadora

José Carlos Sánchez Pardo

El Secretario

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da
Antigüidade (4ª ed.)**

**ACTAS DA COMISIÓN ACADÉMICA
INTERUNIVERSITARIA DO MASTER
CURSO 2021-2022**

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 5 DE OCTUBRE DE 2021

A las 18:00 horas del día 5 de octubre de 2021 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Interuniversitaria del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad (CAIM) para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de las actas anteriores
2. Informe de la coordinadora
3. Aprobación de nuevos representantes de alumnos
4. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, José Carlos Sánchez Pardo, Susana Reboreda Morillo, Juan Luís Montero Fenollós y Adolfo Fernández.

1. APROBACIÓN DE LAS ACTAS ANTERIORES

Se aprueban por asentimiento (acta CAIM 13-07-2021)

2. INFORME DE LA COORDINADORA

Señala que tuvo lugar una conferencia de inauguración del máster impartida de modo telemático por Pedro Díaz del Río, siendo un éxito de presencia de estudiantes.

Este año no hubo presentación de líneas de investigación de cada profesor del máster, pero sí se hizo un llamamiento a rellenar un formulario y lo cubrieron unos 15 o 16. Se ha colgado en el aula virtual este listado para que lo puedan consultar los alumnos.

Al liberarse el aula 15 el decanato la ha cedido al máster. Pero habrá que valorar qué hacer en el segundo cuatrimestre, porque el seminario de historia antigua no es buen lugar para dar clase.

Se leyeron un total de 15 TFMs el curso pasado, 3 en junio y 12 en septiembre. Para este curso hay matriculados 7 TFMs de cursos anteriores, lo que implica que viene de estancia Erasmus vinculada al área de prehistoria de la USC. El problema es que hay poca clase que ceder ya a estas alturas del semestre únicamente puede dar algún seminario. Susana Reboreda apoya esta idea de que imparta seminarios.

El curso pasado, el 30 de junio ingresaron 1.000 euros para el máster. Fue tarde en el curso, lo cual deja poco margen de maniobra para gastarlos, pero se pagó la conferencia de Pedro del Río con unos 400 euros, quedan 600. La coordinadora solicita ideas para gastar este dinero. Ella propone pagar 2 seminarios de dibujo y fotografía en la materia de Procesado. Susana Reboreda propone hacer una convocatoria abierta para financiar

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

los distintos seminarios organizados con personal ajeno al máster y así evitar que se produzcan injusticias. En caso de que sean muchos, se podría pensar cuales son los requisitos que se solicitarían.

José Carlos Sánchez Pardo propone usar el drone y GPS recientemente adquiridos por la facultad de Santiago para las practicas de los alumnos del máster.

Susana Reboreda y Juan Luis Fenollós comentan que se ha matriculado una persona por la UVigo y otra por la UDC. Pregunta David Barreiro si esto afecta al aforo máximo del aula, pero la coordinadora considera que no ya que nunca vienen todos los alumnos. De todos modos, se han hecho las gestiones para que se pongan 2 asientos más en esta aula para que puedan estar en el aula todos los alumnos, guardando la seguridad de 1,2 m.

Se informa de una dispensa, la de la alumna Nerea Vilariño, a la que le quedan pocas materias por cursar este segundo año.

3. APROBACIÓN DE NUEVOS REPRESENTANTES DE ALUMNOS

Se aprueba la incorporación de Maria González Sixto y Andrea Collazo Outeiral como representantes de alumnos en el curso 2021-22.

4. RUEGOS Y PREGUNTAS

Juan Luis Fenollós pregunta cuando finaliza el plazo para inscribir el TFM y la coordinadora responde que a mediados de diciembre.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 18:55 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario Ourense, a 5 de OCTUBRE de 2021.

María Pilar Prieto Martínez
La Coordinadora

Adolfo Fernández Fernández
El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 22 DE NOVIEMBRE DE 2021

A las 18:00 horas del día 22 de noviembre de 2021 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Interuniversitaria del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad (CAIM) para tratar el siguiente orden del día:

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Ranking premio extraordinario
4. Aprobación de cambio de área para el 50% del tiempo en asignaturas de Cultura material Medieval y Moderna y Tecnologías geoespaciales
5. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, José Carlos Sánchez Pardo, Juan Luís Montero Fenollós y Adolfo Fernández Fernández.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAIM 05-10-2021)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa que hay 2 nuevos alumnos, Brandan Mier por la UdC y Andrés Diz por la UVigo.

Se informa que a lo largo de este mes se va a realizar un montaje para promocionar los másteres de la USC y nos han pedido material de promoción, incluido un video de la coordinadora. Esta promoción se hizo con el doctorado y tuvo bastante éxito por lo que van a repetirlo con el máster.

En relación con los gastos, al final se envió al profesorado una solicitud para saber si había necesidad de financiar profesorado externo. Solo hubo una solicitud para sufragar un seminario sobre antracología de Mohammed Traore por un coste de 200€. Pilar Prieto señala que con el resto del dinero se va a pagar la realización de un curso de dibujo y de fotografía impartido por: Guadalupe Castro, María Gómez Faro y Fátima Sánchez Blanco. Este curso se realizará el día 24 de noviembre (miércoles).

Se informa que se ha solicitado un nuevo espacio para el máster, pero todavía no tenemos respuesta.

Por último, realizar un comentario relacionado con las ausencias prolongadas del profesorado para que en próximas ocasiones se avise con antelación para poder organizar el horario.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Respecto a las PAE, se señala que hay que ir organizando las prácticas y la oferta para el mes de enero. J.C. Sánchez Pardo señala que va intentar cerrar la oferta de prácticas en Elviña, Valencia do Sil y Armea, entre otras.

3. RANKING PREMIO EXTRAORDINARIO

A partir de la lista que acompaña la convocatoria, el alumno con una media más alta es Mario Ramos Soriano con un 8,755. Sin embargo, no constan en el listado los alumnos/as de la UdC y de la UVigo por lo que se va a esperar a contar con todas las medias de estos alumnos. No obstante, se decide por unanimidad otorgar el premio al alumno/a con la media más elevada del curso una vez se cuente con el listado final.

4. APROBACIÓN DE CAMBIO DE ÁREA PARA EL 50% DEL TIEMPO EN ASIGNATURAS DE CULTURA MATERIAL MEDIEVAL Y MODERNA Y TECNOLOGÍAS GEOESPACIALES

La coordinadora señala que nos hemos planteado cambiar a área externa el 50% de las materias “cultura material medieval y moderna” y “tecnologías geoespaciales” para que continúen siendo impartidas por Rebeca Blanco Rotea y José Costa que actualmente ya no forman parte de la USC. Se solicitaría el cambio de 10 horas de cada una de las materias para que fuesen impartidas por externos.

JC Sánchez Pardo pregunta si estamos a tiempo de realizar la solicitud y que nos respondan antes de comenzar el segundo semestre. Pilar Prieto cree que no habrá problemas con la solicitud y que contestarán antes de comenzar el Segundo semestre.

Se aprueba por unanimidad realizar la solicitud

5. RUEGOS Y PREGUNTAS

No hay.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 18:48 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 22 de NOVIEMBRE de 2021.

María Pilar Prieto Martínez

Adolfo Fernández Fernández

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

La Coordinadora

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 21 DE DICIEMBRE DE 2021

A las 13:00 horas del día 21 de diciembre de 2021 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Interuniversitaria del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Aprobación de TFM inscritos
4. Aprobación de fecha de defensa de TFM
5. Aprobación de tribunales de TFM
6. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, Susana Reboreda Morillo, José Carlos Sánchez Pardo, Juan Luís Montero Fenollós.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 22-11-2021)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa de que el premio extraordinario del curso pasado finalmente se ha concedido a Mario Ramos Soriano, por la USC, ya que solo se concede dentro de los matriculados de la USC. En la UVigo actualmente no se otorgan premios solo de máster, y tampoco se contempla en la totalidad del máster interuniversitario.

También informa de que se ha realizado un video para promocionar títulos de la USC. En las pasadas semanas se grabó a la coordinadora y en febrero se lanzará la promoción.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Se solicitó apertura de matrícula de segundo cuatrimestre por si algún alumno quiere matricularse solo de segunda mitad del master, tal y como ha sucedido con algún alumno de la UVigo.

Se recuerda que el 17 de enero comienzan las clases ya que se adelantaron para poder realizar las PAE en mayo.

Se da la bienvenida a la prof. Carmen Pérez Maestro, de la UVigo, que impartirá la materia de Arqueología Pública.

Se informa y se aprueba la aprobación de quinquenios de Guadalupe Jiménez Esquinas, que mandó la documentación adecuada en los últimos días. También se informa y aprueba la solicitud de quinquenios de José Carlos Sánchez Pardo.

Por último, se informa y aprueba la solicitud de cambio de PDA de parte de las materias de Cultura Material Medieval y Moderna y de Tecnologías Geospaciales en Arqueología, para que puedan impartirlas profesores de áreas externas (Rebeca Blanco Rotea y José M. Costa García).

3. APROBACION DE TFM INSCRITOS

Se aprueba la siguiente lista de 30 TFMs en la que hay 22 matriculados de este curso, y 8 de alumnos de cursos previos:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

MÁSTER EN ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE			
Curso	ALUMNO	TÍTULO	TITOR
21-22	Arribas Greciano, Vega	La actualidad de la arqueología industrial: el caso de la Mina de Valborraz	David González-Álvarez (Incipit)/Carlos Tejerizo García (Italia)
21-22	del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego	Territorio y ocupación del paisaje de la Alta Edad Media en la Sierra de Ávila	José Carlos Sánchez Pardo/Carlos Tejerizo García
21-22	Carrillo Gonzalvo, Sergi	El guerrero salvaje	Francisco Javier González García
21-22	Cea García, Catarina	La deriva de Circe desde la época homérica hasta el siglo IV en la Grecia clásica	Susana Reboreda Morillo (Uvigo)
Curso previo	Colmenero Feijoo, Lara	A través de Ovidio: la figura de Diana enfurecida	Fátima Díez Platas
21-22	Collazo Outeiral, Andrea	El zigurat: una arquitectura religiosa singular en la Antigua Mesopotamia	Juan Luis Montero Fenollós (UDC)
21-22	Díz Domínguez, Andrés	A "raia seca" nas terras de Monterrei entre a Idade Media e a Idade Moderna	Rebeca Blanco Rotea (Braga), Pastor Fábrega Álvarez (incipit)?
Curso previo	Gago Chorén, Laura	La metalurgia del Bronce Final en la Galicia centro-occidental	Xosé Lois Armada Pita (incipit)/Pau Sureda Torres(Incipit)
21-22	García Soto, Alejandro Pelayo	El análisis de la concepción de la constitución mixta romana a través de Cicerón	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
21-22	Garrués Rived, Paula	Análisis arqueométrico de los restos del mausoleo de Carmona	Olalla López Costas, Antonio Manuel Martínez Cortizas, Mohamed Traoré (Usc)
21-22	Gisbert López, María	Los espacios concentrarios de la España Franquista y la Alemania nazi. La arqueología como método para analizar el pasado oculto	David Barreiro Martínez (Incipit), Laura Muñoz-Encinar
21-22	González Sixto, María	La exclusividad femenina en el rito romano de la Bona Dea	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
21-22	Lage Socastro, Roberto	Caracterización tecno-tipológica de la industria lítica del yacimiento achelense de Gándaras de Budiño	Eduardo Méndez Quintás (Uvigo)
21-22	Mata Tourís, Tamara	Estudio de los contextos arqueológicos, arqueométrico aplicado a contextos funerarios, suelos y sedimentos de contextos arqueológicos	Olalla López Costas, Irene García Losquiño
21-22	Mier Mourino, Brandán	Santiago de la Iglesia, un pionero de la Arqueología en Galicia	Xosé-Lois Armada Pita (incipit)
21-22	Novo López, Ramón	Cambios y continuidades en los paisajes simbólicos de la parroquia de Sta. María de Pías (Ponteareas, Pontevedra): de la Edad del Hierro a nuestros días	David González-Álvarez (Incipit)
21-22	Ontsaló Sagastume, Ainhoa	Zugarramurdi, el "Pueblo de las Brujas": análisis del proceso de patrimonialización	David González-Álvarez/Cristina Sánchez Carretero (Incipit)
Curso previo	Paredes Dorribo, Tania	Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica	Susana Reboreda Morillo (Uvigo)
Curso previo	Pérez Reynoso, Fernando	La participación comunitaria en los museos arqueológicos de Galicia: evolución histórica, situación actual y propuestas de futuro	Xosé Lois Armada Pita/David Barreiro Martínez (incipit)
21-22	Piñeiro Soto, Manuel	El estudio arqueológico de la cerámica de época moderna y contemporánea en Galicia. Síntesis y estado de la cuestión	Pilar Prieto Martínez
21-22	Piñón Loureiro, Adrián	La religión egipcia en el libro II de Heródoto	Marco Virgilio García Quintela
21-22	Rey Sierra, Andrés	Los videojuegos como medio de representación del patrimonio histórico	Sirio Canós-Donnay (incipit)
Curso previo	Rodríguez Porto, Fátima	Las fosas del Franquismo en Galicia: estado de la cuestión y propuesta de actuación	Pau Sureda Torres, Alfredo González Ruibal (Incipit)
Curso previo	Rouco Pernas, Enrique	Revisión do patrimonio arqueolóxico de Xove e propostas de investigación, conservación e recuperación	Pilar Prieto Martínez/Mario César Vila (Tempos)
Curso previo	Salgado González, Raquel	Ocupación en Guidoiro Areoso: un rincón en la costa gallega para aproximarse a la prehistoria reciente	Antonio Martínez Cortizas/ Olalla López Costas
Curso previo	Sánchez Bergantiños, Inocencio Antonio	Dinámicas de incendio a escalas temporales amplias a través del estudio de microcarbones en la turbera de O Bocelo (Melide, Galicia)	Noemí Silva Sánchez Incipit)/Lourdes López Merino (Complutense Madrid)
21-22	Valcarce González, Germán Pablo	Nabia, Ataecina y Epona: Tres ejemplos de sincretismo en Hispania	Marco Virgilio García Quintela
21-22	Vilariño Salgueiro, Nerea	estudo de caso do celeiro do Castro de Astariz (Castrelo de Miño, Ourense)	Fermin Pérez Losada (Uvigo)
Curso previo	Wang, Sihan	Una revisión de la cerámica de la dinastía Han: técnicas, formas y decoración	Fátima Díez Platas
21-22	Ye, Yicheng	La cultura Liangzhu y el Neolítico en el Lago Tai (China): una aproximación desde la Arqueología del Paisaje	David González Álvarez (Incipit)

Igualmente se aprueban las tutorizaciones y cotutorizaciones de profesores de fuera de la USC

4. APROBACIÓN DE FECHA DE DEFENSA DE TFM

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

La coordinadora informa que la principal novedad es que los trabajos de la convocatoria de septiembre hay que depositarlos en julio. La defensa tiene que ser el 5 y 6 de septiembre, antes de que comiencen las clases. En todas las convocatorias la defensa podrá ser online.

Olalla López Costas comenta los posibles problemas de incompatibilidad con la fecha de matrícula del doctorado. F. Javier González García considera que esa cuestión no es problema de nuestra comisión, sino de que las comisiones de doctorado no se preocupan de estas incompatibilidades.

A continuación, se aprueba el siguiente calendario:

Calendario de TFM 2022	Convocatoria de Febrero	Convocatoria de Junio	Convocatoria de Septiembre
Presentación y DEPÓSITO	14 de febrero	23 de junio	22 de julio
Entrega de informe confidencial del tutor	17 de febrero	30 de junio	27 de julio
DEFENSA	24 febrero	6 de julio	5 y 6 de septiembre

5. APROBACION DE TRIBUNALES DE TFM

El profesor F. Javier González García comenta que la distribución de tribunales se ha hecho, como en años pasados, en base a temáticas similares, concentrando los trabajos de Historia Antigua en 2 tribunales, y luego combinando temas similares en 4 tribunales. Así son 6 tribunales con 5 trabajos por tribunal.

Se aprueban los siguientes tribunales:

TRIBUNAL 1

Presidente: Pedro López Barja
Vocal: Fco. Javier González
Secretaria: Fátima Díez Platas
Suplente: Manuel Villanueva Acuña

Trabajos

- Cea García, Catarina. La deriva de Circe desde la época homérica hasta el siglo IV en la Grecia clásica.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Collazo Outeiral, Andrea. El zigurat: una arquitectura religiosa singular en la Antigua Mesopotamia.
- Paredes Dorribo, Tania. Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica.
- Piñón Loureiro, Adrián. La religión egipcia en el libro II de Heródoto. Marco García Quintela.
- Valcarce González, Germán P. Nabia, Ataecina y Epona: Tres ejemplos de sincretismo en Hispania.

TRIBUNAL 2

Pres. Susana Reboreda Morillo
Vocal: Juan Luis Montero Fenollós
Secretario: Rubén Olmo López
Suplente: Mª Dolores Dopico Cainzos

Trabajos

- Carrillo Gonzalvo, Sergi. El guerrero salvaje.
- Colmenero Feijoo, Lara. A través de Ovidio: la figura de Diana Enfurecida.
- García Soto, Alejandro Pelayo. El análisis de la concepción de la constitución mixta romana a través de Cicerón.
- González Sixto, María. La exclusividad femenina en el rito romano de la Bona Dea.
- Wang, Sihan. Una revisión de la cerámica de la dinastía Han: técnicas, formas y decoración.

TRIBUNAL 3

Presidente: David Barreiro Martínez
Vocal: Pau Sureda Martínez
Secretaria: Olalla López Costas
Suplente: Antonio Martínez Cortizas

Trabajos

- Otsalo Sagastume, Ainhoa. Zugarramurdi, el "Pueblo de las Brujas": análisis del proceso de patrimonialización.
- Piñeiro Soto, Manuel. El estudio arqueológico de la cerámica de época moderna y contemporánea en Galicia. Síntesis y estado de la cuestión.
- Rey Sierra, Andrés. Los videojuegos como medio de representación del patrimonio histórico.
- Rouco Pernas, Enrique. Revisión do patrimonio arqueolóxico de Xove e propostas de investigación, conservación e recuperación.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Sánchez Bergantiños, Inocencio Antonio. Dinámicas de incendio a escalas temporales amplias a través del estudio de microcarbones en la turbera de O Bocelo (Melide, Galicia).

TRIBUNAL 4

Presidente: Fermín Pérez Losada
Vocal: Xose Lois Armada Pita
Secretario: José Carlos Sánchez Pardo
Suplente: Eduardo Méndez Quintás

Trabajos

- Diz Domínguez, Andrés. A "raia seca" nas terras de Monterrei entre a Idade Media e a Idade Moderna.
 - Gisbert López, María. Los espacios concentrarios de la España Franquista y la Alemania nazi. La arqueología como método para analizar el pasado oculto.
 - Novo López, Ramón. Cambios y continuidades en los paisajes simbólicos de la parroquia de Sta. María de Pías (Ponteareas, Pontevedra): de la Edad del Hierro a nuestros días.
- Rodríguez Porto, Fátima. Las fosas del Franquismo en Galicia: estado de la cuestión y propuesta de actuación.
 - Ye, Yicheng. La cultura Liangzhu y el Neolítico en el Lago Tai (China): una aproximación desde la Arqueología del Paisaje.

TRIBUNAL 5

Presidenta: Pilar Prieto Martínez
Vocal: Adolfo Fernández Fernández
Secretaria: Sirio Canós-Donnay
Suplente: Eduardo Corbelle Rico

Trabajos

- Arribas Greciano, Vega. La actualidad de la arqueología industrial: el caso de la Mina de Valborraz.
- Garrués Rived, Paula. Análisis arqueométrico de los restos del mausoleo de Carmona.
 - Lage Socastro, Roberto. Caracterización tecno-tipológica de la industria lítica del yacimiento achelense de Gándaras de Budiño.
 - Mata Tourís, Tamara. Restos humanos de contextos arqueológicos, arqueometría aplicada a contextos funerarios, suelos y sedimentos de contextos arqueológicos.
 - Salgado González, Raquel. Ocupación en Guidoiro Areoso: un rincón en la costa gallega para aproximarse a la prehistoria reciente.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

TRIBUNAL 6

Presidente: Ramón Fábregas Valcarce

Vocal: David González Álvarez

Secretario: Noemí Silva-Sánchez

Suplente: Andrés Currás Domínguez

Trabajos

- del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego. Territorio y ocupación del paisaje de la Alta Edad Media en la Sierra de Ávila.
- Gago Chorén, Laura. La metalurgia del Bronce Final en la Galicia centro-occidental.
 - Mier Mouriño, Brandán. Santiago de la Iglesia, un pionero de la Arqueología en Galicia.
- Pérez Reynoso Fernando. La participación comunitaria en los museos arqueológicos de Galicia: evolución histórica, situación actual y propuestas de futuro.
- Vilariño Salgueiro, Nerea. Celeiros castrexos e galaicorromanos na conca fluvial do Miño: estudo de caso do celeiro do Castro de Astariz (Castrelo de Miño, Ourense).

6. RUEGOS Y PREGUNTAS

Los representantes de alumnos preguntan por cambio de fecha de septiembre, ya que no les da tiempo a hacer el TFM. La coordinadora comenta que se ha pensado mucho esta decisión, que agosto no es lectivo y la experiencia muestra que no se gana tiempo real ya que los profesores están de vacaciones.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 14:06 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 21 de DICIEMBRE de 2021.

María Pilar Prieto Martínez

La Coordinadora

Adolfo Fernández Fernández

El Secretario

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 21 DE ENERO DE 2022

A las 10:00 horas del día 21 de enero de 2022 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Aprobación del PDA curso 2022-23
4. Aprobación de la oferta de PAE (instituciones, número de plazas y tutores)
5. Solicitud para la modificación de horas/clase en la asignatura de Paleoambiente y arqueología para el próximo curso
6. Ruegos y preguntas

Asistentes: Pilar Prieto Martínez, José Carlos Sánchez Pardo, Susana Reboreda Morillo, Juan Luis Montero Fenollós y Adolfo Fernández Fernández.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAIM 21-12-2021)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa de que ya se entregaron las solicitudes para los quinquenios aprobadas en la reunión previa.

También informa de que el video para promocionar el máster ya se ha realizado y pronto se lanzará la promoción.

Se está estudiando financiar el desplazamiento a las PAE del castro de Elviña con el dinero anual otorgado al máster desde el decanato. Se consultará con asuntos económicos si es viable por los plazos de apertura de la partida.

Se ha modificado uno de los títulos de TFM, concretamente el de Tamara Mata Mourís que queda de la siguiente forma: “Mujeres y barcos funerarios en época vikinga”.

3. APROBACION DE PDA CURSO 2022/23

Se aprueba la siguiente PDA con los siguientes cambios:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Centro responsable: [5075] Facultade de Xeografía e Historia																																						
Código	Nome	USC	Curso	Cte.	Conv.	I	Inclusión	Crtos.	Crets. In.	Crtos.	Área	Afinidad	A.C.	Dpto.	Total	Nos	Rep.	Alumnos				Horas				Grupos				Total Horas								
																		Expos.	Int. Lab.	Int. Sem.	Cl. in.	Tit.	Expos.	Int. Lab.	Int. Sem.	Cl. in.	Tit.	Lect. N.C.	Clin.	Tit.								
20	arte grega						20 - P5104 M03	ert a.1		0								0	0	0	0	0	0															
											465	3	-	213	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
											465	3	213	-	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
P51032	Arqueoloxía da paisaxe	[CSIC]	1	OP	2S	1	P51032 M02 - P5103 M02	Oferta.1		3,0	VOA				8	7	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0															
											P5103	3	-	21	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
											P5103	3	21	-	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
P51032	Cultura material medieval e moderna	[USC] Area externa (U Braga)	1	OP	2S	1	P51032 M02	Oferta.1		3,0	VOA				8	8	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0															
											033	3	-	219	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
											033	3	219	-	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
P51032	Arqueobotánica	[USC]	1	OP	1S	1	P51032 M02	Oferta.1		3,0	VOA				8	8	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0															
											240	3	-	211	-	-	-	0,0	0,0	3,0	0,0	1,5	0	1	1	1	0	1	3,00	0,00	1,5	0						
											240	3	211	-	-	-	-	0,0	0,0	3,0	0,0	1,5	0	1	1	1	0	1	3,00	0,00	1,5	0						
											695	3	-	219	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	1	1	1	0	1	0,00	0,00	0,0	0						
											695	3	219	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0	1	1	1	0	1	0,00	0,00	0,0	0						
											P5103	3	-	21	-	-	-	9,0	6,0	3,0	0,0	1,5	0	1	1	1	0	1	18,0	0,00	1,5	0						
											P5103	3	21	-	-	-	-	9,0	6,0	3,0	0,0	1,5	0	1	1	1	0	1	18,0	0,00	1,5	0						
P51032	Zoarqueoloxía	[UDC]	1	OP	2S	1	P51032 M02	Oferta.1		3,0	VOA				6	6	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0															
											P5103	3	-	21	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
											P5103	3	21	-	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
P51032	Epigrafía latina	[USC]	1	OP	2S	1	P51032 M03	Oferta.1		3,0	VOA				7	7	0	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0															
											445	3	-	219	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						
											445	3	219	-	-	-	-	9,0	6,0	6,0	0,0	3,0	0	1	1	1	0	1	21,0	0,00	3,0	0						

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

La coordinadora informa que, según instrucciones del SXPRA finalmente Samuel Nión, como contratado postdoctoral Margarita Salas no podrá impartir docencia mientras esté de estancia y por tanto la materia Legislación la impartirá José Carlos Sánchez Pardo.

4. APROBACIÓN DE OFERTA DE PAE

Se aprueba la siguiente oferta:

OFERTA PAE 2021-22. MASTER INTERUNIVERSITARIO EN ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

CONDICIONADOS POLA SITUACIÓN SANITARIA

ENTIDADE	PERFIL	Nº PRAZAS	CONVOCATORIA	TITOR PROFESIONAL	TITOR ACADÉMICO	OBSERVACIONES
Concello de Vilamartín de Valdeorras	Escavación arqueolóxica no xacemento tardorromano de Valencia do Sil. A formación incluíra non só escavación senon tratamento de materiais e complementarase con visitas formativas pola zona de Valdeorras e Casaio.	7	Primeira (Maio)	Enrique Álvarez Barreiro	José Carlos Sánchez Pardo	Proporcionarase aloxamento no novo albergue municipal de Vilamartín, transporte e manutención durante as 3 semanas.
Concello de A Coruña	Escavación arqueolóxica no castro de Elviña. A formación inclúe clases prácticas sobre distintos aspectos do traballo de campo arqueolóxico: fotografía, materiais, preparación de informes, etc.	12	Primeira (Maio)	Marco Rivas Nodar	F. Javier González García	Proporcionarase o desprazamento diario desde Santiago ata Elviña e volta.
Concello de Allariz	Escavación arqueolóxica no xacemento romano de Armeá. A formación inclúe clases prácticas sobre distintos aspectos do traballo de campo arqueolóxico.	8	Segunda (Xuño/Xullo)	Juan Antonio Seara Ferro	Adolfo Fernández Fernández	Aloxamento e manutención incluído
Museo de peregrinacións de Santiago de Compostela	Colaboración na catalogación, inventariado e fotografado de material arqueolóxico, a tal fin se lles explicará a metodoloxía de traballo do museo e aprenderán o manexo do programa informático de catalogación e documentación (DOMUS). Serán formados, basicamente, no coñecemento das funcións dos museos e a súa práctica cotiá tomando como referencia o Museo das Peregrinacións e de Santiago. Así mesmo, popiciaráse a súa participación, en momentos concretos, noutros traballos do museo -principalmente se teñen relación con fondos arqueolóxicos- co fin de que logren unha visión de conxunto do labor deste tipo de centros.	3	Preferencia pola primeira pero podería acoller 1 praza na segunda	Roberto Aneiros García	Fátima Díez Platas	Lugar das prácticas: Rúa San Miguel, 4. 15704- Santiago de Compostela

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Museo provincial de Lugo	Coñecer os fondos arqueolóxicos do MPL, contactar coa dinámica de traballo museística en relación co patrimonio arqueolóxico, observar e participar no modus operandi do tratamento de bens culturais, visualizar o traballo técnico realizado no museo, participar en tarefas de inventariado, clasificación e almacenaxe dos fondos devanditos, colaborar en actividades do departamento en función da programación temporal prevista para o mes de maio... etc.	2	1 praza na primeira (Maio) 1 praza na segunda (Xuño/Xullo)	Aurelia Balseiro García	Pedro López Barja de Quiroga	Lugar das prácticas: Praza da Soidade, s/n, 27001, Lugo
Museo do Pobo Galego de Santiago de Compostela	O estudiantado do máster de Arqueoloxía, con interese en facer prácticas no Museo do Pobo Galego (MPG), estará baixo a tutoría da persoa responsable das coleccións coa intención de contribuír á catalogación dos diferentes fondos de material arqueolóxico depositado no MPG.	1	Primeira ou segunda	Manuel Vilar Álvarez	José Carlos Sánchez Pardo	Lugar das prácticas: Costa de San Domingos, s/n, 15703 Santiago de Compostela, A Coruña
Museo arqueolóxico de San Antón	Inventario e catalogación de fondos arqueolóxicos do museo.	2	Primeira (Maio)	Ana Martínez Arenaz	José Carlos Sánchez Pardo	Localizado no Castelo de San Antón, na cidade de A Coruña
Data Gestión Cultural S.L.	Traballo con materiais arqueolóxicos prehistóricos	1	Primeira ou segunda	Andrea Serodio	M. Pilar Prieto Martínez	Domicilio social en Vigo

5. SOLICITUD PARA LA MODIFICACIÓN DE HORAS/CLASE EN LA ASIGNATURA DE PALEOAMBIENTE Y ARQUEOLOGÍA PARA EL PRÓXIMO CURSO

Desde la materia de Paleambiente se plantea modificar el tiempo de cada clase, ya que hora y media se les hace escaso para desarrollar las prácticas. En ese sentido la coordinadora, propone que las materias que lo deseen puedan cambiar a clases de 3 horas en la mitad de semanas de docencia. Francisco Javier González considera que no se debe hacer, ya que este tema ya se votó. David Barreiro manifiesta que puede ser positivo para la docencia si se estudia de forma global. Pedro López Barja indica que habría que escuchar a los alumnos. José Carlos Sánchez también se manifiesta de igual manera. Juan Luis Fenollós cree que no es lo ideal, pero en su caso utiliza ya clases de 3 horas debido a la dificultad de trasladarse desde Ferrol. La representante de los alumnos pide que, si se hace este cambio, sea de forma planificada y organizada. Finalmente se decide que se hará una encuesta para conocer cuantos docentes podrían estar interesados en el cambio.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

6. RUEGOS Y PREGUNTAS

Pedro López Barja señala que según las indicaciones del rectorado las reuniones del máster deberían ser presenciales, aunque se pueda utilizar MS Teams para aquellos que no están en Santiago. La coordinadora responde que se procurará atender a esta petición, siempre que las condiciones lo permitan

No habiendo más asuntos que tratar, a las 11:06 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redacto la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 21 de ENERO de 2022.

María Pilar Prieto Martínez
La Coordinadora

Adolfo Fernández Fernández
El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 31 DE MARZO DE 2022

A las 19:00 horas del día 31 de marzo de 2022 se reúnen en sesión ordinaria por medios telemáticos los miembros de la Comisión Académica Interuniversitaria del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación de actas precedentes
2. Informe de coordinación
3. Aprobación horarios curso 2022-23
4. Aprobación calendario exámenes curso 2022-23
5. Ruegos y preguntas

Asistentes: José Carlos Sánchez Pardo, Pilar Prieto, Susana Reboreda, Juan Luis Fenollós.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 21-01-2022)

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa de que se ha completado el informe anual del curso 20-21, que fue entregado el pasado 22 de marzo. Aunque en términos generales no han cambiado demasiadas cosas con respecto al informe del curso anterior, hay algunos aspectos a destacar: El número de matriculados se mantiene en 20 (el año previo eran 21); se mantiene la nota media de los que entran, en torno a un 6,5; el número de matriculados de la USC se reduce a un 35% siendo otro 10% extranjeros y un 55% del resto de España; han completado el máster un 79% lo que supone un descenso importante de un 15%, quizá debido a la COVID; en cambio la duración de la titulación es casi de 1,1 año cuando en años anteriores era un poco mayor el tiempo que necesitaban para acabar el master

También señala que las mejoras que se proponían en relación a las aulas virtuales ya se han resuelto, todos tienen ya acceso. Si bien es cierto que no a todos los estudiantes se les da acceso a todas las materias, se algo que en seguida lo resuelven desde el área ATIC.

También se ha actualizado el número de horas de docencia de profesorado del Incipit y la web se está actualizando regularmente.

Se realizó un cambio pequeño en las PAE ampliando 1 plaza en Santiago para dar cabida a todos los alumnos solicitantes, debido al bajo interés en el castro de Elviña ya que pasa a segunda convocatoria de PAE, y aun a día de hoy sigue sin fecha exacta.

3. APROBACION DE HORARIOS CURSO 2022/23

Los masters de la USC empiezan el 19 de septiembre al 22 de diciembre, para un total de 14 semanas. El segundo semestre va del 30 enero al 13 de mayo, pero seguramente, como en años anteriores, se solicite cambio para poder finalizar a fines de abril y así realizar en mayo las PAE. Concretamente se empezaría el 16 de enero y se acabaría el 28 de abril. Las PAE serían del 2 al 29 de mayo, en primera convocatoria, mientras que la segunda sería del 5 de junio al 15 de julio.

Con respecto a la encuesta sobre duración de clases: contestaron 11 estudiantes, y por parte de profesores hubo 27 (uno por cada asignatura). Entre los alumnos 3 prefieren clases de 1 hora y media y el resto prefieren que se adapten a necesidades de cada

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

materia. Entre los profesores 13 quieren tres horas, 11 desean clases de hora y media, y 3 una combinación de ambas.

En base a eso se elaboraron los horarios, explica la coordinadora.

Pedro López Barja manifiesta que está en contra de clases de 3 horas, ya que, si un alumno no puede asistir a una, el daño es mucho mayor que si pierde una clase de hora y media. Aunque entiende que hay circunstancias excepcionales, considera que para un docente es tentador un modelo de 3 horas por solucionar lo antes posible la docencia, pero no siempre está justificado y puede perjudicar al alumnado.

Olalla López Costas dice que en las clases de tres horas los alumnos no suelen faltar, o que vienen a lo que pueden y que, en todo caso, la ventaja de este modelo de 3 horas depende de la materia.

Susana Morillo ve lógico lo que dice Pedro, pero defiende que a los que vienen desde fuera de Santiago les va mejor el formato de 3 horas, o al menos volver a las 2 horas como inicialmente, o incluso dar alguna clase a través de Teams, porque es un coste grande el desplazamiento hasta Santiago. También sugiere que se consulte más a los alumnos sobre estos horarios.

Javier González dice que está de acuerdo con Pedro, y que en las materias de 3 horas la carga de 50 horas en casa del alumno se acumula en la mitad de tiempo, de modo que afecta al rendimiento en el resto de materias. Pide que al menos la evaluación se haga en las 14 semanas, no concentrada en siete. En general considera que el horario así da una sensación de falta de seriedad grande.

José Carlos Sánchez le responde que la carga sobre cada alumno en ese tiempo es la misma, el doble en una, pero a cambio no tiene carga de otra materia.

Pilar Prieto insiste en la diversidad de situaciones de cada materia, en que hay profesores de fuera, etc. Pedro López Barja lo entiende, pero recuerda que el objetivo es el mejor aprendizaje de los alumnos, y tiene miedo que algún alumno se asuste por esos horarios. Pide un proceso de reflexión general para el año que viene, pensando sobre todo en el bien de los alumnos.

Se aprueban los siguientes horarios:

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD

Horario curso 2022-2023

Granate: asignaturas obligatorias

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Verde: asignaturas optativas

Áreas y centros que imparten

Primer semestre: 19 de septiembre – 22 diciembre

Segundo semestre: 16 de enero (pendiente de solicitud y aprobación por la Secretaría Xeral) – 28 abril

PAE: 2 mayo-29 mayo // 1 junio-15 julio

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

SEMESTRE 1		CURSO 2022-2023					
	HORARIO	LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	VIERNES	
MAÑANA	09:00h-10:30h	<p>Iniciación á investigación en arqueoloxía e ciencias da antigüidade</p> <p>USC/Ant, Arq, Edaf</p> <p>Aula 15</p>	<p>Prospección arqueolóxica</p> <p>19 setembro-4 novembro (½ semestre)</p> <p>USC/Arq</p> <p>Aula 15</p>	<p>Historia das relixións antigas</p> <p>USC/Ant</p> <p>Aula 15</p>	<p>Patrimonio arqueolóxico e sociedade</p> <p>19 setembro-4 novembro (½ semestre)</p> <p>Incipit/CSIC</p> <p>Aula 15</p>	<p>Día reservado para saída de campo u outras actividades</p>	
	10:30h-12:00h	<p>Cultura material pre e protohistórica</p> <p>UVigo</p> <p>Incipit/CSIC</p> <p>Aula 15</p>	<p>Paleoambiente e arqueoloxía</p> <p>7 novembro-22 decembro (½ semestre)</p> <p>USC/Edaf</p> <p>USC/Arq</p> <p>Incipit/CSIC</p> <p>Aula 15</p>	<p>Fuentes literarias para a historia do mundo clásico</p> <p>USC/Ant</p> <p>UVigo</p> <p>Aula 15</p>	<p>Arqueobotánica</p> <p>7 novembro-22 decembro (½ semestre)</p> <p>Área Ext. (Univ Cantabria)</p> <p>USC/Edaf</p> <p>Incipit/CSIC</p> <p>Aula 1 (Labo)</p>		
	12:00-12:30		Descanso				
	12:30h-14:00h	<p>Cultura material romana e tardoantigua</p> <p>UVigo</p> <p>Horario de 12:00-13:30h</p>	<p>Excavación arqueolóxica</p> <p>UVigo</p> <p>Aula 15</p>	<p>Procesado e gestión da evidencia arqueolóxica</p> <p>USC/Arq</p> <p>Aula 1 (Labo)</p>	<p>La romanización en Occidente</p> <p>USC/Ant</p> <p>Aula 15</p>		

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

		Aula 15				
TARDE	15:30h-17:00h		Ocupación del territorio en el Noroeste peninsular USC /Preh Uvigo Aula 15	Historia antropológica del mundo antiguo USC/Ant Aula 15		

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

SEMESTRE 2		CURSO 2022-2023			
	HORARIO	LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES
MAÑANA	09h-10:30h		Epigrafía latina USC /Ant Aula 15	Historia da arte grega USC /Arte Aula 15	Día reservado para salida de campo u otras actividades, a partir del 9 de marzo
	10:30h-12:00h	Cultura material medieval moderna USC/Arq Aula 15	Legislación y gestión de la actividad arqueológica USC/Arq Aula 15	Tecnologías geoespaciales en arqueología 1, 8, 15, 22, miércoles, febrero (3h/clase) 23 y 24, jueves y viernes, febrero (5h/clase)	Arqueología de Mesopotamia 16 enero-3 marzo (½ semestre)
	12:00-12:30		Descanso		
	12:30h-14:00h	Etnoarqueología y arqueología experimental USC/Preh Uvigo Aula 15	Arqueología del paisaje Incipit/CSIC Aula 15	Área Ext. (Univ Salamanca) Arq, Ingen Aula 17	UDC Aula 15
TARDE	15:30h-18:30h	Zooarqueología 16 enero-3 marzo (½ semestre) UDC	Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología 16 enero-3 marzo (½ semestre)	Arqueología pública 16 enero-3 marzo (½ semestre) UVigo	Necrópolis y restos humanos 3h (semanas alternas en el semestre) 16 enero-28 abril

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

		Área Ext. (Univ León) Aula 1 (Labo)	UDC Aula 15	Aula 15	USC/Arq USC/Edaf Fac. Biología
--	--	--	----------------	---------	--------------------------------------

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos

4. APROBACIÓN DE CALENDARIO DE EXÁMENES CURSO 22-23

La coordinadora indica que, para el horario de exámenes, se sigue el horario de la USC, ajustando a 7 días cada convocatoria.

Se aprueba el siguiente calendario:

CALENDARIO DE EXÁMENES 2022-2023 - MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

Aprobado polo Consello de Goberno o día 9 de marzo de 2022

Datos de finalización de actas

Fin actas: 3 de febreiro 2022 1ª oportunidade, primeiro cadrimestre.

Fin actas: 16 de xuño en 1ª oportunidade, segundo cadrimestre.

Fin actas: 21 de xullo en 2ª oportunidade.

Primeiro cadrimestre

Asignaturas	PRIMERA OPORTUNIDAD (9-13 enero) (día - hora)	SEGUNDA OPORTUNIDAD (15-23 de junio) (día - hora)
Excavación Arqueológica	Día 9 - 9:00h-11:30h	Día 20 - 9:00h-11:30h

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Prospección Arqueolóxica	Día 9 - 11:30h-14:00h	Día 20 - 11:30h-14:00h
Paleoambiente y arqueología	Día 10 - 9:00h-11:30h	Día 21 - 9:00h-11:30h
Procesado y gestión de la evidencia arqueológica	Día 11 - 9:00h-11:30h	Día 22 - 11:30h-14:00h
Iniciación a la investigación en arqueología y ciencias de la Antigüedad	Día 11 - 11:30h-14:00h	Día 23 - 9:00h-11:30h
Patrimonio arqueológico y sociedad	Día 12 - 9:00h-11:30h	Día 19 - 11:30h-14:00h
Fuentes literarias para la historia del mundo clásico	Día 13 - 11:30h-14:00h	Día 15 - 9:00h-11:30h
Ocupación del territorio en el noroeste peninsular	Día 12 - 11:30h-14:00h	Día 15 - 11:30h-14:00h
Cultura material pre y protohistóricas	Día 9 - 16:30h-19:00h	Día 16 - 11:30h-14:00h
Cultura material romana y tardoantigua	Día 10 - 16:30h-19:00h	Día 22 - 9:00h-11:30h
Arqueobotánica	Día 10 - 11:30h-14:00h	Día 21 - 11:30h-14:00h
La romanización en Occidente	Día 11 - 16:30h-19:00h	Día 16 - 9:00h-11:30h
Historia antropológica del mundo antiguo	Día 12 - 16:30h-19:00h	Día 23 - 11:30h-14:00h
Historia de las religiones antiguas	Día 13 - 16:30h-19:00h	Día 19 - 9:00h-11:30h

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Segundo cadrimestre

Asignaturas	PRIMERA OPORTUNIDAD (6-12 junio) (día - hora)	SEGUNDA OPORTUNIDAD (3-10 julio) (día - hora)
Legislación y gestión de la actividad arqueológica	Día 6 - 9:00h-11:30h	Día 3 - 9:00h-11:30h
Arqueología pública	Día 6 - 11:30h-14:00h	Día 3 - 11:30h-14:00h
Etnoarqueología y arqueología experimental	Día 5 - 9:00h-11:30h	Día 6 - 9:00h-11:30h
Tecnologías geoespaciales en arqueología	Día 5 - 11:30h-14:00h	Día 6 - 11:30h-14:00h
Arqueología de Mesopotamia	Día 9 - 9:00h-11:30h	Día 7 - 9:00h-11:30h
Necrópolis y restos humanos	Día 9 - 11:30h-14:00h	Día 7 - 11:30h-14:00h
Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología	Día 7 - 9:00h-11:30h	Día 10 - 9:00h-11:30h
Zoarqueología	Día 7 - 11:30h-14:00h	Día 10 - 11:30h-14:00h
Epigrafía latina	Día 8 - 9:00h-11:30h	Día 4 - 9:00h-11:30h
Historia del arte griego	Día 8 - 11:30h-14:00h	Día 4 - 11:30h-14:00h
Cultura material medieval y moderna	Día 12 - 9:00h-11:30h	Día 5 - 11:30h-14:00h
Arqueología del paisaje	Día 12 - 11:30h-14:00h	Día 5 - 16:30h-19:00h

5. RUEGOS Y PREGUNTAS

Pedro López Barja recuerda en el compromiso que hizo la coordinadora en la reunión anterior de hacer las reuniones presenciales y que es algo indicado por el rectorado. Pilar Prieto dice que en este caso fue imposible cuadrar la reunión presencial ya que hubo que esperar a la aprobación de los horarios de grado.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 20:14 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redactó la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Ourense, a 31 de Marzo de 2022.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

María Pilar Prieto Martínez

Adolfo Fernández Fernández

La Coordinadora

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 5 DE MAYO DE 2022

A las 13:00 horas del día 31 de marzo de 2022 se reúnen en sesión ordinaria los miembros de la Comisión Académica Interuniversitaria del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación actas anteriores (documento adjunto)
2. Informe coordinación
3. Aprobación POD (documento adjunto)
4. Ruegos y preguntas

Asistentes: José Carlos Sánchez Pardo, Pilar Prieto Martínez, Susana Reboreda Morillo, Juan Luís Montero Fenollós y Adolfo Fernández Fernández.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 31-03-2022)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora informa que hubo que hacer un cambio en el horario de arqueobotánica por que la sala estaba ocupada en el horario propuesto y se ha solucionado con un cambio de horario.

Se asignaron aulas a los exámenes y se colgarán los datos en la web.

Se ha tramitado el pago a Rebeca Blanco de 300€ por las clases impartidas el curso pasado. Se le abona esta cantidad como seminario impartido.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Se está preparando la memoria del convenio con el Concello de Santiago y se enviará la próxima reunión para su aprobación en la CAIM. En relación con esto se realizaron salidas de campo, seminarios y una reunión con la asociación “Sta María de Fecha”, cuya presidenta impartió además una conferencia. Se contactó con el Concello de Santiago para ver si pueden limpiar el castro ya que cada vez presenta más vegetación.

La coordinadora indica que debemos pensar en una persona para la conferencia inaugural del próximo curso. La coordinadora propone contactar con Mª Cruz Berrocal que actualmente está en la Universidad de Cantabria.

Salió publicado en el DOG los criterios para solicitar la singularidad para los másteres y se podría optar a esta mención para evitar problemas con la matrícula. Pedro Barja señala que no parece necesario ya que tienen que pasar dos años con baja matrícula para que el máster peligre.

En relación a másters de excelencia, que sacó la Xunta el curso pasado, la USC optó por no presentarse. Este año, la USC indicó a los coordinadores que deberían presentarse a la convocatoria. Sin embargo, con los criterios publicados en el DOG, no podemos presentarnos por no cumplir algunos de estos requisitos necesarios.

3. APROBACIÓN POD (DOCUMENTO ADJUNTO)

La coordinadora informa que se ha enviado la propuesta del POD a los miembros de la CAIM. David Barreiro señala que hay alguna errata que se corregirá. PB indica que no puede haber más de 3 profesores por materia. En realidad, en las materias que hay más de 3 profesores es que se trata de docencia coordinada.

4. RUEGOS Y PREGUNTAS

No hay.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 13:55 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redactó la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Santiago, a 05 de mayo de 2022.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

María Pilar Prieto Martínez

José Carlos Sánchez Pardo

La Coordinadora

El Secretario

ACTA DE LA REUNIÓN ORDINARIA DE LA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DEL MÁSTER EN “ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD” CELEBRADA EL 2 DE JUNIO DE 2022

A las 11:30 horas del día 2 junio de 2022 se reúnen en sesión ordinaria los miembros de la Comisión Académica Local del Máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad para tratar el siguiente orden del día:

1. Aprobación actas anteriores (documento adjunto)
2. Informe coordinación
3. Aprobación programaciones 2022-23
4. Ruegos y preguntas

Asistentes: José Carlos Sánchez Pardo, Pilar Prieto Martínez, Juan L. Montero Fenollós y Adolfo Fernández Fernández.

1. APROBACIÓN DE ACTAS PRECEDENTES

Se aprueba por asentimiento (acta CAL 05-05-2022)

2. INFORME DE COORDINACIÓN

La coordinadora indica que la inauguración del master está programada para el 19 de septiembre; no habrá clase ese día, y se ha reservado la sala de profesores para las 13 horas. Se mandará la información a los alumnos y luego se actualizará la web. Ese día no será lectivo sino que las clases empiezan el día 20.

Para la inauguración del master se ha invitado a María de la Cruz Berrocal; aun no se sabe si será presencial u online. Hablará sobre el yacimiento colonial español de San Salvador en Taiwan, sería la misma semana de inauguración del curso. También recuerda que el cierre de actas es el día 17 de junio, es necesario enviar todas las notas antes.

3. APROBACIÓN PROGRAMACIONES CURSO 2022-23

Se aprueban por asentimiento

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

4. RUEGOS Y PREGUNTAS

No hay.

No habiendo más asuntos que tratar, a las 11:50 horas se da por concluida la reunión de la Comisión Académica Interuniversitaria, de la que como Secretario redactó la presente acta, que firmo con el Visto Bueno de la Coordinadora en Santiago, a 02 de junio de 2022.

María Pilar Prieto Martínez
La Coordinadora

Adolfo Fernández Fernández
El Secretario

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Máster Interuniversitario en
ARQUEOLOXÍA
e CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE

MEMORIA CONVENIO USC-CONCELLO DE SANTIAGO –
PEDRA CASTRO

MEMORIA DE ACTIVIDADES DEL AÑO 2021-22

M. PILAR PRIETO MARTÍNEZ

Coordinadora del Master

Facultade de Xeografía e Historia

Santiago de Compostela

7 septiembre de 2022

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

TABLA DE CONTENIDOS DE LA MEMORIA

1. INTRODUCCIÓN
2. SINTESIS DE LAS ACTIVIDADES DOCENTES
3. VALORACIÓN DE LAS ACTIVIDADES DOCENTES REALIZADAS EN CASTRO PEDRA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. INTRODUCCIÓN

En el master Interuniversitario de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad se desarrollaron varias actividades vinculadas con el *CONVENIO ENTRE O CONCELLO DE SANTIAGO DE COMPOSTELA E A UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA PARA O DESENVOLVEMENTO DE ACTIVIDADES DOCENTES EN ARQUEOLOXÍA EN PEDRA CASTRO, 15 de marzo de 2021*

Desenvolver actividades docentes anuais no marco do Máster Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade.

- *Financiar e xestionar os medios necesarios para a realización das actividades no xacemento.*
- *Realizar as intervencións arqueolóxicas de acordo co establecido na lei 5/2016, de 4 de maio, do patrimonio cultural de Galicia, no Decreto 199/97, do 10 de xullo polo que se regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia, no Plan xeral de ordenación municipal do Concello de Santiago de Compostela e en calquera outra normativa sectorial que sexa de aplicación pola natureza e lugar dos traballos.*
- *Presentar, para cada curso, o programa de actividades a realizar no castro así como a memoria de actividades executadas no xacemento.*
- *Levar a cabo, no ámbito local, actividades divulgativas asociadas ó xacemento.*
- *Prover das pólizas de seguro pertinentes tanto para os estudantes como os profesores implicados no proxecto, así como adoptar as medidas e medios de seguridade necesarios para a realización dos traballos de campo. No caso de escavación arqueolóxica, limitarse o acceso de persoas alleas á intervención ás áreas abertas, co fin de evitar posibles accidentes.*
- *Garantir, en todo momento, a integridade e protección do propio xacemento.*

Las actividades realizadas fueron de carácter docente, lo cual no implicó una intervención sobre el patrimonio arqueológico.

La actividad 1 fue una primera aproximación al yacimiento que permitió evaluar su potencial cara al desarrollo de una docencia no intrusiva y respetuosa con el yacimiento y la aldea de Fecha en todo momento. A partir de la actividad 2 entramos ya en las fechas del convenio. Así que se desarrollaron dos actividades en el curso 2020-2021, y 3 en el curso 2021-2022.

El transporte de los estudiantes al yacimiento de Pedra Castro fue financiado por la Universidad de Santiago de Compostela en la modalidad de práctica de campo.

El seguro escolar de los alumnos cubrió las prácticas de campo realizadas.

El profesorado que participó en las actividades son:

- Rebeca Blanco Rotea (curso 2020-2021, 2021-22)
- José M. Costa García (curso 2020-2021)
- Carmen Pérez Maestro (curso 2021-22)
- Mª Pilar Prieto Martínez (curso 2020-2021, 2021-22)
- Jose Carlos Sánchez Pardo (curso 2020-2021, 2021-22)
- Andrés Teira Brión (curso 2020-2021)

Un total de 5 materias incorporaron actividades docentes en Pedra Castro y entorno, que son las siguientes:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Prospección arqueolóxica (obligatoria, primer semestre)

Procesado y gestión de la evidencia arqueolóxica (obligatoria, primer semestre)

Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica (obligatoria, segundo semestre)

Cultura material medieval e moderna (optativa, segundo semestre)

Arqueología pública (optativa, segundo semestre)

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

2. SINTESIS DE LAS ACTIVIDADES DOCENTES

Durante el curso **2020-2021** fueron desarrolladas 3 actividades que son las siguientes:

Actividad 1. Primer cuatrimestre

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

Actividad 2. Segundo cuatrimestre

LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Actividad 3. Segundo cuatrimestre

ARQUEOLOGÍA PÚBLICA

Durante el curso **2021-2022** fueron desarrolladas 3 actividades que son las siguientes:

Actividad 1. Primer cuatrimestre

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

Actividad 2. Segundo cuatrimestre

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Actividad 3. Segundo cuatrimestre

ARQUEOLOGÍA PÚBLICA

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Curso 2020-2021

**ACTIVIDAD 1.
PRIMER CUATRIMESTRE**

MATERIAS:

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA

ARQUEOLÓGICA

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Datos requeridos

ASIGNATURA: PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

CÓDIGO: P5103101. Obligatoria

PROFESORES: José M. Costa García, Rebeca Blanco Rotea

ASIGNATURA

CÓDIGO: P5103103

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

Obligatoria

PROFESORA: Mª Pilar Prieto Martínez

PRACTICA DE CAMPO en Pedra Castro, 30/20/2020

N.º de alumnos que participaron

26

2. Descripción de la actividad realizada

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

Con anterioridad a la salida de campo propiamente dicha, el profesorado de la materia visitó el yacimiento con el objetivo de evaluar los accesos al mismo, planificar sobre el terreno el desarrollo de las prácticas identificando áreas de especial interés, y proceder a la recopilación de material gráfico que permitiese ampliar el dossier que debía entregarse al alumnado (en este contexto se llevó a cabo un levantamiento fotogramétrico del yacimiento de Pedra Castro y su entorno).

Durante la práctica de campo, el alumnado fue dividido en tres grupos operativos (A, B y C) que a lo largo de la mañana desarrollaron en Pedra Castro y su entorno distintas actividades de forma rotatoria con el cometido de formarlos en las siguientes competencias básicas:

- Identificación de estructuras arqueológicas a partir de la documentación existente (cartografía, toponimia) y mediante técnicas de teledetección (Fotografía aérea, LiDAR) atendiendo a las principales características definitorias de un castro de la Edad del Hierro.
- Identificación de estructuras (parapetos, fosos) y materiales arqueológicos sobre el terreno. Asimismo, se analizaron las distintas afecciones al yacimiento (antrópicas, naturales) en clave patrimonial.
- Registro de la evidencia arqueológica en campo:
 - Documental, empleándose fichas de registro diseñadas a tal efecto.
 - Gráfico, usándose cámara fotográfica, jalones y escalas, así como dibujándose croquis de algunas estructuras (plantas, alzados).
 - Georreferenciación mediante el uso de un GPS submétrico.

Dichos objetivos se enmarcan en el cometido general de la materia, que es poner a disposición del alumnado los conocimientos y recursos necesarios para llevar a cabo una prospección arqueológica y elaborar los documentos técnicos necesarios para realizar dicha actividad. Como resultado de la práctica, el alumnado generó un importante volumen de información textual y gráfica que serviría de base para la realización de un trabajo práctico evaluado con el 30% de la materia.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

El yacimiento de Pedra Castro en el momento de realizarse la salida de campo (octubre de 2020).

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

De forma complementaria a la materia de prospección arqueológica se realizó una aproximación al

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

registro de campo. Los estudiantes llevaron las fichas de campo correspondiente a prospección de conjuntos de materiales y piezas, y a través de la observación tomaron notas, ubicaron la cartografía, fotografiaron los conjuntos observados y describieron todo aquello que se correspondía con elementos muebles localizado en superficie.

Una vez realizado el trabajo de observación en campo, en laboratorio los estudiantes gestionaron la información textual y gráfica generada en campo y lo plasmaron en una ficha que entregaron como uno de los trabajos de curso a evaluar. Este trabajo puntuaba 1,5 sobre 10.

Este trabajo completaba la tarea solicitada en la asignatura de prospección arqueológica.

3. Alumnos participantes

26 alumnos estaban matriculados en ambas asignaturas, que son los siguientes:

Caldas Losada Verónica

Colmenero Feijoo Lara

Gago Chorén Laura

Gago Veiga Alba María

Gómez Duro Santiago

González Camino Rodrigo Antonio

González Fernández Eva

Li Juanshu

Martínez Ortiz Adrián

Méndez Otero Raúl

Montero Ferrer Pablo

Paredes Dorribo Tania

Pereira Costa Carmen

Pereira Gómez Mar

Pérez Reynoso Fernando Daniel

Ramos Soriano Mario

Rodríguez Botana Carlos Manuel

Rodríguez Porto Fátima

Rouco Pernas Enrique

Sánchez Bergantiños Inocencio Antonio

Segade García Alba

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Silva Ortiz Lorenzo

Vilariño Salguero, Nerea

Yáñez Vicente Luís

Ye Yicheng

Zheng Siyu

4. Los trabajos realizados

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

Cada uno de los tres grupos formados durante la salida de campo generó documentación de registro que, una vez digitalizada, se subió al repositorio digital de la universidad y al campus virtual de la materia con el objetivo de que todos los alumnos pudiesen realizar el trabajo práctico en las mismas condiciones.

A partir de esta información arqueológica desigual y de los materiales suministrados por el profesorado, debieron realizar individualmente un pequeño documento relacionado con la práctica prospectiva: un informe técnico con el que acompañar una notificación o actualización de yacimientos y que debería dirigirse a las administraciones competentes en materia de Patrimonio Arqueológico. Se trató de un texto breve, de unas 2000-3000 palabras, acompañado de un aparato gráfico abundante.

De este modo el profesorado tuvo ocasión de evaluar el aprovechamiento por parte del alumnado de los contenidos, recursos y técnicas adquiridos durante las aulas presenciales de la materia (teóricas y prácticas) en su aplicación a un caso de estudio real. Asimismo, la elaboración de informes técnicos constituye una excelente oportunidad para reforzar la formación y orientación del alumnado en contextos menos académicos y más orientados hacia la práctica profesional de la arqueología, una reclamación repetida a lo largo de los años por el alumnado de las distintas ediciones del Máster. Estas tareas permiten ahondar en las siguientes competencias:

- Capacidad de análisis de la información arqueológica en su conjunto.
- Estructuración de documentos técnicos.
- Expresión sintética de resultados utilizando un lenguaje formal y administrativo en combinación con un aparato gráfico representativo (planimetrías, fotografías, croquis).
- Manejo de bibliografía científica menos generalista y enfocada a casos de estudio concretos.
- Reflexión crítica constructiva sobre el trabajo propio individual y colectivo.

Teniendo en cuenta la diversa formación previa del alumnado o su diferente grado de experiencia con la práctica arqueológica, es de esperar en estos casos resultados desiguales o, cuanto menos, diferentes modos de afrontar los mismos problemas. La creación de grupos de trabajo durante la salida de campo y el análisis en las aulas de varios modelos de informes tuvo como cometido limar estas diferencias y sentar una misma base de partida para la realización de los trabajos. Sin embargo, debe destacarse que una mayor experiencia arqueológica previa no siempre se traduce en la elaboración de ejercicios más competentes, puesto que no es infrecuente encontrarse también con vicios adquiridos. La evaluación crítica de estos trabajos y la discusión de la misma con el alumnado permite corregir estos problemas a tiempo, identificar problemas generales y particulares. Independientemente de la calificación final (*la nota media ha sido de 7,35/10*), la elaboración y corrección de los trabajos ha supuesto siempre un aprendizaje para el alumnado en base a una experiencia personal de primera mano.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

Cada uno de los tres grupos de trabajo generaron información en fichas referentes a la cultura material mueble observada en campo.

Se realizaron tareas de identificación de materiales, localización, evaluación de distribución y adscripción cronológica.

Simulación de prospección intensiva selectiva realizada en la parte superior del castro

Se anexan las fichas utilizadas en la práctica

Ficha de Conjunto de Materiales de Campo

Ficha de Descripción de Conjunto de Materiales (Laboratorio)

Ficha de Valoración de Materiales (Laboratorio)

Ficha de Vaciado de Materiales (Laboratorio)

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Ficha de Conjunto de Materiales de Campo

Proyecto					
Código de proyecto		Código oficial		Informatizado fecha	
Nombre del proyecto		Código de empresa		Revisionado fecha	

Registro de piezas en prospección

Código:

Aparece en: (lugar donde aparece la pieza)

Autor/es: (persona que hace el hallazgo)

Vinculado a: (si la pieza aparece asociada a otra pieza o estructura)

Descripción del CM

Número de piezas (aproximación de las piezas que hay localizadas)

Relación entre recogida y muestra real (proporción del material recogido con relación al material visible)

Material acompañante (registro del material aparecido junto o mezclado con el material recogido y que se desecha por diversos motivos)

Dispersión del material (distribución del material registrado y el grado de concentración del mismo en la zona documentada)

Contextualización

Tipo de trabajo arqueológico realizado en el momento del hallazgo: (detallar la labor que se estaba realizando en el momento del hallazgo (en superficie, limpieza de perfiles, desbroce, etc.) y la fase de trabajo en la que se encontró (evaluación, excavación, etc.).)

Condiciones del hallazgo: (peculiaridades más significativas sobre la aparición o localización del conjunto de materiales)

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Relación con elementos no arqueológicos (posible vinculación con algún elemento no arqueológico natural, como ríos)

Relación con elementos artificiales arqueológicos: (posible vinculación con algún elemento artificial arqueológico, como campos de cultivo)

Otras observaciones

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Ficha de Descripción de Conjunto de Materiales (Laboratorio)

Proyecto	Topónimo
Código	Yacimiento
Nombre	Punto

CM (código)	SIGLA (de las piezas)	Fecha siglado	Fecha informatización	Descripción	Adscripción cultural
----------------	--------------------------	------------------	--------------------------	-------------	-------------------------

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Ficha de Valoración de Materiales (Laboratorio)

Proyecto					
Código de proyecto		Código oficial		Informatizado fecha	
Nombre del proyecto		Código de empresa		Revisionado fecha	

Valoración de materiales:

Código (Corresponde al registro alfanumérico de la pieza concreta dentro del proyecto)

Aparece en (Lugar geográfico dentro del proyecto en el que se encuentra la pieza)

Vinculado a (Referente a la asociación entre el conjunto de materiales y la/s estructura/s o unidad estratigráfica en la que se han encontrado, es decir, su contexto de aparición)

Autor/es (Persona encargada del registro en destino)

Fecha (Día, mes y año en el que se realiza dicha valoración)

CM englobados en la VM (conjuntos de materiales englobados en la misma valoración de materiales)

--

Descripción del CM (enumeración y descripción esquemática de los conjuntos de materiales englobados, partiendo de las fichas previamente realizadas de Conjuntos de Materiales, además de corregir y completar la información registrada en campo, se añade la información resultante de su estudio en gabinete).

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Resumen (Síntesis del conjunto de la información anterior)

Procedencia (Descripción detallada sobre el lugar donde se encontraron los conjuntos)

Depósito (Museo o lugar en el que está depositada la piezas o piezas. Referencia alfanumérica que se le asigna a la pieza o al conjunto de piezas, una vez estudiados y catalogados; junto a una explicación que lo acompañe)

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Ficha de Vaciado de Materiales (Laboratorio)

Proyecto					
Código de proyecto		Código oficial		Informatizado fecha	
Nombre del proyecto		Código de empresa		Revisionado fecha	

Descripción de CM de Vaciado:

Código (Corresponde al registro alfanumérico de la pieza concreta dentro del proyecto)

Aparece en (Lugar geográfico dentro del proyecto en el que se encuentra la pieza)

Vinculado a (Referente a la asociación entre el conjunto de materiales y la/s estructura/s o unidad estratigráfica en la que se han encontrado, es decir, su contexto de aparición)

Autor/es (Persona encargada del registro en destino)

Topónimo (Nombre del lugar geográfico donde se encuentran los restos arqueológicos)

Número de piezas (Cantidad de cultura material encontrada en el yacimiento)

Adscripción cultural (Relación entre la cultura material y un período cronológico/cultural determinado)

Descripción (Referida a la explicación total de lo hallado en el yacimiento, deteniéndose en cada uno de sus detalles y aspectos formales, cronológicos o del tipo que sea que conste en las fichas)

--

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Trabajo Arqueológico (Descripción detallada de las tareas arqueológicas llevadas a cabo durante su descubrimiento)

Bibliografía (Citar aquel material bibliográfico empleado para el estudio de la o las piezas correspondientes)

Depósito (Lugar donde está localizado el material, museo o propiedad particular. Referencia alfanumérica que se le asigna a la pieza o al conjunto de piezas, una vez estudiados y catalogados; junto a una explicación que lo acompañe)

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

PROGRAMACIONES DE LAS ASIGNATURAS

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

P5103101 - Prospección arqueolóxica (Módulo Xeral) - Curso 2020/2021

Obxectivos da materia

O obxectivo principal da materia é por a disposición do alumnado os coñecementos necesarios para valorar, deseñar e acometer un proxecto de prospección arqueolóxica. Nos últimos anos, asistimos a un crecente interese cara esta estratexia metodolóxica relacionado co desenvolvemento dunha arqueoloxía menos invasiva, e máis sensible ao uso das novas tecnoloxías e de corte territorial e paisaxístico. Nesta liña, estímase oportuno transmitir ao alumnado algúns fundamentos sobre tecnoloxías xeoespaciais e métodos de teledetección (GPS, Sistemas de información xeográfica —SIX—, fotografía aérea, imaxes satelitais, LiDAR, prospección xeofísica...), malia que estes contidos serán tratados con máis detalle na materia de Tecnoloxías Xeoespaciais en Arqueoloxía.

O obxectivo final é dotar aos alumnos/as dos coñecementos necesarios para a toma de decisións á hora de afrontar un proxecto destas características, é dicir; o deseño do proxecto, a elección dunha estratexia de prospección axeitada ao obxecto para estudar, a pertinencia dun enfoque multidisciplinar e multiescalar, o uso das tecnoloxías e ferramentas ao seu alcance, o deseño de documentación e a estratexia de representación e análise da información obtida.

Contidos

Os contidos teóricos distribúense en cinco temas impartidos ao longo de seis sesións (23/09-28/10):

1. Deseño e planificación da prospección arqueolóxica
 - 1.1. Introducción xeral
 - 1.2. Deseño do proxecto
 - 1.3. Introducción ás fontes de información (Inventarios e catálogos, toponimia, cartografía, imaxes aéreas, etc.)
2. Prospección superficial do terreo
 - 2.1. Estratexias de cobertura, batida e mostraxe
 - 2.1.1. Prospección extensiva
 - 2.1.2. Prospección intensiva
 - 2.1.3. Mostraxe
 - 2.2. Condicións de perceptibilidade do rexistro arqueolóxico
3. Obtención, documentación e representación da información
 - 3.1. Introducción ás Tecnoloxías da Información Xeográfica (TIX)
 - 3.1.1. Introducción aos Sistemas de Información Xeográfica (SIX)
 - 3.1.2. Fluxo de traballo, dispositivos e colectores de datos de campo
 - 3.2. Sistema de Posicionamento Global (GPS)
 - 3.3. Rexistro, documentación, análise e representación da información de campo
4. Introducción á Teledetección
 - 4.1. Conceptos xerais e ferramentas

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

4.2. Análise de imaxes. Imaxes satelitais e fotografía aérea.

4.3. Introducción á tecnoloxía LiDAR

4.4. O uso do dron (UAV/RPA) e a fotogrametría

5. Introducción á prospección xeofísica do subsolo

5.1. Fundamentos

5.2. Prospección Eléctrica

5.3. Prospección Magnética

5.4. Prospección con Xeorradar

Os contidos prácticos constarán de sete sesións na aula que desenvolverán a materia teórica impartida de xeito práctico —4 sesións (04/11-25/11)— coa axuda de casos de estudo reais —3 seminarios (02/12-16/12)—. As prácticas de campo equivalen a 2 sesións —3 horas— para realizar nunha única xornada en data por determinar no sitio arqueolóxico de Pedra Castro (Santiago de Compostela). Se non se obtivese financiación para estas últimas, substituiranse por outras prácticas complementarias nunha localización na que o alumnado poida desprazarse polos seus medios.

Bibliografía básica e complementaria

Básica

- Burillo, F. (Coord). 2004. Arqueología Espacial: Prospección. Arqueología Espacial 24-25. Teruel, Instituto de Estudios Turolenses.
- García Sanjuán, L. 2005. Introducción al reconocimiento y análisis arqueológico del territorio. Barcelona: Ariel.
- García Diez, M. & Zapata Peña, L. (Eds.). 2013. Métodos y técnicas de análisis y estudio en arqueología prehistórica: De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos: Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Ruiz Zapatero, G. 1996. La prospección de superficie en la arqueología española. Quaderns de prehistòria i arqueologia de Castelló (17): 7-20.

Complementaria

- Banning, E. B. 2002. Archaeological Survey. New York, Kluivert Academic.
- Bevan, B. W. 1998. Geophysical Exploration for Archaeology. An Introduction to Geophysical Exploration. Midwest Archaeological Centre Special Report 1.
- Bintliff, J.; Kuna, M. y Venclova, N (eds.). 2000. The future of Surface Artefact Survey in Europe. Sheffield, Sheffield University Press.
- Bewley, B.; Donoghue, D.; Gaffney, V.; van Leusen, M.; Wise, A. 1998 (Revised by Bewley, B. and Nirven, K. 2011). Aerial Survey for Archaeology. Guides to Good Practice. Archaeology Data Service / Digital Antiquity. London http://guides.archaeologydataservice.ac.uk/g2gp/AerialPht_Toc

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Corsi, C.; Slapšak, B.; Vermeulen, F. (2013): Good Practice in Archaeological Diagnostics. Non-invasive Survey of Complex Archaeological Sites. Cham: Springer.
- Doneus, M.; Briese, C.; Fera, M.; Janner, M. 2008. Archaeological prospection of forested areas using full-waveform airborne laser scanning. Journal of Archaeological Science. V 35, 4. 882-893.
- Gillings, M.; Hacigüzeller, P. y Lock, G. (2020): Archaeological Spatial Analysis: A Methodological Guide. Oxon-New York: Routledge.
- Opitz, R. & Cowley, D. (2013): Interpreting Archaeological Topography: Lasers, 3D Data, Observation, Visualisation and Applications. Oxford: Oxbow.
- Orejas, A. 1998. El estudio del paisaje. Visiones desde la Arqueología, Arqueologías del Paisaje. Actas del Coloquio Celebrado en Teruel (Septiembre 1998). Arqueología Espacial 19-20. Teruel, Instituto de Estudios Turoleses.
- Verhagen, P.; Borsboom, A. 2009. The design of effective and efficient trial trenching strategies for discovering archaeological sites. Journal of Archaeological Science. V 36, 8. 1807-1815.
- Wheatley, D. y Gillings, M. 2002. Spatial Technology and Archaeology. The Archaeological Application of GIS. London, Taylor and Francis.
- White, G. G. y King, T. F. 2007. The Archaeological Survey Manual. Left Coast Press.

Competencias

Básicas:

(CB-1) Que os estudantes demostren unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados con devandito campo;

(CB-2) Que os estudantes demostren a capacidade de concibir, deseñar, poñer en práctica e adoptar un proceso substancial de investigación con seriedade académica;

(CB-3) Que o estudantado teña a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos;(CB-4) Que os estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas;

(CB-5) Que os estudantes saiban comunicarse cos seus colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral achega das súas áreas de coñecemento.

Específicas:

(CE-2) Preparación e redacción de informes históricos e arqueolóxicos.

(CE-4) Asesoramento en planes directores, planes especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

(CE-5) Xestión cultural.

(CE-6) Dirección de actividades de prospección e de escavación arqueolóxica.

Transversais:

(CT-1) Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatória do alumno sobre os seus contidos.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

(CT-2) Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros nas toma de decisións.

(CT-3) Potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

As actividades docentes na aula combinan a impartición de nocións teóricas e prácticas. As clases teóricas dedícanse a impartir os fundamentos necesarios sobre o deseño de metodoloxías de prospección. As sesións prácticas na aula reforzarán estes contidos mediante diferentes casos de estudo e tarefas que o alumnado deberá desenvolver. Os seminarios introducen ao alumnado casos de estudos reais nos que foi preciso desenvolver metodoloxías multidisciplinares innovadoras para o estudo de diferentes paisaxes arqueolóxicas, mais tendo como ferramenta principal de identificación e estudo de sitios a prospección arqueolóxica.

A práctica de campo realizarase soamente se é posible obter financiación (e conxuntamente con outras materias do Máster). Dedicarase á recollida de datos e documentación de entidades arqueolóxicas e patrimoniais tanto no sitio de Pedra Castro (Santiago de Compostela), como na súa contorna. Usaranse colectores de datos electrónicos, GPS e outras tecnoloxías. A práctica de campo desenvolverase un xoves ou venres, nunha data acordada co alumnado, no caso de que non sexa posible realizala en horario de clase.

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da mesma, colgándose nela recursos útiles ao estudantado e como plataforma para a entrega de traballos e tarefas varias.

No caso de non fose posible a presencialidade por mor da emerxencia sanitaria, manterase o uso da aula virtual e as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

Sistema de avaliación

A avaliación será continua mediante o seguimento do traballo do alumnado na aula, os seminarios e as titorías, así como na entrega e/ou exposición dos traballos.

- Ata un 40% da nota corresponderase coa entrega de tarefas relacionadas coa materia explicada durante as primeiras 6 sesións. O profesor determinará, de acordo co caso, se estas tarefas son individuais ou grupais.
- Outro 30% corresponde coas prácticas de prospección realizadas durante a visita de campo ao sitio de Pedra Castro —ou exercicios similares no caso de non poder realizarse a visita—. Estas tarefas serán realizadas en grupos aleatorios.
- O 30% restante da nota con pequenos cuestionarios de control individual para realizar no campus virtual e relacionados cos seminarios impartidos nas aulas.

Na segunda convocatoria, de xullo, o alumnado terá que realizar o mesmo tipo de probas efectuadas a longo do curso para a avaliación continua.

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumno cos mesmos criterios aplicados á docencia presencial.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Sistema de calificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 de 5 de setembro; BOE 18 de setembro). É preciso obter unha puntuación mínima de 4 en cada unha das partes sinaladas para a realización da media final.

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: “A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes”.

Tempo de estudo e traballo persoal

ACTIVIDADES PRESENCIAIS (HORAS PRESENCIAIS DO ALUMNO)

Clases maxistras: 9

Clases prácticas: 6

Seminarios: 4,5

Visitas, saídas: 3

Titorías: 1,5

Avaliación: 1

TOTAL PARA 3 CRÉDITOS ECTS 25

TRABALLO DO ALUMNO (HORAS DE TRABALLO DO ALUMNO)

Estudio autónomo (individual o en grupo): 10

Lecturas recomendadas: 10

Preparación do traballo: 26

Outras tarefas asignadas por el profesor: 4

TOTAL PARA 3 CRÉDITOS ECTS: 50

Recomendacións para o estudo da materia

Recoméndase a asistencia a clases e utilizar o tempo de titorías para realizar consultas sobre bibliografía e dúbidas sobre outras cuestións que teñan que ver coa materia e a elaboración dos traballos prácticos.

O alumnado debe coñecer o uso básico de paquetes ofimáticos xerais —como Microsoft Office ou Libre Office—. De igual xeito, debe familiarizarse co Campus Virtual da USC e co software colaborativo estándar da mesma, Microsoft Teams.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

P5103103 - Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica (Módulo Xeral) - Curso 2020/2021

Obxectivos da materia

Esta materia ten como obxectivo formar ao alumno na xestión íntegra dos materiais mobles documentados en calquera tipo de actividade arqueolóxica, que a grandes liñas podemos categorizar en prospección e escavación. Esta xestión implica:

- Aprender os protocolos de rexistro, tratamento, identificación preliminar e estudo de 'mínimos' ou realización dun inventario básico da materiais cara á realización dunha memoria técnica.
- Coñecer os recursos básicos necesarios para realizar un rexistro gráfico dos materiais (fotografado e debuxo de diferentes tipos) e a introdución á aplicación de técnicas dixitais para a representación dos obxectos (fotogrametría).
- Adestrarse na construción e o manexo de bases de datos e manipulación de información a través delas.
- Formarse en tarefas de almacenamento da materiais cara ao seu estudo e/ou devolución ao museo, e almacenamento da información textual e gráfica xerada coa xestión dos materiais.

Contidos

Os contidos teóricos distribúense en 6 temas que se corresponden con 6 clases:

- T1. Rexistro e protocolos de recuperación e conservación preventiva da evidencia arqueolóxica.
- T2. Xestión da evidencia arqueolóxica desde a súa recepción ata a entrega no museo. Lexislación, tratamento, procesado, almacenamento, entrega e depósito.
- T3. Sistemas de clasificación básicos: Tipoloxía e cadea operativa
- T4. Representación gráfica de materiais arqueolóxicos,
- T5. Xestión da información, uso de bases de datos.
- T6. Arqueoloxía e arqueometría

Desenvolveranse 5 prácticas que se corresponden con 7 clases:

- P1. Identificación básica de pezas, tratamento e procesado de materiais de diverso tipo (pezas e mostras)
- P2. Debuxo de materiais
- P3. Fotografado de materiais
- P4. Procesado e xestión da información
- P5. Lectura dun artigo e exposición
- P6. Deseño de memoria, apartado de materiais

Co material resultante elaborado nas prácticas entregarase un dossier que será avaliado.

Realizaranse dúas prácticas de campo que complementan as clases teóricas e interactivas, que se corresponden con 3 clases:

- PC1: Realizarase unha práctica de campo ao xacemento de Pedra Castro, no caso de que se consiga o orzamento solicitado. A práctica de campo desenvolverase un venres, no caso que non sexa posible realizala en horario de clase.
- PC2: Visita á RiAIDT, Campus Vida, USC, realizarase en horario de clase.

Bibliografía básica e complementaria

- ARIAS VILAS, F. (1999). Sitios musealizados y museos de sitio: notas sobre dos modos de utilización del patrimonio arqueológico. Museo. Revista de la Asociación Profesional de Museólogos de España, 4: 39-51.
- BAENA, J.; CUARTERO, F. (2006). Más allá de la tipología lítica: lectura diacrítica y experimentación como

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- claves para la reconstrucción del proceso tecnológico, *Miscelánea en homenaje a Victoria Cabrera*. Zona Arqueológica, 7. Vol I: 144-161.
- BAGOT FRANÇOIS (1999). Dibujo Arqueológico. La cerámica: normas para la representación de las formas y decoraciones de las vasijas. Centro de Estudios Mexicanos y Centroamericanos. Colección Trace.
- BENITO ÁLVAREZ, J.M. (2007). Dibujo digital del material lítico prehistórico. Consejos básicos para mejorar la cualificación profesional en Prehistoria y Arqueología. *Arqueoweb*. Revista sobre Arqueología en Internet 9 (1). http://www.ucm.es/info/arqueoweb/numero9_1/conjunto9_1.htm.
- BERNAL CASASOLA, D.; RIBERA I. LACOMBA (eds. Científicos). (2008). Cerámicas hispanorromanas. Un estado de la cuestión. XXVI Congreso Internacional de la Asociación Rei Cretariae Romanae Fautores. Cádiz. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz.
- CABALLERO, L.; MATEOS, P.; RETUERCE, M. (2003). Cerámicas tardorromanas y altomedievales en la península Ibérica. Ruptura y continuidad (II Simposio de Arqueología, Mérida 2001). Madrid: CSIC.
- CALVO TRIAS, M. (2002) Útiles líticos prehistóricos. Forma función y uso. *Ariel Prehistoria*. Barcelona.
- COBAS FERNÁNDEZ, M.I.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (2003). La cadena tecnológica operativa como herramienta teórica y metodológica. Una perspectiva desde los planteamientos de la Arqueología del Paisaje. *Cuadernos de Estudios Gallegos*, XLVIII: 1-19.
- COBAS FERNÁNDEZ, M.I.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (1998). Criterios y Convenciones para la Gestión y el Tratamiento de la Cultura Material Mueble. Capa 7. Santiago: Grupo de Investigación en Arqueología del Paisaje.
- COBAS FERNÁNDEZ, M.I.; GONZÁLEZ PÉREZ, C.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (1996). La Base de Datos Potes: un ejemplo de sistematización para el estudio de cerámica. *Boletín Informativo del Instituto Andaluz de Patrimonio*, 13: 64-7. Sevilla.
- COMENDADOR REY, B. (1998). Los inicios de la metalurgia en en el Noroeste de la Península Ibérica. *Brigantium* 11.
- COLL CONESA, J. (Coord.) (2011). Manual de cerámica medieval y moderna. Museo Arqueológico Regional de la Comunidad Autónoma de Madrid. Madrid.
- CONGRESOS IBÉRICOS DE ARQUEOMETRÍA. Actas descargables.
- DECRETO 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia. *Diario Oficial de Galicia*, nº 150, 6 de agosto de 1997.
- DOMÍNGUEZ-BELLA, S, RAMOS, J., GUTIÉRREZ, J.M., LÓPEZ, PÉREZ, M. (Eds.) (2010). *Minerales y Rocas en las sociedades de la Prehistoria*. Grupo de Investigación HUM-440. Universidad de Cádiz.
- FÁBREGAS VALCARCE, R.; FUENTE ANDRÉS, F. de la (1988). Aproximación a la cultura material del megalitismo gallego: la industria lítica pulimentada y el material cerámico. *Arqueohistorica* 2. Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas.
- GARCÍA HERAS, M.; OLAETXEA, C. (1992). Métodos y análisis para la caracterización de cerámicas arqueológicas. Estado actual de la investigación en España”, *Archivo Español de Arqueología*, 65: 263-289.
- IFA, Institute of Field Archaeologists (1991). *The Institute of Field Archaeologists; Guidelines for Finds Work*. Birmingham: The Institut of Field Archaeologists. <http://www.archaeologists.net/codes/ifa>.
- INIZAN, M.-L., REDURON, M.; ROCHE, H.; TIXIER, J. (1995). *Technologie de la pierre taillée*. T.4. Technologie de la pierre taillée. CREP, Meudon (France).
- IRUJO RUÍZ, D.J.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (2005). Aplicaciones del 3D en cerámica prehistórica de contextos arqueológicos gallegos: Un estudio sobre percepción visual. *ArqueoWeb*, 7 (2). Universidad Complutense de

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Madrid.

LEI 5/2016, de 4 de mayo, del Patrimonio Cultural de Galicia (DOG, 16/05/2016; BOE, 18/06/2016).

LEMONNIER, P. (1991). *Technological choices. Transformation in material cultures since the Neolithic.*

Londres: Ed. Routledge.

MANNONI, T.; GIANNICHEDA, E. (2004). *Arqueología de la producción.* Barcelona: Ariel Prehistoria (1st ed. 1996, Torino).

MANSILLA CASTAÑO, A.M. (2005). Las postales: ¿un instrumento de divulgación del patrimonio arqueológico? PASOS. *Revista de Turismo y Patrimonio Cultural [en línea]* 2005, 3 (Diciembre) : [Fecha de consulta: 13 de junio de 2014] Disponible en: <http://redalyc.org/articulo.oa?id=88130204> ISSN 1695-7121.

MARTÍN LERMA, I. (2008). Análisis microscópico de la industria lítica: la traceología. *Panta Rei* III. 2ª época, 15-25.

MERINO, J. M. (1994). *Tipología lítica.* San Sebastián: Munibe, suplemento nº 9.

MOHEN, J.P. (1992). *Metalurgia Prehistórica. Introducción a la Paleometalurgia.* Editorial Masson, S.A. París.

MONTERO RUIZ, I. (Coord.) (2011). *Manual de Arqueometalurgia.* Museo Arqueológico Regional de la Comunidad Autónoma de Madrid. Madrid.

MONTERO, I.; GARCÍA, M.; LÓPEZ-ROMERO, E. (2007). Arqueometría: Cambios y tendencias actuales. *Trabajos De Prehistoria* 64 (1): 23-40.

MORENO MARTÍN, A.; QUIXAL SANTOS, D. (2012-2013). Bordes, bases e informes: El dibujo arqueológico de material cerámico y la fotografía digital. *Arqueoweb. Revista sobre Arqueología en Internet* 14,: 178-21.

MUSEUM OF LONDON. (1996). *Guidelines for the preparation of archaeological archives to be deposited with the Museum of London.* Museum of London. London.

<http://www.museumoflondon.org.uk/Collections-Research/LAARC/DeposResource/>.

ORTON, C.; TYERS, P.; VINCE, A. 1997. *La cerámica en Arqueología.* Barcelona: Crítica.

PARCERO OUBIÑA, C.; MÉNDEZ FERNÁNDEZ, F.; BLANCO ROTEVA, R. (1999). El registro de la información en intervenciones arqueológicas. *CAPA (Criterios y Convenciones en Arqueología del Paisaje)*, 9. Santiago de Compostela.

PORTO TENREIRO, Y. (2000). Medidas urgentes de conservación en intervenciones arqueológicas. *CAPA (Criterios y Convenciones en Arqueología del Paisaje)*, 13. Santiago de Compostela.

PRIETO-MARTÍNEZ M. P.; CRIADO-BOADO F. (coords.) (2010). *Reconstruyendo la historia de la comarca del Ulla-Deza (Galicia, España). Escenarios arqueológicos del pasado.* *Traballos de Arqueoloxía e Patrimonio* 41. Closas-Orcoyen S.L., Madrid.

PRIETO MARTÍNEZ, M. P.; LANTES SUÁREZ; O.; VÁZQUEZ LIZ, P.; MARTÍNEZ CORTIZAS, A. 2010. La cerámica de dos túmulos de Roza das Aveas (Outeiro de Rey, Lugo): Un estudio diacrónico del estilo y la composición. *BSAA arqueología (Boletín del Seminario de Arte y Arqueología)* LXXVI: 27-61.

PRIETO MARTÍNEZ, M.P., SALANOVA, L. (Coords.) (2011). *Las Comunidades Campaniformes en Galicia. Cambios sociales en el III y II milenios BC en el NW de la Península Ibérica.* Diputación de Pontevedra, Pontevedra.

ROCA ROUMENS, M.; FERNÁNDEZ GARCÍA, M.I. (coords.). (2005). *Introducción al estudio de la cerámica romana. Una breve guía de referencia.* Málaga. Universidad de Málaga.

SCIALLANO, M.; SIBELLA, P. (1991). *Amphores. Comment les identifier?* La Calade: Édisud.

TERRADAS, X., PARPA, A.; PLANA C. (eds.) (1992). *Tecnología y cadenas operativas líticas.* Reunión

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

internacional, 15-18 enero 1991. Treballs d'Arqueologia 1. Bellaterra, Barcelona.

WHITTAKER, J.C. (1994). Flintknapping. Making & Understanding stone tools. University of Texas Press

<http://nautarch.tamu.edu/CRL/conservationmanual/>

Competencias

COMPETENCIAS BÁSICAS:

Que os estudantes adquiran

(CB-1) Que os estudantes posúan coñecementos susceptibles de ser orixinais e por tanto útiles para o desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.

(CB-2) Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos en contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.

(CB-3) Que os estudantes teñan a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.

(CB-4) Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e as razóns que as sustentan) a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.

(CB-5) Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que permitan continuar o estudo dun modo en boa medida autónomo.

COMPETENCIAS XERAIS:

(CG-4) Que os estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas.

(CG-5) Que os estudantes saiban comunicarse con colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral acerca das súas áreas de coñecemento.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

(CE-1) Que os estudantes sexan capaces de preparar e redactar informes históricos e arqueolóxicos, adaptándose ao tipo de actividade que se desenvolva.

(CE-2) Que os estudantes sexan capaces de colaborar na xestión de coleccións e museos.

(CE-3) Que os estudantes sexan capaces de levar a cabo tarefas de colaboración e de asesoramento en plans directores, plans especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

(CE-4) Que os estudantes sexan capaces de participar activamente na organización de tarefas de xestión cultural.

(CE-5) Que os estudantes adquiran as capacidades necesarias para dirixir actividades de campo, de prospección e de escavación arqueolóxica e de tratamento e estudo de materiais e mostras.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

(CT-1) Que os estudantes aprendan a utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatoria do alumno sobre os seus contidos.

(CT-2) Que os estudantes saiban xestionar de forma excelente o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros na toma de decisións.

(CT-3) Que os estudantes aprendan a potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Metodoloxía da ensinanza

- Nas clases teóricas, expoñeranse os contidos básicos da materia. Utilizarase como apoio a exposición visual e gráfica do power- point e achegaranse lecturas complementarias que o alumno terá que realizar.
- Nas clases prácticas e seminarios e nas prácticas de campo o alumno achegarase ás diferentes fases na xestión dos materiais e da documentación que xeran, desde a súa recuperación ata a súa posterior entrega aos organismos correspondentes. Aprenderá o procedemento para seguir con cada tipo de materiais, a realización dunha descrición básica, a súa representación gráfica e como debe realizar o almacenamento dos materiais e da información.
- O estudante deberá ler un traballo que se lle asigne a principios de curso e deberá entregar unha síntese e realizar unha exposición de 5 minutos.
- Realizaranse titorías sempre que o alumnado requírao para resolver calquera tipo de dúbidas que poidan xurdir ao longo do curso.
- Desenvolveranse dúas prácticas de campo, unha delas consistirá en ir a un xacemento Pedra Castro, localizada no Concello de Santiago e a outra será unha visita aos laboratorios da USC no Campus Vida (RiAIDT-CACTUS).

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da materia, colgándose materiais útiles aos estudantes.

No caso de non fose posible a presencialidade por mor da emerxencia sanitaria, manteríase o uso da aula virtual, e ademais, as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

Desenvolverase unha estratexia de avaliación continua na que se valorarán os seguintes aspectos da materia:

- Realizarase unha proba tipo test dos temas teóricos: 2 puntos sobre 10.
- Asistencia: 0,5 puntos sobre 10.
- Cada práctica será de desenvolvemento individual. 1 punto sobre 10 (6 puntos en total), valorarase a participación (0,2 por punto).
- Prácticas de campo: O seu desenvolvemento será en grupo. Valorarase nun total de 1,5 puntos.

Na segunda convocatoria, de xullo, o alumno terá que realizar o mesmo tipo de probas que se realizaron ao longo do curso para a avaliación continua.

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumno cos mesmos criterios que os aplicados á docencia que se imparte nese intre (presencial, semipresencial ou non presencial).

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 do 5 de setembro; BOE 18 de setembro).

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: "A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras,

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes”.

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

- Clase maxistral: 9 horas.
- Clases prácticas e seminarios: 10,5 horas
- Exposición de traballos: 1,5 horas
- Prácticas de campo (xacemento de Pedra Castro, RiAIDT): 3 horas
- Avaliación: 1 hora

TOTAL PARA 3 ECTS, TOTAL 25 h

Ademais da asistencia a clase, o alumnado debe desenvolver outras actividades que axuden a mellorar e completar a súa formación.

- Lectura recomendada, actividades de biblioteca: 12 horas
- Preparación de presentacións orais, debates: 4 horas
- Estudo autónomo individual ou en grupo: 30 horas
- Outras tarefas asignadas polo profesor: 4 horas

TOTAL 50 h

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia a clase ademáis de ser obrigatoria, é recomendable.

Observacións

O estudante debe coñecer o manexo básico de paquetes ofimáticos xenerais, por exemplo, Libre Office ou Microsoft Office.

Así mesmo, e en caso que a docencia non puidese ser presencial, os estudantes deben saber manexar programas colaborativos estándares, como Microsoft Teams, o programa oficial da USC, dispoñible gratuitamente no repositorio da USC.

Ademais, recoméndase comprar a principios de curso dúas ferramentas para debuxar: un pé de rei ou calibre, e un conformador metálico, tamén chamado peite perfilador ou pé de fontaneiro. Daranse instrucións respecto diso o día da presentación.

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

Curso 2020-2021

**ACTIVIDAD 2.
SEGUNDO CUATRIMESTRE**

MATERIAS:

**LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE
ARQUEOLÓXICA**

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Datos requeridos

ASIGNATURA: LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA

CÓDIGO: [P5103106] [2020/2021]

Obligatoria

PROFESORES: Rebeca Blanco-Rotea, José M. Costa-García

ASIGNATURA: CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

CÓDIGO: [P5103222] [2020/2021]

Optativa

PROFESORES: Pilar Prieto Martínez, Rebeca Blanco-Rotea, José Carlos Sánchez Pardo

PRACTICA DE CAMPO en Pedra Castro, 08-04-2021

N.º de alumnos que participaron

26

2. Descripción de la actividad realizada

LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA

Breve descripción de la actividad:

La materia en la que se enmarca esta práctica se centró en que el alumnado se aproxime a las fuentes del Derecho y de la normativa que regula la gestión patrimonial y arqueológica como herramienta para el desarrollo futuro de su actividad profesional, de manera que les permita conocer los principales hitos de la legislación internacional, estatal y autonómica en cuanto a Patrimonio Histórico Arqueológico. Asimismo, se trató la tipología patrimonial, medidas de fomento y sistema sancionador del procedimiento de protección, y del organigrama para su gestión. Ya como parte específica de la gestión patrimonial, se analizó el Decreto que en Galicia regula la actividad arqueológica y se puso en práctica un proceso administrativo en un yacimiento arqueológico, de forma que el alumnado identificó la problemática del mismo, desarrolló un proyecto para analizar dicha problemática y subsanarla, y puso todo ello en conocimiento de la administración pública, de manera que en un futuro puedan enfrentarse en la práctica profesional a lo que será su ejercicio diario.

Precisamente la práctica realizada en Santa Cristina de Fecha se orientó a la puesta en práctica del proceso administrativo en relación con la elaboración de un proyecto arqueológico, de forma que el alumnado pueda tener en el desarrollo del máster una experiencia lo más real posible de lo que será su futuro como profesional de la arqueología.

Se generaron 8 grupos de trabajo y cada uno de ellos tenía que analizar un tema en concreto:

G1: Despoblado medieval de Igrexario

G2: Paisaje Cultural de Santa Cristina de Fecha

G3: Igrexa de Santa Cristina de Fecha

G4: Pedra Castro

G5: Aldea de Santa Cristina de Fecha

G6: Sistema agrario de Santa Cristina de Fecha

G7: Hórreos y construcciones adjetivas de Santa Cristina de Fecha

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

G8: Peto de ánimas en el lugar de Belén en la parroquia de Santa Cristina de Fecha

Una vez en Santa Cristina de Fecha, se realizó el siguiente itinerario para poder analizar *in situ* todos elementos patrimoniales en los que el alumnado iba a desarrollar la práctica en grupo, en cada uno de estos lugares se analizaron las características de los espacios de la aldea, construcciones, espacios agrarios, etc., y se explicó la problemática de cada uno de ellos que se analizó conjuntamente con los participantes para que ellos pudieran desarrollar la denuncia:

- Inicio de la práctica en la iglesia: allí se le darán nociones básicas: la iglesia y su localización respecto a la aldea, el cementerio. Lectura de paramentos de la fachada S
- Parada en el primer grupo de casas: unidad familiar (casa y construcciones adjetivas) y relación con el espacio de labor y huerta. Aparejos y elementos a tener en cuenta (hiladas de mechinales).
- Segundo grupo de casas: unidades familiares y relación con la circulación en la aldea.
- Tercer grupo de casas: articulación de la unidad familiar y diferencias con los otros grupos de casas: distribución, aparejos, elementos a tener en cuenta, construcciones adjetivas, etc. (se trata de que aprendan a "mirar").
- La articulación de la aldea y el espacio circundante: el paisaje y el espacio agrario. Cómo se relacionan unos lugares con otros, cómo se relacionan con el entorno, dónde se sitúan las huertas y

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- pastos, dónde los espacios de cultivo, etc.
- Paisaje, espacio agrario y cierres de finca.
- Arquitectura tradicional vs arquitectura contemporánea. Depósitos de agua y su relación con la aldea. Cierres de finca y caminos
- Entre 7 y 9: cierres de finca y terrazas. la disposición del espacio agrario y su relación con la topografía. Los cambios de la década de 1980.
- Los cursos de agua y la vegetación y su relación con la articulación de los caminos
- Segundo lugar: hórreos agrupados. La transformación contemporánea

En definitiva, el alumnado revisó in situ con el profesorado aquellos elementos patrimoniales en los que debían centrar su trabajo práctico, recabando *in situ* los datos necesarios para realizar el procedimiento administrativo de forma correcta.

Objetivo de la práctica

De una lista proporcionada previamente por el profesorado que contenía una serie de elementos patrimoniales localizados en esta parroquia, cada grupo de trabajo tuvo que seleccionar uno de ellos y, a partir de unas preguntas y problemáticas de partida que también les fueron proporcionadas previamente, tuvieron que desarrollar un trabajo de campo y otro de gabinete que fue entregado como trabajo final de la asignatura. Par cumplir el objetivo general, tuvieron que desarrollar el siguiente proceso, que entregaron a modo de dossier:

- Tener un contacto directo con el elemento patrimonial y aproximarse al mismo con una metodología arqueológica, poniendo en práctica los conocimientos adquiridos en las restantes asignaturas para identificar, documentar, caracterizar y valorizar el patrimonio seleccionado.
- Identificar las patologías, afecciones y problemáticas que incluyen en el estado actual del elemento en cuestión.
- Elaborar un informe/carta de denuncia sobre el estado de este dirigida a la Dirección Xeral do Patrimonio Cultural (DXPC).
- Elaborar un proyecto arqueológico siguiendo la normativa autonómica.
- Elaborar una carta de remisión del proyecto a la DXPC solicitando la autorización del mismo y usando los modelos desarrollados por la Xunta de Galicia.
- Elaborar una ficha de yacimiento siguiendo el modelo de la DXPC.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Breve descripción de la actividad:

La práctica se desarrolla dentro de una asignatura tuvo por objetivo introducir al alumnado en las características, problemas y procedimientos principales del estudio del registro arqueológico (mueble e inmueble) de época medieval y moderna, aproximadamente entre los siglos V y XVIII d.C. dentro de la misma, se impartió una parte (Tema 2. Arqueología de la Arquitectura) centrada en la metodología arqueológica aplicada al estudio de las construcciones históricas, dentro del marco disciplinar conocido como Arqueología de la Arquitectura; y otra (T3. Cultura material inmueble de época medieval y moderna) centrada en la arquitectura y construcciones medievales y modernos analizadas desde una perspectiva arqueológica. La práctica se centró en esta parte, y consistió, por un lado, en la identificación de un despoblado medieval, y, por otro, en la lectura de paramentos de una de las fachadas de la iglesia de Santa Cristina de Fecha.

Objetivo de la práctica

Evaluar la adquisición de los contenidos impartidos en estas partes de la materia, Arqueología de la Arquitectura y Arquitectura Moderna por parte del alumnado, en concreto, la capacidad adquirida por la identificación, valoración y caracterización de los despoblados medievales, y la comprensión de una de las herramientas básicas en la aplicación de la Arqueología de la Arquitectura, la lectura de paramentos, así como la capacidad de diferenciar las arquitecturas de un período de las de otro, y justificarlo en base a criterios tipológicos y arqueológicos. Para ello, se hizo un ejercicio práctico durante la salida de campo a efectuar del 8 de abril a Santa Cristina de Fecha, donde nos centramos en el lugar de O Igrexario y en la iglesia parroquial de la misma.

Los resultados del ejercicio fueron entregados por el alumnado para en forma de dossier, que incluyó:

- La ortoimagen de la fachada S de la iglesia con la delimitación y numeración las UEs
- El listado de registro rápido cubierto
- Una ficha de UE completa
- El diagrama estratigráfico
- La explicación del período en que se encuadra el edificio

3. Alumnos participantes

Los mismos alumnos que en la actividad 1 de primer cuatrimestre

4. Los trabajos realizados

LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA

Se realizaron 8 trabajos, de los cuales 7 fueron en grupo y uno individual (G8) a petición de la alumna. Como requisito para evaluar los trabajos, los grupos tuvieron que entregar un acta de constitución del grupo. Los temas de los trabajos fueron los siguientes:

- G1: Despoblado medieval de Igrexario
- G2: Paisaje Cultural de Santa Cristina de Fecha
- G3: Igrexa de Santa Cristina de Fecha
- G4: Pedra Castro

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- G5: Aldea de Santa Cristina de Fecha
- G6: Sistema agrario de Santa Cristina de Fecha
- G7: Hórreos y construcciones adjetivas de Santa Cristina de Fecha
- G8: Peto de ánimas en el lugar de Belén en la parroquia de Santa Cristina de Fecha

En general, los trabajos están bastante bien ejecutados (excepto uno de ellos que no alcanza el mínimo necesario para un aprobado), sobre todo el proyecto y la ficha de yacimiento, no así la carta de remisión del proyecto ya que los alumnos remitieron la denuncia en vez de éste, y la denuncia es algo escueta. Puede decirse que las y los alumnos fueron capaces de identificar las patologías de los yacimientos, proponer un proyecto realista (alguno de ellos con un alto grado de profesionalidad) y justificarlos desde el punto de vista legal y normativo.

Por tanto, creemos que sí se cumplió el objetivo de la práctica.

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Se realizaron 10 ejercicios, mientras que una alumna no entregó el trabajo requerido. Todos los trabajos entregados, excepto uno que no está bien ejecutado y es incompleto, han cumplido los objetivos que se les pedían y algunos documentaron muy bien el contexto y el propio bien. Si bien, se detectan dos problemas en general, al alumnado les cuesta mucho identificar las UEs murarias y en varios casos no saben hacer un diagrama estratigráfico muy sencillo (5-6 UEs), problemas que a nuestro modo de ver muestra unas carencias previas en la práctica arqueológica, que no son fáciles de solventar con las pocas horas que se pueden dedicar a esta temática y en las prácticas. De hecho, al día siguiente se completó con una práctica de 4 horas en Santiago de Compostela.

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

PROGRAMACIONES DE LAS ASIGNATURAS

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA

Obxectivos da materia

O obxectivo principal da materia é achegar ao alumnado á lexislación internacional, nacional e autonómica específicas sobre o patrimonio históricoarqueolóxico, así como formalo na lectura crítica e aplicación práctica deste conxunto normativo. Tratarase a figura do arqueólogo como xestor do patrimonio arqueolóxico nas súas distintas facetas e ámbitos de actuación. Deste xeito, o alumnado deberá adquirir a capacidade para aplicar a normativa administrativa á hora de redactar e executar un proxecto de intervención, preparar documentación técnica de diversa índole, iniciar distintos procesos administrativos ou interactuar coas distintas administracións públicas e axentes sociais en relación coa xestión do Patrimonio Cultural, así como emitir valoracións críticas de actuacións patrimoniais segundo a normativa vixente; emitir informes denuncia; ou coñecer os procesos de elaboración de expedientes de incoación de bens patrimoniais como Bens de Interese Cultural (BIC).

A materia centrarase en que o alumnado se aproxime ás fontes do Dereito e da normativa que regula a xestión patrimonial e arqueolóxica e que coñezan os principais fitos da lexislación internacional, estatal e autonómica en materia de Patrimonio Histórico-Arqueolóxico. Así mesmo, débense informar da tipoloxía patrimonial, medidas de fomento e sistema sancionador, do procedemento de protección, e do organigrama para a súa xestión.

Contidos

Os contidos teóricos distribúense en catro temas impartidas en tres sesións (01/02-22/02):

1. Conceptos básicos
2. Institucións e lexislación sobre o Patrimonio Cultural
3. Xestión do Patrimonio Cultural:
 - 3.1. Os bens e o coñecemento sobre eles
 - 3.2. As administracións e institucións involucradas
 - 3.3. Lexislación sectorial
 - 3.4. Protección penal
 - 3.5. Problemática do patrimonio subacuático
4. Preparación de documentos técnicos
 - 4.1. Proxectos, informes e memorias de actuación arqueolóxica
 - 4.2. Catalogación e fichas de inventario
 - 4.3. Declaración de figuras de protección (BIC)
 - 4.4. Outras figuras

Estes contidos complementáanse con catro sesións -seminarios- destinadas a coñecer problemáticas reais en relación coas leis que regulan a actividade arqueolóxica e na xestión patrimonial en diferentes ámbitos da man de especialistas na materia (22/03-19/04). A estes seminarios súmase unha saída local —en horario oficial— para visitar a Oficina municipal da cidade histórica e de rehabilitación do Concello de Santiago de Compostela (OCHiR) (22/02 ou 01/03).

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Os contidos prácticos constarán de catro sesións que se desenvolverán a materia teórica aplicándoos a un caso de estudo práctico—o sitio de Pedra Castro, en Santiago de Compostela—. Dúas de estas sesións (3 horas, 08 e 15/03) impartiranse na aula e as dúas restantes (3 horas) corresponden con outra saída de campo para realizar nunha única xornada a convir co alumnado -un xoves do mes de marzo-.

Se non se obtivese financiación para as prácticas de campo, substituiranse por outras prácticas complementarias nunha localización na que o alumnado poida desprazarse polos seus medios.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía especializada:

Alonso Ibáñez, Mª del R. 1992. El Patrimonio Histórico. Destino público y valor cultural. Civitas S.A. Madrid.

Ballart, J. 1997. El Patrimonio Histórico y Arqueológico: valor y uso. Ariel. Barcelona. 1997.

Ballart, José y J. Tresserras. Gestión del Patrimonio Cultural. Ariel. Barcelona. 2001.

Catalogación del Patrimonio Histórico. Cuadernos VI. Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico. Sevilla. 1996.

Barreiro, D., Varela-Pousa, R. 2017. La nueva ley de Patrimonio Cultural de Galicia: una lectura crítica. Nailos, 4: 163-191

Campillo Garrigós, R. 1998. La gestión y el gestor del patrimonio cultural. Ed. KR. Murcia.

Conservación Arqueológica. Cuadernos III. Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico. Sevilla. 1994.

Castro Allegue, F. 2004. O ordenamento xurídico dos bens culturais na Comunidade autónoma de Galicia. Xunta de Galicia. Santiago de Compostela.

Jimeno, A., Val, J.M. y Fernández, J. 1993. Inventarios y Cartas Arqueológicas. Actas del Homenaje a Blas Taracena (Soria, 1991). Junta de Castilla y León. Valladolid.

Pérez-Juez Gil, A. Gestión del Patrimonio arqueológico. Ariel. Barcelona. 2006.

Querol, Mª A. y Martínez, B. 1996. La Gestión del Patrimonio Arqueológico en España, Alianza Editorial. Madrid.

Querol, Mª A. 2010. Gestión del patrimonio. Cultural. Akal. Madrid.

Rodríguez Temiño, I. 2003. Arqueología urbana en España. Ariel. Barcelona.

Marco legal:

C.A. GALICIA

Lei 5/2016 do 4 de maio do patrimonio cultural de Galicia

<https://www.xunta.gal/dog/Publicados/2016/20160516/AnuncioC3B0-110516-0001_gl.html>

LEI 8/1995, do 30 de outubro, do Patrimonio Cultural de Galicia

<https://www.xunta.gal/dog/Publicados/1995/19951108/Anuncio5996_gl.html>

DECRETO 199/1997, do 10 de xullo, polo que se Regula a Actividade Arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia <https://www.xunta.gal/dog/Publicados/1997/19970806/Anuncio9666_gl.html>

Coa redacción dada pola corrección de erros publicada no D.O.G. de 213, de 4 de novembro de 1997

<https://www.xunta.gal/dog/Publicados/1997/19971104/AnuncioC0BE_gl.html>.

ESTADO ESPAÑOL

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

LEY 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español. <

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12534>>

UNESCO

1990. Carta para la Protección y la Gestión del Patrimonio Arqueológico del ICOMOS. Lausanne. <

https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/arch_sp.pdf >

CONSELLO DE EUROPA

1969. Convenio europeo para Protección del Patrimonio Arqueológico. Londres. www.coe.int/

<<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680072318>>

1992. Convenio europeo para la Protección del Patrimonio Arqueológico de Europa. LaValette (Malta).

www.coe.int/ <https://geiic.com/files/Cartasydocumentos/1992_La_Valetta.pdf >

UNIÓN EUROPEA

1988. Resolución del Patronato Europeo sobre la Conservación del Patrimonio Arquitectónico y

Arqueológico de la Comunidad Europea. (D.O.C.E. n.º C 309/423-427 de 5-12-1988)

<<https://publications.europa.eu/es/publication-detail/-/publication/c2e281cc-fd0a-4449-9e50-051de42ade90/language-es>>

Competencias

Básicas:

(CB-1) Que os e as estudantes demostren unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados con devandito campo;

(CB-2) Que os e as estudantes demostren a capacidade de concibir, deseñar, poñer en práctica e adoptar un proceso substancial de investigación con seriedade académica;

(CB-3) Que o estudantado teña a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos;

(CB-4) Que os e as estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas;

(CB-5) Que os e as estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.

Específicas:

(CE-1) Elaboración da Tese de doutoramento. Isto implica o coñecemento e uso, por parte do/a alumno/a, das regras que rexen a elaboración de tese de doutoramento, no ámbito de humanidades, isto é, unha expresión correcta na linguaxe elixida, a adecuada exposición e ordenación dos argumentos, o uso correcto das notas como instrumento para, entre outras cousas, recoñecer as débedas científicas contraídas, evitándose así cometer plaxio.

(CE-2) Preparación e redacción de informes históricos e arqueolóxicos.

(CE-3) Xestión de coleccións e museos.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

(CE-4) Asesoramento en planes directores, planes especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

(CE-5) Xestión cultural.

(CE-6) Dirección de actividades de prospección e de escavación arqueolóxica

Transversais

(CT-1) Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatória do alumno sobre os seus contidos.

(CT-2) Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros na toma de decisións._

(CT-3) Potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

As actividades docentes combinarán o ensino de nocións teóricas mediante clases maxistras coa transmisión de contidos prácticos a través de seminarios de especialización e aulas prácticas.

As primeiras desenvolverán os contidos temáticos do programa, utilizándose os recursos tecnolóxicos dispoñibles (audiovisuais e informáticos).

Prestarase especial atención ao marco legal polo que se regula a actividade arqueolóxica e aos distintos axentes involucrados tanto na súa xestión como na protección do patrimonio cultural.

O apartado práctico da materia impleméntase mediante a análise de varios casos de estudo e tarefas relacionadas coa xestión do patrimonio arqueolóxico. O obxectivo é que o alumnado, coa axuda do profesorado, coñeza a lexislación vixente e explore a súa aplicación na resolución de diversas problemáticas arqueolóxicas e na xestión ordinaria do patrimonio arqueolóxico. Así mesmo, os e as alumnas deberán poñer en práctica os coñecementos e destrezas adquiridos de forma autónoma mediante a realización dun traballo que desenvolva situacións relacionadas coa práctica arqueolóxica (denuncia dun espolio ou atentado contra o patrimonio, elaboración dun guión de expediente de declaración de BIC, elaboración dun proxecto arqueolóxico, etc.).

En horario oficial, diversos especialistas impartirán seminarios complementarios. Estes seminarios permitirán aos alumnos e ás alumnas profundar nalgúns aspectos do programa e achegar experiencias reais na xestión e protección do patrimonio arqueolóxico. Habitualmente, as temáticas tratadas son:

- Protección legal do Patrimonio Arqueolóxico.
- Xestión do Patrimonio Arqueolóxico nas administracións públicas e impacto das distintas leis sectoriais na xestión do patrimonio cultural.
- Actividade arqueolóxica na empresa privada, convenios sectoriais e impacto das obras públicas na conservación do Patrimonio Arqueolóxico.
- Patrimonio Arqueolóxico subacuático.

No caso de que algún dos conferenciantes non puidese impartir no devandito horario, buscaríase unha alternativa axeitada para o alumnado.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Así mesmo, realizaranse prácticas de campo que consistirán na visita ao sitio de Pedra Castro e á Oficina municipal da cidade histórica e de rehabilitación do Concello de Santiago de Compostela. As prácticas de campo desenvolveranse un xoves ou venres, nunha data acordada co alumnado, no caso de que non sexa posible realizala en horario de clase.

As titorías resolverán as dúbidas dos e das alumnas con respecto aos contidos ofrecidos na materia, orientarano na utilización da bibliografía

especializada e guiarano na elaboración do traballo práctico da materia. Supoñen, ademais, un seguimento do seu proceso de aprendizaxe.

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da mesma, colgándose nela recursos útiles ao estudantado.

No caso de que non fose posible a presencialidade por mor da emerxencia sanitaria, manterase o uso da aula virtual e as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

Ao comezo do cuadrimestre no que se imparte a materia entregárase ao alumnado a través da aula virtual un dossier máis amplo da mesma que inclúa un cronograma completo e unha guía para a realización das prácticas.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

A avaliación será continua mediante o seguimento do traballo do alumnado na aula, as saídas de campo, os seminarios e as titorías, así como na entrega e/ou exposición dos traballos.

A distribución da puntuación será a seguinte:

- 50% cuestionarios individuais para realizar no campus virtual relacionados cos seminarios impartidos na aula e coa visita á OCiHR.
- 50% memoria de resolución de casos de estudo relacionados coa xestión do patrimonio arqueolóxico tratados durante as sesións prácticas e aplicados ao sitio de Pedra Castro (individual).

Na segunda convocatoria, de xullo, o alumnado terá que realizar o mesmo tipo de probas realizadas a longo do curso para a avaliación continua.

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumnado cos mesmos criterios aplicados á docencia presencial.

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 de 5 de setembro; BOE 18 de setembro). É preciso obter unha puntuación mínima de 4 en cada unha das partes sinaladas para a realización da media final.

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: "A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes".

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

ACTIVIDADES PRESENCIAIS (HORAS PRESENCIAIS DO ALUMNO)

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Clases maxistras: 4.5

Clases prácticas: 6

Seminarios: 6

Visitas/saídas: 6

Avaliación: 1

Titorías: 1,5

TOTAL PARA 3 CRÉDITOS ECTS 25

TRABALLO DO ALUMNADO (HORAS DE TRABALLO DO/A ALUMNO/A)

Estudo autónomo (individual ou en grupo): 10

Estudo de casos e resolución de problemas: 15

Preparación do traballo: 20

Outras tarefas asignadas polo profesor: 5

TOTAL PARA 3 CRÉDITOS ECTS: 50

Recomendacións para o estudo da materia

Recoméndase a asistencia a clases e utilizar o tempo de titorías para realizar consultas sobre bibliografía e dúbidas sobre outras cuestións que teñan

que ver coa materia e a elaboración do traballo persoal.

Recoméndase a lectura dos seguintes documentos:

Lei 5/2016 de 4 de maio do Patrimonio Cultural de Galicia

LEY 8/1995, de 30 de outubro, do Patrimonio Cultural de Galicia.

LEY 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.

DECRETO 199/1997, do 10 de xullo, polo que se Regula a Actividade Arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia, Coa redacción dada pola

corrección de erros publicada no D.O.G. de 213, de 4 de novembro de 1997.

UNESCO

1990. Carta para la Protección y la Gestión del Patrimonio Arqueológico del ICOMOS. Lausanne.

CONSEJO DE EUROPA

1969. Convenio europeo para Protección del Patrimonio Arqueológico. Londres.

www.coe.int

1992. Convenio europeo para la Protección del Patrimonio Arqueológico de Europa. LaValette (Malta).

www.coe.int

UNIÓN EUROPEA

1988. Resolución del Patronato Europeo sobre la Conservación del Patrimonio Arquitectónico y Arqueológico de la Comunidad Europea. (D.O.C.E. nº

C 309/423-427 de 5-12-1988)

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

O alumnado debe coñecer o uso básico de paquetes ofimáticos xerais —como Microsoft Office ou Libre Office—. De igual xeito, debe familiarizarse co Campus Virtual da USC e co software colaborativo estándar da mesma, Microsoft Teams.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Obxectivos da materia

- Capacitar ao alumnado, como futuros arqueólogos e arqueólogas profesionais, na formulación das preguntas adecuadas para o estudo de estruturas e materiais deste período.
- Introducir ao estudiantado nas principais cuestións relativas á investigación sobre este período; formar ao alumnado en distintas disciplinas, metodoloxías e técnicas que, aínda que son utilizadas e extensibles a outros períodos, teñen un especial desenvolvemento na arqueoloxía de época histórica, como é a arqueoloxía da arquitectura.
- Mostrar ao alumnado a importancia, para o estudo da cultura material deste período, de realizar abordaxes interdisciplinares que permiten maximizar a información arqueolóxica, e mellorar a caracterización da mesma, como son a historia da arquitectura, a historia da arte, os estudos documentais, as análises da planimetría histórica, etc.
- Introducir ao alumnado en ferramentas de representación dos resultados dos estudos arqueolóxicos deste período.

Contidos

A materia ten como obxectivo introducir ao alumnado nas características, problemas e procedementos principais do estudo do rexistro arqueolóxico (móble e inmóble) de época medieval e moderna, aproximadamente entre os séculos V e XVIII d. C.

T1. Introducción á arqueoloxía de época medieval e moderna. Mostrarase o percorrido de ambas as correntes temáticas en España, o contexto peninsular e europeo, así como as principais liñas de investigación que se desenvolveron no ámbito peninsular e, especialmente, en Galicia. Tamén se tratarán as principais correntes metodolóxicas que traballan nestes ámbitos. Dedicarase 1,5 h da materia a esta parte da materia.

T2. Arqueoloxía da Arquitectura: aproximación teórica e ferramentas metodolóxicas. Introducción ao alumnado nesta disciplina que emprega ferramentas propias fundamentalmente da arqueoloxía, pero tamén doutras disciplinas, no estudo, caracterización, datación e interpretación da arquitectura histórica. Dedicarase 4,5 h da materia a esta parte da materia.

O tema distribuirase nos seguintes contidos:

- Farase unha aproximación teórica á disciplina, analizando a súa definición, xénese e finalidade no contexto europeo e peninsular.
- Analizaranse as ferramentas metodolóxicas para o estudo da cultura material inmóble de época histórica. Mostrarase as distintas ferramentas metodolóxicas desde as que, desde a arqueoloxía, abórdase o estudo da cultura material inmóble de épocas medieval e moderna. Analizarase o marco metodolóxico global da disciplina para logo deternos nalgunhas das propostas máis desenvolvidas neste ámbito, en concreto, a lectura de paramentos.
- Revisaranse diferentes proxectos nos que a Arqueoloxía da Arquitectura foi a estratexia de investigación que articula todo o proceso de traballo.

T3. Cultura material inmóble de época medieval e moderna. O tema organizarase nos seguintes contidos:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Xacementos e arquitectura de época medieval: revisaranse as diferentes tipoloxías de xacementos arqueolóxicos característicos deste período: hábitats, necrópoles, igrexas, fortificacións, espazos agrarios, etc. Explicaranse as súas características e diferentes problemáticas, incidindo na necesidade de combinar distintas metodoloxías para o seu estudo.

Dedicaranse 4.5 horas a esta parte do temario.

- Revisaranse as principais transformacións que se producen na arquitectura moderna e que deixan as súas pegadas a nivel arqueolóxico nas construcións. Analizaranse as principais tipoloxías de edificación (habitacionais, eclesiásticas, militares...) e as técnicas construtivas e tipoloxías decorativas que nos permiten diferenciar un elementos moderno doutro anterior ou posterior. Revisaranse algúns proxectos focalizados no estudo arqueolóxico da arquitectura moderna.

Dedicarase 1,5 h a esta parte da materia.

T4. Cultura material mobile de época medieval e moderna: Mostrarase a variedade de obxectos desta época que poden ser de utilidade para a identificación desde un punto de vista tipológico e de cadea operativa.

Teranse en conta así mesmo estes elementos como materialidade que pode entenderse desde os contextos de estes períodos e tamén poden contribuir a comprendelos máis adecuadamente. Dedicásense 6 h da materia a esta parte da materia. Realizaranse dúas prácticas vinculadas a esta parte do temario relacionadas coa lectura de artigos e a caracterización de obxectos destes períodos (correspóndense con 1 clase).

Ademais da realización de actividades prácticas que inclúan a saída á contorna urbana de Santiago para practicar metodoloxías de arqueoloxía da arquitectura, realizarase unha práctica de campo que complementa as clases teóricas e interactivas, que se corresponden con 1 clase. Esta práctica de campo farase no xacemento de Pedra Castro, se se dispón de orzamento.

Bibliografía básica e complementaria

ABBÉ, J. L. (2005) "Le paysage peut-il être lu à rebours?. Le paysage agraire médiéval et la méthode régressive". *Lesterritoires du médiéviste*, Rennes, pp. 383-399.

ALMEIDA, Carlos Alberto Ferreira de (1978). *Castelologia Medieval de Entre Douro e Minho*, Prova Complementar da Tesede Doutoramento (policopiada), Faculdade de Letras da Universidade do Porto, Porto. ARIÑO GIL, E. (2013) "El hábitat rural en la Península Ibérica entre finales del siglo IV y principios del VIII: un ensayo interpretativo", *Antiquité Tardive* 21:pp. 93-123.

AZKARATE GARAI-OLAUN, A. (2013) "La construcción y lo construido. Arqueología de la Arquitectura". *La materialidad dela historia. La arqueología en los inicios del siglo XXI*, Madrid. pp. 271-298.

AZKARATE GARAI-OLAUN, A.; QUIRÓS CASTILLO, J. A. (2003) "Arquitectura doméstica altomedieval en la Península Ibérica. Reflexión a partir de las excavaciones arqueológicas de la catedral de Santa María de Vitoria-Gasteiz, País Vasco", *Archeologia Medievale* XXX, pp. 7-28.

AZKARATE GARAI-OLAUN, A. SÁNCHEZ ZUFIAURRE, L. (2005) "Aportaciones al conocimiento de las técnicas constructivas altomedievales en Álava, Guipúzcoa y Vizcaya." *Arqueología de la Arquitectura* 4, pp. 193-213.

BALLESTEROS ARIAS, P. (2010) "La Arqueología Rural y la construcción de un paisaje agrario medieval: el caso de Galicia". *Por una arqueología agraria. Perspectivas de investigación sobre espacios de cultivo en las sociedades medievales hispánicas*, Oxford, pp. 25-39.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

BARROCA, Mário Jorge (1990-91). Do Castelo da Reconquista ao Castelo Românico (séc. IX a XII), Portugalia, Nova Série, XI-XII, Faculdade de Letras da Universidade do Porto, Porto, pp. 89-134. BLANCO ROTEA, R.; PRIETO MARTÍNEZ, M. P.;

BALLESTEROS, P.; LÓPEZ GONZÁLEZ, L. F. (2009) "El despoblado de A Pousada. La formación de una aldea rural en la Alta Edad Media", Reconstruyendo la historia de la comarca del Ulla-Deza (Galicia, España). Escenarios arqueológicos del pasado.

BLANCO-ROTEA, R. (2010) Herramientas metodológicas aplicadas al estudio de un paisaje urbano fortificado: el caso de la villa de Verín (Monterrei, Ourense). En Domingo Fominaya, Mª y Sánchez Luengo, A. J. (Dir. y Coord. Ed.) 2010.

Arqueología aplicada al estudio e interpretación de edificios históricos. Últimas tendencias metodológicas, pp. 179-197. Madrid: Ministerio de Cultura. ISBN: 978-84-8181-470-5.

BLANCO-ROTEA, R., PRIETO MARTÍNEZ, P., BALLESTEROS ARIAS, P. Y LÓPEZ GONZÁLEZ, L. F. (2010) El despoblado de A Pousada: la formación de una aldea rural en la Alta Edad Media. En Prieto Martínez, P. y Criado Boado, F. (Coord.) 2010 Reconstruyendo la historia de la comarca del Ulla-Deza (Galicia-España). Escenarios arqueológicos del pasado. TAPA 41. Pp. 111-20. Santiago de Compostela. ISBN: 978-84-00-09134-7.

BLANCO-ROTEA, R., (2017). Arquitectura y paisaje. Aproximaciones desde la arqueología, Arqueología de la Arquitectura, 17: e051, doi: <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2017.007>

BLANCO-ROTEA, R. (2018) Paisajes urbanos modernos de la frontera galaico-portuguesa. La fortificación de las villas y ciudades en el siglo XVII. Revista de História da Arte, 13: 115-139. ISSN 2182-3294.

CABALLERO, L.; MATEOS, P.; RETUERCE, M. (2003) Cerámicas tardorromanas y altomedievales en la península Ibérica. Ruptura y continuidad (II Simposio de Arqueología, Mérida 2001). Madrid: CSIC.

CABALLERO ZOREDÁ, L.; UTRERO AGUDO, M.A. (2013), "El ciclo constructivo de la Alta Edad Media Hispánica. Siglos VIII-X." Archeologia dell'Architettura XVIII, pp. 127-146.

CHAVARRÍA ARNAU, A. (2009), Archeologia delle chiese. Dalle origini all'anno Mille. Roma.

CHOUQUER, G (1997). Les formes du paysage. Paris.

COBAS, I., PRIETO, P. (1998) Criterios y convenciones para la gestión y tratamiento de la cultura material mueble. Capa, 7. Santiago de Compostela.

COOL CONESA, J. (Coord.) (2011) Manual de cerámica medieval y moderna. Comunidad Autónoma de Madrid.

FARIÑA BUSTO, F.; SUÁREZ OTERO, J. (1988) "Arqueoloxía medieval en Galicia: unha aproximación." Trabalhos de Antropología e Etnología 28 (fasc. 3-4), pp. 49-77.

FARIÑA BUSTO, F.; SUÁREZ OTERO, J. (1997) "As necrópoles xermano-suévica", Galicia castrexa e romana, Santiago de Compostela, pp. 304-312.

FERNÁNDEZ MIER, M. (1999), Génesis del territorio en la Edad Media. Arqueología del paisaje y evolución histórica en la montaña asturiana. Oviedo

FRANCOVICH, R; HODGES, R. (2003) Villa to village: the transformation of the Roman countryside in Italy, c. 400-1000. London.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- GAIMSTER, D. (1997) *German Stoneware, 1200-1900: Archaeology and Cultural History*, British Museum Press, London.
- GILCHRIST, R. (2009) "Medieval Archaeology and Theory: A disciplinary leap of faith", *Reflections: 50 years of Medieval Archaeology, 1957-2007*, London. pp. 385-408.
- GUTIÉRREZ GONZÁLEZ, J. A. (1995), *Fortificaciones y feudalismo en el origen y formación del reino leonés (ss. IX-XIII)*. Valladolid.
- GUTIÉRREZ GONZÁLEZ, J.A. (1995) "Nuevos desarrollos en el estudio de las cerámicas medievales del norte de España: una síntesis regional". *Spanish medieval ceramics in Spain and the British Isles*, Oxford, pp. 67-87.
- HILDYARD, R. (1999): *European ceramics*. University of Pennsylvania Press. Philadelphia.
- INGOLD, T. (1990): *Society, nature, and the concept of technology*. *Archaeological Review From Cambridge*, 9 (1): 5-17.
- MONTERO RUIZ, I. (Coord.) 2011. *Manual de Arqueometalurgia*. Comunidad Autónoma de Madrid.
- MONTERO, I. et al. (2007). *Arqueometría: Cambios y tendencias actuales*. *Trabajos De Prehistoria* 64, No 1, Enero-Junio 2007, pp. 23-40
- QUIRÓS, J.; BENGOTXEA, B. (2007), *Arqueología Postclásica*, UNED, Madrid.
- TAPA (Trabajos de Arqueología e Patrimonio) 41, Santiago de Compostela, pp. 111-120.
- MAÑANA BORRAZÁS, P.; BLANCO ROTEÁ, R.; AYÁN VILA, X.M. (2002). *Arqueotectura 1: Bases teórico-metodológicas para una Arqueología de la Arquitectura*. TAPA (Trabajos de Arqueología e Patrimonio), 25. Santiago de Compostela: LPPP, USC. ISSN: 1597-5357.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; ALONSO TOUCIDO, F.; LANTES-SUÁREZ, O.; ACUÑA CASTROVIEJO, F.; CASAL GARCÍA, R. (2018) "Los azulejos de A Rocha Branca (Padrón, A Coruña): Un estudio arqueométrico". *Gallaecia* 37: 127-142.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; LANTES SUÁREZ, O.; ALONSO TOUCIDO, F. (2015) Una cerámica de gres de Raeren en Santiago de Compostela (NW Spain). En Raquel Martínez Peñín y Gregoria Caveró Domínguez (eds.), *Evolución de los espacios urbanos y sus territorios en el Noroeste de la Península Ibérica*. Universidad de León. Instituto de Estudios Medievales.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; ALONSO TOUCIDO, F.; LANTES SUÁREZ, O.; RODRÍGUEZ PAZ, A.; BLANCO ROTEÁ, R.; GARCÍA QUINTELA, M.V. (2019) "El depósito ritual de jarritas de la Basílica de Augas Santas (Allariz, Ourense): Un ejemplo de sincretismo religioso en la Edad Media". *Archeologia Medievale* XLVI: 291-317.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; LANTES SUÁREZ, OSCAR; ALONSO TOUCIDO, FRANCISCO, FLORES RIVAS, LUIS HIXINIO, FERNÁNDEZ MANUEL (LOLO) (2019) "Cuatro 'Botijuelas' recuperadas en el Noroeste de Iberia. Procesos de manufactura y reutilización". *Estudos do Quaternário (APEQ, Braga)* 20: 35-51.
- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (1998) "La sillería y las técnicas constructivas medievales: historia social y técnica de la producción arquitectónica." *Archeologia Medievale* XXV, pp. 235-246.
- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (2012) "Los castillos altomedievales del cuadrante noroccidental de la Península Ibérica". *Los castillos altomedievales en el Noroeste de la Península Ibérica*, Bilbao. pp. 17-27.
- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (2009) *Medieval Archaeology in Spain*. *Reflections: 50 years of Medieval Archaeology, 1957-2007*, London. pp. 173-189.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (2012). Arqueología del campesinado medieval: la aldea de Zaballa. Bilbao.
- SÁNCHEZ PARDO, J.C. (2010) "Poblamiento rural tardorromano y altomedieval en Galicia (ss. V-X). Una revisión arqueológica", *Archeologia Medievale* XXXVII, pp. 285-306.
- SÁNCHEZ-PARDO, J.C., BLANCO-ROTEA, R., SANJURJO-SÁNCHEZ, J. (2017) Tres arquitecturas altomedievales ourensanas: Santa Eufemia de Ambía, San Xés de Francelos y San Martiño de Pazó. *Arqueología de la Arquitectura*, 17: e062, doi: <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2017.017>.
- SUÁREZ OTERO, J.; FARIÑA BUSTO, F. (1989) La cerámica medieval en Galicia. La cerámica medieval en el Norte y Noroeste de la Península Ibérica, León, pp. 285-301.
- UTRERO AGUDO, M.A. (2008) "Arqueología de la arquitectura y patrimonio edificado. Experiencias y perspectivas una década después". *La investigación sobre Patrimonio Cultural*, Sevilla, pp. 99-117.
- XUSTO RODRÍGUEZ, M.; EGUILETA FRANCO, J.M. (1992) "Arqueología medieval gallega: consideraciones metodológicas." *Gallaecia* 13, pp. 273-302.

Competencias

COMPETENCIAS BÁSICAS:

(CB-1) Que os estudantes posúan coñecementos susceptibles de ser orixinais e por tanto útiles para o desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.

(CB-2) Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos en contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.

(CB-3) Que os estudantes teñan a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos

a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.

(CB-4) Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e as razóns que as sustentan) a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.

(CB-5) Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que permitan continuar o estudo dun modo en boa medida autónomo.

COMPETENCIAS XERAIS:

(CG-1) Que os estudantes demostrasen unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados co devandito campo.

(CG-4) Que os estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas.

(CG-5) Que os estudantes saiban comunicarse con colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral acerca das súas áreas de coñecemento.

(CG-7) Que os estudantes demostrasen ao longo da investigación capacidade para establecer relacións mutuas entre os tres eixos principais que configuran o programa: histórico, arqueolóxico-artístico e lingüístico-literario

(CG-9) Que sexan capaces de abrir vías de especialización novas no ámbito dos estudos arqueolóxicos

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

(CG-10) Que a súa formación avanzada contribúa ao desenvolvemento cultural europeo a través da correcta transmisión e interpretación crítica do patrimonio histórico e cultural do mundo medieval e moderno.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

(CE-1) Ser capaz de preparar e redactar informes históricos e arqueolóxicos, adaptándose ao tipo de actividade que se desenvolva.

(CE-2) Ser capaz de colaborar na xestión de coleccións e museos.

(CE-3) Ser capaz de levar a cabo tarefas de colaboración e de asesoramento en plans directores, plans especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

(CE-4) Ser capaz de participar activamente na organización de tarefas de xestión cultural.

(CE-5) Adquirir as capacidades necesarias para dirixir actividades de campo, de prospección e de escavación arqueolóxica e de tratamento e estudo de materiais e mostras.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

(CT-1) Que os estudantes aprendan a utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatória do alumno sobre os seus contidos.

(CT-2) Que os estudantes saiban xestionar de forma excelente o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros na toma de decisións.

(CT-3) Que os estudantes aprendan a potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

- Nas clases teóricas, expoñeranse os contidos básicos da materia. Utilizarase como apoio a exposición visual e gráfica do power point e achegaranse lecturas complementarias que o alumno terá que realizar.

- Nas clases prácticas e nas prácticas de campo o alumno achegarase á cultura material de época medieval e moderna, a súa identificación, a súa documentación e interpretación en campo e laboratorio.

Desenvolveranse traballos que permitan adquirir o coñecemento adecuado da materia ao alumnado.

A práctica de campo, que consistirá en ir a un xacemento (Pedra Castro) ou/e un conxunto histórico do Concello de Santiago, onde se realizará unha identificación de elementos medievais e modernos mediante unha prospección arquitectónica e unha breve lectura de paramentos nunha arquitectura preseleccionada. Realizarase no caso de que se consiga o orzamento solicitado en Pedra Castro e, se non, no núcleo de Santiago de Compostela ou similar. A práctica de campo desenvolverase un xoves ou un venres, no caso que non sexa posible realizala en horario de clase.

- Realizaranse titorías sempre que o alumnado requírao para resolver calquera tipo de dúbidas que poidan xurdir ao longo do curso.

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da materia, colgándose materiais útiles aos estudantes.

No caso de non fose posible a presencialidade por mor da emerxencia sanitaria, manteríase o uso da aula virtual, e ademais, as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

Desenvolverase unha estratexia de avaliación continua na que se valorarán o grao de adquisición e dominio dos coñecementos teóricos e prácticos indicados no temario da materia. Para iso desenvolveranse tres traballos escritos cun marcado carácter práctico nos que o alumnado demostre que adquiriu estes coñecementos, cada un dos cales se centrará nunha parte da materia (enfoque teórico-metodolóxico; cultura material inmoble de medieval e moderna; cultura material moble medieval e moderna). De igual modo, a práctica de campo será avaliada coa entrega dun breve traballo escrito sobre a mesma.

O tema 1 e 2 avaliaranse sobre 4 puntos (sobre 10).

O tema 3 avaliarase sobre 4 puntos (sobre 10).

O tema 4 avaliará sobre 2 puntos (sobre 10).

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumno cos mesmos criterios que os aplicados á docencia presencial.

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 do 5 de setembro; BOE 18 de setembro).

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: “A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes”.

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

- Clase maxistral: 10,5 horas
- Clases prácticas e seminarios: 12 horas
- Prácticas de campo: 1,5 horas
- Avaliación: 1 hora.

TOTAL PARA 3 ECTS, TOTAL 25 h

Ademais da asistencia a clase, o alumnado debe desenvolver outras actividades que axuden a mellorar e completar a súa formación.

- Lectura recomendada, actividades de biblioteca: 12 horas
- Preparación de presentacións orais, debates: 4 horas
- Estudo autónomo individual ou en grupo: 30 horas
- Outras tarefas asignadas polo profesor: 4 horas

TOTAL 50 h

Recomendacións para o estudo da materia

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

O estudante debe coñecer o manexo básico de paquetes ofimáticos xenerais, por exemplo, Libre Office ou Microsoft Office. Así mesmo, debe saber manexar programas colaborativos estándares, como Microsoft Teams, o programa oficial da USC, dispoñible gratuitamente no repositorio da USC.

LEXISLACIÓN E XESTIÓN DA ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA

Trabajos desarrollados:

G1: Despoblado medieval de Igrexario

G2: Paisaje Cultural de Santa Cristina de Fecha

G3: Igrexa de Santa Cristina de Fecha

G4: Pedra Castro

G5: Aldea de Santa Cristina de Fecha

G6: Sistema agrario de Santa Cristina de Fecha

G7: Hórreos y construcciones adjetivas de Santa Cristina de Fecha

G8: Peto de ánimas en el lugar de Belén en la parroquia de Santa Cristina de Fecha

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Se entregó un trabajo por alumno/a

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

Curso 2020-2021

**ACTIVIDAD 3.
SEGUNDO CUATRIMESTRE**

MATERIAS:

ARQUEOLOGÍA PÚBLICA

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Datos requeridos

ASIGNATURA

ARQUEOLOGÍA PÚBLICA

PROFESOR/A/OS/AS:

ANDRÉS TEIRA BRIÓN

PRACTICA DE CAMPO en Pedra Castro, abril 2021

CÓDIGO: **P5103202**

OPTATIVA

N.º de alumnos que participaron:

3

2. Descripción de la actividad realizada

Uno de los objetivos de la asignatura de Arqueología Pública es la de crear contenidos con los que se dé voz a colectivos o personas sobre su percepción del patrimonio (en su sentido más amplio), permitiéndonos acceder a un conocimiento más experiencial y sensorial vinculado a las maneras de pensar, estar y sentir el mundo por cada comunidad, distinto al realizado mediante una aproximación científica.

Entre los contenidos que surgen de esta materia, desde hace varios cursos se ha creado el podcast “Arqueología Pública” que permite tanto construir discursos propios al alumnado como la vivencia social de aspectos relacionados con la arqueología. El objetivo de uno de los trabajos prácticos del podcast consistió en una entrevista grupal a la comunidad de Santa Cristina de Fecha, parroquia donde se sitúa el yacimiento de Pedra Castro, y conocer su relación con el patrimonio en piedra, tanto el construido, como el patrimonio inmaterial en torno a la piedra (leyendas, usos, creencias).

3. Alumnos participantes

Se formó un grupo de trabajo vinculado con una actividad dentro del convenio de Pedra Castro. Dicho grupo estaba formado por el siguiente alumnado del Máster Interuniversitario.

Alumnado
Méndez Otero, Raúl
Montero Ferrer, Pablo
Pereira Costa, Carmen María

4. Los trabajos realizados

El resultado de los trabajos es la realización del podcast “As Pedras de Santa Cristina de Fecha” donde el alumnado pregunta y entrevista a varias personas de la parroquia sobre elementos de su patrimonio. La narración cuenta su camino dentro de la comunidad y como esta perciben el convenio existente. Pero, sobre todo, nos adentra en los usos tradicionales del entorno del yacimiento arqueológico y de varios elementos.

El podcast puede escucharse en el siguiente enlace: https://www.ivoox.com/ap-20-as-pedras-santa-cristina-fecha-audios-mp3_rf_71380380_1.html

Los derechos de autor sobre el archivo mp3 “As Pedras de Santa Cristina de Fecha” son exclusivamente del alumnado: Raúl Méndez Otero, Pablo Montero Ferrer y Carmen María Pereira Costa.

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

PROGRAMACIÓN DE LA ASIGNATURA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Obxectivos da materia

- O obxectivo desta materia é ofrecer unha visión xeral sobre a relación entre a arqueoloxía e as sociedades presentes, para abordar a súa comprensión xeral e adquirir unha perspectiva crítica sobre a imaxe pública da arqueoloxía e a súa función social, coa idea de mostrar tanto a necesidade deste ámbito tanto desde un punto de vista ético, como a súa utilidades desde un punto de vista práctico (na xestión do patrimonio arqueolóxico). Abordaranse tanto cuestións teóricas como prácticas.
- Polo que respecta ás primeiras, realizarase unha reflexión sobre as distintas acepcións do concepto “Arqueoloxía Pública”, e o propio concepto do público e do común, e as ideas de comunidade e multivocalidade.
- A nivel práctico, estudaranse estas cuestións a través de exemplos de proxectos arqueolóxicos cunha vocación pública clara, tanto en España como no estranxeiro.
- Espérase que os estudantes analicen estes proxectos de forma crítica, mediante os conceptos que se discutirán en clase e empregando a bibliografía que se poñerá a súa disposición.

Contidos

Os contidos están estruturados en tres bloques temáticos:

1. Arqueoloxía e público

- Imaxe e Percepcións Sociais do Pasado
- Metodoloxías de Diagnose
- O Pasado na Cultura Popular
- La construcción do discurso “pseudocientífico”

2. Arqueoloxía e activismo

- A imaxe pública de la profesión
- Arqueoloxía e xénero
- O código deontolóxico

3. Arqueoloxía e socialización

- Arqueoloxía en comunidade
- Arqueoloxía inclusiva
- Análise de Proxectos

Desenvolveranse seminarios dinamizados que complementarán as clases teóricas, e en función da dispoñibilidade orzamentaria, poderán desenvolverse actividades relacionadas co xacemento de Pedra Castro no concello de Santiago e en colaboración coa Asociación Cultural de Santa Cristina de Fecha.

Bibliografía básica e complementaria

- Almansa Sánchez, J. (ed.) 2011. El futuro de la Arqueología. JAS Arqueología. Madrid.
- Almansa Sánchez, J. 2011. Arqueología para todos los públicos. Hacia una definición de la Arqueología pública "a la española". Arqueoweb, 13(1).
- Almansa Sánchez, J. (ed.) 2014. Arqueología Pública en España. JAS Arqueología. Madrid.
- Ayán Vila, X. 2015. Altamira vista por los españoles. JAS Arqueología S.L.U., Madrid.
- Ayán Vila, X. 2014. Arqueologías públicas en las comunidades autónomas de Galicia. La Linde, 3.
- Ayán Vila, X. e Gago, M. 2012. Herdeiros pola forza. Patrimonio cultural, poder e sociedade na Galicia do século XXI. Ames (A Coruña): 2.0 Editora.
- Ferrer, C. Y Vives-Ferrándiz, J. (eds.). 2012. Construcciones y usos del pasado. Patrimonio Arqueológico, territorio y museo. Museo de Prehistoria de Valencia.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- González-Ruibal, A. 2012. Hacia otra arqueología: diez propuestas. *Complutum*, 23: 103-116.
- Martín Civantos, Delgado Anés, 2016. El patrimonio arqueológico: de las trincheras a la sociedad. Catálogo de la Exposición.
- Lorna-Jane Richardson & Jaime Almansa-Sánchez. 2015. Do you even know what public archaeology is? Trends, theory, practice, ethics, *World Archaeology*, 47:2, 194-211,
- Martín Cano Abreu, F. 2016. Arqueología Feminista Ibérica. Letras de Autor, Madrid.
- Risler, J., Ares, P. 2013. Manual de mapeo colectivo: recursos cartográficos críticos para procesos territoriales de creación colaborativa. Buenos Aires: Tinta Limón. Recuperado de <http://www.iconoclasistas.net/post/manual-de-mapeo-colectivo-en-pdf/>.
- Vaquerizo Gil, D. 2013. Córdoba. A pie de tierra. Ediciones el Almendro. Córdoba.
- Vaquerizo Gil, D. V. 2015. Arqueología para un futuro incierto... La profesión de arqueólogo tras la crisis devastadora del «pelotazo». *Pyrenae: revista de prehistòria i antiguitat de la Mediterrània Occidental*, 46(2), 89-120.
- Vaquerizo Gil, D. V. 2017. Arqueología pública, o el uso social del patrimonio. *Revista Otarq: Otras arqueologías*, (2), 251-284.
- Vizcaíno, T. 2015. Dilemas, reflexiones y posibilidades de una investigación arqueológica que se pretende socialmente comprometida. *La Linde*, 5: 193-214.
- Vizcaino, A. 2015. Iberos, públicos y cultura de masas. El pasado ibérico en el imaginario colectivo valenciano. Tesis doctoral. Universidad de Valencia. Valencia
- Vizcaíno, A., Machause, S., Albelda, V., & Real, C. (coords.) 2014. Desmuntant Lara Croft. *Dones, Arqueologia i Universitat. SAGVNTVM Extra*, 15.
- Zabala, M. E., & Fabra, M. 2015. Estrechando vínculos entre “comunidades” en torno al patrimonio arqueológico. Las practicas extensionistas desde un programa de Arqueología Pública. *Revista Arqueologia Pública*, 6(1 (6)), 39-53.
- Zapatero, G. R. 2012. Presencia social de la arqueología y percepción pública del pasado. *Museu de Prehistòria de València*, 31. Bibliografía Complementaria
- Almansa Sánchez, J. 2010. *JAS Arqueología S.L.U.* ed. «Pre-Editorial» (en inglés, PDF). AP: Online Journal in Public Archaeology 0: 1-3.
- Almansa Sánchez, J. 2017. Arqueología y Sociedad: Interacción y Acción desde la Teoría Crítica. Tesis doctoral inédita. Universidad Complutense, Madrid. Disponible online
- Ayán Vila, X., González Veiga, M., & Rodríguez Martínez, R. M. (2011). Más allá de la Arqueología Pública: arqueología, democracia y comunidad en el yacimiento multivocal de A Lanzada (Sanxenxo, Pontevedra). <http://digital.csic.es/handle/10261/34401>
- Farrujia de la Rosa, A.J. 2013. An Archaeology of the Margins Colonialism, Amazighity and Heritage Management in the Canary Islands. Springer, Verlag, New York.
- Field, L., Watkins, J., Gnecco, C. 2016. Challenging the Dichotomy. The Licit and the Illicit in Archaeological and Heritage Discourses. University of Arizona Press.
- García, J. I. G. 2014. Gestión Cultural Sensitiva: Experimentar en Patrimonio por medio de los 5 sentidos, el proyecto (V) idearium y la teoría Tempura. *Tejuelo: Didáctica de la Lengua y la Literatura. Educación*, (9), 269-285.
- Gnecco, C. e Ayala, P. (eds.) 2011. Indigenous peoples and archaeology in Latin America. Walnut Creek: Left Coast Press.
- Hamilakis, Y. 2011. Archaeological ethnography: a multitemporal meeting ground for archaeology and anthropology. *Annual Review of Anthropology* 40: 399-414.
- Hodder, I. 2008. Multivocality and Social Archaeology, en J. Hab; C. Fawcett and J. M.
- Holtorf, C. 2015. Introduction. In, Are We All Archaeologists Now?. *Journal of Contemporary Archaeology* 2.2, pp. 217-259. DOI:10.1558/jca.v2i2.28463
- Holtorf C. 2009. The Past is Now: an Interview With Anders Högberg. *European Journal of Archaeology*

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

11(1):7-22

Holtorf, C. 2007. Archaeology is a brand. The meaning of Archaeology in Contemporary Popular Culture. Oxford: Archaeopress.

Holtorf, C. 2007. Can you hear me at the back? Archaeology, Communication and Society. *European Journal of Archaeology* 10 (2-3): 149-65.

Holtorf, C. 2005. From Stonehenge to Las Vegas, Archaeology as Popular Culture. Alta Mira Press, Walnut Creek.

Holtorf C. 2005. Beyond crusades: How (not) to engage with alternative archaeologies. *World Archaeology* 37(4): 544-551.

Matsunaga (eds.): *Evaluating Multiple Narratives Beyond Nationalist, Colonialist, Imperialist Archaeologies*: 196-200. New York: Springer.

MacManamon, F. P. 1991. The Many Publics for Archaeology. *American Antiquity*, 56(1). 121- 30.

McGimsey, C. 1972. *Public Archaeology*. New York: Seminar Press.

Marshall, Y. 2001. What is community archaeology? *World Archaeology* 34(2): 211-219.

Matsuda, A. 2004. The concept of the "Public" and the aims of Public Archaeology. *Papers from the Institute of Archaeology*, 16: 66-76.

Merriman, N. 1991. *Beyond the Glass Case. The Past, the Heritage and the Public in Britain*. Leicester: Leicester University Press.

Merriman N. 2004. Introduction: Diversity and Dissonance in Public Archaeology, en N. Merriman (ed.): *Public Archaeology*: 1-18. London: Routledge

Moshenska, G. (ed). 2017. *Key Concepts in Public Archaeology*. UCL Press, London.

Okamura, K. e Matura, A. (eds.). 2011. *New Perspectives in Global Public Archaeology*. London and New York: Springer.

Peterson, B., Holtorf, C. (eds.) 2017. *The Archaeology of Time Travel. Experiencing the Past in the 21st Century*. Archaeopress, Oxford.

Prentis, A.M. (ed.). 2017. *Anarchy and Archaeology. The SAA Archaeological Record*, 17, 1.

Saez, I. et al (coords). 2015. *Arqueoloxías sociais. Arqueoloxía en Sociedade. Revista Arkeogazte, Actas JIA II*: 318-338.

Stone, P. G. e Planel, G. (eds.). 1999. *The Constructed Past: Experimental Archaeology, Education and the Public*. London and New York: Routledge.

Links de interese

Blog PIE-DRA

<http://pi3dra.tumblr.com/>

Blog Pasado Reciclado

<http://pasadoreciclado.blogspot.com.es/>

AP Journal

<http://revistas.jasarqueologia.es/index.php/APJournal>

Red de Información y Discusión sobre Arqueología y Patrimonio (RIDAP)

<http://ridap.com.co/enlaces.htm>

Revista La Linde

<http://lalindearqueologia.com/>

Revista la Descommunal

<http://ladescommunal.com/>

Sección de Arqueoloxía do Colexio Oficial de Doutores e Licenciados en Filosofía, Letras e Ciencias de Galicia (CDLG).

<http://www.cdlg.es/arqueoloxia>

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Competencias

COMPETENCIAS BÁSICAS:

- (CB-1) Que o estudantado posúa coñecementos que poden ser orixinais e polo tanto útiles para o desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
- (CB-2) Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidas en contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
- (CB-3) Que o estudantado teñan a capacidade de integrar coñecementos e afrontar a complexidade de formular xuízos baseados en información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas relacionadas coa aplicación dos seus coñecementos e xuízos. .
- (CB-4) Que o estudantado saiban comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e as razóns que os apoian) a audiencias especializadas e non especializadas dun xeito claro e inequívoco.
- (CB-5) Que o estudantado teña as habilidades de aprendizaxe que lles permiten continuar o estudo dun xeito maioritariamente autónomo.

COMPETENCIAS XERAIS:

- (CB-1) Que o estudantado demostre unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados con devandito campo;
- (CB-2) Que o estudantado demostre a capacidade de concibir, deseñar, poñer en práctica e adoptar un proceso substancial de investigación con seriedade académica;
 - (CB-3) Que o estudantado realice unha contribución a través dunha investigación orixinal que amplíe as fronteiras do coñecemento desenvolvendo un corpus substancial, do que parte mereza a publicación avaliada a nivel nacional ou internacional;
 - (CB-4) Que o estudantado sexa capaz de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas;
 - (CB-5) Que o estudantado saiba comunicarse cos seus colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral achega das súas áreas de coñecemento.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- (CE-2) Preparación e redacción de informes históricos e arqueolóxicos.
- (CE-3) Xestión de coleccións e museos.
- (CE-4) Asesoramento en planes directores, planes especiais, traballos arqueolóxicos, etc.
- (CE-5) Xestión cultural.

COMPETENCIAS TRANSVERSALES:

- (CT-1) Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatória do alumno sobre os seus contidos.
- (CT-2) Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros en tómaa de decisións.
- (CT-3) Potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

A actividade docente repartirase entre exposicións e actividades relacionadas con seminarios dinamizados de carácter teórico/práctico relacionados con cada temática. Se desenvolverán seminarios dinamizados que

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

complementarán as clases teóricas, e en función da dispoñibilidade orzamentaria, poderán desenvolverse actividades relacionadas co xacemento de Pedra Castro no concello de Santiago e en colaboración coa Asociación Cultural de Santa Cristina de Fecha.

Realizaranse titorías para a orientación do traballo de curso e actividades dirixidas.

A materia é presencial, e a aula virtual (FaiTic da Universidade de Vigo) utilizarase como marco para o desenvolvemento da materia, publicando materiais útiles para o estudiantado. No caso de que a asistencia non sexa posible debido á emerxencia sanitaria, manterase o uso da aula virtual e, ademais, as clases teóricas impartiranse a través do Campus Remoto da Uvigo. As clases prácticas e seminarios tamén se poderían impartir a través Campus Remoto da Uvigo e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder ter lugar, serían utilizadas para ampliar os seminarios e prácticas xa deseñadas.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

Se desenvolverá unha estratexia de avaliación continua na que se valorarán os seguintes aspectos da materia:

- A entrega dunha memoria final cos materiais xerados nos seminarios realizados, que pasarán a integrar un dossier conxunto final da materia.
- Deseño e realización dun traballo colaborativo que pode ser realizado en grupo, por un mínimo de dous e un máximo de catro persoas.

A avaliación terá en conta:

- A participación activa do alumnado nos seminarios e titorías (1 punto sobre 10)
- A entrega da memoria completa das actividades realizadas nos seminarios (5 puntos sobre 10)
- A entrega do traballo colaborativo (4 puntos sobre 10).

Traballo Obrigatorio da Materia:

Para superar a materia é preciso entregar unha memoria final cos materiais xerados nos seis seminarios realizados, así como a realización dun traballo colaborativo (ou outras metodoloxías de diagnose a consensuar coa profesora).

En caso de dispensa oficial, examinarase ao alumno cos mesmos criterios que os aplicados ás ensinanzas na aula.

Convocatoria de segunda oportunidade: Igualmente consistirá na entrega da memoria completa das actividades realizadas nos seminarios, así como a entrega do traballo colaborativo.

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 de 5 de setembro; BOE 18 de setembro).

O artigo 16 do Regulamento de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de maio de 2011) establece o seguinte: acción disciplinaria que poida seguirse contra o estudante infractor.

Considérase fraudulento, entre outros, realizar traballos en plaxa ou obtidos de fontes accesibles ao público ou desde o mesmo sen reelaborar ou reinterpretar os autores e as fontes.

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte:

"Un desempeño fraudulento de calquera exercicio ou evidencia exixida na validación dunha materia implicará unha cualificación de suspensión na correspondente convocatoria, independentemente do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considérase fraudulento, entre outros, realizar traballos en plaxio ou obtidos de fontes accesibles ao público ou desde o mesmo sen reelaborar ou

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

reinterpretar os autores e as fontes.”

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

Clase maxistral: 5

Estudio autónomo (individual o en grupo): 15

Clase práctica:4

Exposición de traballos: 2

Lecturas recomendadas: 12

Seminario: 5

Preparación do traballo: 6

Visitas, saídas: 3

Outras tarefas asignadas polo profesor: 20

Titorías: 3

Recomendacións para o estudo da materia

O estudante debe coñecer o manexo básico de paquetes ofimáticos xerias, por exemplo, Libre Office ou Microsoft Office.

Todas as actividades da materia, foros, bibliografía e outros materiais complementarios están dispoñibles na Materia Virtual en FaiTic da Uvigo, accesible para todo o alumnado da materia.

Para acceder:

<http://faitic.uvigo.es>

*A primeira vez teclase, tanto en usuario como en contrasinal, o NIF (sin letra). Posteriormente xa se pode modificar o contrasinal. Para acceder, es preciso ter solicitado o acceso previamente.

Aula virtual

<https://campusremotouvigo.gal/>

Observacións

Repositorio de bibliografía en acceso aberto.

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

Curso 2021-2022

**ACTIVIDAD 1.
PRIMER CUATRIMESTRE**

MATERIAS:

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

**PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA
ARQUEOLÓGICA**

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Datos requeridos

ASIGNATURA: PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

CÓDIGO: P5103101. Obligatoria

PROFESOR: Jose Carlos Sánchez Pardo

ASIGNATURA: PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA
ARQUEOLÓGICA

CÓDIGO: P5103103
Obligatoria

PROFESORA: Mª Pilar Prieto Martínez

PRACTICA DE CAMPO en Pedra Castro, 29-octubre -2021

N.º de alumnos que participaron
20

2. Descripción de la actividad realizada

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

En esta materia se trabajó con frecuencia con Pedra Castro como yacimiento “de entrenamiento” para los alumnos, tanto en campo (práctica de prospección superficial intensiva y extensiva), como en clase (herramientas de teledetección y Sistemas de Información Geográfica).

Para ello, el profesorado de la materia visitó el yacimiento para preparar el desarrollo de las prácticas identificando áreas de especial interés, y proceder a la recopilación de material gráfico que permitiese ampliar el dossier que debía entregarse al alumnado (en este contexto se llevó a cabo un levantamiento fotogramétrico del yacimiento de Pedra Castro y su entorno).

De igual modo, antes de la salida a campo se preparó la prospección en varias sesiones en clase, trabajando con fotos aéreas y modelos digitales de elevaciones de alta precisión de la zona.

La visita al yacimiento de Pedra Castro a finales de Octubre de 2021 tuvo los siguientes objetivos:

-Preparar, desarrollar y entregar el informe final de una prospección arqueológica en el entorno de Pedra Castro, un yacimiento cedido para prácticas del máster por parte del Concello de Santiago de Compostela

-Tratamos de ampliar y mejorar nuestro conocimiento arqueológico del yacimiento y su entorno con respecto a la breve información disponible en el PXOM utilizando el máximo rango de fuentes de información disponibles.

TAREAS EN CLASE/CASA:

-Buscar y abrir visores cartográficos y localizar Pedra Castro

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Acercamiento inicial al entorno geográfico en la cartografía y foto aérea: características, dominio, campos de cultivo...
- Ver toponimia de interés (vg. nombres germánicos, igrexario)
- Seleccionar imágenes adecuadas de mapa topográfico, foto aérea actual, vuelo americano, lidar...
- Breve aproximación a la descripción de técnicas constructivas

TAREAS EN CAMPO:

- Delimitar en plano el recinto del castro
- Documentar y registrar cultura material mueble (fotos y cubrir ficha cultura material)
- Documentar y registrar muro parcelario y otras estructuras agrarias del lugar (fotos y cubrir ficha estructuras)
- Aprender cómo se usa GPS subcentimétrico y drone en prospección y documentación arqueológica.

RESULTADO A ENTREGAR:

- Un informe de prospección que debe contener los siguientes apartados:

INFORME DE PROSPECCIÓN

Autor

1. ANTECEDENTES (origen y justificación del proyecto)
2. DESCRIPCIÓN DEL YACIMIENTO
 - 2.1. LOCALIZACIÓN (topónimo, concello, parroquia, lugar, coordenadas UTM, accesos...)
 - 2.2. CARACTERÍSTICAS MORFOLÓGICAS
 - 2.2.1. Yacimiento (situación en el paisaje, dimensiones, forma, partes principales, técnica constructiva...)
 - 2.2.2. Materiales (cantidad, distribución, tipología, cronología, funcionalidad...)
 - 2.3. CLASIFICACIÓN CRONO-FUNCIONAL
 - 2.4. ESTADO DE CONSERVACIÓN (vegetación, descripción de alteraciones, causas de las alteraciones...)
3. CONCLUSIONES
4. BIBLIOGRAFÍA Y RECURSOS WEB CONSULTADOS
5. ANEXOS GRÁFICOS Y FICHAS DE REGISTRO UTILIZADAS

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Incluir fotografías importantes en el medio del informe, y resto de información gráfica al final como anexos

Durante la práctica de campo, el alumnado fue dividido en tres grupos que prospectaron el lugar. La vegetación estaba más alta que en años anteriores, pero se usó esta desventaja como herramienta formativa ya que es un problema habitual en prospección en Galicia. Se trató de que identificaran estructuras (parapetos, fosos) y materiales arqueológicos sobre el terreno y se analizaron las distintas afecciones al yacimiento (antrópicas, naturales) en clave patrimonial.

- Registro de la evidencia arqueológica en campo:
 - Documental, empleándose fichas de registro diseñadas a tal efecto.
 - Gráfico, usándose cámara fotográfica, jalones y escalas, así como dibujándose croquis de algunas estructuras (plantas, alzados).
 - Georreferenciación mediante el uso de un GPS submétrico.

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

De forma complementaria a la materia de prospección arqueológica, y al igual que el curso precedente, se realizó una aproximación al registro de campo de conjuntos de materiales localizados en superficie. Los estudiantes llevaron las fichas de campo correspondientes a prospección de conjuntos de materiales y piezas, y a través de la observación tomaron notas, ubicaron la cartografía, fotografiaron los conjuntos observados y describieron todo aquello que se correspondía con elementos muebles localizado en superficie.

Una vez realizado el trabajo de observación en campo, en laboratorio los estudiantes gestionaron la información textual y gráfica generada en campo y lo plasmaron en una ficha que entregaron como uno de los trabajos de curso a evaluar. Este trabajo puntuaba 1,5 sobre 10.

Se organizaron tres grupos que fueron rotando por la superficie del yacimiento para documentar los restos visualizados, el resultado del trabajo de los estudiantes ha mejorado respecto al curso anterior. La documentación fue más detallada y cuidadosa. Así que la valoración de la actividad ha sido muy positiva.

3. Alumnos participantes

Total de 20 matriculados en esta asignatura

Carácter
Arribas Greciano, Vega
Carrillo Gonzalvo, Sergi
Cea García, Catarina
Collazo Outeiral, Andrea
Diz, Andrés
del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego
García Soto, Alejandro Pelayo
Garrués Rived, Paula
Gisbert López, Maria

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

González Sixto, María
Lage Socastro, Roberto
Mata Touris, Tamara
Mier Mouriño, Brandán
Novo López, Ramón
Ontsalo Sagastume, Ainhoa
Piñeiro Soto, Manuel
Piñón Loureiro, Adrián
Rey Sierra, Andres
Valcarce Gonzalez, German Pablo
Ye , Yicheng

4. Los trabajos realizados

PROSPECCIÓN ARQUEOLÓGICA

Se entregaron un total de 20 trabajos (uno por cada alumno matriculado). Pese a las diferentes calidades de los mismos, en general se constata que la mayor parte de los alumnos adquirieron bien los conocimientos principales que se trató de enseñarles utilizando el ejemplo del yacimiento de Pedra Castro. Por tanto, se cumplió el objetivo propuesto con el empleo de este yacimiento como lugar de prácticas.

PROCESADO Y GESTIÓN DE LA EVIDENCIA ARQUEOLÓGICA

Al igual que el curso precedente, se entregaron un total de 3 trabajos desarrollados en grupo, donde se realizó una distribución de tareas que implicaba el aprendizaje en campo de recogida de información y su elaboración en laboratorio de información orientada a realizar un informe que completase un trabajo de prospección.

Se realizaron tareas de identificación de materiales, localización, evaluación de distribución y adscripción cronológica de los mismos.

Fueron utilizados los mismos modelos de fichas que el curso anterior

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Grupo de estudantes que realizaron la visita al castro

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

PROGRAMACIÓN DE LA ASIGNATURA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Código Contido	Nome	Curso académico	Idioma
P5103101	Prospección arqueolóxica	2021/2022	Galego

Obxectivos da materia

O obxectivo principal da materia é por a disposición do alumnado os coñecementos necesarios para valorar, deseñar e acometer un proxecto de prospección arqueolóxica. Nos últimos anos, asistimos a un crecente interese cara esta estratexia metodolóxica relacionado co desenvolvemento dunha arqueoloxía menos invasiva, e máis sensible ao uso das novas tecnoloxías e de corte territorial e paisaxístico. Nesta liña, estímase oportuno transmitir ao alumnado algúns fundamentos sobre tecnoloxías xeoespaciais e métodos de teledetección (GPS, Sistemas de información xeográfica —SIX—, fotografía aérea, imaxes satelitais, LiDAR, prospección xeofísica...), malia que estes contidos serán tratados con máis detalle na materia de Tecnoloxías Xeoespaciais en Arqueoloxía.

O obxectivo final é dotar aos alumnos/as dos coñecementos necesarios para a toma de decisións á hora de afrontar un proxecto destas características, é dicir; o deseño do proxecto, a elección dunha estratexia de prospección axeitada ao obxecto para estudar, a pertinencia dun enfoque multidisciplinar e multiescalar, o uso das tecnoloxías e ferramentas ao seu alcance, o deseño de documentación e a estratexia de representación e análise da información obtida.

Contidos

Os contidos teóricos distribúense en cinco temas impartidos ao longo de seis sesións (23/09-28/10setembro-outubro):

1. Deseño e planificación da prospección arqueolóxica

1.1. Introducción xeral

1.2. Deseño do proxecto

1.3. Introducción ás fontes de información (Inventarios e catálogos, toponimia, cartografía, imaxes aéreas, etc.)

2. Prospección superficial do terreo

2.1. Estratexias de cobertura, batida e mostraxe

2.1.1. Prospección extensiva

2.1.2. Prospección intensiva

2.1.3. Mostraxe

2.2. Condicións de perceptibilidade do rexistro arqueolóxico

3. Obtención, documentación e representación da información

3.1. Introducción ás Tecnoloxías da Información Xeográfica (TIX)

3.1.1. Introducción aos Sistemas de Información Xeográfica (SIX)

3.1.2. Fluxo de traballo, dispositivos e colectores de datos de campo

3.2. Sistema de Posicionamento Global (GPS)

3.3. Rexistro, documentación, análise e representación da información de campo

4. Introducción á Teledetección

4.1. Conceptos xerais e ferramentas

4.2. Análise de imaxes. Imaxes satelitais e fotografía aérea.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- 4.3. Introducción á tecnoloxía LiDAR
- 4.4. O uso do dron (UAV/RPA) e a fotogrametría

- 5. Introducción á prospección xeofísica do subsolo
- 5.1. Fundamentos
- 5.2. Prospección Eléctrica
- 5.3. Prospección Magnética
- 5.4. Prospección con Xeorradar

Os contidos prácticos constarán de sete sesións na aula que desenvolverán a materia teórica impartida de xeito práctico —4 sesións (outubro-novembro)— coa axuda de casos de estudo reais —3 seminarios (novembro-décembro)—. As prácticas de campo equivalen a 2 sesións —3 horas— para realizar nunha única xornada en data por determinar no sitio arqueolóxico de Pedra Castro (Santiago de Compostela). Se non se obtivese financiación para estas últimas, substituiríanse por outras prácticas complementarias nunha localización na que o alumnado poida desprazarse polos seus medios.

Bibliografía básica e complementaria

Básica

- Burillo, F. (Coord). 2004. Arqueología Espacial: Prospección. Arqueología Espacial 24-25. Teruel, Instituto de Estudios Turulenses.
- García Sanjuán, L. 2005. Introducción al reconocimiento y análisis arqueológico del territorio. Barcelona: Ariel.
- García Díez, M. & Zapata Peña, L. (Eds.). 2013. Métodos y técnicas de análisis y estudio en arqueología prehistórica: De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos: Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Ruiz Zapatero, G. 1996. La prospección de superficie en la arqueología española. Quaderns de prehistòria i arqueologia de Castelló (17): 7-20.

Complementaria

- Banning, E. B. 2002. Archaeological Survey. New York, Kluivert Academic.
- Bevan, B. W. 1998. Geophysical Exploration for Archaeology. An Introduction to Geophysical Exploration. Midwest Archaeological Centre Special Report 1.
- Bintliff, J.; Kuna, M. y Venclova, N (eds.). 2000. The future of Surface Artefact Survey in Europe. Sheffield, Sheffield University Press.
- Bewley, B.; Donoghue, D.; Gaffney, V.; van Leusen, M.; Wise, A. 1998 (Revised by Bewley, B. and Nirven, K. 2011). Aerial Survey for Archaeology. Guides to Good Practice. Archaeology Data Service / Digital Antiquity. London http://guides.archaeologydataservice.ac.uk/g2gp/AerialPht_Toc
- Corsi, C.; Slapšak, B.; Vermeulen, F. (2013): Good Practice in Archaeological Diagnostics. Non-invasive Survey of Complex Archaeological Sites. Cham: Springer.
- Doneus, M.; Briese, C.; Fera, M.; Janner, M. 2008. Archaeological prospection of forested areas using full-waveform airborne laser scanning. Journal of Archaeological Science. V 35, 4. 882-893.
- Gillings, M.; Hacıgüzeller, P. y Lock, G. (2020): Archaeological Spatial Analysis: A Methodological Guide. Oxon-New York: Routledge.
- Opitz, R. & Cowley, D. (2013): Interpreting Archaeological Topography: Lasers, 3D Data, Observation, Visualisation and Applications. Oxford: Oxbow.
- Orejas, A. 1998. El estudio del paisaje. Visiones desde la Arqueología, Arqueologías del Paisaje. Actas del Coloquio Celebrado en Teruel (Septiembre 1998). Arqueología Espacial 19-20. Teruel, Instituto de Estudios

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Turolenses.

Verhagen, P.; Borsboom, A. 2009. The design of effective and efficient trial trenching strategies for discovering archaeological sites. *Journal of Archaeological Science*. V 36, 8. 1807-1815.

Wheatley, D. y Gillings, M. 2002. *Spatial Technology and Archaeology. The Archaeological Application of GIS*. London, Taylor and Francis.

White, G. G. y King, T. F. 2007. *The Archaeological Survey Manual*. Left Coast Press.

Wheatley, D. y Gillings, M. 2002. *Spatial Technology and Archaeology. The Archaeological Application of GIS*. London, Taylor and Francis.

White, G. G. y King, T. F. 2007. *The Archaeological Survey Manual*. Left Coast Press.

Competencias

Básicas:

(CB-1) Que os estudantes demostren unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados con devandito campo;

(CB-2) Que os estudantes demostren a capacidade de concibir, deseñar, poñer en práctica e adoptar un proceso substancial de investigación con seriedade académica;

(CB-3) Que o estudantado teña a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos;

(CB-4) Que os estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas;

(CB-5) Que os estudantes saiban comunicarse cos seus colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral achega das súas áreas de coñecemento.

Específicas:

(CE-2) Preparación e redacción de informes históricos e arqueolóxicos.

(CE-4) Asesoramento en planes directores, planes especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

(CE-5) Xestión cultural.

(CE-6) Dirección de actividades de prospección e de escavación arqueolóxica.

Transversais:

(CT-1) Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatoria do alumno sobre os seus contidos.

(CT-2) Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros nas toma de decisións.

(CT-3) Potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

As actividades docentes na aula combinan a impartición de nocións teóricas e prácticas. As clases teóricas dedicaranse a impartir os fundamentos necesarios sobre o deseño de metodoloxías de prospección. As sesións prácticas na aula reforzarán estes contidos mediante diferentes casos de estudo e tarefas que o alumnado deberá desenvolver. Os seminarios introducen ao alumnado casos de estudos reais nos que foi preciso desenvolver metodoloxías multidisciplinares innovadoras para o estudo de diferentes paisaxes arqueolóxicas, mais tendo como ferramenta principal de identificación e estudo de sitios a prospección arqueolóxica.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

A práctica de campo realizarase soamente se é posible obter financiación (e conxuntamente con outras materias do Máster). Dedicarase á recollida de datos e documentación de entidades arqueolóxicas e patrimoniais tanto no sitio de Pedra Castro (Santiago de Compostela), como na súa contorna. Usaranse colectores de datos electrónicos, GPS e outras tecnoloxías. A práctica de campo desenvolverase un xoves ou venres, nunha data acordada co alumnado, no caso de que non sexa posible realizala en horario de clase.

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da mesma, colgándose nela recursos útiles ao estudantado e como plataforma para a entrega de traballos e tarefas varias.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

A avaliación será continua mediante o seguimento do traballo do alumnado na aula, os seminarios e as titorías, así como na entrega e/ou exposición dos traballos.

- Ata un 40% da nota corresponderase coa entrega de tarefas relacionadas coa materia explicada durante as primeiras 6 sesións. O profesor determinará, de acordo co caso, se estas tarefas son individuais ou grupais.
- Outro 30% corresponde coas prácticas de prospección realizadas durante a visita de campo ao sitio de Pedra Castro —ou exercicios similares no caso de non poder realizarse a visita—. Estas tarefas serán realizadas en grupos aleatorios.
- O 30% restante da nota con pequenos cuestionarios de control individual para realizar no campus virtual e relacionados cos seminarios impartidos nas aulas.

Na segunda convocatoria, de xullo, o alumnado terá que realizar o mesmo tipo de probas efectuadas a longo do curso para a avaliación continua.

En caso de dispensa oficial, examinarase ao alumno cos mesmos criterios aplicados á docencia presencial.

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 de 5 de setembro; BOE 18 de setembro). É preciso obter unha puntuación mínima de 4 en cada unha das partes sinaladas para a realización da media final.

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: “A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes”.

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

ACTIVIDADES PRESENCIAIS (HORAS PRESENCIAIS DO ALUMNO)

Clases maxistras: 9

Clases prácticas: 6

Seminarios: 4,5

Visitas, saídas: 3

Titorías: 1,5

Avaliación: 1

TOTAL PARA 3 CRÉDITOS ECTS 25

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

TRABALLO DO ALUMNO (HORAS DE TRABALLO DO ALUMNO)

Estudio autónomo (individual o en grupo): 10

Lecturas recomendadas: 10

Preparación do traballo: 26

Outras tarefas asignadas por el profesor: 4

TOTAL PARA 3 CRÉDITOS ECTS: 50

Recomendacións para o estudo da materia

Recoméndase a asistencia a clases e utilizar o tempo de titorías para realizar consultas sobre bibliografía e dúbidas sobre outras cuestións que teñan que ver coa materia e a elaboración dos traballos prácticos.

O alumnado debe coñecer o uso básico de paquetes ofimáticos xerais —como Microsoft Office ou Libre Office—. De igual xeito, debe familiarizarse co Campus Virtual da USC e co software colaborativo estándar da mesma, Microsoft Teams.

Para as saídas de campo é conveniente traer calzado axeitado.

Observacións

Plan de continxencia

O plan de continxencia para o desenvolvemento da docencia no curso 2021-22 (30 abril de 2021) diante dunha situación de emerxencia sanitaria recolle tres posibles escenarios co fin de garantir a calidade da docencia:

- 1) Normalidade adaptada (docencia totalmente presencial).
- 2) Distanciamento (docencia semi-presencial).
- 3) Peche das instalacións (docencia virtual).

No caso de non fose posible a presencialidade total por mor da emerxencia sanitaria, e se tivesen que impartir a materia parcial ou totalmente en remoto, manterase o uso da aula virtual e as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

A carga docente e de traballo individual do alumnado no se verá incrementada por esta situación, sendo proporcional á carga en créditos da materia. Nas distintas tarefas e actividades respectarase a normativa vixente refirida á propiedade intelectual e á protección de datos.

A avaliación do alumnado non se verá afectada por este feito, e seguirá a ser continua seguindo os principios establecidos no apartado “Sistema de Avaliación”.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Código Contido	Nome	Curso académico	Idioma
P5103103	Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica	2021/2022	Galego

Obxectivos da materia

Esta materia ten como obxectivo formar ao alumno na xestión íntegra dos materiais mobles documentados en calquera tipo de actividade arqueolóxica, que a grandes liñas podemos categorizar en prospección e escavación. Esta xestión implica:

- Aprender os protocolos de rexistro, tratamento, identificación preliminar e estudo de 'mínimos' ou realización dun inventario básico da materiais cara á realización dunha memoria técnica.
- Coñecer os recursos básicos necesarios para realizar un rexistro gráfico dos materiais (fotografado e debuxo de diferentes tipos) e a introdución á aplicación de técnicas dixitais para a representación dos obxectos (fotogrametría).
- Adestrarse na construción e o manexo de bases de datos e manipulación de información a través delas.
- Formarse en tarefas de almacenamento da materiais cara ao seu estudo e/ou devolución ao museo, e almacenamento da información textual e gráfica xerada coa xestión dos materiais.

Contidos

Os contidos teóricos distribúense en 6 temas que se corresponden con 6 clases:

- T1. Rexistro e protocolos de recuperación e conservación preventiva da evidencia arqueolóxica.
- T2. Xestión da evidencia arqueolóxica desde a súa recepción ata a entrega no museo. Lexislación, tratamento, procesado, almacenamento, entrega e depósito.
- T3. Sistemas de clasificación básicos: Tipoloxía e cadea operativa
- T4. Representación gráfica de materiais arqueolóxicos,
- T5. Xestión da información, uso de bases de datos.
- T6. Arqueoloxía e arqueometría

Desenvolveranse 5 prácticas que se corresponden con 7 clases:

- P1. Identificación básica de pezas, tratamento e procesado de materiais de diverso tipo (pezas e mostras)
 - P2. Debuxo de materiais
 - P3. Fotografado de materiais
 - P4. Procesado e xestión da información
 - P5. Deseño de memoria, apartado de materiais
- Co material resultante elaborado nas prácticas entregarase un dossier que será avaliado.

Realizaranse dúas prácticas de campo que complementan as clases teóricas e interactivas, que se corresponden con 3 clases:

- PC1: Realízase unha práctica de campo ao xacemento de Pedra Castro, no caso de que se consiga o orzamento solicitado. A práctica de campo desenvolverase un venres, no caso que non sexa posible realizala en horario de clase.
- PC2: Visita á RiAIDT, Campus Vida, USC, realízase en horario de clase.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía Básica

COBAS FERNÁNDEZ, M.I.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (1998). Criterios y Convenciones para la Gestión y el

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Tratamiento de la Cultura Material Mueble. Capa 7. Santiago: Grupo de Investigación en Arqueología del Paisaje.

LEI 5/2016, de 4 de mayo, del Patrimonio Cultural de Galicia (DOG, 16/05/2016; BOE, 18/06/2016).

MANNONI, T.; GIANNICHEDA, E. (2004). Arqueología de la producción. Barcelona: Ariel Prehistoria (1st ed. 1996, Torino).

ORTON, C.; TYERS, P.; VINCE, A. 1997. La cerámica en Arqueología. Barcelona: Crítica.

Bibliografía complementaria

ARIAS VILAS, F. (1999). Sitios musealizados y museos de sitio: notas sobre dos modos de utilización del patrimonio arqueológico. Museo. Revista de la Asociación Profesional de Museólogos de España, 4: 39-51.

BAENA, J.; CUARTERO, F. (2006). Más allá de la tipología lítica: lectura diacrítica y experimentación como claves para la reconstrucción del proceso tecnológico, Miscelánea en homenaje a Victoria Cabrera. Zona Arqueológica, 7. Vol I: 144-161.

BAGOT FRANÇOIS (1999). Dibujo Arqueológico. La cerámica: normas para la representación de las formas y decoraciones de las vasijas. Centro de Estudios Mexicanos y Centroamericanos. Colección Trace.

BENITO ÁLVAREZ, J.M. (2007). Dibujo digital del material lítico prehistórico. Consejos básicos para mejorar la cualificación profesional en Prehistoria y Arqueología. Arqueoweb. Revista sobre Arqueología en Internet 9 (1). http://www.ucm.es/info/arqueoweb/numero9_1/conjunto9_1.htm.

BERNAL CASASOLA, D.; RIBERA I. LACOMBA (eds. Científicos). (2008). Cerámicas hispanorromanas. Un estado de la cuestión. XXVI Congreso Internacional de la Asociación Rei Cretariae Romanae Fautores. Cádiz. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz.

CABALLERO, L.; MATEOS, P.; RETUERCE, M. (2003). Cerámicas tardorromanas y altomedievales en la península Ibérica. Ruptura y continuidad (II Simposio de Arqueología, Mérida 2001). Madrid: CSIC.

CALVO TRIAS, M. (2002) Útiles líticos prehistóricos. Forma función y uso. Ariel Prehistoria. Barcelona.

COBAS FERNÁNDEZ, M.I.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (2003). La cadena tecnológica operativa como herramienta teórica y metodológica. Una perspectiva desde los planteamientos de la Arqueología del Paisaje. Cuadernos de Estudios Gallegos, XLVIII: 1-19.

COBAS FERNÁNDEZ, M.I.; GONZÁLEZ PÉREZ, C.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (1996). La Base de Datos Potes: un ejemplo de sistematización para el estudio de cerámica. Boletín Informativo del Instituto Andaluz de Patrimonio, 13: 64-7. Sevilla.

COMENDADOR REY, B. (1998). Los inicios de la metalurgia en el Noroeste de la Península Ibérica. Brigantium 11.

COLL CONESA, J. (Coord.) (2011). Manual de cerámica medieval y moderna. Museo Arqueológico Regional de la Comunidad Autónoma de Madrid. Madrid.

CONGRESOS IBÉRICOS DE ARQUEOMETRÍA. Actas descargables.

DECRETO 199/1997, do 10 de xullo, polo que se regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia. Diario Oficial de Galicia, nº 150, 6 de agosto de 1997.

DOMÍNGUEZ-BELLA, S, RAMOS, J., GUTIÉRREZ, J.M., LÓPEZ, PÉREZ, M. (Eds.) (2010). Minerales y Rocas en las sociedades de la Prehistoria. Grupo de Investigación HUM-440. Universidad de Cádiz.

FÁBREGAS VALCARCE, R.; FUENTE ANDRÉS, F. de la (1988). Aproximación a la cultura material del megalitismo gallego: la industria lítica pulimentada y el material cerámico. Arqueohistorica 2. Santiago de Compostela: Tórculo Artes Gráficas.

GARCÍA HERAS, M.; OLAETXEA, C. (1992). Métodos y análisis para la caracterización de cerámicas arqueológicas. Estado actual de la investigación en España", Archivo Español de Arqueología, 65: 263-289.

IFA, Institute of Field Archaeologists (1991). The Institute of Field Archaeologists; Guidelines for Finds Work. Birmingham: The Institut of Field Archaeologists. <http://www.archaeologists.net/codes/ifa>.

INIZAN, M.-L., REDURON, M.; ROCHE, H.; TIXIER, J. (1995). Technologie de la pierre taillée. T.4. Technologie de la pierre taillée. CREP, Meudon (France).

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- IRUJO RUÍZ, D.J.; PRIETO MARTÍNEZ, M.P. (2005). Aplicaciones del 3D en cerámica prehistórica de contextos arqueológicos gallegos: Un estudio sobre percepción visual. *ArqueoWeb*, 7 (2). Universidad Complutense de Madrid.
- LEMONNIER, P. (1991). *Technological choices. Transformation in material cultures since the Neolithic*. Londres: Ed. Routledge.
- MANSILLA CASTAÑO, A.M. (2005). Las postales: ¿un instrumento de divulgación del patrimonio arqueológico? *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural* [en línea] 2005, 3 (Diciembre) : [Fecha de consulta: 13 de junio de 2014] Disponible en: <<http://redalyc.org/articulo.oa?id=88130204>> ISSN 1695-7121.
- MARTÍN LERMA, I. (2008). Análisis microscópico de la industria lítica: la traceología. *Panta Rei* III. 2ª época, 15-25.
- MERINO, J. M. (1994). *Tipología lítica*. San Sebastián: Munibe, suplemento nº 9.
- MOHEN, J.P. (1992). *Metalurgia Prehistórica. Introducción a la Paleometalurgia*. Editorial Masson, S.A. París.
- MONTERO RUIZ, I. (Coord.) (2011). *Manual de Arqueometalurgia*. Museo Arqueológico Regional de la Comunidad Autónoma de Madrid. Madrid.
- MONTERO, I.; GARCÍA, M.; LÓPEZ-ROMERO, E. (2007). Arqueometría: Cambios y tendencias actuales. *Trabajos De Prehistoria* 64 (1): 23-40.
- MORENO MARTÍN, A.; QUIXAL SANTOS, D. (2012-2013). Bordes, bases e informes: El dibujo arqueológico de material cerámico y la fotografía digital. *Arqueoweb. Revista sobre Arqueología en Internet* 14,: 178-21.
- MUSEUM OF LONDON. (1996). *Guidelines for the preparation of archaeological archives to be deposited with the Museum of London*. Museum of London. London.
<http://www.museumoflondon.org.uk/Collections-Research/LAARC/DeposResource/>.
- PARCERO OUBIÑA, C.; MÉNDEZ FERNÁNDEZ, F.; BLANCO ROTEVA, R. (1999). El registro de la información en intervenciones arqueológicas. *CAPA (Criterios y Convenciones en Arqueología del Paisaje)*, 9. Santiago de Compostela.
- PORTO TENREIRO, Y. (2000). Medidas urgentes de conservación en intervenciones arqueológicas. *CAPA (Criterios y Convenciones en Arqueología del Paisaje)*, 13. Santiago de Compostela.
- PRIETO-MARTÍNEZ M. P.; CRIADO-BOADO F. (coords.) (2010). *Reconstruyendo la historia de la comarca del Ulla-Deza (Galicia, España). Escenarios arqueológicos del pasado*. *Trabajos de Arqueología e Patrimonio* 41. Closas-Orcoyen S.L., Madrid.
- PRIETO MARTÍNEZ, M. P.; LANTES SUÁREZ; O.; VÁZQUEZ LIZ, P.; MARTÍNEZ CORTIZAS, A. 2010. La cerámica de dos túmulos de Roza das Aveas (Outeiro de Rey, Lugo): Un estudio diacrónico del estilo y la composición. *BSAA arqueología (Boletín del Seminario de Arte y Arqueología)* LXXVI: 27-61.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P., SALANOVA, L. (Coords.) (2011). *Las Comunidades Campaniformes en Galicia. Cambios sociales en el III y II milenios BC en el NW de la Península Ibérica*. Diputación de Pontevedra, Pontevedra.
- ROCA ROUMENS, M.; FERNÁNDEZ GARCÍA, M.I. (coords.). (2005). *Introducción al estudio de la cerámica romana. Una breve guía de referencia*. Málaga. Universidad de Málaga.
- SCIALLANO, M.; SIBELLA, P. (1991). Amphores. Comment les identifier? *La Calade: Édisud*.
- TERRADAS, X., PARPA, A.; PLANA C. (eds.) (1992). *Tecnología y cadenas operativas líticas*. Reunión internacional, 15-18 enero 1991. *Treballs d'Arqueologia* 1. Bellaterra, Barcelona.
- WHITTAKER, J.C. (1994). *Flintknapping. Making & Understanding stone tools*. University of Texas Press <http://nautarch.tamu.edu/CRL/conservationmanual/>

Competencias

COMPETENCIAS BÁSICAS:

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Que os estudantes adquiran

(CB-1) Que os estudantes posúan coñecementos susceptibles de ser orixinais e por tanto útiles para o desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.

(CB-2) Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos en contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.

(CB-3) Que os estudantes teñan a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.

(CB-4) Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e as razóns que as sustentan) a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.

(CB-5) Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que permitan continuar o estudo dun modo en boa medida autónomo.

COMPETENCIAS XERAIS:

(CG-4) Que os estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas.

(CG-5) Que os estudantes saiban comunicarse con colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral acerca das súas áreas de coñecemento.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

(CE-1) Que os estudantes sexan capaces de preparar e redactar informes históricos e arqueolóxicos, adaptándose ao tipo de actividade que se desenvolva.

(CE-2) Que os estudantes sexan capaces de colaborar na xestión de coleccións e museos.

(CE-3) Que os estudantes sexan capaces de levar a cabo tarefas de colaboración e de asesoramento en plans directores, plans especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

(CE-4) Que os estudantes sexan capaces de participar activamente na organización de tarefas de xestión cultural.

(CE-5) Que os estudantes adquiran as capacidades necesarias para dirixir actividades de campo, de prospección e de escavación arqueolóxica e de tratamento e estudo de materiais e mostras.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

(CT-1) Que os estudantes aprendan a utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatória do alumno sobre os seus contidos.

(CT-2) Que os estudantes saiban xestionar de forma excelente o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros na toma de decisións.

(CT-3) Que os estudantes aprendan a potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

- Nas clases teóricas, expoñeranse os contidos básicos da materia. Utilizarase como apoio a exposición visual e gráfica do power- point e achegaranse lecturas complementarias que o alumno terá que realizar.
- Nas clases prácticas e seminarios e nas prácticas de campo o alumno achegarase ás diferentes fases na xestión dos materiais e da documentación que xeran, desde a súa recuperación ata a súa posterior entrega aos organismos correspondentes. Aprenderá o procedemento para seguir con cada tipo de materiais, a realización dunha descrición básica, a súa representación gráfica e como debe realizar o almacenamento

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

dos materiais e da información.

- O estudante deberá ler un traballo que se lle asigne a principios de curso e deberá entregar unha síntese e realizar unha exposición de 5 minutos.
- Realizaranse titorías sempre que o alumnado requirao para resolver calquera tipo de dúbidas que poidan xurdir ao longo do curso.
- Desenvolveranse dúas prácticas de campo, unha delas consistirá en ir a un xacemento Pedra Castro, localizada no Concello de Santiago e a outra será unha visita aos laboratorios da USC no Campus Vida (RIAIDT-CACTUS).

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da materia, colgándose materiais útiles aos estudantes.

No caso de non fose posible a presencialidade por mor da emerxencia sanitaria, manteríase o uso da aula virtual, e ademais, as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

Desenvolverase unha estratexia de avaliación continua na que se valorarán os seguintes aspectos da materia:

- Realizarase unha proba tipo test dos temas teóricos: 2 puntos sobre 10.
- Asistencia: 0,5 puntos sobre 10 (en caso de que non sea presencial a docencia, esta puntuación pasará a repartirse entre os restantes traballos)
- Cada práctica será de desenvolvemento individual. 1 punto sobre 10 (6 puntos en total), valorarase a participación (0,2 por punto).
- Prácticas de campo: O seu desenvolvemento será en grupo. Valorarase nun total de 1,5 puntos.

Na segunda convocatoria, de xullo, o alumno terá que realizar o mesmo tipo de probas que se realizaron ao longo do curso para a avaliación continua.

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumno cos mesmos criterios que os aplicados á docencia que sexa impartida nese intre (presencial, semipresencial ou non presencial).

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 do 5 de setembro; BOE 18 de setembro).

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: "A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes".

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

- Clase maxistral: 9 horas.
- Clases prácticas e seminarios: 10,5 horas

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Exposición de traballos: 1,5 horas
 - Prácticas de campo (xacemento de Pedra Castro, RiAIDT): 3 horas
 - Avaliación: 1 hora
- TOTAL PARA 3 ECTS, TOTAL 25 h

Ademais da asistencia a clase, o alumnado debe desenvolver outras actividades que axuden a mellorar e completar a súa formación.

- Lectura recomendada, actividades de biblioteca: 12 horas
 - Preparación de presentacións orais, debates: 4 horas
 - Estudo autónomo individual ou en grupo: 30 horas
 - Outras tarefas asignadas polo profesor: 4 horas
- TOTAL 50 h

Recomendacións para o estudo da materia

O estudante debe coñecer o manexo básico de paquetes ofimáticos xenerais, por exemplo, Libre Office ou Microsoft Office.

Así mesmo, e en caso que a docencia non puidese ser presencial, os estudantes deben saber manexar programas colaborativos estándares, como Microsoft Teams, o programa oficial da USC, dispoñible gratuitamente no repositorio da USC.

Ademais, recoméndase comprar a principios de curso dúas ferramentas para debuxar: un pé de rei ou calibre, e un conformador metálico, tamén chamado peite perfilador ou pé de fontaneiro. Daranse instrucións respecto diso o día da presentación.

Observacións

A asistencia a clase ademais de ser obrigatoria, é recomendable.

Será aplicado o Plan de Continxencia da USC aprobado en Consello de Goberno o 30 de abril de 2021 para o

desenvolvemento da docencia no curso 2021-2022, que parte do desenrolo das clases nun escenario 1.

No caso de pasar a un escenario 2 ou 3, continuarase co plan docente do programa, pasando a facer as actividades e avaliacións online.

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

Curso 2021-2022

**ACTIVIDAD 2.
SEGUNDO CUATRIMESTRE**

MATERIAS:

CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Datos requeridos

ASIGNATURA: CULTURA MATERIAL MEDIEVAL E MODERNA

CÓDIGO: [P5103222] [2020/2021]

Optativa

PROFESORES: Pilar Prieto Martínez, Rebeca Blanco-Rotea, José Carlos Sánchez Pardo

PRACTICA DE CAMPO en Pedra Castro, 01-04-2022

N.º de alumnos que participaron

7

2. Descripción de la actividad realizada

Breve descripción de la actividad:

Dado el buen resultado del curso anterior en la zona, se volvió a realizar la misma práctica. La práctica se desarrolla dentro de una asignatura tuvo por objetivo introducir al alumnado en las características, problemas y procedimientos principales del estudio del registro arqueológico (mueble e inmueble) de época medieval y moderna, aproximadamente entre los siglos V y XVIII d.C. dentro de la misma, se impartió una parte (Tema 2. Arqueología de la Arquitectura) centrada en la metodología arqueológica aplicada al estudio de las construcciones históricas, dentro del marco disciplinar conocido como Arqueología de la Arquitectura; y otra (T3. Cultura material inmueble de época medieval y moderna) centrada en la arquitectura y construcciones medievales y modernos analizadas desde una perspectiva arqueológica. La práctica se centró en esta parte, y consistió, por un lado, en la identificación de un despoblado medieval, y, por otro, en la lectura de paramentos de una de las fachadas de la iglesia de Santa Cristina de Fecha.

Objetivo de la práctica

Evaluar la adquisición de los contenidos impartidos en estas partes de la materia, Arqueología de la Arquitectura y Arquitectura Moderna por parte del alumnado, en concreto, la capacidad adquirida para la identificación, valoración y caracterización de los despoblados medievales, y la comprensión de una de las herramientas básicas en la aplicación de la Arqueología de la Arquitectura, la lectura de paramentos, así como la capacidad de diferenciar las arquitecturas de un período de las de otro, y justificarlo en base a criterios tipológicos y arqueológicos. Para ello, se hizo un ejercicio práctico durante la salida de campo a efectuar del 8 de abril a Santa Cristina de Fecha, donde nos centramos en el lugar de O Igrexario y en la iglesia parroquial de la misma.

Los resultados del ejercicio fueron entregados por el alumnado para en forma de dossier, que incluyó:

- La ortoimagen de la fachada S de la iglesia con la delimitación y numeración las UEs
- El listado de registro rápido cubierto
- Una ficha de UE completa
- El diagrama estratigráfico
- La explicación del período en que se encuadra el edificio

4. Los trabajos realizados

Se realizaron 7 ejercicios. Todos los trabajos entregados han cumplido los objetivos que se les pedían y algunos documentaron muy bien el contexto y el propio bien.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Iglesia de Santa María de Fecha, fachada S sobre la que los estudiantes realizarán el trabajo de identificación de Ues

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

PROGRAMACIÓN DE LA ASIGNATURA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Obxectivos da materia

- Capacitar ao alumnado, como futuros arqueólogos e arqueólogas profesionais, na formulación das preguntas adecuadas para o estudo de estruturas e materiais deste período.
- Introducir ao estudiantado nas principais cuestións relativas á investigación sobre este período; formar ao alumnado en distintas disciplinas, metodoloxías e técnicas que, aínda que son utilizadas e extensibles a outros períodos, teñen un especial desenvolvemento na arqueoloxía de época histórica, como é a arqueoloxía da arquitectura.
- Mostrar ao alumnado a importancia, para o estudo da cultura material deste período, de realizar abordaxes interdisciplinares que permiten maximizar a información arqueolóxica, e mellorar a caracterización da mesma, como son a historia da arquitectura, a historia da arte, os estudos documentais, as análises da planimetría histórica, etc.
- Introducir ao alumnado en ferramentas de representación dos resultados dos estudos arqueolóxicos deste período.

Contidos

A materia ten como obxectivo introducir ao alumnado nas características, problemas e procedementos principais do estudo do rexistro arqueolóxico (móble e inmóble) de época medieval e moderna, aproximadamente entre os séculos V e XVIII d. C.

T1. Introducción á arqueoloxía de época medieval e moderna. Mostrarase o percorrido de ambas as correntes temáticas en España, o contexto peninsular e europeo, así como as principais liñas de investigación que se desenvolveron no ámbito peninsular e, especialmente, en Galicia. Tamén se tratarán as principais correntes metodolóxicas que traballan nestes ámbitos. Dedicarase 1,5 h da materia a esta parte da materia.

T2. Arqueoloxía da Arquitectura: aproximación teórica e ferramentas metodolóxicas. Introducción ao alumnado nesta disciplina que emprega ferramentas propias fundamentalmente da arqueoloxía, pero tamén doutras disciplinas, no estudo, caracterización, datación e interpretación da arquitectura histórica. Dedicarase 4,5 h da materia a esta parte da materia. O tema distribuirase nos seguintes contidos:

- Farase unha aproximación teórica á disciplina, analizando a súa definición, xénese e finalidade no contexto europeo e peninsular.
- Analizaranse as ferramentas metodolóxicas para o estudo da cultura material inmóble de época histórica. Mostraranse as distintas ferramentas metodolóxicas desde as que, desde a arqueoloxía, abórdase o estudo da cultura material inmóble de épocas medieval e moderna. Analizarase o marco metodolóxico global da disciplina para logo deternos nalgunhas das propostas máis desenvolvidas neste ámbito, en concreto, a lectura de paramentos.
- Revisaranse diferentes proxectos nos que a Arqueoloxía da Arquitectura foi a estratexia de investigación que articula todo o proceso de traballo.

T3. Cultura material inmóble de época medieval e moderna. O tema organizarase nos seguintes contidos:

- Xacementos e arquitectura de época medieval: revisaranse as diferentes tipoloxías de xacementos arqueolóxicos característicos deste período: hábitats, necrópoles, igrexas, fortificacións, espazos agrarios,

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

etc. Explicarase as súas características e diferentes problemáticas, incidindo na necesidade de combinar distintas metodoloxías para o seu estudo. Dedicarase 4.5 horas a esta parte do temario.

- Revisarase as principais transformacións que se producen na arquitectura moderna e que deixan as súas pegadas a nivel arqueolóxico nas construcións. Analizarase as principais tipoloxías de edificación (habitacionais, eclesiásticas, militares...) e as técnicas construtivas e tipoloxías decorativas que nos permiten diferenciar un elemento moderno doutro anterior ou posterior. Revisarase algúns proxectos focalizados no estudo arqueolóxico da arquitectura moderna. Dedicarase 1,5 h a esta parte da materia.

T4. Cultura material moble de época medieval e moderna: Mostrarase a variedade de obxectos desta época que poden ser de utilidade para a identificación desde un punto de vista tipoloxico e de cadea operativa. Teranse en conta así mesmo estes elementos como materialidade que pode entenderse desde os contextos de estes períodos e tamén poden contribuír a comprendelos máis adecuadamente. Dedicásenlle 6 h da materia a esta parte da materia. Realizaranse dúas prácticas vinculadas a esta parte do temario relacionadas coa lectura de artigos e a caracterización de obxectos destes períodos (correspóndense con 1 clase).

Ademais da realización de actividades prácticas que inclúan a saída á contorna urbana de Santiago para practicar metodoloxías de arqueoloxía da arquitectura, realizarase unha práctica de campo que complementa as clases teóricas e interactivas, que se corresponden con 1 clase. Esta práctica de campo farase no xacemento de Pedra Castro, se se dispón de orzamento.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

ARIÑO GIL, E. (2013) "El hábitat rural en la Península Ibérica entre finales del siglo IV y principios del VIII: un ensayo interpretativo", *Antiquité Tardive* 21: pp. 93-123.

AZKARATE GARAI-OLAUN, A. (2013) "La construcción y lo construido. Arqueología de la Arquitectura". La materialidad de la historia. La arqueología en los inicios del siglo XXI, Madrid. pp. 271-298.

BALLESTEROS ARIAS, P. (2010) "La Arqueología Rural y la construcción de un paisaje agrario medieval: el caso de Galicia". Por una arqueología agraria. Perspectivas de investigación sobre espacios de cultivo en las sociedades medievales hispánicas, Oxford, pp. 25-39.

CABALLERO, L.; MATEOS, P.; RETUERCE, M. (2003) *Cerámicas tardorromanas y altomedievales en la península Ibérica. Ruptura y continuidad* (II Simposio de Arqueología, Mérida 2001). Madrid: CSIC.

CABALLERO ZOREDA, L.; UTRERO AGUDO, M.A. (2013), "El ciclo constructivo de la Alta Edad Media Hispánica. Siglos VIII-X." *Archeologia dell'Architettura* XVIII, pp. 127-146.

CHAVARRÍA ARNAU, A. (2009), *Archeologia delle chiese. Dalle origini all'anno Mille*. Roma.

FARIÑA BUSTO, F.; SUÁREZ OTERO, J. (1988) "Arqueoloxía medieval en Galicia: unha aproximación." *Trabalhos de Antropología e Etnología* 28 (fasc. 3-4), pp. 49-77.

FRANCOVICH, R.; HODGES, R. (2003) *Villa to village: the transformation of the Roman countryside in Italy, c. 400-1000*. London.

GUTIÉRREZ GONZÁLEZ, J. A. (1995), *Fortificaciones y feudalismo en el origen y formación del reino leonés*

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

(ss. IX-XIII). Valladolid.

QUIRÓS, J.; BENGOTXEA, B. (2007), Arqueología Postclásica, UNED, Madrid.

QUIRÓS CASTILLO, J.A. (2009) Medieval Archaeology in Spain. Reflections: 50 years of Medieval Archaeology, 1957-2007, London. pp. 173-189.

XUSTO RODRÍGUEZ, M.; EGUILLETA FRANCO, J.M. (1992) "Arqueología medieval gallega: consideraciones metodológicas." Gallaecia 13, pp. 273-302.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

ABBÉ, J. L. (2005) "Le paysage peut-il être lu à rebours?. Le paysage agraire médiéval et la méthode régressive". Les territoires du médiéviste, Rennes, pp. 383-399.

ALMEIDA, Carlos Alberto Ferreira de (1978). Castelologia Medieval de Entre Douro e Minho, Prova Complementar da Tese de Doutoramento (policopiada), Faculdade de Letras da Universidade do Porto, Porto.

AZKARATE GARAI-OLAUN, A.; QUIRÓS CASTILLO, J. A. (2003) "Arquitectura doméstica altomedieval en la Península Ibérica. Reflexión a partir de las excavaciones arqueológicas de la catedral de Santa María de Vitoria-Gasteiz, País Vasco", Archeologia Medievale XXX, pp. 7-28.

AZKARATE GARAI-OLAUN, A. SÁNCHEZ ZUFIAURRE, L. (2005) "Aportaciones al conocimiento de las técnicas constructivas altomedievales en Álava, Guipúzcoa y Vizcaya." Arqueología de la Arquitectura 4, pp. 193-213.

BARROCA, Mário Jorge (1990-91). Do Castelo da Reconquista ao Castelo Românico (séc. IX a XII), Portugalia, Nova Série, XI-XII, Faculdade de Letras da Universidade do Porto, Porto, pp. 89-134.

BLANCO-ROTEA, R., (2017). Arquitectura y paisaje. Aproximaciones desde la arqueología, Arqueología de la Arquitectura, 17: e051, doi: <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2017.007>

BLANCO-ROTEA, R. (2010) Herramientas metodológicas aplicadas al estudio de un paisaje urbano fortificado: el caso de la villa de Verín (Monterrei, Ourense). En Domingo Fominaya, Mª y Sánchez Luengo, A. J. (Dir. y Coord. Ed.) 2010. Arqueología aplicada al estudio e interpretación de edificios históricos. Últimas tendencias metodológicas, pp. 179-197. Madrid: Ministerio de Cultura. ISBN: 978-84-8181-470-5.

BLANCO-ROTEA, R., PRIETO MARTÍNEZ, P., BALLESTEROS ARIAS, P. Y LÓPEZ GONZÁLEZ, L. F. (2010) El despoblado de A Pousada: la formación de una aldea rural en la Alta Edad Media. En Prieto Martínez, P. y Criado Boado, F. (Coord.) 2010 Reconstruyendo la historia de la comarca del Ulla-Deza (Galicia-España). Escenarios arqueológicos del pasado. TAPA 41. Pp. 111-20. Santiago de Compostela. ISBN: 978-84-00-09134-7.

BLANCO-ROTEA, R. (2018) Paisajes urbanos modernos de la frontera galaico-portuguesa. La fortificación de las villas y ciudades en el siglo XVII. Revista de História da Arte, 13: 115-139. ISSN 2182-3294.

CHOUQUER, G (1997). Les formes du paysage. Paris.

COBAS, I., PRIETO, P. (1998) Criterios y convenciones para la gestión y tratamiento de la cultura material mueble. Capa, 7. Santiago de Compostela.

COOL CONESA, J. (Coord.) (2011) Manual de cerámica medieval y moderna. Comunidad Autónoma de Madrid.

FARIÑA BUSTO, F.; SUÁREZ OTERO, J. (1997) "As necrópoles xermano-suévica", Galicia castrexa e romana, Santiago de Compostela, pp. 304-312.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- FERNÁNDEZ MIER, M. (1999), Génesis del territorio en la Edad Media. Arqueología del paisaje y evolución histórica en la montaña asturiana. Oviedo
- GAIMSTER, D. (1997) German Stoneware, 1200-1900: Archaeology and Cultural History, British Museum Press, London.
- GILCHRIST, R. (2009) "Medieval Archaeology and Theory: A disciplinary leap of faith", *Reflections: 50 years of Medieval Archaeology, 1957-2007*, London. pp. 385-408.
- GUTIÉRREZ GONZÁLEZ, J.A. (1995) "Nuevos desarrollos en el estudio de las cerámicas medievales del norte de España: una síntesis regional". *Spanish medieval ceramics in Spain and the British Isles*, Oxford, pp. 67-87.
- HILDYARD, R. (1999): *European ceramics*. University of Pennsylvania Press. Philadelphia.
- INGOLD, T. (1990): *Society, nature, and the concept of technology*. *Archaeological Review From Cambridge*, 9 (1): 5-17.
- MAÑANA BORRAZÁS, P.; BLANCO ROTEA, R.; AYÁN VILA, X.M. (2002). *Arqueotectura 1: Bases teórico-metodológicas para una Arqueología de la Arquitectura*. TAPA (Traballos de Arqueoloxía e Patrimonio), 25. Santiago de Compostela: LPPP, USC. ISSN: 1597-5357.
- MONTERO RUIZ, I. (Coord.) 2011. *Manual de Arqueometalurgia*. Comunidad Autónoma de Madrid.
- MONTERO, I. et al. (2007). *Arqueometría: Cambios y tendencias actuales*. *Trabajos De Prehistoria* 64, No 1, Enero-Junio 2007, pp. 23-40
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; ALONSO TOUCIDO, F.; LANTES-SUÁREZ, O.; ACUÑA CASTROVIEJO, F.; CASAL GARCÍA, R. (2018) "Los azulejos de A Rocha Branca (Padrón, A Coruña): Un estudio arqueométrico". *Gallaecia* 37: 127-142.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; LANTES SUÁREZ, O.; ALONSO TOUCIDO, F. (2015) Una cerámica de gres de Raeren en Santiago de Compostela (NW Spain). En Raquel Martínez Peñín y Gregoria Cavero Domínguez (eds.), *Evolución de los espacios urbanos y sus territorios en el Noroeste de la Península Ibérica*. Universidad de León. Instituto de Estudios Medievales.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; ALONSO TOUCIDO, F.; LANTES SUÁREZ, O.; RODRÍGUEZ PAZ, A.; BLANCO ROTEA, R.; GARCÍA QUINTELA, M.V. (2019) "El depósito ritual de jarritas de la Basílica de Augas Santas (Allariz, Ourense): Un ejemplo de sincretismo religioso en la Edad Media". *Archeologia Medievale* XLVI: 291-317.
- PRIETO MARTÍNEZ, M.P.; LANTES SUÁREZ, OSCAR; ALONSO TOUCIDO, FRANCISCO, FLORES RIVAS, LUIS HIXINIO, FERNÁNDEZ MANUEL (LOLO) (2019) "Cuatro 'Botijuelas' recuperadas en el Noroeste de Iberia. Procesos de manufactura y reutilización". *Estudos do Quaternário (APEQ, Braga)* 20: 35-51.
- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (1998) "La sillería y las técnicas constructivas medievales: historia social y técnica de la producción arquitectónica." *Archeologia Medievale* XXV, pp. 235-246.
- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (2012) "Los castillos altomedievales del cuadrante noroccidental de la Península Ibérica". *Los castillos altomedievales en el Noroeste de la Península Ibérica*, Bilbao. pp. 17-27.
- QUIRÓS CASTILLO, J.A. (2012). *Arqueología del campesinado medieval: la aldea de Zaballa*. Bilbao.
- SÁNCHEZ PARDO, J.C. (2010) "Poblamiento rural tardorromano y altomedieval en Galicia (ss. V-X). Una revisión arqueológica", *Archeologia Medievale* XXXVII, pp. 285-306.
- SÁNCHEZ-PARDO, J.C., BLANCO-ROTEA, R., SANJURJO-SÁNCHEZ, J. (2017) Tres arquitecturas altomedievales ourensanas: Santa Eufemia de Ambía, San Xés de Francelos y San Martiño de Pazó. *Arqueología de la Arquitectura*, 17: e062, doi: <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2017.017>.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

SUÁREZ OTERO, J.; FARIÑA BUSTO, F. (1989) La cerámica medieval en Galicia. La cerámica medieval en el Norte y Noroeste de la Península Ibérica, León, pp. 285-301.

UTRERO AGUDO, M.A. (2008) "Arqueología de la arquitectura y patrimonio edificado. Experiencias y perspectivas una década después". La investigación sobre Patrimonio Cultural, Sevilla, pp. 99-117.

Competencias

COMPETENCIAS BÁSICAS:

(CB-1) Que os estudantes posúan coñecementos susceptibles de ser orixinais e por tanto útiles para o desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.

(CB-2) Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidos en contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.

(CB-3) Que os estudantes teñan a capacidade de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.

(CB-4) Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e as razóns que as sustentan) a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.

(CB-5) Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que permitan continuar o estudo dun modo en boa medida autónomo.

COMPETENCIAS XERAIS:

(CG-1) Que os estudantes demostrasen unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados co devandito campo.

(CG-4) Que os estudantes sexan capaces de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas.

(CG-5) Que os estudantes saiban comunicarse con colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral acerca das súas áreas de coñecemento.

(CG-7) Que os estudantes demostrasen ao longo da investigación capacidade para establecer relacións mutuas entre os tres eixos principais que configuran o programa: histórico, arqueolóxico-artístico e lingüístico-literario

(CG-9) Que sexan capaces de abrir vías de especialización novas no ámbito dos estudos arqueolóxicos

(CG-10) Que a súa formación avanzada contribúa ao desenvolvemento cultural europeo a través da correcta transmisión e interpretación crítica do patrimonio histórico e cultural do mundo medieval e moderno.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

(CE-1) Ser capaz de preparar e redactar informes históricos e arqueolóxicos, adaptándose ao tipo de actividade que se desenvolva.

(CE-2) Ser capaz de colaborar na xestión de coleccións e museos.

(CE-3) Ser capaz de levar a cabo tarefas de colaboración e de asesoramento en plans directores, plans especiais, traballos arqueolóxicos, etc.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

(CE-4) Ser capaz de participar activamente na organización de tarefas de xestión cultural.

(CE-5) Adquirir as capacidades necesarias para dirixir actividades de campo, de prospección e de escavación arqueolóxica e de tratamento e estudo de materiais e mostras.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

(CT-1) Que os estudantes aprendan a utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xenerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatória do alumno sobre os seus contidos.

(CT-2) Que os estudantes saiban xestionar de forma excelente o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros na toma de decisións.

(CT-3) Que os estudantes aprendan a potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativas, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

-Nas clases teóricas, expoñeranse os contidos básicos da materia. Utilizarase como apoio a exposición visual e gráfica do power point e achegaranse lecturas complementarias que o alumno terá que realizar.

- Nas clases prácticas e nas prácticas de campo o alumno achegarase á cultura material de época medieval e moderna, a súa identificación, a súa documentación e interpretación en campo e laboratorio.

Desenvolveranse traballos que permitan adquirir o coñecemento adecuado da materia ao alumnado.

A práctica de campo, que consistirá en ir a un xacemento (Pedra Castro) ou/e un conxunto histórico do Concello de Santiago, onde se realizará unha identificación de elementos medievais e modernos mediante unha prospección arquitectónica e unha breve lectura de paramentos nunha arquitectura preseleccionada. Realizarase no caso de que se consiga o orzamento solicitado en Pedra Castro e, se non, no núcleo de Santiago de Compostela ou similar. A práctica de campo desenvolverase un xoves ou un venres, no caso que non sexa posible realizala en horario de clase.

- Realizaranse titorías sempre que o alumnado requírao para resolver calquera tipo de dúbidas que poidan xurdir ao longo do curso.

A materia é presencial, e utilizarase a aula virtual como marco de desenvolvemento da materia, colgándose materiais útiles aos estudantes.

No caso de non fose posible a presencialidad por mor da emerxencia sanitaria, manteríase o uso da aula virtual, e ademais, as clases teóricas impartiranse a través de Microsoft Teams. As clases prácticas e seminarios poderían impartirse igualmente a través de Microsoft Teams, e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder desenvolverse, destinaríanse a ampliar os seminarios e prácticas xa deseñados.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

Desenvolverase unha estratexia de avaliación continua na que se valorarán o grao de adquisición e dominio dos coñecementos teóricos e prácticos indicados no temario da materia. Para iso desenvolveranse tres traballos escritos cun marcado carácter práctico nos que o alumnado demostre que adquiriu estes coñecementos, cada un dos cales se centrará nunha parte da materia (enfoque teórico-metodolóxico; cultura material inmoble de medieval e moderna; cultura material moble medieval e moderna). De igual

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

modo, a práctica de campo será avaliada coa entrega dun breve traballo escrito sobre a mesma.

O tema 1 e 2 avaliaranse sobre 4 puntos (sobre 10).

O tema 3 avaliarase sobre 4 puntos (sobre 10).

O tema 4 avaliará sobre 2 puntos (sobre 10).

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumno cos mesmos criterios que os aplicados á docencia presencial.

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 do 5 de setembro; BOE 18 de setembro).

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte: “A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considerase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores e das fontes”.

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

- Clase maxistral: 10,5 horas

- Clases prácticas e seminarios: 12 horas

- Prácticas de campo: 1,5 horas

- Avaliación: 1 hora.

TOTAL PARA 3 ECTS, TOTAL 25 h

Ademais da asistencia a clase, o alumnado debe desenvolver outras actividades que axuden a mellorar e completar a súa formación.

- Lectura recomendada, actividades de biblioteca: 12 horas

- Preparación de presentacións orais, debates: 4 horas

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 30 horas

- Outras tarefas asignadas polo profesor: 4 horas

TOTAL 50 h

Recomendacións para o estudo da materia

O estudante debe coñecer o manexo básico de paquetes ofimáticos xerais, por exemplo, Libre Office ou Microsoft Office. Así mesmo, debe saber manexar programas colaborativos estándares, como Microsoft Teams, o programa oficial da USC, dispoñible gratuitamente no repositorio da USC.

Observacións

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Será aplicado o Plan de Continxencia da USC aprobado en Consello de Goberno o 30 de abril de 2021 para o desenvolvemento da docencia no curso 2021-2022, que parte do desenrolo das clases nun escenario 1. No caso de pasar a un escenario 2 ou 3, continuarase co plan docente do programa, pasando a facer as actividades e avaliacións online.

ESCENARIO 2. Distanciamiento

Docencia presencial na aula para a porcentaxe do alumnado de cada grupo expositivo e interactivo que estableza a USC e, en paralelo, docencia virtual para o resto do alumnado a través de Microsoft Teams. No caso de alumnos con problemas de acceso a internet incorporaranse, á aula virtual da materia, arquivos de audio e imaxe e materiais coas explicacións da aula.

Os procedementos docentes, contidos, calendario e sistema de avaliación da docencia expositiva e interactiva serán idénticos aos da docencia presencial.

ESCENARIO 3. Peche das instalacións

Docencia virtual, tanto expositiva como interactiva, para todo o alumnado a través de Microsoft Teams. No caso de alumnos con problemas de acceso a internet incorporaranse, á aula virtual da materia, arquivos de audio e imaxe e materiais coas explicacións da aula.

Os procedementos docentes, contidos, calendario e sistema de avaliación da docencia expositiva e interactiva serán idénticos aos da docencia presencial.

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

Curso 2021-2022

**ACTIVIDAD 3.
SEGUNDO CUATRIMESTRE**

MATERIAS:

ARQUEOLOGÍA PÚBLICA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

1. Datos requeridos

ASIGNATURA

ARQUEOLOGÍA PÚBLICA

PROFESOR/A/OS/AS: Carmen Pérez Maestro

6 abril de 2022, en aula.

CÓDIGO: **P5103202**

OPTATIVA

N.º de alumnos que participaron:
10

2. Descripción de la actividad realizada

Conferencia impartida en relación con la implicación de la comunidad con el patrimonio cultural y natural.

3. Alumnos participantes

El total de alumnos matriculados son 10 en esta materia son los siguientes:

Nome
Arribas Greciano, Vega
del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego
García Soto, Alejandro Pelayo
Gisbert López, María
González Sixto, María
Mata Touris, Tamara
Novo López, Ramón
Ontsalo Sagastume, Ainhoa
Piñeiro Soto, Manuel
Rey Sierra, Andres

4. Los trabajos realizados

Los alumnos no realizaron trabajos relacionados con el convenio en esta materia pero fue impartida una conferencia el 26 de abril de 2022, Doña María Luisa Gil Nieto, que participó como ponente invitada en el seminario presencial de la materia titulado *A Pedra que Fala, asociación cultural y medioambiental de San Xoan y Santa Cristina de Fecha*.

**Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

PROGRAMACIÓN DE LA ASIGNATURA

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Obxectivos da materia

- O obxectivo desta materia é ofrecer unha visión xeral sobre a relación entre a arqueoloxía e as sociedades presentes, para abordar a súa comprensión xeral e adquirir unha perspectiva crítica sobre a imaxe pública da arqueoloxía e a súa función social, coa idea de mostrar tanto a necesidade deste ámbito tanto desde un punto de vista ético, como a súa utilidades desde un punto de vista práctico (na xestión do patrimonio arqueolóxico). Abordaranse tanto cuestións teóricas como prácticas.
- Polo que respecta ás primeiras, realizarase unha reflexión sobre as distintas acepcións do concepto “Arqueoloxía Pública”, e o propio concepto do público e do común, e as ideas de comunidade e multivocalidade.
- A nivel práctico, estudaranse estas cuestións a través de exemplos de proxectos arqueolóxicos cunha vocación pública clara, tanto en España como no estranxeiro.
- Espérase que os estudantes analicen estes proxectos de forma crítica, mediante os conceptos que se discutirán en clase e empregando a bibliografía que se poñerá a súa disposición.

Contidos

Os contidos están estruturados en tres bloques temáticos:

1. Arqueoloxía e público

- Imaxe e Percepcións Sociais do Pasado
- Metodoloxías de Diagnose
- O Pasado na Cultura Popular
- La construcción do discurso “pseudocientífico”

2. Arqueoloxía e activismo

- A imaxe pública de la profesión
- Arqueoloxía e xénero
- O código deontolóxico

3. Arqueoloxía e socialización

- Arqueoloxía en comunidade
- Arqueoloxía inclusiva
- Análise de Proxectos

Desenvolveranse seminarios dinamizados que complementarán as clases teóricas, e en función da dispoñibilidade orzamentaria, poderán desenvolverse actividades relacionadas co xacemento de Pedra Castro no concello de Santiago e en colaboración coa Asociación Cultural de Santa Cristina de Fecha.

Bibliografía básica e complementaria

Almansa Sánchez, J. (ed.) 2011. El futuro de la Arqueología. JAS Arqueología. Madrid.

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Almansa Sánchez, J. 2011. Arqueología para todos los públicos. Hacia una definición de la Arqueología pública "a la española". *Arqueoweb*, 13(1).
- Almansa Sánchez, J. (ed.) 2014. *Arqueología Pública en España*. JAS Arqueología. Madrid.
- Ayán Vila, X. 2015. *Altamira vista por los españoles*. JAS Arqueología S.L.U., Madrid.
- Ayán Vila, X. 2014. *Arqueologías públicas en las comunidades autónomas de Galicia*. La Linde, 3.
- Ayán Vila, X. e Gago, M. 2012. *Herdeiros pola forza. Patrimonio cultural, poder e sociedade na Galicia do século XXI*. Ames (A Coruña): 2.0 Editora.
- Ferrer, C. Y Vives-Ferrándiz, J. (eds.). 2012. *Construcciones y usos del pasado. Patrimonio Arqueológico, territorio y museo*. Museo de Prehistoria de Valencia.
- González-Ruibal, A. 2012. Hacia otra arqueología: diez propuestas. *Complutum*, 23: 103-116.
- Martín Civantos, Delgado Anés, 2016. *El patrimonio arqueológico: de las trincheras a la sociedad*. Catálogo de la Exposición.
- Lorna-Jane Richardson & Jaime Almansa-Sánchez. 2015. Do you even know what public archaeology is? Trends, theory, practice, ethics, *World Archaeology*, 47:2, 194-211,
- Martín Cano Abreu, F. 2016. *Arqueología Feminista Ibérica*. Letras de Autor, Madrid.
- Risler, J., Ares, P. 2013. *Manual de mapeo colectivo: recursos cartográficos críticos para procesos territoriales de creación colaborativa*. Buenos Aires: Tinta Limón. Recuperado de <http://www.iconoclasistas.net/post/manual-de-mapeo-colectivo-en-pdf/>.
- Vaquero Gil, D. 2013. *Córdoba. A pie de tierra*. Ediciones el Almendro. Córdoba.
- Vaquero Gil, D. V. 2015. Arqueología para un futuro incierto... La profesión de arqueólogo tras la crisis devastadora del «pelotazo». *Pyrenae: revista de prehistòria i antiguitat de la Mediterrània Occidental*, 46(2), 89-120.
- Vaquero Gil, D. V. 2017. Arqueología pública, o el uso social del patrimonio. *Revista Otarq: Otras arqueologías*, (2), 251-284.
- Vizcaíno, T. 2015. Dilemas, reflexiones y posibilidades de una investigación arqueológica que se pretende socialmente comprometida. *La Linde*, 5: 193-214.
- Vizcaino, A. 2015. *Iberos, públicos y cultura de masas. El pasado ibérico en el imaginario colectivo valenciano*. Tesis doctoral. Universidad de Valencia. Valencia
- Vizcaíno, A., Machause, S., Albelda, V., & Real, C. (coords.) 2014. *Desmuntant Lara Croft. Dones, Arqueologia i Universitat*. SAGVNTVM Extra, 15.
- Zabala, M. E., & Fabra, M. 2015. Estrechando vínculos entre "comunidades" en torno al patrimonio arqueológico. Las practicas extensionistas desde un programa de Arqueología Publica. *Revista Arqueologia Pública*, 6(1 (6)), 39-53.
- Zapatero, G. R. 2012. Presencia social de la arqueología y percepción pública del pasado. *Museu de Prehistòria de València*, 31. *Bibliografía Complementaria*
- Almansa Sánchez, J. 2010. *JAS Arqueología S.L.U. ed. «Pre-Editorial» (en inglés, PDF)*. AP: *Online Journal in Public Archaeology* 0: 1-3.
- Almansa Sánchez, J. 2017. *Arqueología y Sociedad: Interacción y Acción desde la Teoría Crítica*. Tesis doctoral inédita. Universidad Complutense, Madrid. Disponible online
- Ayán Vila, X., González Veiga, M., & Rodríguez Martínez, R. M. (2011). Más allá de la Arqueología Pública: arqueología, democracia y comunidad en el yacimiento multivocal de A Lanzada (Sanxenxo, Pontevedra).

Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

<http://digital.csic.es/handle/10261/34401>

- Farrujia de la Rosa, A.J. 2013. *An Archaeology of the Margins Colonialism, Amazighity and Heritage Management in the Canary Islands*. Springer, Verlag, New York.
- Field, L., Watkins, J., Gnecco, C. 2016. *Challenging the Dichotomy. The Licit and the Illicit in Archaeological and Heritage Discourses*. University of Arizona Press.
- García, J. I. G. 2014. *Gestión Cultural Sensitiva: Experimentar en Patrimonio por medio de los 5 sentidos, el proyecto (V) idearium y la teoría Tempura*. Tejuelo: Didáctica de la Lengua y la Literatura. Educación, (9), 269-285.
- Gnecco, C. e Ayala, P. (eds.) 2011. *Indigenous peoples and archaeology in Latin America*. Walnut Creek: Left Coast Press.
- Hamilakis, Y. 2011. *Archaeological ethnography: a multitemporal meeting ground for archaeology and anthropology*. *Annual Review of Anthropology* 40: 399-414.
- Hodder, I. 2008. *Multivocality and Social Archaeology*, en J. Hab; C. Fawcett and J. M.
- Holtorf, C. 2015. *Introduction*. In, *Are We All Archaeologists Now?*. *Journal of Contemporary Archaeology* 2.2, pp. 217–259. DOI:10.1558/jca.v2i2.28463
- Holtorf C. 2009. *The Past is Now: an Interview With Anders Högborg*. *European Journal of Archaeology* 11(1):7-22
- Holtorf, C. 2007. *Archaeology is a brand. The meaning of Archaeology in Contemporary Popular Culture*. Oxford: Archaeopress.
- Holtorf, C. 2007. *Can you hear me at the back? Archaeology, Communication and Society*. *European Journal of Archaeology* 10 (2-3): 149-65.
- Holtorf, C. 2005. *From Stonehenge to Las Vegas, Archaeology as Popular Culture*. Alta Mira Press, Walnut Creek.
- Holtorf C. 2005. *Beyond crusades: How (not) to engage with alternative archaeologies*. *World Archaeology* 37(4): 544-551.
- Matsunaga (eds.): *Evaluating Multiple Narratives Beyond Nationalist, Colonialist, Imperialist Archaeologies*: 196-200. New York: Springer.
- MacManamon, F. P. 1991. *The Many Publics for Archaeology*. *American Antiquity*, 56(1). 121- 30.
- McGimsey, C. 1972. *Public Archaeology*. New York: Seminar Press.
- Marshall, Y. 2001. *What is community archaeology?* *World Archaeology* 34(2): 211-219.
- Matsuda, A. 2004. *The concept of the "Public" and the aims of Public Archaeology*. *Papers from the Institute of Archaeology*, 16: 66-76.
- Merriman, N. 1991. *Beyond the Glass Case. The Past, the Heritage and the Public in Britain*. Leicester: Leicester University Press.
- Merriman N. 2004. *Introduction: Diversity and Dissonance in Public Archaeology*, en N. Merriman (ed.): *Public Archaeology*: 1-18. London: Routledge
- Moshenska, G. (ed). 2017. *Key Concepts in Public Archaeology*. UCL Press, London.
- Okamura, K. e Matura, A. (eds.). 2011. *New Perspectives in Global Public Archaeology*. London and New York: Springer.
- Peterson, B., Holtorf, C. (eds.) 2017. *The Archaeology of Time Travel. Experiencing the Past in the 21st Century*. Archaeopress, Oxford.

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- Prentis, A.M. (ed.). 2017. Anarchy and Archaeology. The SAA Archaeological Record, 17, 1.
- Saez, I. et al (coords). 2015. Arqueoloxías sociais. Arqueoloxía en Sociedade. Revista Arkeogazte, Actas JIA II: 318-338.
- Stone, P. G. e Planel, G. (eds.). 1999. The Constructed Past: Experimental Archaeology, Education and the Public. London and New York: Routledge.

Links de interese

Blog PIE-DRA

<http://pi3dra.tumblr.com/>

Blog Pasado Reciclado

<http://pasadoreciclado.blogspot.com.es/>

AP Journal

<http://revistas.jasarqueologia.es/index.php/APJournal>

Red de Información y Discusión sobre Arqueoloxía y Patrimonio (RIDAP)

<http://ridap.com.co/enlaces.htm>

Revista La Linde

<http://lalindearqueologia.com/>

Revista la Descommunal

<http://ladescommunal.com/>

Sección de Arqueoloxía do Colexio Oficial de Doutores e Licenciados en Filosofía, Letras e Ciencias de Galicia (CDLG).

<http://www.cdlg.es/arqueoloxia>

Competencias

COMPETENCIAS BÁSICAS:

- (CB-1) Que o estudantado posúa coñecementos que poden ser orixinais e polo tanto útiles para o desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.
- (CB-2) Que o estudantado saiba aplicar os coñecementos adquiridos para resolver problemas en contornas novas ou pouco coñecidas en contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
- (CB-3) Que o estudantado teñan a capacidade de integrar coñecementos e afrontar a complexidade de formular xuízos baseados en información que, incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas relacionadas coa aplicación dos seus coñecementos e xuízos. .
- (CB-4) Que o estudantado saiban comunicar as súas conclusións (e os coñecementos e as razóns que os apoian) a audiencias especializadas e non especializadas dun xeito claro e inequívoco.
- (CB-5) Que o estudantado teña as habilidades de aprendizaxe que lles permiten continuar o estudo dun xeito maioritariamente autónomo.

COMPETENCIAS XERAIS:

- (CB-1) Que o estudantado demostre unha comprensión sistemática dun campo de estudo e o dominio das habilidades e métodos de investigación relacionados con devandito campo;

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

- (CB-2) Que o estudiantado demostre a capacidade de concibir, deseñar, poñer en práctica e adoptar un proceso substancial de investigación con seriedade académica;
- (CB-3) Que o estudiantado realice unha contribución a través dunha investigación orixinal que amplíe as fronteiras do coñecemento desenvolvendo un corpus substancial, do que parte mereza a publicación avaliada a nivel nacional ou internacional;
- (CB-4) Que o estudiantado sexa capaz de realizar unha análise crítica, avaliación e síntese de ideas novas e complexas;
- (CB-5) Que o estudiantado saiba comunicarse cos seus colegas, coa comunidade académica no seu conxunto e coa sociedade en xeral achega das súas áreas de coñecemento.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- (CE-2) Preparación e redacción de informes históricos e arqueolóxicos.
- (CE-3) Xestión de coleccións e museos.
- (CE-4) Asesoramento en planes directores, planes especiais, traballos arqueolóxicos, etc.
- (CE-5) Xestión cultural.

COMPETENCIAS TRANSVERSALES:

- (CT-1) Utilizar bibliografía e ferramentas de procura de recursos bibliográficos xerais e específicos, que inclúe o acceso por Internet, vendo as súas enormes posibilidades e potenciando a capacidade discriminatoria do alumno sobre os seus contidos.
- (CT-2) Xestionar de forma óptima o tempo de traballo e organizar os recursos dispoñibles, establecendo prioridades, camiños alternativos e identificando erros en tómaa de decisións.
- (CT-3) Potenciar a capacidade de traballo en equipo, en contornas cooperativos, pluridisciplinares ou de alto nivel competitivo.

Metodoloxía da ensinanza

A actividade docente repartirase entre exposicións e actividades relacionadas con seminarios dinamizados de carácter teórico/práctico relacionados con cada temática. Se desenvolverán seminarios dinamizados que complementarán as clases teóricas, e en función da dispoñibilidade orzamentaria, poderán desenvolverse actividades relacionadas co xacemento de Pedra Castro no concello de Santiago e en colaboración coa Asociación Cultural de Santa Cristina de Fecha.

Realizaranse titorías para a orientación do traballo de curso e actividades dirixidas.

A materia é presencial, e a aula virtual (FaiTic da Universidade de Vigo) utilizarase como marco para o desenvolvemento da materia, publicando materiais útiles para o estudiantado. No caso de que a asistencia non sexa posible debido á emerxencia sanitaria, manterase o uso da aula virtual e, ademais, as clases teóricas impartiranse a través do Campus Remoto da Uvigo. As clases prácticas e seminarios tamén se poderían impartir a través Campus Remoto da Uvigo e as horas das prácticas de campo, no caso de non poder ter lugar, serían utilizadas para ampliar os seminarios e prácticas xa deseñadas.

Sistema de avaliación da aprendizaxe

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Se desenvolverá unha estratexia de avaliación continua na que se valorarán os seguintes aspectos da materia:

- A entrega dunha memoria final cos materiais xerados nos seminarios realizados, que pasarán a integrar un dossier conxunto final da materia.
- Deseño e realización dun traballo colaborativo que pode ser realizado en grupo, por un mínimo de dous e un máximo de catro persoas.

A avaliación terá en conta:

- A participación activa do alumnado nos seminarios e titorías (1 punto sobre 10)
- A entrega da memoria completa das actividades realizadas nos seminarios (5 puntos sobre 10)
- A entrega do traballo colaborativo (4 puntos sobre 10).

Traballo Obrigatorio da Materia:

Para superar a materia é preciso entregar unha memoria final cos materiais xerados nos seis seminarios realizados, así como a realización dun traballo colaborativo (ou outras metodoloxías de diagnose a consensuar coa profesora).

En caso de dispensa oficial, examínase ao alumno cos mesmos criterios que os aplicados ás ensinanzas na aula.

Convocatoria de segunda oportunidade: Igualmente consistirá na entrega da memoria completa das actividades realizadas nos seminarios, así como a entrega do traballo colaborativo.

Sistema de cualificación: expresado mediante cualificación final numérica de 0 a 10 segundo a lexislación vixente (Real Decreto 1125/2003 de 5 de setembro; BOE 18 de setembro).

O artigo 16 do Regulamento de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de maio de 2011) establece o seguinte: acción disciplinaria que poida seguirse contra o estudante infractor.

Considérase fraudulento, entre outros, realizar traballos en plaxa ou obtidos de fontes accesibles ao público ou desde o mesmo sen reelaborar ou reinterpretar os autores e as fontes.

O art. 16 da Normativa de avaliación do rendemento académico dos estudantes (DOG 21 de xullo de 2011) establece o seguinte:

"Un desempeño fraudulento de calquera exercicio ou evidencia exixida na validación dunha materia implicará unha cualificación de suspensión na correspondente convocatoria, independentemente do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor. Considérase fraudulento, entre outros, realizar traballos en plaxio ou obtidos de fontes accesibles ao público ou desde o mesmo sen reelaborar ou reinterpretar os autores e as fontes."

Tempo de estudos e de traballo persoal que debe dedicar un estudante para superala

Clase maxistral: 5

Estudio autónomo (individual o en grupo): 15

Clase práctica:4

Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

Exposición de traballos: 2
Lecturas recomendadas: 12
Seminario: 5
Preparación do traballo: 6
Visitas, saídas: 3
Outras tarefas asignadas polo profesor: 20
Titorías: 3

Recomendacións para o estudo da materia

O estudante debe coñecer o manexo básico de paquetes ofimáticos xerias, por exemplo, Libre Office ou Microsoft Office.

Todas as actividades da materia, foros, bibliografía e outros materiais complementarios están dispoñibles na Materia Virtual en FaiTic da Uvigo, accesible para todo o alumnado da materia.

Para acceder:

<http://faitic.uvigo.es>

*A primeira vez tecléase, tanto en usuario como en contrasinal, o NIF (sin letra). Posteriormente xa se pode modificar o contrasinal. Para acceder, es preciso ter solicitado o acceso previamente.

Aula virtual

<https://campusremotouvigo.gal/>

Observacións

Repositorio de bibliografía en acceso aberto.

Será aplicado o Plan de Continxencia da USC aprobado en Consello de Goberno o 30 de abril de 2021 para o

desenvolvemento da docencia no curso 2021-2022, que parte do desenrolo das clases nun escenario 1.

No caso de pasar a un escenario 2 ou 3, continuarase co plan docente do programa, pasando a facer as actividades e avaliacións online.

ESCENARIO 2. Distanciamiento

Docencia presencial na aula para a porcentaxe do alumnado de cada grupo expositivo e interactivo que estableza a USC e, en paralelo, docencia virtual para o resto do alumnado a través de Microsoft Teams.

No caso de alumnos con problemas de acceso a internet incorporaranse, á aula virtual da materia, arquivos de audio e imaxe e materiais coas explicacións da aula.

Os procedementos docentes, contidos, calendario e sistema de avaliación da docencia expositiva e interactiva serán idénticos aos da docencia presencial.

ESCENARIO 3. Peche das instalacións

Docencia virtual, tanto expositiva como interactiva, para todo o alumnado a través de Microsoft Teams.

No caso de alumnos con problemas de acceso a internet incorporaranse, á aula virtual da materia, arquivos de audio e imaxe e materiais coas explicacións da aula.

Os procedementos docentes, contidos, calendario e sistema de avaliación da docencia expositiva e interactiva serán idénticos aos da docencia presencial.

**Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ª ed.)**

3. VALORACIÓN DE LAS ACTIVIDADES DOCENTES REALIZADAS EN CASTRO PEDRA

El desarrollo de actividades docentes en Castro Pedra y la aldea de Fecha han sido muy importantes para completar la formación de los estudiantes matriculados en el master.

Sería deseable disponer de financiación para plantear otro tipo de actividades, sin embargo, si el castro estuviera limpio de vegetación, al menos de forma que permita el acceso a la parte superior, podría ser suficiente por el momento para ofrecer a los estudiantes formación práctica de calidad.

El área tiene un potencial enorme para ofrecer formación de calidad a los estudiantes, si bien todavía tenemos algunas carencias que deberían resolverse en el futuro.

Se plantea la necesidad de contactar con las personas que viven en el entorno y las asociaciones de la zona.

Sería importante involucrar al alumnado en la realización de trabajos de final de master